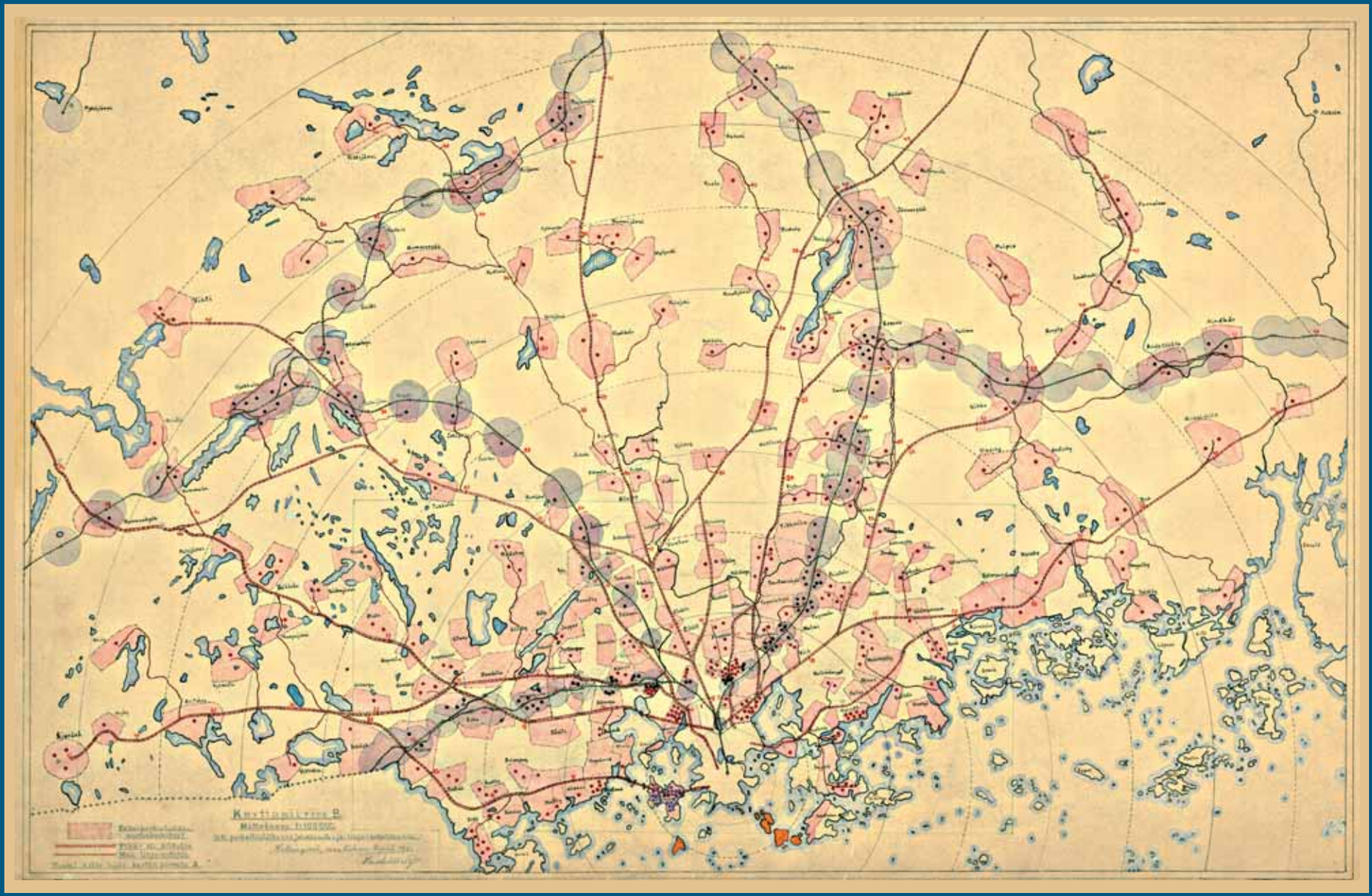

Uusmaalaisen aluesuunnittelun vuodet

nyländsk regionplanering

1946 - 2006

Tekijät

Marja Alpola-Narinen, teksti
Tuula Palaste-Eerola, kuvatoimitus ja taitto
Susan Neiro, käännökset

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Painopaikka

Reusner
Trükikoda aastast 1633

Tallinna 2006

ISBN
952-448-172-3

Uusmaalaisen aluesuunnittelun vuodet

1946 - 2006

Esipuhe

Vuodesta 1946 on pitkä harppaus nykypäiviin. Maailma, kotimaamme ja maakuntamme ovat kokeneet valtavia muutoksia vuosikymmenien myötä. Helsingin seudun aluesuunnittelun täyttäessä 60 vuotta on oikea aika kirjata jälkipolville Helsingin seudun aluesuunnittelun historia alkaen *Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitosta* ja päätyen *Uudenmaan liittoon*.

Muutoksista huolimatta seututason alueiden käytölle on edelleen samat perustelut kuin silloin aikanaan. Liitto perustettiin torjumaan yhdyskuntarakenteen hajoamista ja väestökasvun ongelmia sekä parantamaan vaikeaa asuntotilannetta. Lähtökohdat olivat siis samat kuin 2000-luvun puolivälin kunta- ja palvelurakenneuudistuksessa. Seutukaavoituksen tärkeys ymmärrettiin jo hyvin toiminnan alkuvuosina: *"Seutukaavoitus on ehdoton edellytys terveen asutuksen muodostumiseen. Siten voidaan osoittaa tie onnellisille asutuskeskuksille ja onnelliselle maaseutuasutukselle sikäli kuin sitä maankäytön ja rakentamisen avulla voidaan kehittää. Seutukaavoituksen vaikutus voikin ulottua sangen pitkälle ihmiselämään, sillä ne ulkoiset edellytykset joiden puitteissa elämä vietetään, vaikuttavat paljon myöskin aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin ja viihtyvyyteen."* Näin pohdiskeli vuonna 1947 aikansa arvostetuin kaavoituksen asiantuntija professori *Otto.-I. Meurman*.

Monien vaiheiden jälkeen seudullinen kaavoitus on saanut kodikseen maakunnan liiton ja säädöspohjan maankäyttö- ja rakennuslaista. Vaikka monet asiat ovat muuttuneet, ovat sisältökysymykset edelleen samat kuin alkuaikoina. Käsittelemme yhdyskuntarakenteen, asumisen ja perusrakenteen kysymyksiä. Tehtävän vaikeutta kuvaavat laadittavana olevan vaihekaavan aihepiirit, mm. jätehuollon alueet, ampumaradat, maa-ainestenottoalueet ja moottoriurheilualueet. Kaikki ovat sellaisia toimintoja, joiden saamisesta kunnat eivät ainakaan kilpaile keskenään.

Uudenmaan liitto tarjoaa alueiden käytön suunnittelulle hyvän toimintaympäristön. Vuorovaikutus aluekehitystyön kanssa auttaa hahmottamaan tulevaisuuden suunnittelun kuvan monipuolisemmin. Maakunnan toiminta Euroopan unionissa ja muu kansainvälinen yhteistyö tuovat myös omat virikkeensä.

Tämä historiikki on syntynyt yhteistyönä, jossa tekstistä vastaa Uudenmaan liiton kansainvälisten asiain sihteeri *Marja Alpola-Narinen* ja kuvatoimituksesta sekä ulkoasusta maakunta-arkkitehti *Tuula Palaste-Eerola*, joilla molemmilla on pitkä ja monipuolinen kokemus aluesuunnittelun eri puolista Helsingin seutukaavaliiton ajasta lähtien. Tekijöiden tukena on ollut entisten "liittolaisten" ryhmä: Uudenmaan liiton apulaisjohtaja *Osmo Järvenpää*, hallintopäällikkö *Anneli Palonen* ja Helsingin seutukaavaliiton osastopäällikkö *Jussi Vuorinen*.

Parhaat kiitokset tekijöille ja työhön osallistuneille siitä, että olemme saaneet asiapitoisen ja samalla sujuvasti luettavan historiakirjan Helsingin seudun aluesuunnittelusta.

Helsingissä lokakuussa 2006

Maakuntajohtaja

Aimo Lempinen

Förord

Klivet från år 1946 till dessa dagar är stort. Världen, vårt hemland och landskap har genomgått enorma förändringar under årtiondens lopp. Då regionplaneringen i Helsingforsregionen fyller 60 år är det dags att för de kommande generationerna teckna ned dess historia från *Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd* fram till *Nylands förbund*.

Trots allehanda förändringar är motiveringarna för en områdesanvändning på regional nivå desamma som på den tiden det begav sig. Förbundet grundades för att motarbeta en splittrad samhällsstruktur och problemen med befolkningstillväxt samt för att förbättra den svåra bostadssituationen. Utgångspunkterna var de samma som för den kommunala struktur- och servicestrukturreformen i mitten av 2000-talet. Regionplaneringens betydelse var klar redan under de första verksamhetsåren. *”Regionplaneringen är en ovillkorlig förutsättning för en sund bosättning. Med den kan man visa väg för lyckliga bocentra och en lycklig landsortsbefolkning, såtillvida det är möjligt att utveckla den med hjälp av markanvändning och byggande. Regionplaneringen kan rätt långt påverka människornas liv, eftersom de yttre omständigheter som omger ens liv, även en hel del påverkar den materiella och psykiska välmågan och trivseln”*. Så resonerade den i sin tid mycket uppskattade sakkunniga inom planläggning, professor *Otto-I. Meurman* år 1947.

Efter många skeden har den regionala planeringen fått ett hem vid landskapsförbundet och sin juridiska bas i markanvändnings- och bygglagen. Även om mycket har ändrats, är innehållsfrågorna de samma som i början. Vi behandlar frågor i anslutning till samhällsstruktur, boende och grundstrukturer. De teman som omfattas av etapplanen, som är under arbete ger en bild av den här uppgiftens svårighet; bl.a. områden för avfallshantering, skjutbanor, områden för tagning av marksubstanser och motorsportbanor. De är alla sådana funktioner, som kommunerna i alla fall inte strider om att få.

Nylands förbund erbjuder en bra verksamhetsmiljö för markanvändningsplaneringen. Samverkan med regionutvecklingsarbetet hjälper att ge en mångsidigare uppfattning om framtidsplaneringen. Landskapets verksamhet inom Europeiska Unionen och det övriga internationella samarbetet ger sina egna impulser.

Den här historiken är en samarbetsprodukt; för texten svarar sekreteraren för internationella ärenden *Marja Alpola-Narinen* och för bildbehandingen och lay-outen svarar landskapsarkitekt *Tuula Palaste-Eerola*. De arbetar bägge vid Nylands förbund och har en lång och gedigen erfarenhet av områdesplaneringens olika aspekter alltifrån Helsingfors regionplansförbund. En grupp av gamla kolleger har bistått dem i arbetet: Nylands förbunds biträdande direktör *Osmo Järvenpää*, förvaltningschef *Anneli Palonen* och Helsingfors regionplanförbunds avdelningschef *Jussi Vuorinen*.

Ett stort tack till de ansvariga och alla medverkande för en innehållsdiger och språkligt flytande historiebok om regionplaneringen inom Helsingforsregionen.

Helsingfors i oktober 2006

Landskapsdirektör

Aimo Lempinen

Tiivistelmä

Heinäkuussa 2006 tuli kuluneeksi 60 vuotta Helsingin seudun ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliiton perustavasta kokouksesta. Helsingin kaupungin rahatoimenjohtaja Erik von Frenckellin johdolla pidettiin kokous, johon osallistui alueen kuntien lisäksi myös valtionhallinnon edustajia. Kokouksessa perustettiin vapaaehtoinen yhdistys Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto – Regionplansförbund för Helsingfors jämte omnejd. Perustamisasiakirjan allekirjoittivat Helsingin kaupunki, Helsingin maalaiskunta, Espoon kunta sekä Keravan ja Grankullan kauppalat.

Jälleenrakennuskauden Suomessa oli suurena huolena asutustoiminnan järjestäminen. Kaavoitusta ei ollut kuin kaupungeissa, ja asutus oli leviämässä hallitsemattomasti sinne, mistä maata sai ostaa. Tässä tilanteessa erityisesti Helsingin kaupunki, jonka pinta-ala oli kasvanut viisikertaiseksi suuren alueliitoksen jälkeen, huolestui hajoavasta yhdyskuntarakenteesta.

Ulkoisesti ja resursseiltaan vaatimattoman alun jälkeen aluesuunnitelmaliitto ryhtyi työhön toiminnanjohtajansa, arkkitehti Otto Flodinin johdolla. Aluesuunnitelmaliiton tehtäväkenttä osoittautui pian varsin laajaksi. Perustietoa väestöstä tai maankäytöstä ei ollut käytettävissä. Tarvittiin laajoja ja perusteellisia tutkimuksia ja selvityksiä suunnittelun pohjaksi. Alkuvaiheessa kunnat saattoivat teettää liitolla myös omia suunnitelmiaan, mutta varsinaisen työn hahmottuessa tästä luovuttiin.

Tavoitteena oli saada aikaan koko alueen käsittävä suunnitelma, jollainen toteutuikin ryhmittelykaavion nimikkeellä 1950-luvun puolivälissä. Kaaviossa määriteltiin senhetkinen ja tuleva asutus, työpaikat ja erilaisten toimintojen sijainti sekä liikenneväylät. Periaatteena oli, että jokseenkin itsenäiset yhdyskunnat samoin kuin teollisuus tulisi sijoittaa liikenneväylien tuntumaan. Asumalähiöiden väliin tuli jättää viherkäytäviä ja luonnoltaan arvokkaat alueet säilyttää. Ryhmittelykaaviota ei varsinaisesti julkistettu, mutta se herätti silti jyrkästi vastakkaisia mielipiteitä.

Seutukaavoitus rakennuslakiin

Otto Flodin oli asiantuntijana mukana, kun ryhdyttäessä valmistelemaan seutukaavoituksen sisältävää rakennuslakia. Lain tultua voimaan vuonna 1959 koko maa jaettiin seutukaava-alueisiin. Uudellemaalle tuli neljä seutukaava-aluetta ja neljä seutukaavaliittoa: Helsingin seutukaavaliitto – Helsingfors regionplansförbund, Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto sijaintipaikkanaan Lohja, Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto – Västra Nylands regionplansförbund Karjaalle sekä Itä-Uudenmaan liitto – Östra Nylands regionplansförbund Porvooseen. Helsingin seutukaava-alueeseen kuuluivat tuolloin Helsinki, Espoo, Helsingin maalaiskunta, Kerava, Kauniainen ja Järvenpää.

Sisäasiainministeriö antoi maan ensimmäisen seutukaavan laatimismääräyksen Helsingin seudulle marraskuussa 1961. Seutukaava-alue laajeni vuonna 1964, kun mukaan tulivat Nurmijärven, Tuusulan ja Vihdin kunnat sekä Hyvinkään kaupunki ja maalaiskunta.

Uusi rakennuslain mukainen Helsingin seutukaavaliitto aloitti toimintansa vuoden 1965 alusta.

Lakisääteisen Helsingin seutukaavaliiton alkuaikojen näkyvimpiä saavutuksia olivat vuonna 1966 valmistunut runkokaava ja vajaat kymmenen vuotta myöhemmin valmistunut vaihekaava, joka käsitti säilytettäväksi tarkoitetut virkistysalueet, luonnonsuojelualueet sekä maa- ja metsätalousalueet. Niillä luotiin Helsingin seudun rakenne, jossa aluesuunnitelmaliiton suunnitelma viherkäytävistä toteutui. Yhteistyö muiden seutukaavaliittojen kanssa oli tiivistä.

Otto Flodin jäi eläkkeelle lakisääteisestä seutukaavaliitosta syksyllä 1968. Häntä seurasi lyhyen aikaa sitten Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston päälliköksi siirtynyt arkkitehti Lars Hedman, minkä jälkeen seutukaavajohtajan tehtäviä hoiti 1990-luvulle saakka varatuomari Aarne Vanjoki.

Lakisääteisen seutukaavoituksen aikaa leimasi rakennuslain mukaisen valtakunnallisen suunnittelujärjestelmän kehittyminen. Helsingin seutukaavaliitossa tehtiin useita vaihekaavoja, mm. virkistysalueista, taajamarakenteesta ja seudulle ongelmallisesta jätehuollosta. Seutukaavaliitossa tehty tutkimustyö ja panos virkistysalueiden kehittäjänä on syytä mainita.

Uudenmaan liitto – maakunnan liitto

Kokonaan uusi vaihe aluesuunnittelun historiassa alkoi vuonna 1993, kun Helsingin seutukaavaliitto, Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto ja Uudenmaan maakuntaliitto yhdistivät toimintansa. Mukaan alueeseen tuli myös Kirkkonummen kunta läntiseltä Uudeltamaalta. Uuden liiton nimeksi tuli Uudenmaan liitto. Seuraavana vuonna mukaan tulivat muutkin Läntisen Uudenmaan kunnat.

Rakennuslain lisäksi toimintaa alkoi säädellä uusi laki alueiden kehittämisestä: maakunnan liitot toimivat aluekehittämisviranomaisina. Lainsäädännön taustalla oli Suomen liittyminen Euroopan unioniin, mikä tapahtui sitten vuonna 1995. Alueet olivat eurooppalaisessa lainsäädännössä ja komission rakennerahoituksessa tärkeä yksikkö. Etelä-Suomi oli yksi suuralueista, joten maakuntien yhteistyö organisoitiin uudella tavalla. Myös kansainvälinen toiminta sai uusia ulottuvuuksia ja toimintatapoja.

Maankäyttö- ja rakennuslaki uudisti kaavoitusjärjestelmää 1990-luvun lopulla.

Uudenmaan maakuntaliitto, 10.10.1934 - 31.12.1992

VAPAAEHTOINEN YHDISTYSTOIMINTA

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto ry
10.7.1946 - 31.3.1957

Helsinki, Helsingin maalaiskunta,
Espoo, Kerava, Kauniainen
Tuusula 1955
Järvenpää (1956 - 1960)
Sipoo (1956 - 1960)

Helsingin seutukaavaliitto r.y.
1.4.1957 - 31.12.1964

Ryhmittelykaavio
(ns."Ameba")
1961

LAKISÄÄTEINEN TOIMINTA

Helsingin seutukaavaliitto, kuntainliitto 1.1.1965 - 31.12.1992

Helsinki, Espoo, Helsingin maalaiskunta (Vantaa 1972 alkaen),
Kerava, Kauniainen, Järvenpää, Nurmijärvi, Tuusula,
Vihti, Hyvinkää, Hyvinkään maalaiskunta (yhdistyi Hyvinkään kaup

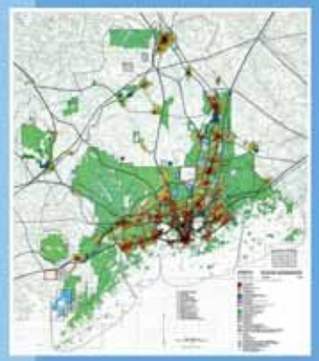

Runkokaava, seutu vuonna 2000
1968

Helsingin seudun seutukaava I,
ns. "Vihro I" , lv. 16.6.1975,
SisM vahv. 12.12.1977
KHO 29.4.1980

Otto Flodin

Lars Hedman

Aarne Vanjoki

Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto, 1.1.1965 - 31.12.1992

Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto, 1.1.1965 - 31.12.1993

Itä-Uudenmaan seutusuunnitteluliitto ry,
4.6.1959 - 31.12.1965

Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto, 1.12.1966 - 31.12.1992

Seutusuunnitelmien liitto perustetaan
1956

Seutukaavan laatimismääräys
Helsingin seudulle 18.11.1961

Rakennuslaki 1958 voimaan 1.7.1959;
ensimmäiset seutukaavoitussäädökset

1946 1947 1948 1949 **1950** 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 **1960** 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 **1970** 1971 1972 1973 1974 1975 1976

Porkkala vapautuu
26.1.1956

Tarvontie, Suomen ensimmäinen moottoritie
avataan 1962

Kes
alo

Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunta p
16.6.1970, lakisääteinen YTV 1.1.1974

Valtakunnansuunnittelutoimisto 1958 - 1973

Asuntohallitus 1966 - 1993

Uudenmaan liitto

maakunnan liitto, kuntayhtymä 1.1.1993 -

Espoo, Hanko*, Helsinki, Hyvinkää, Inkoo*, Järvenpää, Karjaa*, Karjalohja, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Lohja, Mäntsälä, Nummi-Pusula, Nurmijärvi, Pohja*, Pornainen, Sammatti, Siuntio*, Tammisaari*, Tuusula, Vantaa, Vihti
(* = 1.1.1994 alkaen)

2

ungin kanssa 1.1.1969)

Helsingin seudun seutukaava II,
ns. "Vihro II",
lv. 28.12.1984
YM vahv. 30.10.1987

Helsingin seudun
kokonaissuunnitelma, ns. "KOKSU"
lv. 28.12.1984

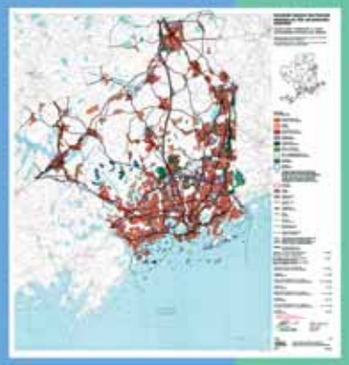

Helsingin seudun seutukaava,
ns. "Taajamaseutukaava".
lv. 15.12.1992,
Ym. vahv. 18.6.1996

Uudenmaan maakuntakaava, mv. 14.12.2004

Timo Honkala | Aimo Lempinen

Kirkkonummi

Mäntsälä ja Pornainen

Itä-Uudenmaan liitto, 1.1.1993 -

Ympäristöministeriön toiminta alkaa 1.10.1983

Aluekehityslaki voimaan
1.1.1994

Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999
voimaan 1.1.2000

1977 1978 1979 **1980** 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 **1990** 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 **2000** 2001 2002 2003 2004 2005 2006

ski-Uudenmaan vesiensuojelukuntainliitto
ttaa 1.1.1976
erustetaan

Metroliikenne alkaa
2.8.1982

Päijännetunneli valmis 1982

Meriviemäri valmis 1987

Uudenmaan virkistysalueyhdistys perustetaan
1988

Uudenmaan ympäristökeskuksen
toiminta alkaa 1.3.1995

Uudenmaan lääni lakkautetaan 1.9.1997,
Etelä-Suomen lääni muodostetaan

Suomi EU-jäseneksi

Lahden oikorata
valmis 1.9.2006

Sammandrag

I juli 2006 hade det gått 60 år sedan *Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd* höll sitt konstituerande möte. Ett möte hölls under ledning av Helsingfors stads drätseldirektör *Erik von Frenckel*l och i den deltog förutom kommunerna i området även representanter för statsförvaltningen. Vid detta möte grundades den frivilliga föreningen Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto - Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd. Stiftelseurkunden undertecknades av Helsingfors stad, Helsinge landskommun, Esbo kommun samt köpingarna Kervo och Grankulla.

Det stora problemet i Finland under återuppbyggnaden var hur man ser till bebyggelsen. Det fanns planläggning enbart i städerna och bosättningen spred sig okontrollerat till ställen, där det fanns mark till salu. I den här situationen oroade sig speciellt Helsingfors stad, med en fem gånger större areal sedan inkorporeringen, för samhällsstrukturens splittring.

Efter en till det yttre och även resursmässigt sett anspråkslös inledning, satte regionplansförbundet igång med arbetet under ledning av sin verksamhetsdirektör Otto Flodin. Det visade sig rätt snart att regionplansförbundets verksamhetsområde är ganska omfattande. Det fanns ingen grundläggande information om befolkning eller områdesanvändning. Det behövdes omfattande och grundliga undersökningar och utredningar som grundval för planeringen. I början kunde kommunerna även låta förbundet göra sina egna planer, men alltefter arbetet fick sina egentliga former, avstod man från det.

Målet var att få en plan som täcker hela området och det uppfylldes i och med grupperingsschemat i mitten av 1950-talet. I schemat fastställdes dåvarande och framtida bosättning, arbetsplatser och utplaceringen av olika funktioner samt trafiklederna. Principen var att de rätt självständiga samhällena, liksom även industrin, borde placeras i anslutning till trafiklederna. Mellan bostadsförorterna bör det lämnas grönkorridorer och de till sin natur värdefulla områdena bör bevaras. Grupperingsschemat publicerdes egentligen inte, men den gav ändå upphov till klart avvikande åsikter.

Regionplaneringen med i byggnadslagen

Otto Flodin var med som sakkunnig då beredningen av en byggnadslag som omfattar regionplanering inleddes. Då lagen trädde i kraft år 1959 delades hela landet i regionplaneområden. Nyland fick fyra regionplaneområden och fyra regionplansförbund: Helsingin seutukaavaliitto – Helsingfors regionplansförbund, Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto (Väst-Nylands regionplansförbund) i Lojo, Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto – Västra Nylands regionplansförbund i Karis samt Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto – Östra Nylands regionplansförbund i Borgå. Till Helsingfors regionplansförbund hörde då Helsingfors, Esbo, Helsinge landskommun, Kervo, Grankulla och Träskända.

I november 1961 beordrade inrikesministeriet att den första regionplanen skall utarbetas för Helsingforsregionen. Regionplansområdet utvidgades under år 1964, då Nurmijärvi, Tusby ochVichtis kommuner kom med, såsom även Hyvinge stad och landskommun.

I början av år 1965 inledde Helsingfors regionplansförbund sin verksamhet – i enlighet med byggnadslagen.

De främsta resultaten som det lagbaserade Helsingfors regionplansförbund kan visa upp i det inledande skedet var stomplanen som blev klar år 1966 och en etapplan som färdigställdes mindre än tio år senare. Den senare innehöll rekreationsområden som skall bevaras, naturskyddsområden samt jord- och skogsbruksområden. Med dessa skapade man en struktur för Helsingforsregionen, i vilken ingick regionplansförbundets plan om grönkorridorer. Det fanns ett nära samarbete med övriga regionplansförbund.

Otto Flodin pensionerades från det lagstadgade regionplansförbundet under hösten 1968. Han efterträddes en kort tid av arkitekt Lars Hedman, som sedermera blev chef för Helsingfors stadsplaneringskontor. Därefter sköttes regionplanechefens uppgifter fram till 1990-talet av vicehäradshövding Arne Vanjoki.

Utvecklandet av ett landsomfattande planeringssystem präglade den lagstadgade regionplaneringens tid. Inom Helsingfors regionplansförbund utarbetade man många etapplaner, bl.a. om rekreationsområden, tätortsstrukturen och om den för regionen problematiska avfallshanteringen. Regionplansförbundets forskning och insats som utvecklare av rekreationsområden är värda att nämnas.

Nylands förbund – landskapsförbundet

En helt ny era i regionplaneringens historia inleddes år 1993, då verksamheten vid Helsingfors regionplansförbund, Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto (Väst-Nylands regionplansförbund) och Nylands landskapsförbund sammanslogs. Då kom även Kyrkslätts kommun från Västra Nylands regionplansförbund med, såsom även Mäntsälä och Borgnäs från Östra Nylands regionplansförbund. Det nya förbundet fick namnet Nylands förbund. Nästa år följde de övriga kommunerna från Västra Nylands regionplansförbund efter.

Förutom byggnadslagen började verksamheten regleras av en ny lag om regional utveckling: landskapsförbunden agerar som myndigheter för regionutveckling. Bakom lagstiftningen fanns Finlands anslutning till Europeiska Unionen, som blev verklighet år 1995. I den europeiska lagstiftningen och i kommissionens strukturfinansiering utgjorde regionerna viktiga enheter. Södra Finland var en av storområdena, vilket ledde till att samarbetet mellan landskapen organiserades på nytt. Även den internationella verksamheten fick ett nytt omfång och nya arbetssätt.

Markanvändnings- och bygglagen förnyade planläggningssystemet i slutet av 1990-talet – man övergick till planläggning på landskapsnivå.

Nylands landskapsförbund, 10.10.1934 - 31.12.1992

FRIVILLIG FÖRENINGSVERKSAMHET

Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd rf
10.7.1946 - 31.3.1957

Helsingfors, Helsingfors landskommun,
Esbo, Kervo, Grankulla
Tusby 1955
Träskända (1956 - 1960)
Sibbo (1956 - 1960)

Helsingfors regionplansförbund rf
1.4.1957 - 31.12.1964

LAGSTADGAD VERKSAMHET

Helsingfors regionplansförbund, kommunförbund 1.1.19

Helsingfors, Esbo, Helsingfors landskommun (Vanda från 1972)
Kervo, Grankulla, Träskända, Nurmijärvi, Tusby,
Vichtis, Hyvinge, Hyvinge landskommun (förenades med Hyving

Grupperingsschema
(s.k. "Amöba")
1961

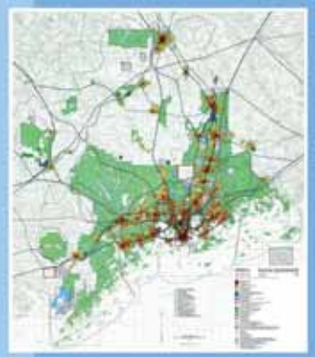

Stomplan, regionen 2000
1968

Regionplan för Helsingforsregionen
s.k. "Vihro I", förb.fullm. 16.6.1975,
Inr.min. fastst. 12.12.1977
HFD fastst. 29.4.1980

Otto Flodin

Lars Hedman

Aarne Vanjoki

Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto, 26.6.1964 - 31.12.1992

Västra Nylands regionplansförbund, 1.1.1965 - 31.12.1993

Östra Nylands regionplaneringsförbund rf
4.6.1959 - 31.12.1965

Östra Nylands regionplaneförbund, 1.12.1966 - 31.12.1992

Förbund för regionplanering grundas
1956

Förordnande om uppgörande av regionplan
för Helsingforsregionen 18.11.1961

Byggnadslagen 1958 i kraft 1.7.1959;
De första regionplaneförfattningarna

1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 19

Porkala återlämnas
26.1.1956

Tarvovägen, Finlands första motorväg
öppnas 1962

Huvudstadsregionens samarbetskommi
16.6.1970, lagstadgad SAD 1.1.1974

Riksplaneringsbyrå 1958 - 1973

Bostadsstyrelsen 1966 - 1993

Nylands förbund

landskapsförbund, samkommun 1.1.1993 -

Esbo, Hangö*, Helsingfors, Hyvinge, Ingå*, Träskända, Karis*, Karislojo, Högfors, Grankulla, Kervo, Kyrkslätt, Lojo, Mäntsälä, Nummi-Pusula, Nurmijärvi, Pojo*, Borgnäs, Sammatti, Sjundeå*, Ekenäs*, Tusby, Vanda, Vichtis
(* = från 1.1.1994)

65 - 31.12.1992

e stad 1.1.1969)

Regionplan för Helsingforsregionen II, s.k. "Vihro II", förb.fullm. 28.12.1984 Miljömin. fastst. 30.10.1987

Helhetsplan för Helsingfors-regionen, s.k. "KOKSU" förb.fullm. 28.12.1984

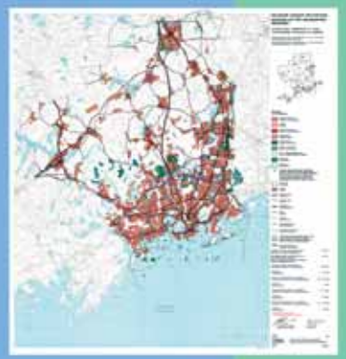

Regionplan för Helsingforsregionen, s.k. "Taajamaseutukaava", förb.fullm. 15.12.1992, Miljömin. fastst. 18.6.1996

Landskapsplan för Nyland, landskapsfullm. 14.12.2004

Timo Honkala | Aimo Lempinen

Kyrkslätt

Mäntsälä och Borgnäs

Östra Nylands förbund, 1.1.1993 -

Miljöministeriets verksamhet inleds 1.10.1983

Lagen om regional utveckling i kraft 1.1.1994

Markanvändnings- och bygglagen 1999 i kraft 1.1.2000

76 1977 1978 1979 **1980** 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 **1990** 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 **2000** 2001 2002 2003 2004 2005 2006

Kommunförbund för mellersta Nylands vattenskydd fr.o.m. 1.1.1976 tté grundas

Metrotrafiken börjar 2.8.1982

Föreningen Nylands friluftsområden grundas 1988

Nylands miljöcentrals verksamhet börjar 1.3.1995

Lahtis genbana färdig 1.9.2006

Päijännetunneln färdig 1982

Nylands län upphävs 1.9.1997, Södra Finlands län bildas

Havsavlopp 1987

Finland blir EU-medlem

Uusmaalaisen aluesuunnittelun vuodet

Yhdistys seutuasemakaavan toteuttamista varten 21

Alustava neuvottelukokous 25

Aluesuunnitelmaliitto perustetaan 27

Suuria odotuksia 30

Flodinin kausi 31

Tietoa levitetään 33

”Perhe-elämää” 35

Tarkoituksenmukainen toimialue 41

Helsingin seutukaavaliitto - Regionplansförbundet för Helsingfors ry. 43

Liikenteen ”suurpiirteinen hahmottelu” 44

Virkistysalueet ja luonnonsuojelu 49

Ryhmittelykaavio suunnittelun avuksi 53

Lakisääteistä seutukaavoitusta 57

Valtio avusti, mutta myös valvoi toimintaa 59

Runkokaava – perusta myöhemmälle suunnittelulle 61

Ensimmäinen vaihekaava – Helsingin seudun viheralueet kartalle 66

Väliportaanhallinto ja seutukaavoitus 68

Pääkaupunkiseutu – kehysalue 69

Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja hallittu kasvu – vastuuta muustakin maasta 71

Tekninen huolto 72

Kokonaissuunnitelma viritti keskustelua 74

Lisää seutukaavoja hyväksytään 76

Yhteistyötä yli seutukaavarajojen 78

Seutukaavaliitto luonnon- ja kulttuuriympäristön vaalijana 85

Seutukaavoitus ja tutkimus 87

Suunnittelua virkistysmahdollisuuksien hyväksi 88

Opaskirjasia ja kotiseututietoa seudun asukkaille 91

Uudenmaan virkistysalueyhdistys 93

Uudenmaan saaristo- ja rannikkoprojekti SAARA 94

Maakuntahallintouudistusta valmistellaan 96

Uudenmaan liitto – Nylands förbund 99

Laki alueiden kehittämisestä laajentaa toimintaa 101

Uudellamaalla voimassa viisitoista seutu- tai maakuntakaavaa 104

Maakunnan suunnittelu muuttuvassa maailmassa 108

Maakuntien yhteistyö jatkuu... 112

Kansainvälistyvä seutu 113

Alueiden Eurooppaan 115

Tulevaisuus lähestyy 121

Liiteosa 125

Porkkalan vuokra-alue
Porkala arrendeområde
SALO
HANGÖ
HANKO
Hangö östra fjärd
Hangon itäinen selkä
Hangö västra fjärd
Hangon läntinen selkä
SUOMENLAHTI
FINSKA VIKEN

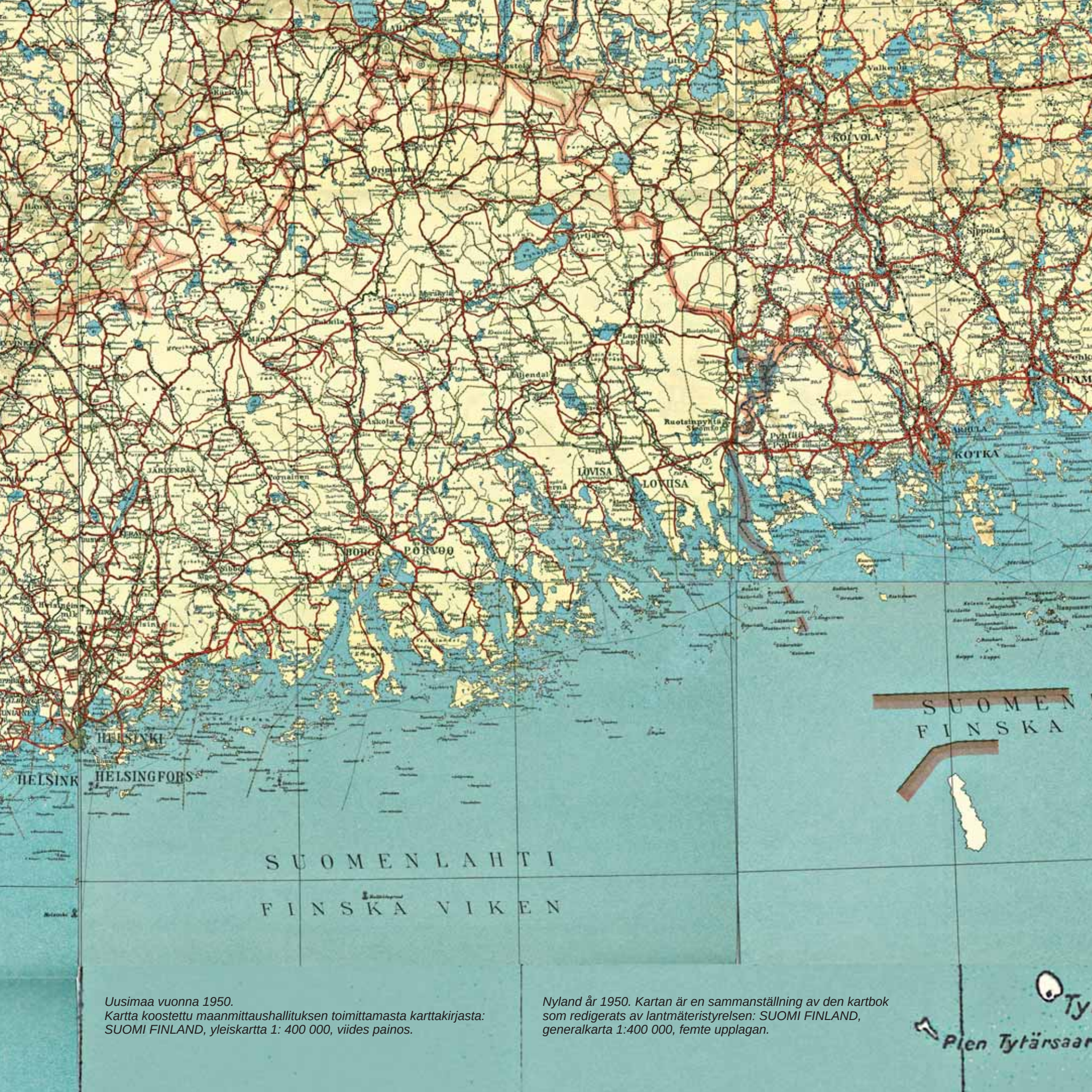

Uusimaa vuonna 1950.
Kartta koostettu maanmittaushallituksen toimittamasta karttakirjasta: SUOMI FINLAND, yleiskartta 1: 400 000, viides painos.

Nyland år 1950. Kartan är en sammanställning av den kartbok som redigerats av lantmäteristyrelsen: SUOMI FINLAND, generalkarta 1:400 000, femte upplagan.

Maankäyttösuunnitelma tehdas- ja asuntoaluevarauksineen Kyminsuun alueelle Karhulan tehtaita varten on ensimmäisiä aluesuunnitelmia Suomessa.
Arkkitehtitoimisto Jung & Jung, 1930-luku. Kartan omistaa A. Ahlström Osakeyhtiö.

Markanvändningsplan jämte fabriks- och bostadsområdesreserveringar för området vid Kymmene älvs utmynning och för fabrikerna i Karhula är en av de första regionala planerna i Finland.
Arkitektbyrå Jung & Jung, 1930-talet. Kartan ägs av A. Ahlström Osakeyhtiö

Kokemäenjoenlaakson aluesuunnitelma 1942. Alvar Aalto.
Regional plan för Kumo älvdal 1942. Alvar Aalto.

Teollistuneemmassa Euroopassa ja Yhdysvalloissa, oli ollut seutusuunnittelua 1920-luvulta lähtien. Ruotsissa oli laadittu suunnitelmia Göteborgin ja Tukholman kaupunkiseutujen kehittämistä varten, samoin Tanskassa Kööpenhaminan seutua varten. Kaikkialla oli pyrkimyksenä ollut suurempien, taloudellisesti ja maantieteellisesti yhteenkuuluvien alueiden saaminen yhtenäisen suunnittelun piiriin.

Aluesuunnitelmien laatimiseen oli ollut intressejä myös Suomessa. Suurteollisuudella oli yhdyskuntien rakentajana oma kiinnostuksensa. A. Ahlström Osakeyhtiö oli teettänyt jo 1930-luvulla aluesuunnitelman Karhulan tehtaita varten Kymenlaaksoon Jung & Jung –arkkitehtitoimistolla. Ahlström-yhtymä teetti myös seuraavan aluesuunnitelman: arkkitehti Alvar Aalto laati Kokemäenjokilaaksoon suunnitelman, joka valmistui kahdeksan kunnan kustantamana vuonna 1942. Kymenlaaksossakin innostuttiin uudelleen suurteollisuuden ja osan kunnista osallistuessa hankkeeseen. Sota ja jälleenrakentaminen leimasivat työoloja, mutta tulos esiteltiin Kymenlaakson aluesuunnitelman ensipainoksena vuonna 1946. Tässä vaiheessa oli saavutettu yhteisymmärrys siitä, ettei aluesuunnitelma voi olla koskaan kaiken kattava ja lopullinen, vaan joustava.

Yhdistys seutuasemakaavan toteuttamista varten

Kesällä 2006 tuli kuluneeksi 60 vuotta aluesuunnittelun alkamisesta Helsingin seudulla. Sodanjälkeisessä Suomessa oli tilaus kunnan aluetta laajemmalle kaavoitukselle, kun elämä alkoi kiihkeästi etsiä normaaleja uomiaan – ihmisille tarvittiin asuntoja ja asuinpaikkoja sekä teollisuudelle tilaa jälleenrakennuskaudella yhä enemmän. Helsingin kaupungin alue oli laajentunut viisinkertaiseksi vuoden 1946 alusta, kun siihen oli liitetty ympäröivät kunnat joko kokonaan tai osittain. Pelättiin suunnittelemattoman rakentamisen aiheuttavan myöhemmin vaikeasti korjattavia vahinkoja. Jo 1940-luvun alussa Helsingin kaupunki ja eräät aktiiviset maanomistajat olivat olleet huolissaan hallitsemattomasta rakentamisesta ja sen seurauksista, mutta heinäkuussa 1946 tehtiin merkittävä päätös kehityksen hallitsemiseksi – perustettiin yhdistys Helsingin seudun aluesuunnittelua varten.

> ”Katsottiin, että seutuasemakaavan toteuttamista varten oli perustettava yhdistys.” Tämä kannanotto kirjattiin maaherra *A. E. Martolan johdolla* kokoontuneen neuvottelukokouksen pöytäkirjaan 10. huhtikuuta 1946. ”Seutuasemakaavayhdistyksen” perustava kokous pidettiin tasan kolmea kuukautta myöhemmin, 10. heinäkuuta, jolloin puhetta johti Helsingin kaupungin rahatoimenjohtaja *Erik von Frenckell*, sihteerinä toimi varatuomari *Sulo Hellevaara*.
>
> Yhdistyksen nimeksi tuli **Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto – Regionplansförbund för Helsingfors jämte omnejd**.

Suur-Helsinki-suunnitelma 1918. Saarinen – Jung – Sjöström. Kansallisarkisto.

Plan för Stor-Helsingfors 1918. Saarinen – Jung – Sjöström. Nationalarkivet.

Pääkaupunkia ja sen ympäristöä varten oli tehty suunnitelmia aikaisemminkin. Arkkitehti Bertel Jungin laatima luonnos "Suur-Helsingiksi", tavallaan Suomen ensimmäinen yleiskaava, oli valmistunut vuonna 1911, ja se käsitti silloisen Helsingin kaupungin alueen. Vuonna 1915 julkaistiin Jungin ja Eliel Saarisen laatima Munkkiniemi - Haaga-suunnitelma ja vuonna 1918 valmistui kauppaneuvos Julius Tallbergin tilaamana ja rahoittamana Eliel Saarisen, Bertel Jungin ja Einar Sjöströmin laatima suunnitelma "Pro Helsingfors", jonka nimeksi oli merkitty karttaan Förslag till stadsplan för Stor-Helsingfors – Suur-Helsingin asemakaavan ehdotus. Sitä kutsuttiin myös Suur-Helsinki-suunnitelmaksi. Suunnitelma-alue oli paljon silloista Helsingin kaupungin aluetta laajempi ja ulottui kauas nykyisen Espoon kaupungin puolelle. Suunnitelma sisälsi jo tilastollisia ennusteita kaupungin väkiluvun ja liikenteen kasvusta.

Esikaupunkien liittäminen Helsinkiin oli ollut vireillä jo 1920-luvun loppupuolelta saakka. Selvitysmies Yrjö Harvia laati vuonna 1936 valmistuneen mietinnön alueliitokseksi, josta päätettiin vasta vuonna 1944. Vuoden 1946 alusta Helsingin kaupunki laajeni alueeltaan yli viisinkertaiseksi, kun kaupunkiin liitettiin Haagan kauppala, Oulunkylän, Kulosaaren ja Huopalahden kunnat kokonaisuudessaan sekä huomattavia osia Helsingin maalaiskunnasta. Kaupungin maapinta-alan lisäys oli yhteensä yli 16 000 hehtaaria, kun pinta-ala oli aikaisemmin ollut vajaat 3000 hehtaaria. Helsingin maalaiskunta menetti lähes puolet asukasmäärästään, mutta pääkaupungin väkiluku oli nyt 340 000, kun se oli ollut 155 000 vuonna 1918.

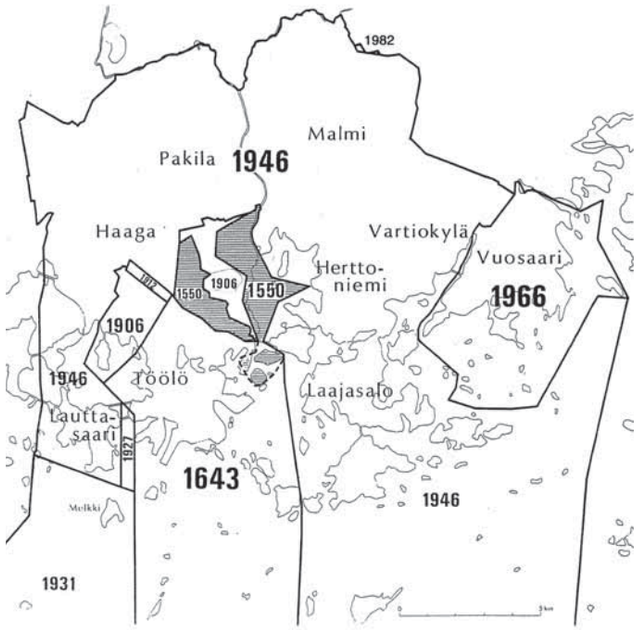

Vuosaari liitettiin Helsinkiin vuonna 1966.
© Kaupunkimittausosasto, Helsinki 141/2006.

Nordsjö anslöts till Helsingfors år 1966. © Stadsmätningsavdelningen, Helsingfors 141/2006.

Helsingin kaupungilla oli tärkeä rooli ja myös omat intressinsä aluesuunnittelun suhteen. Aloitteentekijöinä voidaan kuitenkin pitää myös kolmea espoolaista suurmaanomistajaa: Lauri af Heurlin, K. A. Koskinen ja H. G. Nymalm olivat ehdottaneet Osakeyhtiö Leppävaaran nimissä Helsingin kaupunginhallitukselle vuoden 1940 lopussa, että olisi ryhdyttävä suunnittelemaan siihen saakka järjestäytymätöntä esikaupunkiasutusta myös selvitysmies Harvian ehdottamilla liitosalueilla, jotka olivat siihen saakka olleet itsenäisiä kuntia tai yhdyskuntia. Taustalla oli myös maanomistajien huoli pika-asutustoimenpiteiden kohdistumisesta heidän mailleen. Maanomistajat tarjoutuivat suorittamaan osuutensa rakennussuunnitelmakustannuksista jo etukäteen. Kyse oli itse asiassa alueista, joita ei liitettykään Helsinkiin, nimittäin Espoon Leppävaarasta ja Helsingin maalaiskunnan Västersundomista.

Helsingin kaupungin kiinteistöviraston asemakaavaosasto esitti vuonna 1941 kiinteistölautakunnalle aluesuunnitelmaliiton muodostamista. Lautakunta tekikin ehdotuksen kaupunginhallitukselle aluesuunnittelun käynnistämisestä, mutta perusteita ei vielä silloin löytynyt, sota oli aiheuttanut muutakin huolta. Kaupunginhallitus päätti myös anoa, että valtioneuvosto ”ryhtyisi toimenpiteisiin ehkäistäkseen viljelys- ja sekamuotoistilojen muodostumisen pika-asutusteitse Helsingin liitosalueille, jotka ovat tonttimaan muotoisia”.

Sota keskeytti suunnitelmat, mutta sen jälkeen asiat etenivät nopeasti, sillä 11 prosenttia maan asukkaista oli ilman asuntoa ja maata oli palstoitettava asumisen tarpeisiin. Helsingin seudulle oli sijoitettava yli 30 000 ihmistä. Noin 10 000 maansaantianomuksesta oli hyväksytty uuden maan-

Palstoitusta ja asutusta Malmin - Tapanilan alueella vuonna 1946. Kartta on kuvituksena diplomi-arkkitehti Berndt Aminoffin artikkelissa "Frågan om bildandet av ett regionplaneförbund och åstadkommandet av en regionplan för Helsingfors med omgivningar", Kunnallistekniikka 1/46.

Parcellering och bosättning i Malm-Staffansby-området under år 1946. Kartan utgör en illustration i diplomarkitekt Berndt Aminoffs artikel "Frågan om bildandet av ett regionplaneförbund och åstadkommandet av en regionplan för Helsingfors med omgivningar", Kunnallistekniikka 1/46.

Helsingin kaupunginhallituksen kokous 4.1.1941 Kaupungintalolla. Pöydän ympärillä herrat Nybergh, O. E. Tulenheimo, Blomberg, Moring, Suolahti, Danielsson, v. Frenckell, v. Wendt, Brotherus, Rydman, Ståhlberg, v. Schantz, A. Tulenheimo, Uski, Helo, Hyvärinen, Keto, Railo, Räisänen, Salovaara sekä rouva Salmela-Järvinen. Kuvaaja E. J. Viitasalo. © Helsingin kaupunginmuseo.

Helsingfors stadsstyrelse håller möte på stadshuset 4.1.1941. Runt bordet finns herrarna Nybergh, O. E. Tulenheimo, Blomberg, Moring, Suolahti, Danielsson, v. Frenckell, v. Wendt, Brotherus, Rydman, Ståhlberg, v. Schantz, A. Tulenheimo, Uski, Helo, Hyvärinen, Keto, Railo, Räisänen, Salovaara samt fru Salmela-Järvinen. Fotograf E. J. Viitasalo. © Helsingfors stadsmuseum.

hankintalain perusteella kolme neljäsosaa vuoteen 1946 mennessä. Siihen tarvittiin enemmän maata kuin koko kaupungin pinta-ala oli ennen alueliitosta. Silti yksityiset maanomistajat arvostelivat viranomaisia siitä, että nämä olivat "vahingoittaneet yksityisten etuja puuttumalla palstoitustoimintaan ja hidastamalla sitä". Aluerakenne oli koetuksella.

Helsingin Asutusyhdistys ry oli myös huolissaan ja lähetti vuoden 1945 loppupuolella kaupunginhallitukselle Hans Perttulan ja A. Rentolan allekirjoittaman kirjelmän, jossa maalailtiin suunnittelematta tapahtuvan asutus- ja maanositustoiminnan aiheuttavan epäonnistunutta esikaupunkiasutusta, jonka "välttämätön korjaaminen aiheuttaisi myöhemmin asianomaisille kunnille kuin myös maanomistajille ja -saajille huomattavia kustannuksia ja hankaluuksia". Yhdistys ehdottikin seutukaavan laatimista Helsingin kaupungille ja sen ympäristölle kantanaan, että suunnittelualueeseen pitäisi kuulua Helsingin kaupungin lisäksi Espoon, Helsingin, Kirkkonummen, Tuusulan ja Sipoon maalaiskunnat sekä Keravan ja Grankullan kauppalat.

Joulukuussa 1945 pidetyssä kokouksessa Helsingin kaupunginhallitus päätti pyytää "riittävän arvovaltaista ja puolueetonta" lääninhallitusta kutsumaan neuvotteluun keskeisten valtion laitoksien ja alueen kuntien edustajat, jotta voitaisiin päättää seutusuunnitteluliiton perustamisesta.

Perusteena oli pelko "järjestämättömän esikaupunkiasutuksen syntymisestä" liitosalueen ulkopuolelle, sillä uusille alueille oltiin hakemassa rakennuskieltoa. Näille alueille oli tarkoitus laatia asemakaava tai "asemakaavan takaisia määräyksiä". Maanhankintalain mukaisen asutustoiminnan seurauksena olisi epäyhtenäinen infrastruktuuri siitä seuraavine ongelmineen, ellei seutuasemakaavaa ryhdyttäisi laatimaan. Kaupunginhallitus esitti ns. seutuasemakaavaliiton perustamista, mitä varten lääninhallituksen tulisi koota kaikkien asianosaisten edustajat perustamisesta päättävään kokoukseen maaherran johdolla. Kirjeessä oli jo ehdotus seutuasemakaavaliiton hallinnosta, johon kuuluisi 34-jäseninen edustajisto sekä puheenjohtaja. Lisäksi tulisi olla maaherran johdolla toimiva jaosto, jonka tehtävänä olisi "tehdä ehdotus seutuasemakaavatyön ohjelmaksi sekä arvioitava työn kustannukset ja tehtävä ehdotus sanottujen kustannusten jakautumisesta asianosaisten kesken hyödyn mukaan". Jaostolle jätettäisiin ratkaistavaksi työn suorittaja: erikoisesti tätä varten perustettava toimisto, rakennushallitus vai kiinteistötoimiston asemakaavaosasto tai ehkä kaikki nämä yhdessä. Kaupunginhallituksen kanta oli, että työ olisi annettava asemakaavaosastolle.

Alustava neuvottelukokous

Alustavassa neuvottelukokouksessa 10.4.1946 varatuomari Torsten Törnblom piti alustuksen, jossa hän hahmotteli yhteistyön mahdollista järjestämistä kolmen eri mallin mukaisesti. Kokouksessa päätettiin asettaa kuntien ja valtion viranomaisten edustajista koostuva toimikunta, johtajanaan maaherra Martola. Valtiota edustivat hänen ohellaan mm. pääjohtaja Arvo Lönnroth tie- ja vesirakennushallituksesta, rautatiehallituksen ylijohtaja Frans Ludvig Lehtinen ja ylijohtaja Veikko Vennamo maa- ja metsätalousministeriöstä. Toimikunta valitsi vielä pienen työvaliokunnan, puheenjohtajana pääjohtaja Lönnroth ja jäseninä Helsingin kaupungin asemakaava-arkkitehti Berndt Aminoff ja pankinjohtaja, tilanomistaja Lauri af Heurlin Espoosta. Sihteerinä molemmissa elimissä oli varatuomari Torsten Törnblom.

Neuvottelukunnan kokouksessa kuultiin neljä asiantuntevaa esitelmää. Arkkitehti Aminoff luonnosteli seutusuunnittelun tehtävät:

- suunnittelualueen rajojen määrääminen
- tarvittavan kartta-aineiston hankkiminen
- yhteistyö muiden seutukaavaliittojen kesken
- seutukuntien eri osien ositteleminen eri tarkoituksiin
- liikennetarpeen arviointi, johon sisältyi mm. alustavan liikenneverkoston ja "liikenne-elimien" suunnittelu
- polttoaineiden ja eri raaka-aineiden tarve
- vedensaannin sekä poisto- ja viemäriverkoston järjestäminen terveydellisesti tyydyttävällä tavalla
- virkistysaluevaraukset, metsä- ja luonnonalueiden säästäminen, kulttuurimuistomerkkien ja muinaismuistoalueiden rauhoittaminen
- väestön henkisen ja ruumiillisen huollon mahdollisuuksien turvaaminen
- väestönkasvuarviointi.

Helsingin kaupunginarkkitehti Berndt Aminoff luonnosteli seutusuunnittelun tehtävät alustavassa neuvottelukokouksessa 10.4.1946.
Kuva Carl-Göran af Heurlinin albumista.

Helsingfors stadsarkitekt Berndt Aminoff skisserade regionplaneringens uppgifter vid ett preliminärt förhandlingsmöte 10.4.1946.
Bild ur Carl-Göran af Heurlins album.

Arkkitehti Aminoff oli jatkosodan aikana esittänyt, että kaavoitustyö tehtäisiin Helsingin kaupungin ja sen liitosalueen osalta kaupungin asemakaavaosastolla ja ympäristökuntien osalta rakennushallituksessa. Nyt hän oli kypsynyt ajatukseen, että joukko rakennussuunnitelma-alueita liittyy toisiinsa yhdeksi suureksi seutukunta-alueeksi ja että seudun osa-alueet kuuluvat maantieteellisesti ja taloudellisesti yhteen.

Koolle kutsuttu kokous päätti yksimielisesti perustaa yhdistyksen seutuasemakaavan laatimista varten. Seudun kuntien ja suunnittelun kannalta merkittävien valtion viranomaisten edustajista nimitettiin toimikunta laatimaan ehdotusta säännöistä ja rahoituksesta. Jäseniksi yhdistykseen voisivat tulla johtokunnan päätöksellä myös yksityiset henkilöt sekä yhteisöt ja säätiöt. Varsinaisia jäseniä olisivat kuitenkin vain kunnat.

Yhdistykselle määriteltiin kolmiportainen organisaatio. Laajin olisi kerran vuodessa kokoontuva yhdistyksen kokous, jonka tehtävänä oli käsitellä valtuuskunnan kertomus, tilit ja vastuuvapaudet. Valtuuskuntaan kuuluisi 36 jäsentä, joista 28:n valitseminen kuului yhdistyksen kokoukselle, ja heidän varajäsenensä. Tie- ja vesirakennushallitus ja maanmittaushallitus saivat määrätä kaksi jäsentä, Uudenmaan lääninhallitus, rakennushallitus ja maatalousministeriö kukin yhden. Sekä kunnallis- että valtionhallinnolla oli näin sanansa sanottavana, vaikkakaan valtion viranomaisilla ei ollut kannattajajäseninä äänivaltaa. Valtuuskunnan tehtävänä oli valita johtokunnan jäsenet sekä aluesuunnitelman laatija. Käytännön asioita hoitamaan perustettiin kuusijäseninen johtokunta, jonka puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla oli nimenkirjoitusoikeus yhdessä johtokunnan määräämän henkilön kanssa. Valtuuskunnalla tai johtokunnalla ei ollut säännöllisiä kokouksia, vaan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sai kutsua ne koolle tarpeen vaatiessa. Helsingin kaupungilla oli kolme edustajaa kuudesta ja lisäksi puheenjohtajuus. Muut paikat olivat Espoon kunnan, Helsingin maalaiskunnan ja Keravan kauppalan hallussa. Grankullan kauppalan osuudeksi jäi yksi varajäsenen paikka, jonka se sai Helsingin kaupungilta.

Aluesuunnitelmaliiton kuntajäsenten rahoitusosuuksia määriteltäessä kiinnitettiin huomiota siihen, kuinka kaukana kunta oli Helsingistä, pinta-alaan, likimääräiseen asukaslukuun sekä kunnan sisällä olevien pääteiden pituuteen. Tuloksena oli näiden laskuperusteiden mukainen keskiarvo. Koko talousarvio ensimmäiseksi vuodeksi oli 1,5 miljoonaa markkaa, tästä 375 000 markkaa oli valtion osuutta, kun taas Helsingin kaupungin ”avustukseksi” oli merkitty 750 000 markkaa.

Aluesuunnitelmaliitto perustetaan

Perustava kokous, puheenjohtajana Helsingin kaupungin rahatoimiston johtaja Erik von Frenckell ja sihteerinä varatuomari Sulo Hellevaara, pidettiin keskellä kesää, 10. heinäkuuta 1946. Yhdistyksen nimeksi tuli ***Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto – Regionplansförbund för Helsingfors jämte omnejd***. Läsnä olivat Helsingin kaupungin, Helsingin maalaiskunnan, Espoon kunnan ja Grankullan kauppalan edustajat sekä rautatiehallituksen, maanmittaushallituksen, rakennushallituksen ja Uudenmaan lääninhallituksen edustus. Kaikki nämä organisaatiot saivat edustuksensa samassa kokouksessa nimitettyyn valtuuskuntaan, johtokunta koostui kuntien edustajista. Perustamisasiakirjan allekirjoittivat Helsingin kaupunki, Helsingin maalaiskunta, Espoon kunta sekä Keravan ja Grankullan kauppalat.

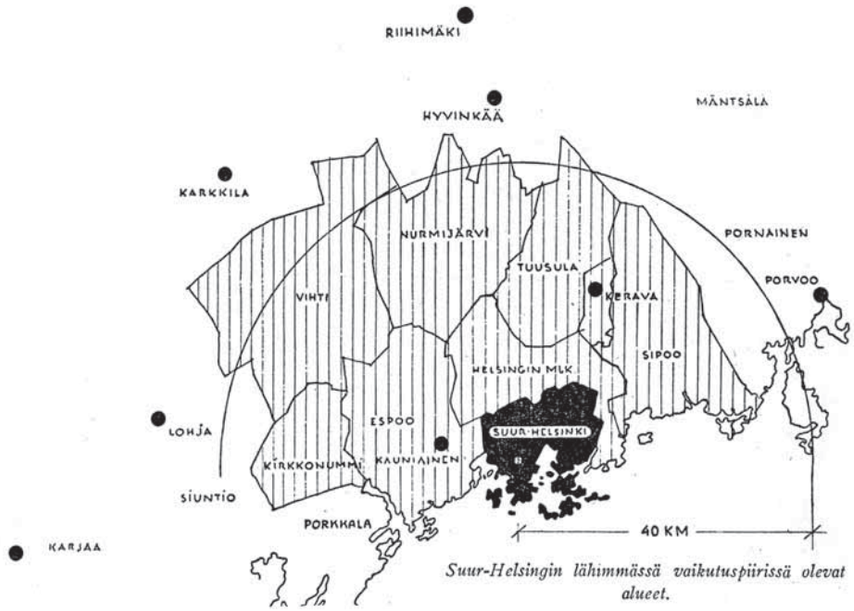

Suur-Helsingin lähimmässä vaikutuspiirissä olevat alueet.

Erik von Frenckell johti puhetta "seutuasemakaavayhdistyksen" perustavassa kokouksessa. Hän oli monitoimimies, joka toimi mm. Suomen Palloliiton puheenjohtajana. Kerrotaan, että hän saapui kerran hengästyneenä aluesuunnitelmaliiton johtokunnan kokoukseen, otti puheenjohtajan nuijan, kopautti sen pöytään ja aloitti: "Hyvät palloilijat!" Sihteerin huomautettua, mistä kokouksesta oli kysymys, palattiin päiväjärjestykseen ja kokous saattoi alkaa.
© Helsingin kaupunginmuseo.

Erik von Frenckell ledde talet vid det grundande mötet av "den regionala stadsplaneföreningen". Han var en "allroundman", som bl.a. verkade som ordförande för Finlands Bollförbund. Det sägs att han en gång andfådd anlände till regionplanförbundets styrelsemöte, tog ordförandeklubban, slog den i bordet och sade: "Bästa bollspelare!" Då sekretaren informerat om vilket möte det var frågan om, återgick man till dagsschemat och mötet kunde inledas.
© Helsingfors stadsmuseum.

Vaikka perustamisasiakirjan allekirjoittivat vain Helsingin kaupunki, Helsingin maalaiskunta, Espoon kunta sekä Keravan ja Grankullan kauppalat, aluesuunnitelmaliitto piti alusta lähtien toimintansa kannalta tärkeänä "Suur-Helsingin lähimmässä vaikutuspiirissä olevia alueita". Karttapiirros Otto Flodin.

Även om stiftelseurkunden undertecknades enbart av Helsingfors stad, Helsinge landskommun, Esbo kommun samt köpingarna Kervo och Grankulla, ansåg regionplansförbundet genast från början att "områden som ligger i Helsingfors närmsta inflytelsesfär" är viktiga för sin verksamhet. Kartskiss Otto Flodin.

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto
Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd r.y.

Oikeusministeriö hyväksynyt yhdistyksen merkittäväksi yhdistysrekisteriin 4.3.1949.

S ä ä n n ö t

1 §.

Yhdistyksen nimi on Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto - Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd ja sen kotipaikka Helsingin kaupunki.

2 §.

Yhdistyksen tarkoituksena on:

a) n.s. seutuasemakaavan eli aluesuunnitelman suunnittelu kaikkia niitä alueita varten, joiden maantieteellisesti ja taloudellisesti voidaan katsoa kuuluvan Helsingin aluesuunnitelman piiriin;

b) järjestää yhteistyö Helsingin aluesuunnitelmapiirin lähellä sijaitseviin järjestöihin ja kuntiin;

c) edurata yhteistyössä valtion ja kuntien viranomaisten kanssa palstoitus- ja rakennustoimintaa sekä teiden, rautateiden, laiturisiden, lentokenttien y.m.m. suunnittelua ja rakentamista Helsingissä ja sen ympäristössä sekä pyrkiä toiminnallaan myötävaikuttamaan siihen, että aluesuunnitelmapiiri tulee tarkoituksenmukaisesti rakennetuksi ja järjestetyksi;

d) tehdä asianomaisille aloitteita ja esityksiä, jotka koskevat Helsingin ja sen lähiympäristön asemakaavallista järjestelyä;

e) tutkia mahdollisuuksia vedensaannin järjestämiseksi sekä veden poisjohtamiseksi ja viemäröimisen järjestämiseksi terveydellisiä vaatimuksia vastaavalla tavalla toiminta-alueellaan;

f) tutkia sähkövoiman polttoaineen ja raaka-aineen turvetta toiminta-alueellaan, erittäinkin mikäli koskee rakennusteollisuutta, sekä tehdä ehdotuksia sähkön jakelujärjestelmäksi;

g) tehdä esityksiä alueiden varaamiseksi virkistystarkoituksiin sekä luonnonkauniiden ja muinaismuistoalueiden rauhoittamiseksi sekä siten edistää henkisen ja fyysisiksen väestöhuollon mahdollisuuksia.

3 §.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys:

a) ylläpitää yhteyttä Helsingin kaupunkiin ja sen lähiympäristön kuntiin sekä niihin valtion viranomaisiin, joiden yhteistoiminta on tarpeen yhdistyksen tarkoituksen saavuttamiseksi;

b) harjoittaa toiminta-alallaan julkista valistustoimintaa julkisuutoiminnalla ja järjestämällä esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä muulla sopivalla tavalla;

c) hankkia jäseniltään, valtiolta ja muilta asianharrastajilta varoja toimintansa rahoittamiseksi sekä

d) ylläpitää, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi, tehtäviensä suorittamista varten toimistoa sekä suorittaa tarvittavia tutkimuksia ja antaa niiden johdosta lausuntoja ja tehdä esityksiä.

4 §.

Yhdistyksen varsinaisia jäseniä ovat kunnat sekä kannattavia jäseniä ne yksityiset henkilöt ja oikeuskelpoiset yhteisöt sekä säätiöt, jotka yhdistyksen johtokunta sellaiseksi hyväksyy.

Kannattavilla jäsenillä on puhevalta yhdistyksen kokouksissa, mutta ei äänioikeutta.

Yhdistyksen jäsenet suorittavat yhdistykselle jäsenmaksun, jonka suuruuden yhdistyksen vuosikokous määrää.

5 §.

Yhdistyksen toimielimet ovat:

a) yhdistyksen kokous;

b) valtuuskunta, jonka vuosikokous valitsee käyttämään yhdistyksen päätäntävaltaa vuosikokousten välisaikoina jäljempänä määrätyissä asioissa;

c) yhdistyksen hallituksena johtokunta.

6 §.

Yhdistyksen vuosikokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

a) esitetään tilit sekä johtokunnan ja tilintarkastajain kertomukset;

b) vahvistetaan tilinpäätös ja päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle;

c) päätetään valtuuskunnan ja johtokunnan jäsenten sekä tilintarkastajain palkkioista;

d) valitaan valtuuskunnan jäsenet, joiden toimikausi kestää seuraavaan vuosikokoukseen;

e) valitaan kaksi tilintarkastajaa ja heille kaksi varamiestä;

f) määrätään jäsenmaksun suuruus.

7 §.

Yhdistyksen kokouksissa voi jäsenen äänioikeutta käyttää asiamies.

8 §.

Valtuuskuntaan kuuluu 34 jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Valtuuskuntaan valitsee yhdistyksen vuosikokous 28 jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Niitä paikoista on vuosikokouksessa valittava niistä ehdokkaista, jotka tie- ja vesirakennushallitus, maanmittaushallitus, Uudenmaan läänin läänihallitus, rakennushallitus, rautatiehallitus ja maatalousministeriö ansiosta itsestakin edustamaan, 1 edustaja sekä näille varamiehet.

Valtuuskunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Valtuuskunta on päätösvaltainen, kun vähintään 15 jäsentä on saapuvilla.

Valtuuskunnan kutsuu johtokunta koolle tarvittaessa ilmoittamalla kirjeellä sen jäsenille 5 päivää ennen kokousta.

9 §.

Valtuuskunnan tehtävänä on:

a) vahvistaa ne periaatteet, joiden mukaan aluesuunnitelma on laadittava ja siitä edelleen kehitettävä;

b) asettaa erityisiä tehtäviä varten tarvittaessa jaostoja;

c) vahvistaa johtokunnan ja asettamiensa jaostojen ohjesäännöt;

d) valita varsinaisessa kokouksessa, joka pidetään kahden viikon kuluessa vuosikokouksen jälkeen, yhdistyksen johtokunta;

e) vahvistaa yhdistyksen tulo- ja menoarvio seuraavaksi kalenterivuodeksi;

f) valita aluesuunnitelman laatija ja määrätä hänen palkkansa sekä

g) käsitellä ja ratkaista muut asiat, jotka näiden sääntöjen mukaan eivät kuulu vain yhdistyksen kokoukseen tai johtokunnan ratkaistaviin.

10 §.

Johtokuntaan kuuluu puheenjohtaja sekä 5 jäsentä ja 6 varajäsentä, jotka valitaan valtuuskunnan varsinaisessa kokouksessa vuodeksi kerrallaan.

Johtokunta valitsee varsinaisista jäsenistään varapuheenjohtajan.

Johtokunta on päätösvaltainen, kun vähintään 4 jäsentä on saapuvilla.

11 §.

Johtokunnan tehtävänä on:

a) hoitaa yhdistyksen asioita näiden sääntöjen ja yhdistyksen sekä valtuuskunnan kokousten päätösten mukaan;

b) tehdä valtuuskunnalle ehdotus aluesuunnitelman laatijan valitsemiseksi ja hänen palkkionsa määräämiseksi;

c) ottaa ja erottaa yhdistyksen toimihenkilöt, lukuunottamatta aluesuunnitelman laatijaa, ja määrätä heidän palkkansa ja tehtävänsä;

d) antaa tarvittavat tiedot ja lausunnot viranomaisille;

e) valmistaa yhdistyksen vuosikertomus ja tilit.

12 §.

Yhdistyksen valtuuskunnan ja johtokunnan kokouksissa päätetään asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä, mutta äänten mennessä tasan, määrää päätöksen puheenjohtaja tai hänen poissa ollessaan puheenjohtajana toimivan varapuheenjohtajan ääni, paitsi vaaleissa, jotka ratkaistaan arvalla.

13 §.

Yhdistyksen valtuuskunnan ja johtokunnan kokouksissa pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään kunkin asian käsittely ja sen ratkaisuun osallistuneiden nimet sekä lyhyesti asiasta tehty päätös sekä ne eriävät mielipiteet, jotka ehkä on esitetty.

Pöytäkirjan tarkistavat puheenjohtaja ja kokouksen siihen kulloinkin valitsemat kokouksessa läsnäolleet henkilöt, ellei kysymyksessä oleva elin itse pöytäkirjan tarkasta.

14 §.

Yhdistyksen vuosikokous pidetään vuosittain ennen huhtikuun loppua valtuuskunnan lähemmin määräämänä päivänä. Ylimäräinen kokous pidetään milloin johtokunta katsoo sen tarpeelliseksi tai vähintään 3 varsinaista jäsentä sitä kirjallisesti vaatii erityisesti ilmoitettua asiaa varten.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta.

15 §.

Kutsu yhdistyksen kokoukseen on toimitettava vähintään 30 päivää ennen kokousta jäsenille lähetetyssä kirjatussa kirjeessä. Muut tiedonannot jäsenille toimitetaan johtokunnan päättämällä tavalla.

16 §.

Yhdistyksen nimen kirjoittavat johtokunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja jompikumpi yhdessä johtokunnan määräämän henkilön kanssa.

17 §.

Yhdistyksen tilit päätetään kalenterivuosittain ja jätetään viimeistään maaliskuun 15 päivänä johtokunnan laatiman vuosikertomuksen ohella tilintarkastajien tarkastettaviksi.

Tilintarkastuskertomus on yhdistyksen tiliin ohella viimeistään viikkoa ennen vuosikokousta annettava johtokunnalle, joka esittää ne vuosikokoukselle.

18 §.

Ehdotus näiden sääntöjen muuttamisesta ja yhdistyksen purkamisesta on käsiteltävä kahdessa peräkkäisessä yhdistyksen kokouksessa ja ehdotusten on saatava, tullakseen hyväksytyiksi, kummassakin kokouksessa vähintään 3/4 annetuista äänistä.

19 §.

Joka haluaa erota yhdistyksestä, ilmoittakoon siitä kirjallisesti johtokunnalle tai sen puheenjohtajalle taikka suullisesti yhdistyksen tai valtuuskunnan kokouksessa ennen heinäkuun 1 päivää, jolloin jäsenen on katsottava eronnaan seuraavan vuoden alusta, muussa tapauksessa katsotaan eronnaksi tapahtuvan vuoden kuluttua irtisanomisesta.

20 §.

Yhdistyksen purkautuessa luovutetaan sen mahdolliset varat yhdistyksen kokouksen määräämän sen tarkoitusta lähellä olevan tarkoituksen.

21 §.

Muissa kohdin noudatetaan voimassa olevan yhdistyslain säännöksiä.

S t a d g a r
för
Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto r.y. - Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd r.f.

1 §.

Föreningens namn är Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto r.y. - Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd r.f. och dess hemort Helsingfors stad.

2 §.

Föreningens syfte är:

a) att uppgöra en s.k. regionplan för alla de områden, som i geografiskt och ekonomiskt hänseende kunna anses höra till området för Helsingfors regionplan;

b) att organisera samarbetet med organisationer och kommuner i närheten av området för Helsingfors regionplan;

c) att i samverkan med statliga och kommunala myndigheter följa med parcellerings- och byggnadsverksamheten samt projekteringen och anläggandet av vägar, järnvägar, kajer, flygfält, m.m.i. i Helsingfors och dess närmaste omnejd samt övervaka, att regionplansområdet bebyggas och disponeras på ett ändamålsenligt sätt;

d) att till vederbörande ingå med initiativ och framställningar rörande stadsplaneringen i Helsingfors jämte närmaste omnejd;

e) att på sitt verksamhetsområde undersöka möjligheterna att erhålla och avleda vatten samt ordna kloakfrågan på ett sätt, som fyller sanitära krav;

f) att undersöka behovet av elström, bränsle och råmaterial på sitt verksamhetsområde, specielit med hänsyn till byggnadsindustrin, samt framställa förslag till eldistributionssystem;

g) att göra framställningar om reservering av områden för rekreationsändamål samt om fredning av naturskönna områden och sådana, där forntminnen finnas, ävensom främja möjligheterna till psykisk och fysisk omvårdnad om befolkningen.

3 §.

Föreningen förverkligar sitt syfte genom att

a) upprätthålla kontakt med Helsingfors stad och kommunerna

i den närmaste omnejden samt med de statliga myndigheter, vilkas samverkan är av nöden för uppnående av föreningens syfte;

b) på sitt verksamhetsområde bedriva offentlig upplysningsverksamhet medelst publikationsverksamhet och anordnande av föredrags- och diskussionstillfällen ävensom på annat lämpligt sätt;

c) för finansiering av sin verksamhet anskaffa medel av sina medlemmar, av staten och av övriga för saken intresserade;

d) upprätthålla en byrå för utförandet av föreningens uppgifter, därest det befinnes nödigt, samt verkställa erforderliga undersökningar ävensom avgiva yttranden och göra framställningar med anledning av dem.

4 §.

Föreningens ordinarie medlemmar utgöras av kommuner samt dess understödande medlemmar av de enskilda personer och rittskapande samfund samt stiftelser, som dem förbundsstyrelsen därtill godkänner.

Understödande medlem har yttranderätt men icke rösträtt vid föreningens möten.

Medlemmarna erlägga till förbundet medlemsavgift, vars belopp fastställes vid föreningens årsmöte.

5 §.

Föreningens verksamhetsorgan äro:

a) föreningsmöte;

b) fullmäktige, vilka vid årsmöte väljas för att i medan angivna ärenden utöva föreningens beslutanderätt under tiderna mellan årsmötena;

c) föreningens styrelse.

6 §.

Vid föreningsmöte behandlas följande ärenden:

a) föredragning av räkenskaperna samt styrelsens och revisorernas berättelser;

b) fastställelse av bokslutet och beviljande av ansvarsfrihet för fullmäktige och styrelsen;

c) bestämmande av arvodet för medlemmarna i fullmäktige och styrelsen samt för revisorerna;

d) val av de medlemmar i fullmäktige, vilkas mandatid varar till följande årsmöte; samt

e) val av två revisorer och två revisorssuppleanter;

f) fastställelse av medlemsavgiften.

7 §.

Vid föreningsmöte kan medlems rösträtt utövas av ombud.

8 §.

Fullmäktige bestå av 36 medlemmar och samma antal suppleanter. Vid föreningens årsmöte utses 20 medlemmar och samma antal suppleanter i fullmäktige. Därjämte utses vid årsmötet bland de personer, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, lantmäteristyrelsen, länsstyrelsen i Nylands län, byggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen och lantbruksministeriet var för sig föreslå att representera dem, 1 representant för envar av dem samt suppleanter för dessa.

Fullmäktige utse inom sig ordförande och vicеordförande.

Fullmäktige äro beslutföra, då minst 15 medlemmar äro tillstädes.

Fullmäktige sammankallas av styrelsen vid behov genom kallelsebrev till medlemmarna 5 dagar före sammanträdet.

9 §.

Fullmäktige ha till uppgift:

a) att fastställa de principer, enligt vilka regionplanen skall uppgöras och ytterligare utvecklas;

b) att tillsätta för särskilda uppgifter erforderliga delegationer;

c) att fastställa reglementen för styrelsen och av fullmäktige tillsatta delegationer;

d) att vid sammanträde inom två veckor före årsmötet välja föreningens styrelse;

e) att fastställa föreningens budget för följande kalenderår;

f) att utse en person att uppgöra regionplan och fastställa arvodet för honom; samt

g) att handläggande och avgöra de ärenden, som enligt dessa stadgar icke ankomma å föreningsmöte eller styrelsen.

10 §.

Styrelsen består av ordförande samt 5 ledamöter och 6 suppleanter, vilka väljas vid fullmäktiges ordinarie sammanträde för ett år i sänder.

Styrelsen utser en av sina ordinarie medlemmar till viceordförande.

Styrelsen är beslutför, då minst 4 medlemmar äro tillstädes.

11 §.

Styrelsen har till uppgift:

a) att handhava föreningens angelägenheter i enlighet med dessa stadgar och föreningens samt fullmäktiges beslut;

b) att ingå till fullmäktige med förslag beträffande val av den person, som skall uppgöra regionplan, och fastställelse av hans arvode;

c) att antaga och avskeda föreningens funktionärer, med undantag av den person, som uppgör regionplanen, samt fastställa deras arvoden och uppgifter;

d) att lämna erforderliga uppgifter och yttranden till myndigheterna;

e) att uppgöra föreningens årsberättelse och räkenskaper.

12 §.

Vid föreningens, fullmäktiges och styrelsens sammanträden avgöras ärendena med enkel röstpluralitet, men vid lika röstetal avgör ordförandens eller i hans frånvaro viceordförandens röst, förutom vid val, där lotten fäller utslaget.

13 §.

Vid föreningens, fullmäktiges och styrelsens sammanträden upprättas protokoll, vari upptages behandlingen av varje ärende och namnen på dem, som deltagit i avgörandet, samt i korthet beslutet i ärendet ävensom de avvikande åsikter, som möjligen framställts.

Protokollet justeras av ordföranden och av vid sammanträdet varje gång bland dem, som varit tillstädes, därtill utsedda personer, såvida icke ifrågavarande organ självt justerar protokollet.

14 §.

Föreningens årsmöte föreiggår årligen inom loppet av april månad på dag, som av fullmäktige närmare bestämmas. Extra möte hålles, då fullmäktige finna det nödigt eller då minst 3 ordinarie medlemmar för särskilt uppgivet ärende skriftligen det fordra.

Styrelsen sammanträder på ordförandens eller vid förfall för honom på viceordförandens kallelse.

15 §.

Kallelse till föreningsmöte skall senast 30 dagar före mötet i rekommenderat brev tillställas medlemmarna. Övriga meddelanden till medlemmarna lämnas på sätt styrelsen bestämmer.

16 §.

Föreningens namn teckna av ordföranden eller viceordföranden jämte en av styrelsen utsedd person.

17 §.

Föreningens räkenskaper avslutas per kalenderår och lämnas senast den 15 mars jämte den av fullmäktige uppgjorda årsberättelsen till revisorerna för granskning.

Revisionsberättelsen skall jämte föreningens räkenskaper senast en vecka före årsmötet överlämnas till fullmäktige, som föredraga den för årsmötet.

18 §.

Förslag till ändring av dessa stadgar eller nedläggande av föreningens verksamhet behandlas vid tvenne på varandra följande föreningsmöten och skola förslagen för att bliva godkända vid vardera mötet erhålla minst 3/4 av de avgivna rösterna.

19 §.

Den som önskar utträda ur föreningen må därom skriftligen underrätta styrelsen eller dess ordförande eller och muntligen föreningen eller fullmäktige vid möte före den 1 juli, varvid vederbörande medlem anses ha utträtt från och med början av följande år; i annat fall anses utträdet inträffa ett år efter uppsägningen.

20 §.

Därest föreningens verksamhet upphör, överlämnas dess eventuella tillgångar för dess syfte närstående ändamål, som vid föreningsmöte bestämmes.

21 §.

I övrigt tillämpas stadgan i gällande lag om föreningar.

Helsingin ja sen ympäristön Aluesunnitelmaliitto – Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd r.y:n säännöt.

Stadgar för Helsingin ja sen ympäristön Aluesunnitelmaliitto – Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd r.y.

"Piirustus- ja sommittelutyöpuolen" Meurman oli puolestaan valmis suorittamaan omassa toimistossaan tai yhteistyössä toisten arkkitehtien kanssa. Rakennustaiteen museon kuvaarkisto.

Professor Meurman var för sin del redo att på sin byrå eller i samarbete med övriga arkitekter ta hand om "ritning och skissering". Bilden ur Finlands arkitekturmuseums bildarkiv.

Suuria odotuksia

Odotukset liiton toiminnalle olivat suuret ja ristiriitaiset – lähtökohtana hajautuva yhdyskuntarakenne, josta varsinkin Helsingin kaupunki oli huolissaan, ja nopeasti lisääntyvä väestö. Vaativaan työhön haluttiin pätevä, nimekäs vetäjä. Väliaikainen johtokunta päätyi heti syyskuussa 1946 siihen, että aluesuunnitelman laatijaksi voisi olla ehdolla ainoastaan kaksi henkilöä: professori Otto- I. Meurman tai yliarkkitehti Otto Flodin.

Johtokunnan puheenjohtaja Erik von Frenckell neuvotteli ensin professori Meurmanin kanssa, joka hahmotteli työn etenemisen niin, että aluksi riittäisi "kansliapäällikkö", tilastomies tai maantieteilijä, joka hankkisi ja tutkisi erinäistä tilastoaineistoa kolmisen vuotta. Tämän jälkeen aluesuunnittelija "omistautuisi suuremmassa määrin työlle". Meurman teki tarjouksen johtokunnalle seutukaavoitustyöstä. Hänellä oli selkeä käsitys työn laajuudesta ja sen vaatimista taustaselvityksistä. "Kun seutukaavoitustyötä voidaan syventää mielin määrin ja ulottaa se melkeinpä kaikkea inhimillistä toimintaa koskevaksi ohjelmien laadinnaksi, on miltei mahdoton etukäteen päätellä suureksiko työmäärä tulee paisumaan…ja esitän sellaista perustetta, että Helsingin aluesuunnitelmaliiton johtokunta kiinnittäisi minut asiantuntijana seutukaavoitustyön johtajaksi käyttäen palkkioperusteena työhön käytettyä aikaa".

Meurman kaavaili tarkkaan työn vaatimat resurssit ja vastuujärjestelmän. Hän mm. pitäisi päiväkirjaa työhön käytetystä ajasta ja esittäisi tulokset kuukausittain. Liitolla tulisi olla oman huoneiston lisäksi tarpeellinen konttorihenkilökunta, toimistopäällikkö ja toimistoapulainen, sekä auto paikallisiin olosuhteisiin perehtymiseksi. Liiton tulisi hankkia ja kustantaa myös "tarpeellinen materiaali, kartasto yms." Meurman oli itse siinä vaiheessa Teknillisen korkeakoulun asemakaavaopin professori, joka oli laatinut lukuisia yleis- ja asemakaavoja ja oli ehtinyt virkansa ohella toimia konsulttinakin. Loppujen lopuksi hän ei kuitenkaan katsonut ehtivänsä ottaa tehtävää hoitaakseen.

Liiton asioita hoiti alkuun sen hallintoelinten sihteeri, varatuomari Torsten Törnblom yhdessä johtokunnan puheenjohtajan, tässä vaiheessa jo kaupunginjohtajan, Erik von Frenckellin kanssa. Aluesuunnitelman laatijan valinta siirtyi seuraavaan kevääseen. Valtuuskunta päätti 1.4.1947 äänin 11 – 9, että työ vaatii kokopäivätoimisen henkilön. Johtokunnan puheenjohtaja neuvotteli puolustusministeriössä, rakennushallituksen yliarkkitehtina sekä Helsingin kaupungin asemakaavaosaston toimistoarkkitehtina kokemusta hankkineen Otto Flodinin kanssa, joka antoi suostumuksensa, ja valtuuskunta teki päätöksensä nopeasti.

Flodinin kausi

Arkkitehti Flodinilla näytti olevan selkeä kuva edessä olevasta työstä. Siihen vaadittiin hänen mielestään ”asemakaavallista suunnittelijaa”, koska kyseessä oli maan tärkein alue, jonka suunnittelua ei voisi verratakaan eri lähtökohdasta alkunsa saaneisiin Kokemäenjokilaakson ja Kymenlaakson suunnitelmiin. Flodinilla oli kiinnostusta ja tietoa muiden maiden, erityisesti Englannin ja Saksan yhdyskuntasuunnittelusta. Täydellisen seutukaavan laatiminen Helsingin seudulle vaatisi laajoja sosiaalisia, teknillisiä ja taloudellisia tutkimuksia.

Aluesuunnitelman laatija Flodin aloitti työnsä kokoamalla saatavissa olevan tiedon: laaditut ja valmisteilla olevat asemakaavat, palstoitus- ja rakennussuunnitelmat sekä liikenteestä tehdyt suunnitelmat. Tiedot siirrettiin yhdelle karttasarjalle. Jo syksyllä 1947 hän käynnisti lukuisia osatehtäviä, joita kutakin tekemään palkattiin konsulttina ”korkeaa asiantuntemusta omaava henkilö”:

- Helsingin vaikutuspiiritutkimukset (tekniikan tohtori Reino Ajo)
- teollisuuden sijoittumista koskeva selvitys (tohtori Klaus Waris)
- vedensaantia ja -poistoa koskeva selvitys (insinööri Ole Hall)
- metsä-, viljelys- ja suoalueiden inventointi (insinööri Pentti Saukko)
- väestöprognoosin laatiminen (maisteri Karl-Erik Forsberg)
- geologiset tutkimukset, mm. hyödyllisten kaivannaisten inventointi
- ”liikenne-elimiä” ja niiden vaikutusalueita koskevat tutkimukset
- satamia ja niiden kehittämistä koskeva selvitys (insinööri Duncker)
- selvitys luontaisista puisto-, retkeily- ja luonnonsuojelualueista ja luonnonsuojelun kannalta tärkeistä yksityiskohdista (maisteri Viljo Erkamo)
- selvitys historiallisista ja kansatieteellisistä yksityiskohdista

Helsingin seudun ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliiton ensimmäinen toiminnanjohtaja, arkkitehti Otto Flodin. Flodin oli hankkinut kokemusta puolustusministeriöstä, rakennushallituksesta ja Helsingin kaupungin asemakaavaosastolta.
Kuva Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Den första verksamhetsdirektören för regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd, arkitekten Otto Flodin. Flodin hade skaffat sig erfarenhet från försvarsministeriet, byggnadsstyrelsen och Helsingfors stads stadsplaneavdelning.
Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

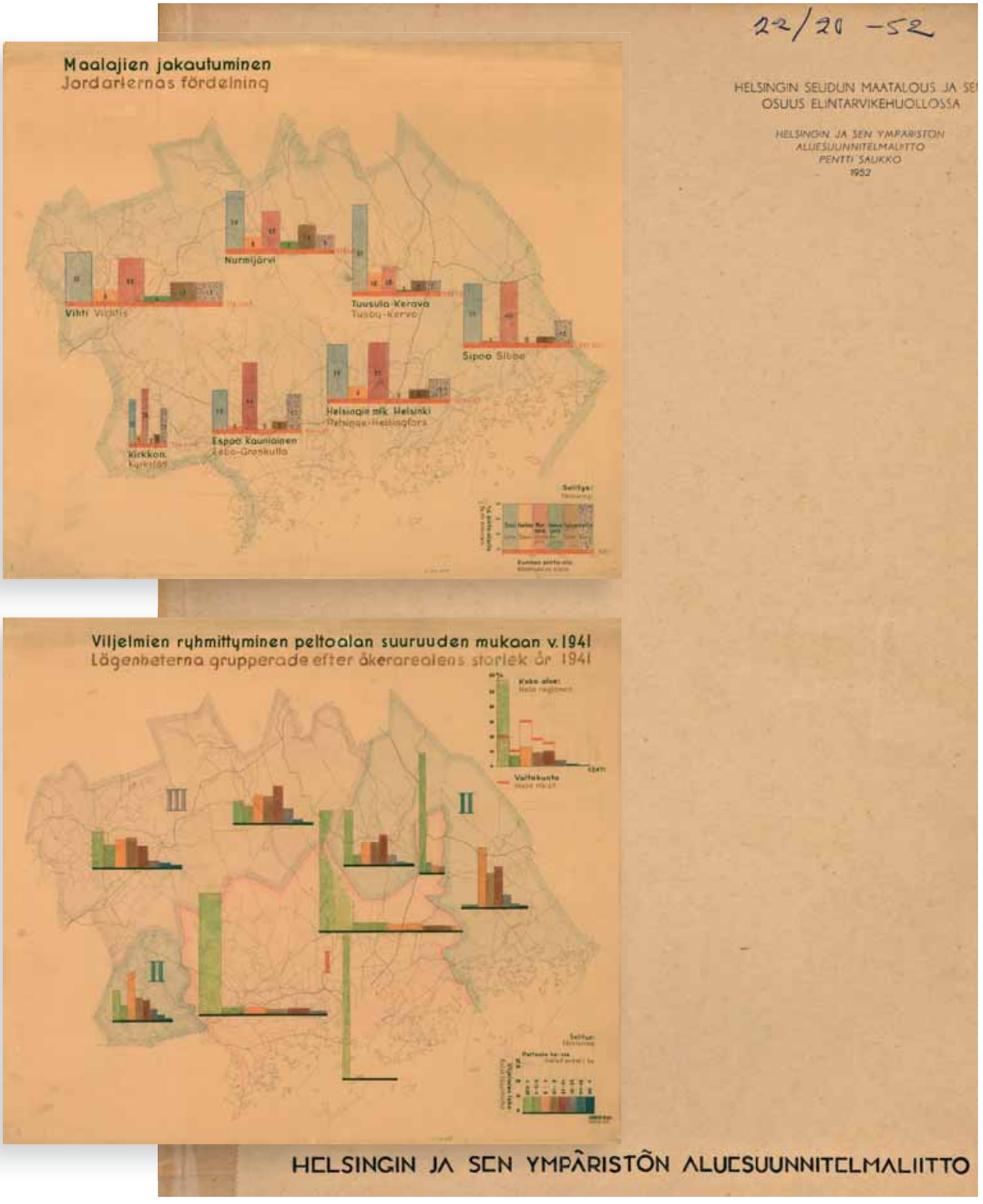
22/20 -52
HELSINGIN SEUDUN MAATALOUS JA SE
OSUUS ELINTARVIKEHUOLLOSSA
HELSINGIN JA SEN YMPÄRISTÖN
ALUESUUNNITELMALIITTO
PENTTI SAUKKO
1952
Maalajien jakautuminen
Jordarternas fördelning
Nurmijärvi
Vihti Vichtis
Tuusula-Kerava
Tusby-Kervo
Sipoo Sibbe
Helsinge mlk. Helsinki
Helsinge-Helsingfors
Espoo Kauniainen
Esbo-Grankulla
Kirkkon.
Kyrkslätt
Viljelmien ryhmittyminen peltoalan suuruuden mukaan v. 1941
Lägenheterna grupperade efter åkerarealens storlek år 1941
Koko alue:
Hela regionen
Valtakunta
Hela riket
III
II
I
II
HELSINGIN JA SEN YMPÄRISTÖN ALUESUUNNITELMALIITTO

Tietoa levitetään

Flodin perusteli joulukuun 1947 Arkkitehtiuutisissa aluesuunnitelmaliiton perustamista ja suunnittelutyön käynnistämistä sillä, että ”seutukaavoitukseen liittyy nimittäin mitä moninaisimpien ongelmien selvittelyjä, jotka vaativat pätevien eri alojen asiantuntijain yhteistyötä”. Hänellä oli alusta saakka näkemys, ettei alue ollut riittävän laaja muodostaakseen kokonaisuutta ”seutukaavallisessa mielessä”. Hän selvitti arkkitehtikunnalle, mitkä kaikki asiat kuuluvat suunnittelun piiriin, ja että ”kaikki tällaiset kysymykset on organisoitava järjestelmäksi, aluesuunnitelmaksi”. Flodin ilmaisi selkeästi myös ajatuksen, ettei suunnitelma voi olla koskaan lopullinen, vaan että se ”oikein laadittuna on alati kehitys- ja toteuttamiskelpoinen”. Hän kehotti vielä Helsingin ympäristökuntien rakennus- ja palstoitussuunnitelmatehtäviä saaneita arkkitehteja ottamaan yhteyttä aluesuunnitelmaliiton toimistoon yhteistyön aikaansaamiseksi.

Aluesuunnitelmaliitto piti ensimmäisen tiedotustilaisuutensa vuonna 1948. Tilaisuudessa julkaistiin julkilausuma *Palstoitus- ja rakennustoiminta Helsingin ympäristössä*. Julkilausumassa ilmaistiin huolestuneisuus epätarkoituksenmukaisesta palstoituksesta ja rakentamisesta, ”joka useassa tapauksessa on johtanut suunnitelmattomien ja epätyydyttävien asuntoalueiden muodostumiseen, joissa ei ole varattu riittävästi yleisiä alueita julkisia laitoksia, puistoja, liikenneväyliä ja virkistysalueita varten.” Julkilausumassa moitittiin maanomistajia siitä, että he eivät ole ”…saadakseen mahdollisimman korkean hinnan maastaan, ottaneet huomioon asemakaavallisia ja sosiaalisia näkökohtia”. Maanomistajien ei katsottu kuitenkaan olevan yksin vastuussa, myös ostajilla oli velvollisuus ottaa selvää mm. tieyhteyksien ja vedensaannin järjestämismahdollisuuksista ennen kaupantekoa. Aluesuunnitelmaliitto painotti myös lupia antavien viranomaisten vastuuta, jotta ”epäterve yhdyskuntamuodostus” ei pääsisi jatkumaan. Nähtiin, että maanlunastuslakia pitäisi tarkistaa ja luopua yksinomaan omakotitalojen rakentamisesta ”[Helsingin] kaupungin ympäristöalueille, koska omakotialueiden järjestäminen ja rakentaminen tulee sekä yksityisille että yhteiskunnalle suhteettoman kalliiksi”.

Seutukaava – järkevän asutuksen avain

Sd. 11.5.52

Palstoitusvillityksessä myyty huvilanpaikka tulevalta ratapihaltakin

(SS) — Leikilläni sanon usein, että taajojen asutusten syntyminen riippuu siitä, kuinka paljon maanomistaja pitää konjakista. Toisaalta hän voi tarvita traktoria ja kätevintä on silloin myydä pari hehtaaria maata. Tarkoitan, että yhdyskuntia saattaa syntyä alueille, joilla ei ole edellytyksiä yhteisiin laitoksiin kuten esim. vesihuoltoon, puhumatta kouluista ja sairaaloista. Niinpä maassamme on kaupunkejakin, joissa perheenäidit yhä kantavat vettä kaivosta. Maan järkiperäinen käyttö eli seutukaavoitus on yli maailman tunnustettu ja toteutettu periaate. Meillä toimitaan vielä täysin vapaaehtoisella pohjalla, toteaa aluesuunnittelija, yliarkkitehti Otto Flodin SS:lle.

— Räikeimpiä epäkohtia maata koskevassa kaaoksessa on palstoitusvillitys Helsingin lähistöllä. Nimenomaan täällä on paljon "maajobbareita", jotka keinottelevat maalla usein päättömän innostuksen vallassa oleville ihmisille. Luonnonkauniita palstoja ostetaan lehti-ilmoitusten mukaan paikoilta, joille sitten ei ole mitään mahdollisuuksia päästä tietä pitkin tai on ostettu uuden kodin paikka esim. keskeltä tulevaa ratapihaa! Vielä voi käydä niin, että ostaja on unohtanut sopia puustosta ja löytää palstansa paljaana tai epätarkoituksenmukaisen palstoituksen ollessa kyseessä ei ole ollut tietoinen sitä koskevasta rakennuskiellosta ja jää siis kuin nalli kalliolle. Eräitä rajoituksia on näet olemassa. Näitä tapauksia tulee eaille Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliiton toimistossa Mikonkatu 9:ssä, jossa yliarkkitehti Flodin työskentelee. Sen seutukaavoitustyön rahoittavat Helsingin kaupunki, Keravan ja Kaunialsten kauppala sekä Espoon ja Helsingin maalaiskunnat, minkä lisäksi rautatiehallitus on sitä avustanut. Lisäksi toimisto avustaa viranomaisia ja opastaa yleisöä.

— Me emme suinkaan pyri ehkäiseniään asutusta, vaan johdattamaan sitä järkiperäisiin uomiin, selittää yliarkkitehti Flodin. Mikään maankäyttö ilman suunnitelmaa ei voi johtaa onnellisiin tuloksiin. Tärkein periaatteemme on, että maata käytetään siihen tarkoitukseen, mihin se parhaiten soveltuu. Asutukseen nähden pyritään hajakeskitykseen, luomaan pienempiä yhdyskuntia, jotka jaksavat kustantaa määrätyt yhteislaitokset. Lisäksi niissä täytyy olla tuotannollista toimintaa, jotta säästytään pitkistä ja kalliista matkoista kaukaa sijaitseviin tyepaikkoihin. Helsingin ympäristöön on syntynyt yhteiskuntia joilla ei ole keinoja pitää laitoksia, joita elämä vaatii. Pyrimme myös saamaan aikaan harvaan asutussa maassamme uuden ja taloudellisen tieverkoston ja suojaamaan sen niin, ettei sen kohdalle tule asutusta, jotta säästytään ikävistä yllätyksistä.

Meillä ei tietenkään ole mitään päätösvaltaa. Toisin on Englannissa, jossa seutukaavoituksessa ollaan tietäkseni pisimmällä. Siellä ei teollisuuslaitostakaan saa pystytää ilman viranomaisten lupaa. Sysäyksen toiminnalle antoivat sodanaikaiset pommitukset, kun havaittiin, että taajat yhteiskunnat olivat "arasti" rakennetut sisätilen pommituskohteita. Kun näitä sitten hädässä siirrettiin maaseudulle, tuhottiin paljon viljelysalaa. Todettiin järkiperäisen suunnittelun tarve, ja yhteiskunnalla on siellä nyt hyvin suuri valta maankäyttöön.

— Seutukaavoitus on meillä otettu huomioon uudessa rakennuslakiehdotuksessa, joka luultavasti syksyllä tulee eduskuntaan. Suomessa on nyt todennäköisesti 8 seutukaavoituselintä — tarkkaan en tiedä, koska yhdyselin puuttuu. Ensiksi sellainen muodostettiin Kokemäenjoen laaksoon, jota seurasi Kymenlaakso, Oulujoenlaakso, Helsinki ympäristöineen, Lounais-Suomi Turku keskuksena, Ylä-Kokemäenjoen laakso eli Vammalan ja Huittisten seudut, Loimijokilaakso Loimaa keskuksena sekä Etelä-Saimaan seudun suunnitelma. Vastikään perustettiin elin Hämeenlinnan seutua varten, mutta sen nimestä en vielä tiedä. Lisäksi on tehty aloitteita eri puolilla kuten Tampereen, Seinäjoen, Rauman, Tammisaaren seutuja sekä Kemijoen vaikutusaluetta varten. Kemijoen ja Oulujoen seutukaavoitukset eroavat muista, sillä niiden ongelmiin ei kuulu vielä asutuskysymykset vaan alueiden taloudellinen kohentaminen.

Ennemmin tai myöhemmin syntyy yhä uusia seutukaavajärjestöjä omalla painollaan ja Maalaiskuntien liitto, lääninhallitukset ja maaherrat yrittävät kaikin voimin vaikuttaa, että tällaiseen seutukaavoitukseen ryhdyttäisiin. Kaikesta huomaa, että maa jakautuu yhä uusiin piireihin. Toiset muodostuvat luonnollisiksi talousalueiksi, toisia liittää yhteen mahdollisesti joku akuutti päivän kysymys kuten tien saanti yms. Alueellinen jakautuminen ei ehkä aina ole ollut onnistunut näissä tapauksissa. Hetää kysymys yhtenäisyydestä. Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliiton valtuuskunnan kokouksessa viikko sitten tehtiin kin ehdotus yhteistoiminnan järjestämisestä eri seutukaavojen välillä ja asetettiin pieni toimikunta valmistamaan ehdotusta. Samalla odotetaan valtakunnansuunnittelukomitean mietintöä, jonka aikanaan toivotaan synnyttävän elimen, mikä järkiperäistää myös seutukaavoitusta koko maassa.

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitossa on laadittu tämä kartta, johon on merkitty kaikki liiton tiedossa olevat seutukaavoitukset Suomessa. Tummimmat pisimmän ajan toiminnassa olleet kaavoitukset.

"Arkkitehti Otto Flodin avustajineen aluesuunnitelmaliiton minimaalisessa toimistossa". Otto Flodin, Anna-Maija Hytönen ja Vieno Vesterinen Mikonkadun-toimistossa. Anna-Maija Hytösen takana kartta "Helsingin seudun asemakaavalain ja maaseudun rakennuslain alaiset alueet":
Kuva Hufvudstadsbladetin kuva-arkisto.

"Arkitekt Otto Flodin med medhjälpare i regionplaneförbundets minimala byrå". Otto Flodin, Anna-Maija Hytönen och Vieno Vesterinen i byrån på Mikaelsgatan. Bakom Anna-Maija Hytönen kartan "Helsingforsnejdens områden som underlyder stadsplanelagen och landsbygdens byggnadslag".
Bild ur Hufvudstadsbladets bildarkiv

Irma Aaltonen, Vieno Vesterinen, Gunnar Piponius ja Matti Aaltonen Ullankadulla vuonna 1953.
Vieno Rainilan albumista.
Kuvaaja Otto Flodin.

Irma Aaltonen, Vieno Vesterinen, Gunnar Piponius och Matti Aaltonen på Ulrikagatan år 1953.
Ur Vieno Rainilas album.
Fotograf Otto Flodin.

Joulukuussa 1947 aluesuunnitelmaliitto sai toisen päätoimisen työntekijän: toimistonhoitajaksi kiinnitettiin Anna-Maija Hytönen. Jo aikaisemmin saman vuoden syksyllä oli päätetty, että liiton tekemisistä on syytä tiedottaa laajemminkin.Vuoden 1948 alkupuolella liiton palveluksessa propaganda- ja informaatiotoiminnan hoitajana aloittanut toimittaja Yrjö Kaarne erosi jo samana vuonna, koska hän ei päässyt "mahdollisimman lähelle liiton kaikkia toimintoja", jotta hän olisi pystynyt laatimaan "oma-aloitteisesti havainnollisia kirjoituksia". Tilalle palkattiin määräajaksi toimittaja Kai Brunila, joka jatkoi hänkin pian toimittajanuraansa muilla forumeilla. Diplomi-insinööri Gunnar Piponius ja piirtäjä Vieno Vesterinen aloittivat liiton palveluksessa vuonna 1952. Suunnittelijakuntaan saatiin merkittävä lisäys seuraavana vuonna, kun johtokunta päätti kiinnittää liiton palvelukseen arkkitehdit Matti ja Irma Aaltosen.

Maan aluesuunnittelutoiminnasta vuonna 1955 tehdyn selvityksen mukaan Helsingin ja sen ympäristön aluesuunnitelmaliiton toimistossa työskenteli "toiminnanjohtaja, kolme – neljä arkkitehtia (yleis- ja rakennussuunnitelmien laatijat), tieinsinööri ja apulainen, naistoimistonhoitaja ja naispiirtäjä."

Piirtäjä Vieno Vesterinen Ullanlinnan-toimiston porttikäytävässä.
Kuva Vieno Rainilan albumista.
Ritare Vieno Vesterinen i portgången till byrån i Ulrikasborg.
Bild ur Vieno Rainilas album.

”Perhe-elämää”

Aluesuunnitelmaliitolle ei suinkaan aluksi hankittu omia toimitiloja, vaan ensimmäinen ”koti” oli Helsingin kaupungin kiinteistöviraston asemakaavaosaston tiloissa, osoitteessa Pohjoinen Esplanaadikatu 11 – 13, eli nykyinen Helsingin kaupungintalo. Suunnitelmissa oli anoa huoneenvuokralautakunnalta Flodinin viisihenkiselle perheelle suurempi asunto, josta olisi voitu erottaa liitolle pari huonetta. Asuntoa ei ehditty myöntää, mutta kesän 1950 alussa vapautui huonokuntoinen huoneisto kansanhuoltotoimiston tiloista osoitteesta Mikonkatu 9.

> *Piirtäjä Vieno Rainilan kertoman mukaan toimistoon tuli kerran henkilö, joka kysyi: ”Täältäkö sitä kahvia saa kuoleman jälkeen?”*

Parin vuoden päästä Mikonkadun huoneiston vuokra nousi tuntuvasti. Seuraavaksi oli tarjolla entiseen verrattuna runsaat tilat Huvilakadulta olympiakisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtajan ja liiton johtokunnan puheenjohtajan Erik von Frenckellin talosta, tosin kolminkertaiseen hintaan entiseen verrattuna. Flodinit saivat kuitenkin vuokralle 260 neliömetrinn huoneiston Ullankatu 1:stä, johon myös toimisto muutti marraskuussa 1952. Parin vuoden kuluttua vuokra nousi kaksinkertaiseksi, kun taloon asennettiin keskuslämmitys.

Västra Nyland 8.9.-53.

Jordjobbare vinner miljoner om regionalplanering saknas

(VN) — De värsta motståndarna mot regionalplaneringen är jordjobbarna som ledigt stoppar miljoner i fickan sålänge det inte råder någon ordning och reda, berättar arkitekt Otto Fritjof Flodin. Alla andra människor och kommunerna med vinner på planering. I England är regionalplaneringen sedan länge bestämd i lag och i Sverige sedan 1948. Men hos oss är det kommunerna eller enskilda industrier som får bekosta detta för våra efterkommande så viktiga arbete.

Arkitekt Flodin i kretsen av sin familj. Från vänster (stående) sonen Kari, fru Maija, sexårige Kaj, pappa Otto själv samt dottern Kate.

Den som med stillsam energi och övertygelse säger ovanstående är regionalplaneringens fader i vårt land och han fyller i dag 50 år. Hans insatser på detta specialgebit skall vi inte närmare ingå på denna gång — de är tidigare ofta presenterade i Västra Nyland — men i stället skall mannen bakom verket få komma fram.

I gården Ulriksgatan 1 i hörnet av Fabriksgatan bor arkitekt Flodin med sin familj. Han är en man av medellängd med stillsamt anspråkslöst sätt, hög panna, lätt gråhårig och bakom glasögonen skymtar hans kloka och vänliga ögon fram. Han och husets värdinna fru Maja hälsar oss och det första vi gör är att överräcka originalfotot av familjen som även publiceras här till dem. Arkitekt Flodin berättar att han är född i Sordavala där han även gått i skola i stadens finska lyceum. Hans föräldrar är häradshövding K. A. Flodin och hans maka Majlis, född Basilier. Fritjof heter han efter sin farfar, statsrådet Flodin. På våren 1920 tog han studenten och skrevs härefter in vid Tekniska högskolans arkitekturavdelning. Där studerade han husbyggnad under den berömda arkitekten professor Armas Lindgren.

Sedan han erhållit sitt diplom arbetade han under en följd av år på arkitektbyrån Karl Borg i Helsingfors och anställdes sedermera vid byggnadsstyrelsen i Helsingfors och Helsingfors stads stadsplanekontor. Under sin anställning vid stadsplanekontoret började arkitekt Flodin att tillsammans med sin kollega ingenjör Eyvind Stadius — som nu är Åbo stads tekniska direktör — på egen hand utföra undersökningar av de eventuella förbättringar som man kunde få till stånd av vägnätet i Helsingfors med omnejd.

— Kanske var det redan då, säger arkitekt Flodin, som jag fick intresse för regionplanarbetets betydelse. Intresset för arkitektens yrke och kall vet jag inte hur jag fick, men redan som pojke tyckte jag om att rita byggnader och jag hade alltid gott vitsord i teckning. Det var mina föräldrar som bestämde vad jag skulle bli.

Efter att i många år ha varit ungkarl gifte han sig med fru Maja Kahiluoto från Fredrikshamn. Barnen vilka är tre, två pojkar och en flicka, har namn som börjar på Ka nämligen Kari 16 år, Kate 11 år och lilla Kaj sex år.

Somrarna tillbringar familjen i Borgå, Kalvö där de äger en sommarstuga. Arkitekt Flodin har i sin ungdom varit en mycket intresserad långfärdsseglare. Numera äger han ingen båt men sysslar i stället med att dona på villan. Arkitekt Flodin har företagit flere studieresor i Skandinavien. Bland annat företog han en studieresa i syfte att bekanta sig med regionsplaneringen i England på inbjudan av British Council år 1951 tillsammans med professor Otto Ilvari Meurman och doktor Eero Salonen.

Liiton toimipaikat vuosilta 1946 – 2006 merkittyinä vuoden 1950 kartalle.
Förbundets byråer under åren 1946 – 2006 antecknade på kartan för år 1950

1. *Pohjoinen Esplanaadikatu 11 – 13, N. Esplanadgatan 11 -13*
2. *Mikonkatu 9, Mikaelsgatan 9*
3. *Ullankatu 1, Ulrikagatan 1*
4. *Fredrikinkatu 63, Fredriksgatan 63*
5. *Uudenmaankatu 25, Nylandsgatan 25*
6. *Bulevardi 7, Bulevarden 7*
7. *Aleksanterinkatu 15, Alexandersgatan 15*
8. *Aleksanterinkatu 48, Alexandersgatan 48*

Ullankadulta liitto muutti huhtikuun alussa 1960 Kampintorille osoitteeseen Fredrikinkatu 63 A 5. Lakisääteisen Helsingin seutukaavaliiton ensimmäinen osoite oli Uudenmaankatu 25 A 6, josta muutettiin Eläke-Varman omistamiin tiloihin osoitteeseen Bulevardi 7. Vuodesta 1971 viihdyttiin pitkään vakuutusyhtiö Pohjolan omistamissa tiloissa Aleksanterinkatu 15:ssa. Vuonna 1994 Uudenmaan liitto tarvitsi lisää tilaa kolmen seutukaavaliiton ja Uudenmaan maakuntaliiton yhdistymisen seurauksena; siirryttiin kadun toiselle puolelle, Aleksanterinkatu 48:aan, jossa vuokraisäntänä on Sigrid Juseliuksen säätiö.

Otto Flodin esittelee inventaariokarttaa Ullankadun-toimistossa 1950-luvulla. Kuva Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Otto Flodin presenterar inventariekartan på sin byrå i Ulrikasborg på 1950-talet. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Aluesuunnitelman laatija Flodin työskenteli paljolti yksin ja teki suuriakin päätöksiä ilman että johtokunta muuta kuin merkitsi tapahtuneen tiedoksi. Toisaalta johtokunta sai päättää mm. uuden pesukulhon hankkimisesta särkyneen tilalle tai siitä, että johtokunnan puheenjohtaja sai hankkia kirjoituskoneen Ruotsista.

Vuoteen 1957 saakka johtokunta kokoontui harvakseltaan, viisi – kuusi kertaa vuodessa. Toimisto antoi vuosittain lähes 1000 lausuntoa, joista osan käsitteli johtokunta tai lausuntojen antoa varten nimitetty kolmihenkinen työryhmä, mutta suuren osan antoi Otto Flodin itse joko kirjallisesti tai suullisesti. Valtuuskunnan kokouksissa – jäseninä oli sekä valtion että kuntien edustajia – oli korkeatasoisia esitelmiä, joita kuulemaan saapui runsaasti arvovaltaisia kutsuvieraita. Flodin piti itsekin esitelmiä aluesuunnittelusta ja sen problematiikasta erilaisissa tilaisuuksissa ja kirjoitti artikkeleita ammattilehtiin.

Aluesuunnitelmaliitto teki oman työnsä ohella kaavoja ja suunnitelmia myös kunnille, pääasiassa Espoon kunnan ja Helsingin maalaiskunnan alueelle. Tätä perusteltiin sillä, että yhteinen suunnittelukäytäntö oli välttämätön. Ensimmäisen kerran liittoa pyydettiin konsultiksi vuonna 1948, kun lääninhallitus tarvitsi rakennussuunnitelman laatijaa Espoon Gräsan – Mattbyn alueelle. Valtuuskunta antoi luvan työn tekemiseen, mutta loppujen lopuksi työ siirtyi sitä jo aloittaneelle rakennushallitukselle. Rakennushallitus asetti suunnitelman tärkeysjärjestyksessä omien töidensä ensimmäiseksi, mikä oli liiton johtokunnan mielestä lohtu tässä asiassa.

Vuodesta 1952 liitto sai tehdä jäsenkunnille johtokunnan luvalla rakennussuunnitelmia tietyin veloituksin. Huomattavimpia näistä olivat Helsingin maalaiskunnan Håkansbölen (Hakunila) maankäyttösuunnitelma, Espoon Nöykkiön ja Gumbölen rakennussuunnitelmat sekä Korson rakennussuunnitelma. Tilaustyönä tehtiin myös rakennussuunnitelmia teiden varsille, mihin tarvittiin kallista ja aikaa vievää runko- ja pääteiden maastonmittausta.

Aluesuunnitelmaliitto sai kunnilta suunnitelmien tekemisestä sellaisia korvauksia, että se pystyi avaamaan oman tilin vuonna 1954 Korson suunnitelman jälkeen. Rahaliikenne oli hoidettu siihen saakka Helsingin kaupungin rahatoimiston kautta. Johtokunta teki kuitenkin 1950-luvun lopulla päätöksen, että rakennussuunnitelmien tekoa olisi vältettävä. Liitolla oli vaikeuksia saada kunnilta korvauksia suunnitelmien teosta, joten johtokunta päätti, että tästä lähtien oli tehtävä aina kirjallinen sopimus ennen työn aloittamista. Esimerkiksi vuonna 1957 liiton saatavat olivat 2,5 miljoonaa markkaa, kun koko vuoden talousarvio oli 3,7 miljoonaa markkaa.

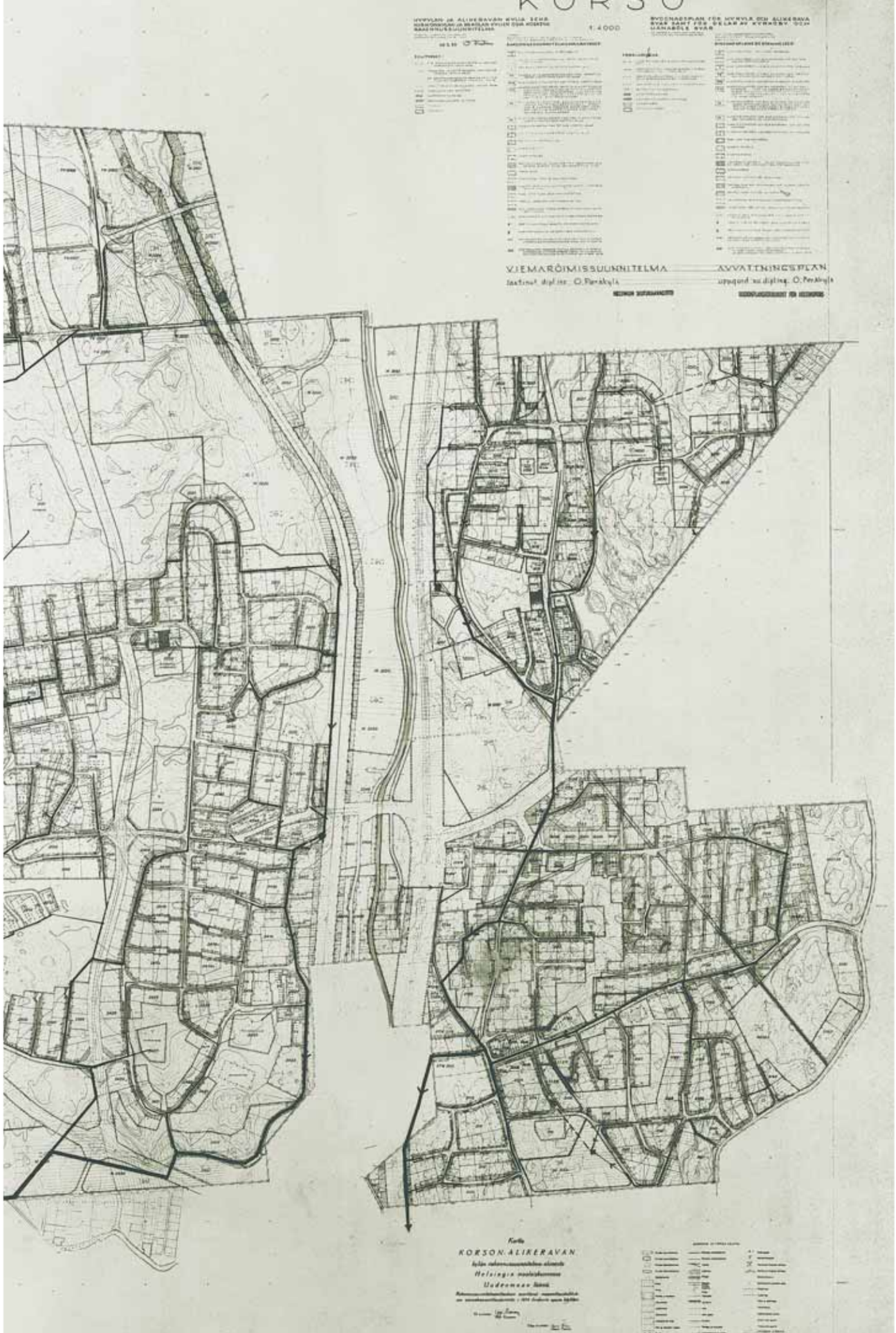

Korson asukasmäärä v. 1975 yli 20.000

Korson asemakaava on ollut tekeillä Seutukaavaliitossa Helsingin mlk:n siltä tilaamana työnä. Nyt on lopullinen asemakaavaehdotus asetettu asukkaiden nähtäväksi Tikkurilassa. Asemakaavaehdotuksen varsinainen tekijä on arkkitehti Matti Aaltonen.

IS on selostanut Korson asemakaavaehdotusta sen laatimisen eri vaiheissa, mutta todettakoon nyt lopullisen luonnoksen valmistuttua, että väestöennusteen mukaan Korson asukasmäärä kasvaa jo v. 1975 mennessä arvioita 21,000:een. Asemakaavaehdotus on "asennettu" tätä suurnuolukkaa oleva yhdyskuntaa ajatellen. Väestönennuste lähtee siitä tosiasiasta, että Korson asukasmäärä nousee keskimäärin 330:llä henkilöllä vuodessa. Tämä on ollut myös asemakaavantekijän viitteenä siinä, että nyt tehtyjen suunnitelmien perustalle voi muodostua aikanaan itsenäinen Korso, esim. kauppala. Muutamia vuosia sitten korsolaiset olivat suurin joukoin oman kunnan kannalla, mutta pulmat ratkaistiin siitäin liittämällä koko alue Helsingin mlk:aan.

Suunnitelman tarkoituksena on luoda omakotiasutuksen rinnalle kerros- ja rivitaloasutusta, jolloin mm. viemäri- ja vesihuollon järjestäminen helpottuu. Teollisuutta helpottaan ja pyrkimyksenä on ollut luoda edellytykset sellaiselle teolliselle toiminnalle, joka pystyy tarjoamaan mahdollisimman monille Korson asukkaista ansiotyötä omalla paikkakunnalla.

Rautatie asettaa monia vaikeuksia Korson nykyiselle ja tulevalle asutukselle. Uudessa asemakaavaluonnoksessa rautatie tullaan ylittämään nykyisen asemarakennuksen pohjoispuolella. Tätä linjaa seurataan jo nyt mm. Coilaniemen olkaisutyön yhteydessä. Korson kautta tulee kulkemaan pääradan suuntainen Keravan—Tikkurilan maantie. Tämä kauan kaivattu suora yhdystie pääkaupunkiin johdetaan pääradan länsipuolelta ja Korssaa nykyisen keskustan kautta, mm. Palokunnantietä seuraten. Yhdystieyhteys Lahden pikatielle on varattu. Savion—Nordsjön suunniteltu teollisuusrata on tutkimuksissa suunnattu kulkemaan Korson kohdalla Keravanjoen länsipuolta, mutta ylittää jokilinjan etelämpänä. Myös Korson—Myrakseen tien merkitys itä—länsi-liikenteen välittäjänä paranee uudistuksen kautta.

Asemakaavaehdotuksen olisa nyt asukkaiden tarkastettavana ja mahdollisten valitusten tulua käsitellyksi aloittaa Korson asemakaava tavanomaisen vahvistuskierroksensa. Hyvänä tapauksessa kierros on läpikäyty vajaan vuoden kuluessa, minkä jälkeen Korso kuuluu niihin onnellisiin yhdyskuntiin, joilla on nykyaikainen asemakaava kehityksensä perustaksi. Se on toisaalteksi harvinaista Helsingin ympäristön maalaiskunnissa, onhan esim. Tikkurilaan asemakaava ollut tekeillä parikymmentä vuotta eikä se ole vieläkään valmis.

Korson rakennussuunnitelmaan liittyy ehkä merkillisin toimintatapa koko liiton historiassa. Kartat piirrettiin tietenkin käsin, joten alkuperäiskappaleita oli yksi. Yhtäkkiä kuitenkin Korson viemäröimissuunnitelmakartta oli kadonnut! Karttaa etsittiin uutterasti, mutta tuloksetta. Mikä neuvoksi – kartta oli tärkeä? Mieleen tuli sen ajan kuuluisin selvänäkijä, Aino Kassinen, jonka maine oli legendaarinen. Niinpä häneltä tilattiin aika ja Anna-Maija Hytönen yhdessä arkkitehti Tuulikki Teivaalan kanssa lähti neuvonpitoon. Aino Kassinen sanoi hetken mietittyään, että karttaa on käsitellyt joku mies, jolla on harmaa pystyssä oleva tukka, ja että pitää mennä suuren kaapin luo ja katsoa sen tienoilta – siellä se kartta on. Naiset tekivät työtä käskettyä, menivät muiden katsoessa ihmeissään toimistossa sijaitsevan suuren kaapin luo. Kaapin takana olikin karttarulla, jonka sisältä löytyi etsitty Korson viemäröimissuunnitelma.

Arkkitehti O. Flodin:

Seutusuunnittelu

Seutu- eli aluesuunnittelukäsitteellä ei ole vielä täysin vakiintunutta nimitystä. Sitä voidaan tietyssä mielessä verrata valtakunnansuunnitteluun, vaikka aluesuunnittelu- ja tutkimustoiminta liikkuu alemmalla tasolla, kohdistuen vain määrättyyn valtakunnan osaan. Päämäärä on sama kuin koko maata silmälläpitäen valtakunnansuunnittelulla, nimittäin edellytysten luominen seudun kaikinpuoliseksi kehittämiseksi nykyisen ja vastaisen asujamiston hyväksi.

Seutu on hallinnollisista ja maakunnallisista rajoista riippumaton alueellinen kokonaisuus, jonka kehittämisohjelman luominen edellyttää määrätietoista tutkimus- ja suunnittelutoimintaa. Seutusuunnittelun tarkoituksena on aikaansaada ohjeet seudun olojen kehittämiselle ja maan käyttämiselle, pyrkiä siinä mielessä pitämään seudun kehittämistoiminnan langat koossa ja kokoamaan niistä mahdollisimman tarkoituksenmukainen kokonaisuus.

Maan käytön muuttuminen ja yhdyskuntamuodostus on tähän saakka yleensä ollut maassamme sattumanvaraista ja johtanut varsinkin viime vuosikymmeninä yleiseltä kannalta katsoen vaikeisiin epäkohtiin niin taloudellisessa ja teknillisessä kuin sosiaalisessakin mielessä. Mitään alueellista saatikka valtakunnallista linjaa ei ole seurattu mm. väestön ja tuotantoelämän sijoituskysymyksissä. Seudut ovat kokonaisuutena katsottuina uhkaavasti muodostumassa kaaokseksi. Tämä asiain tila on ollut aiheena seutukaavoitustoimintaan maassamme.

Sen jälkeen kun ensimmäinen seutusuunnitelma, Kokemäenjoenlaakson, saatettiin julkisuuteen v. 1942, on maahamme perustettu useita järjestöjä — pääasiassa kuntien aloitteesta — seutusuunnittelun aikaansaamiseksi talousalueittain. Tällä hetkellä niitä on 15 ja niiden toiminta-alueet on merkitty oheiseen valtakunnankarttaan. Siitä käy ilmi, että varsin huomattava osa valtakunnasta on tällä hetkellä seutusuunnittelun alaisena. Luonnollisista syistä kohdistuu suunnittelutoiminta ennen muuta maan väkirikkaimpiin osiin, sinne missä kehitys on nopeinta ja missä epäkohdat ilmenevät voimakkaimmin. Tässä on siis kysymys merkittävästä alueittaisesta suunnittelutoiminnasta myös valtakunnallisessa mielessä.

Seutusuunnittelujärjestöt ovat järjestäytyneet täysin vapaaehtoiselle pohjalle ilman ylempää tai ulkoapäin tullutta pakkoa. Kuntien liittymisen motiivina niihin on näinollen ollut yksinomaan se, että seutusuunnitteluun osallistuminen on kuntien oman edun mukaista.

Koska seutusuunnittelulla ei ole määräämisvaltaa seudun maankäytön muuttamista ja yhdyskuntamuodostusta koskevissa kysymyksissä, pyrkii se mahdollisimman tehokkaaseen koskeutukseen kaikkiin niihin viranomaisiin ja piireihin, joilla on tekemistä teknillisen ja taloudellisen suunnittelun kanssa ja päätäntävaltaa näissä asioissa. Tiettävästi tämä yhteistyö on ollut tuloksellista, vaikka myöntää täytyy, ettei kokonaisuuden kannalta parhaimpiin ratkaisuihin toistaiseksi ole aina päästy. Kokonaisuuden vaatimusten huomioon ottaminen on useasti vaikeaa senkin vuoksi, että varsinainen valtakunnansuunnittelutoiminta ei ole vielä edistynyt komitea-astetta pitemmälle.

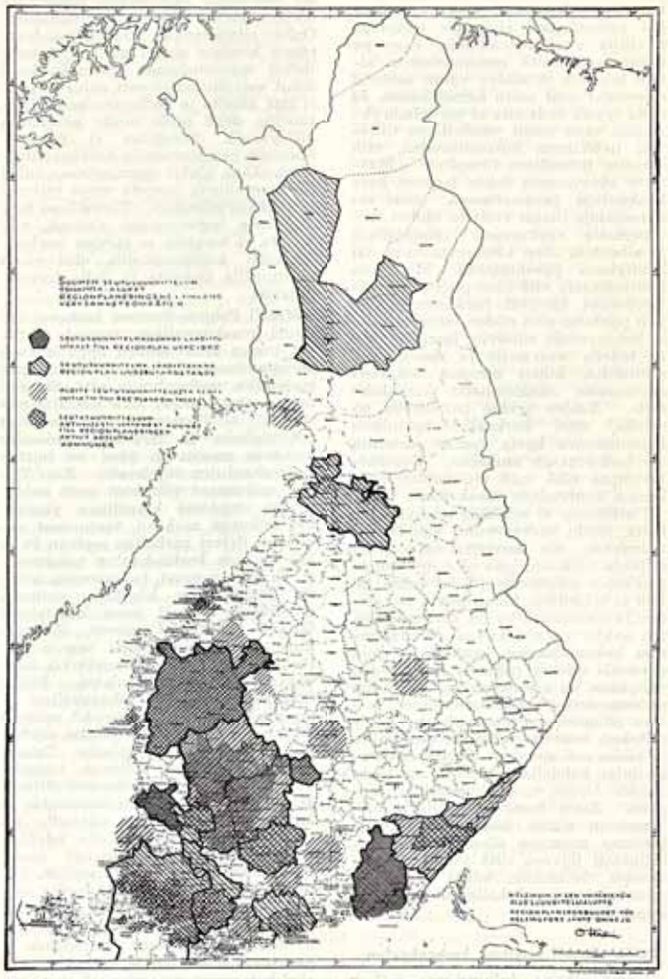

Kuten oheinen karttamme osoittaa, seutusuunnittelu (viivoitus) on edistynyt nimenomaan maamme väkirikkaimmilla seuduilla, missä suunnittelemattoman kehityksen epäkohdat ilmenevät voimakkaimmin.

Niillä seuduilla, joilla yhdyskuntamuodostus ajallemme ominaisella kiihkeydellä on pursunut yli laajojen alueiden, joutuu seutusuunnittelu nykyisin käymään kovaa ja usein toivotonta taistelua siitä mielivaltaa vastaan, jolla taaja-asutus varsinkin maalaiskunnissa saa sijoittua ja muodostua. Tehoton ja vanhentunut lainsäädäntö sekä lisäksi yksipuolinen ja teoreettinen asioiden käsittelytapa päätäntäportaissa ovat jo vuosikymmeniä olleet järkevän, kokonaisuuden edun mukaisen kehityksen jarruna. Tämän julkaisun edellisessä numerossa on annettu melko lohduton kuvaus maaseudun taajamien asemakaavoituksen nykyisestä tilasta. Todellisuudessa tilanne on vielä lohduttomampi, koska ei ole nähtävissä merkkejäkään siitä, että miellivaltaiselle asutuksen sijoitukselle saataisiin sulku. Maaseudun vastaisen asutuksen järjestäminen tulee sentähden suurelta osalta olemaan syntyneiden epäkohtien paikkailua.

Järjestelmällisyyden puute taajan asutuksen sijoituksessa ja sen lisäksi maanhankintalain perijäksi eduskunnan käsiteltäväksi saatettu maankäyttölaki saattavat seutusuunnittelun ja yhdyskuntasuunnittelun onnistumisen yleensäkin hyvin kyseenalaiseksi. Silmiinpistävää tässä lakiehdotuksessa on, ettei siinä sanallakaan kosketella samanaikaisesti esillä olevaa uudistettua rakennuslakiehdotusta, johon sisältyvät seutu- ja yleiskaavajärjestelmät. Maan käytön muuttaminen ja rakentaminen keskustenkin ekspansioalueilla tulisi tämän lainsäädännön mukaan tapahtumaan täysin toisten näkemysten mukaan kuin mihin yhdyskuntasuunnittelu ja vireillä oleva rakennuslainsäädäntö pyrkivät.

Mikäli tämä kirjoitelma saavuttaa lainsäätäjät, lienee oikeutettua yhdyskuntasuunnittelun ja sen mukana seutusuunnittelun puolesta esittää heille toivomus: Antakaa meille sellainen lainsäädäntö, joka turvaa valtakunnankin edun mukaisen, nykyisen kehityksen vaatiman seutusuunnittelun ja sen toteuttamisen!

Tarkoituksenmukainen toimialue

Aluesuunnitelmaliiton toimialueen tarkoituksenmukaisuutta selvitettiin jo 1940-luvun lopulla, jolloin tekniikan tohtori Reino Ajo tarjoutui tekemään selvityksen kehittämällään ansiointensiteettimenetelmällä. Julkaisu ilmestyi nimellä *Helsingin varsinaisen elintilan ulottuvuuksista.*

> *Sitaatti tohtori Ajon kirjeestä: "Saanen mainita, että eräs Lounais-Hämeen tuntija kertoi matemaattisin keinoin osoittamani Tampereen liikennealueen rajan yhtyvän tarkalleen kotiseutututkimuksissa keksittyyn rajaan, jonka toisella puolen alkaa paikallisista traditioista riippuva eri suuri reen jalaksien väli ja sen mukana tosiaankin myös eri liikennealue." Aluesuunnitelmaliitto pyysi Ajolta jossain vaiheessa lisäselvityksiä, mihin Ajo vastasi: " Ellette te ymmärrä piirtämäni rajaviivan tarkoitusta, ei asiaa voida auttaa loputtomilla vaatimuksillanne, vaan siitä voidaan mahdollisesti keskustella eri palkkion puitteissa…Sallikaa minun lausua ihmettelyni menettelystänne." Johtokunnan pöytäkirjaan asia on kirjattu näin: "Johtokunta päätti suorittaa tohtori Ajolle hänen vaatimansa palkkion 54 000 mk siitä vähennettynä veroennakko."*

Aluesuunnitelmaliiton alue säilyi perustamisasiakirjan mukaisena vuoteen 1955 saakka, jolloin mukaan tuli Tuusulan kunta. Vuonna 1956 liittyivät jäseniksi Järvenpää ja Sipoo. Järvenpää erosi jo parin vuoden kuluttua, koska "aluesuunnitelmaliitto edelleenkin työskentelee Espoon kunnan asioiden parissa eikä ole tiedossa, milloin liitto joutaa kiinnittämään huomiota Järvenpään etäisyydellä oleviin asioihin". Sipoo ilmoitti myöhemmin suuntautuvansa mieluummin Porvooseen, erosi liitosta vuoden 1960 lopussa ja liittyi 4.6.1959 perustettuun Itä-Uudenmaan seutusuunnitteluliittoon.

Valtakunnansuunnittelutoimistolla ja liitolla oli tiettyjä erimielisyyksiä liiton alueen suhteen: Kirkkonummi ja Sipoo eivät valtakunnansuunnittelijoiden mielestä voineetkaan kuulua Helsingin seutuun. Liitossa oltiin tästä jyrkästi eri mieltä. Kuumimmillaan keskustelut olivat 1950-luvun lopulla, jolloin oli jo tiedossa, että seudulle sijoittuu 40 prosenttia koko maan vuotuisesta väestönlisäyksestä. Helsingin naapurikuntien väkiluku kasvoi 1950-luvulla yli kaksinkertaiseksi.

Vuonna 1958 valtioneuvoston kanslian yhteyteen perustettiin valtakunnansuunnittelukomitean aloitteesta valtakunnansuunnittelutoimisto ja valtakunnansuunnitteluneuvosto. Valtakunnansuunnittelutoimisto lakkautettiin vuonna 1973 ja sen tehtävät siirtyivät samassa yhteydessä valtioneuvoston kansliaan perustettulle suunnitteluosastolle. Valtakunnansuunnittelukomitean jäseninä olivat varatuomari Mauno Laisaari, professorit Pentti Kaitera ja Otto-I. Meurman, tekniikan tohtori Reino Ajo, kansanedustaja Verner Korsbäck sekä sihteerinä maisteri Väinö Paavilainen, josta tuli myöhemmin valtakunnansuunnittelutoimiston johtaja.

Valtakunnansuunnittelutoimiston johtaja Väinö Paavilainen piti arkkitehtiopiskelijoille luennon suunnittelusta joskus 1960-luvun alkupuolella. Hänen mukaansa kaavoituksen lajit voidaan erottaa toisistaan, jos ajatellaan tarkasteltavan alapuolella avautuvaa maisemaa lentokoneesta. Kun lennetään alhaalla, näkyy kortteleita, taloja ja katuja – se on asemakaava. Hieman korkeammalta erottaa kaupunginosia, teitä, puistoja ja peltoja – se on yleiskaava. Ja kun lennetään vielä korkeammalla, näkyy taajamia, teitä, vesistöjä ja viheralueita niiden välillä – silloin on kysymys seutukaavasta. Kun noustaan vielä korkeammalle, joudutaan pilveen eikä näy enää mitään – silloin on kyse valtakunnansuunnittelusta.

Toimistonhoitaja, vuonna 1947 aloittanut Anna-Maija Hytönen työpöytänsä ääressä Fredrikinkadun toimistossa. Hän työskenteli liiton palveluksessa vuoteen 1977 saakka, jolloin hän jäi eläkkeelle seutukaavasihteerin virasta.

Byråföreståndare Anna-Maija Hytönen, som inledde sin uppgift år 1947 vid sitt arbetsbord i byrån på Fredriksgatan. Hon tjänstgjorde för förbundet fram till år 1977, då hon pensionerades från tjänsten som regionplanesekreterare.

Seutusuunnitelmien liitto (Seutusuunnittelun keskusliitto 1967 – 1991) perustettiin vuonna 1956 maan seutukaavaliittojen yhteiselimeksi tarkoituksenaan koordinoida yhteisiä toimintatapoja. Ensimmäiset ajatukset "aluesuunnitelmajärjestöjen" yhteistyöstä oli esitetty jo vuonna 1947, mutta vuonna 1952 perustettiin Helsingin ja sen ympäristön aluesuunnitelmaliiton valtuuskunnan aloitteesta väliaikainen toimikunta asiaa edistämään. Mukana toimikunnassa olivat Kokemäenjokilaakson, Kymenlaakson, Helsingin ja Tampereen yhdistysten edustajat. Toimikunta määrittelikin perustettavan liiton tehtävät, kuten edistää lainsäädännön kehittämistä, tehdä "valistustyötä suurta yleisöä varten", pitää huolta suhteista valtakunnansuunnitteluelimeen, välittää jäsenilleen sekä koti- että ulkomaista kirjallista aineistoa, järjestää neuvottelupäiviä sekä tarkistaa alan ammattisanasto.

Seutusuunnitelmien liiton ensimmäisen puheenjohtaja oli Helsingin seutukaavaliiton edustaja maisteri Kaarlo af Heurlin, sihteerinä arkkitehti Risto Sammalkorpi apunaan toimistonhoitaja Anna-Maija Hytönen, samoin Helsingin seutukaavaliitosta. Seutusuunnittelun keskusliiton ensimmäinen toiminnanjohtaja oli varatuomari Leo Virkkunen (myöh. Snellman), joka tuli sittemmin tunnetuksi pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan johtajana 1970-luvulta lähtien. Virkkusen jälkeen tehtävässä jatkoi 1990-luvun lopulle saakka tekniikan tohtori Juha Talvitie. Vuonna 1991 Seutusuunnittelun keskusliitto ja Maakuntien keskusliitto yhdistyivät Suomen Maakuntien liitoksi, joka tuli osaksi Suomen Kuntaliittoa vuonna 1993.

Helsingin seutukaavaliitto - Regionplansförbundet för Helsingfors ry.

Vuonna 1957 aluesuunnitelmaliitolle hyväksyttiin uudet säännöt ja sen nimi muutettiin Helsingin seutukaavaliitto ry:ksi.

Nimenmuutoksella ennakoitiin tulevaa rakennuslakia, jonka valmistelussa Flodin oli asiantuntijana mukana. Toiminta jatkui edelleen vapaaehtoisella pohjalla. Seutuasemakaavan asemesta alettiin tässä vaiheessa puhua seutukaavasta. Lisäksi säännöissä mainittiin erikseen, että liitolla on oltava toimisto ja toimistossa henkilökuntaa. Liiton piti myös ”suorituttaa tarvittavia tutkimuksia”. Valtuuskunnan toimikausi piteni kahdeksi vuodeksi ja se sai päätettäväkseen talousarvion, tilit ja toimintakertomuksen. Jäsenmäärä oli joustava, 30 – 40 jäsentä, joista kuusi valtion edustajia.

Yhdistyksen kokous pidettiin enää vain joka toinen vuosi, ja se valitsi valtuuskunnan jäsenet. Teoreettiseksi jäänyt mahdollisuus, että yksityinen henkilö olisi voinut olla liiton jäsen, poistui. Johtokuntaan sai kuulua 7 – 15 jäsentä.

Nimen muutos

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto — Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd ry:n nimi on 1.4.1957 lukien

Helsingin seutukaavaliitto — Regionplansförbundet för Helsingfors ry.

NIMEN MUUTOS

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto — Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd ry:n nimi on 1. 4. 1957 lukien

Helsingin seutukaavaliitto – Regionplansförbundet för Helsingfors ry.

Namnändring

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto— Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd ry heter sedan den 1. 4. 1957

HELSINGIN SEUTUKAAVALIITTO — REGIONPLANSFORBUNDET FÖR HELSINGFORS ry.

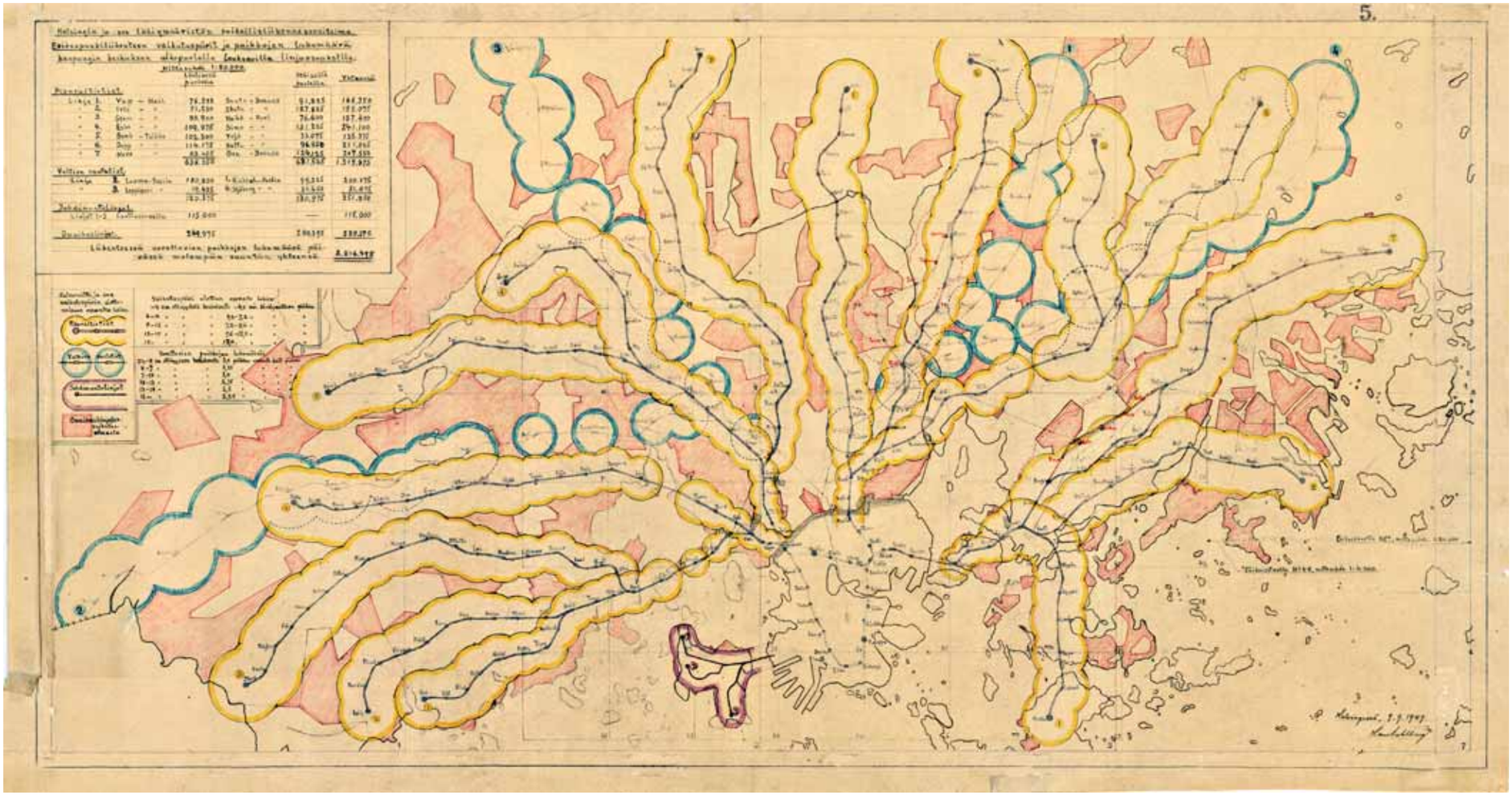

Helsingin ja sen lähiympäristön paikallisliikennesuunnitelma 1949.
Hans Sahlberg.

Plan för den lokala trafiken i Helsingfors jämte omnejd 1949.
Hans Sahlberg.

Liikenteen ”suurpiirteinen hahmottelu”

Liikenteen suunnittelun tarve oli selkeä jo liiton perustajille. Alkuvaiheessa ei ollut käytettävissä riittävästi tietoa alueiden käytöstä eikä väestömääristä. Liikenneviranomaisilta olisi haluttu enemmän yhteistyötä.

Suunnitelmien tarkoituksena 1950-luvulla oli mm. ajonopeuksien nostaminen, autojen käytön tehostaminen ja energiansäästö. Liitto otti kantaa Helsingin kantakaupungin liikennejärjestelyihin ja piti tarpeellisena keskikaupungin asemakaavaa. Kannatettiin otettavaksi käyttöön ”pikaraitiotiejärjestelmä” eli metro, kunhan riittävä määrä ihmisiä asuisi sen varrella. Diplomiinsinööri Hans Sahlberg, joka työskenteli aluesuunnitelmaliiton liikenneasiantuntijana, oli laatinut jo vuonna 1947 pitkälti raideliikenteeseen perustuvan suunnitelman *Helsingin paikallisliikenne tulevaisuudessa*.

Vuonna 1951 perustettiin liiton aloitteesta kuljetus- ja liikenneneuvottelukunta. Neuvotteluun osallistui aluesuunnitelmaliiton luottamushenkilöiden ja virkamiesten lisäksi edustajia rautatiehallituksesta, Helsingin kaupungin kiinteistötoimiston asemakaavaosastosta (mm. I apulaisasemakaava-arkkitehti Aminoff) ja kaupunkirakennustoimiston katurakennusosastosta, kaupungin liikennelaitokselta, Suomen Autoklubin, Ammattiautoliiton, Helsingin kuorma-autoliikennöitsijöiden ja Helsingin vuokra-autoilijoiden edustajat. Paikalla oli myös professori Meurman. Arkkitehti Flodin ehdotti, että neuvottelukunta perustaisi kolme jaostoa pohtimaan eri liikennemuotoja: maantieliikennettä, rautatieliikennettä ja kolmanneksi raitio- ja pikaraitioliikennettä.

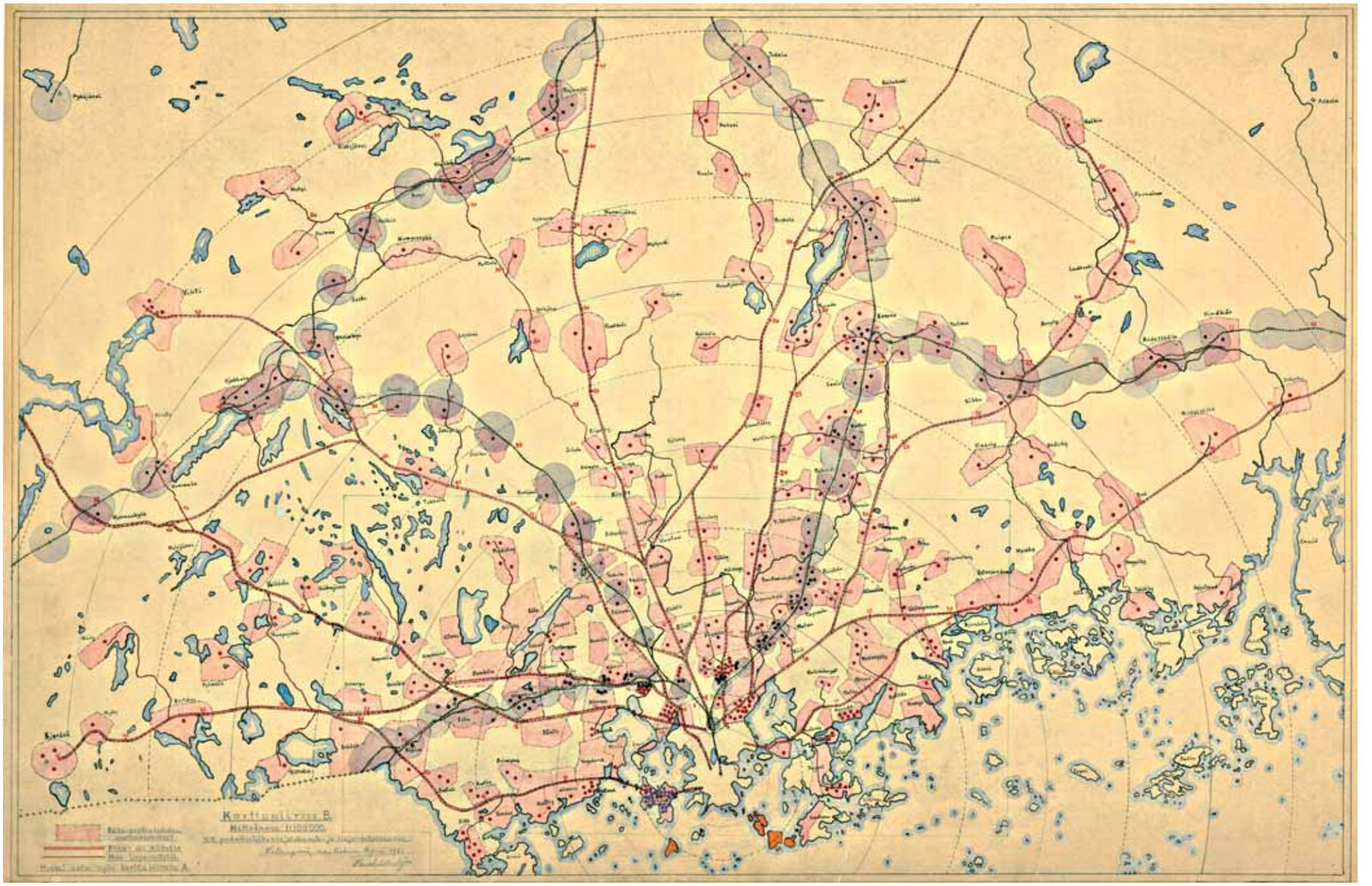

V.R. paikallisliikenne, johdinauto- ja linja-autoliikenne 1951.
Hans Sahlberg.

S.J:s lokal-, trådbuss- och busstrafik 1951.
Hans Sahlberg.

Liikenneneuvottelukunta kannusti aluesuunnitelmaliittoa myös maastotöihin, joihin tieviranomaisilla ei ollut resursseja. *Liikennejärjestelmäsuunnitelma* valmistui vuonna 1954, vaikka tiesuunnittelua haittasi seudun muun suunnittelun jäsentymättömyys. Yhteistyössä kuntien kanssa tutkittiin liikenneviranomaisten pyynnöstä sellaisia aiheita kuin lentokenttä, onnettomuuksille alttiit liikennealueet ja metro, jonka suuntautumista myös Helsingin naapurikuntiin tutkittiin. Metrolinjoja tuli rakentaa kolme:

- länteen Lauttasaaren kautta Matinkylään
- pohjoisessa Munkkiniemen ja Kaarelan kautta Vantaalle
- idässä Herttoniemestä Mellunkylään, haarautuma Vuosaareen

Kun väestön määrä kasvoi ja sen tiedettiin tulevaisuudessa lisääntyvän yhä enemmän, tieliikenteen sujuminen varsinkin ruuhka-aikoina huolestutti. Ratkaisuna pidettiin raideliikennettä. Käytännöllinen ehdotus oli, että esikaupunkiratojen eli metron ja paikallisjunien raideleveys olisi sama. Aina 1990-luvulle ulottuvia liikenne-ennusteita tehtiin. Maastokäyntejä vaativia ja siten hyvin työllistäviä lausuntopyyntöjä tuli paljon.

Helsingin seutukaavaliitto osallistui suureen liikennelaskentaan 18.5.1961. Kuvassa piirtäjä Vieno Rainila ihmettelee, mihin sarakkeeseen hevospelit merkitään. Liikennelaskennan kenttähenkilökuntana käytettiin myös opiskelijoita ja koululaisia. Kuva Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Helsingfors regionplaneförbund deltog i den stora trafikräkningen 18.5.1961. På bilden undrar ritare Vieno Rainila, i vilken kolumn höstfordon skall sättas. Som fältpersonal för trafikräkningen användes även studerande och skolelever. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Liikennelaskenta H:gin ympäristössä

Stor trafikräkning kring Helsingfors

VN 5.5.61

(Från Västra Nylands Helsingfors-redaktion)

HELSINGFORS, torsdag.

Inom en radie som sträcker sig ända till Lojo köping skall man räkna trafiken med Helsingfors som utgångspunkt. Huvudstaden anordnar räkningen som skall bilda grund för en vitgående trafikprognos. Man vill ha 25 andra kommuner med i arbetet som genomförs den 18 maj. Vid planeringen av kommunernas inre vägnät är resultatet till stor nytta. Helsingfors regionplansförbund, kommunerna samt väg- och vattenstyrelsen skall var på sitt sätt delta i räkningen.

Denna sker alltså torsdagen den 18 maj mellan klockan 6 och 20. Undersökningsområdets gränser går ungefär vid Lojo, skall kunna göra upp en någorlunda hållbar kalkyl om den kommande biltrafiken delas räkningsområdet ytterligare upp i 41 mindre enheter. Där dessa gränser passerar en körbana placeras en räknepost. Sådana blir det inalles 130. Vid räkneposterna antecknas fordonets slag, passertid, körriktning och registernummer. På basen av dessa uppgifter kan man beräkna varifrån, vilken väg och vart de olika fordonen åker, vilket är av betydelse för trafikprognosen.

Materialet överflyttas i hålkortsmaskiner och uträkningarna sker delvis maskinellt delvis för hand.

Helsingin ympäristö liikennetutkimukseen

SosDem 4.5.61

(SS) Helsingin kaupungin toimesta suoritettava liikennelaskenta, joka tulee olemaan pohjana laadittavalle liikenne-ennusteelle, on tarkoitus laajentaa myös pääkaupungin lähiympäristöön. Pyrkimyksenä on saada laskentaan mukaan kaikkiaan 25 muuta kuntaa, joiden sisäisen tiestön suunnittelussa tällainen laskenta olisi suureksi avuksi. Helsingin Seutukaavaliitto, kunnat sekä tie- ja vesirakennushallitus osallisturvat osaltaan tutkimukseen.

Liikennetutkimus suoritetaan tk. 18. päivänä kello 6—20 välisenä aikana. Tutkimusalueen raja kulkisi suunnilleen Porvoon, Riihimäen, Karkkilan ja Lohjan etäisyydellä Helsingistä, jolloin alue käsittäisi sekä Helsingin välittömän vaikutusalueen että sen ulkopuolella olevat keskukset. Seuraavassa käsitellään vain Helsingin ulkopuolista osaa. Toukokuussa suoritettavan liikennelaskennan tarkoituksena on antaa pohja liikenne-ennusteen laatimiselle koko autoliikenteen osalta. Tätä varten koko laskenta-alue jaetaan osa-alueisiin, joita tulisi kaikkiaan 41 kpl. Siihen, missä alueen raja leikkaa ajoväylän, sijoitetaan laskentapiste, joita tulee kaikkiaan n. 130 kpl. Itse laskentaa suoritetaan yhden päivän aikana klo 6—20. Laskentapisteissä merkitään taulukkoon ajoneuvon laatu, ohitusaika, ajosuunta ja rekisterinumero. Näiden tietojen pohjalla saadaan selville mm. mistä mihin ajoneuvo kulkee ja mitä kautta, jotka tiedot ovat välttämättömiä ennusteen laatimiseksi.

Saatu laskenta-aineisto siirretään reikäkorteille ja tarpeelliset selvitykset tehdään pääasiassa koneellisesti, osaksi käsityönä.

Laskennan ja liikenne-ennusteen tulokset esitetään taulukoiden muodossa, joista ilmenee kaikkien osa-alueiden välinen liikenne ja jakautuminen eri liikenneväylien kesken.

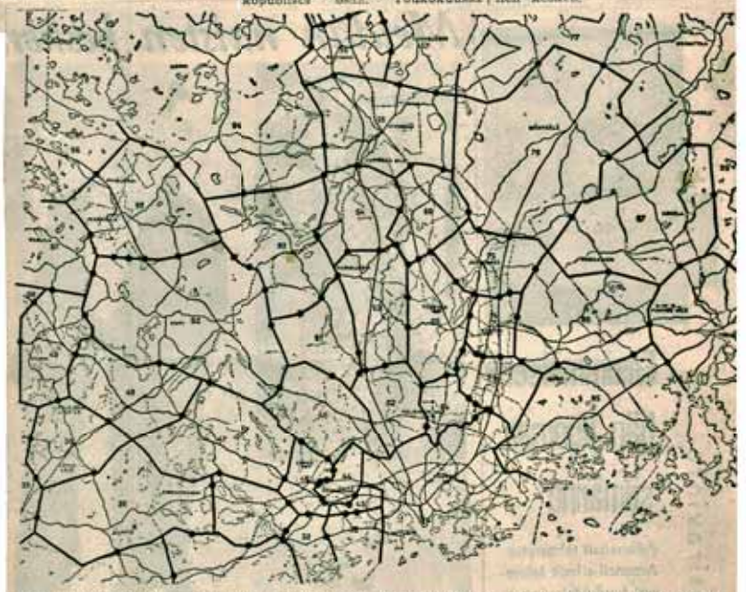

Liikennetutkimuksen aluejako, josa käyvät selville rajat ja laskentapisteet. Itse laskenta suoritetaan yhdessä päivässä klo 6—20, ja koko tutkimuksen kustannusarvio on n. 2 milj. mk.

US 4.5.61

Helsinki ja ympäristöalueet liikennetutkimuksen kohteena

Liikennelaskenta H:gin ympäristössä

Stor trafikräkning kring Helsingfors

VN 5.5.61

(Från Västra Nylands Helsingfors-redaktion)

HELSINGFORS, torsdag.

Inom en radie som sträcker sig ända till Lojo köping skall man räkna trafiken med Helsingfors som utgångspunkt. Huvudstaden anordnar räkningen som skall bilda grund för en vitgående trafikprognos. Man vill ha 25 andra kommuner med i arbetet som genomförs den 18 maj. Vid planeringen av kommunernas inre vägnät är resultatet till stor nytta. Helsingfors regionplansförbund, kommunerna samt väg- och vattenstyrelsen skall var på sitt sätt delta i räkningen.

Denna sker alltså torsdagen den 18 maj mellan klockan 6 och 20. Undersökningsområdets gränser går ungefär vid Lojo, skall kunna göra upp en någorlunda hållbar kalkyl om den kommande biltrafiken delas räkningsområdet ytterligare upp i 41 mindre enheter. Där dessa gränser passerar en körbana placeras en räknepost. Sådana blir det inalles 130. Vid räkneposterna antecknas fordonets slag, passertid, körriktning och registernummer. På basen av dessa uppgifter kan man beräkna varifrån, vilken väg och vart de olika fordonen åker, vilket är av betydelse för trafikprognosen.

Materialet överflyttas i hålkortsmaskiner och uträkningarna sker delvis maskinellt delvis för hand.

Liikennelaskenta tehtiin 18.5.1961 yhteensä 128 pisteessä alueella, joka ulottui Helsingistä länteen Siuntioon, Lohjalle ja Karkkilaan, idässä Porvooseen ja pohjoisessa Riihimäelle saakka. Helsingin kaupunki järjesti laskennan omalla alueellaan, seutukaavaliitto hoiti loput laskenta-alueesta. Helsingin seutukaavaliiton palkkalistoilla oli laskentapäivänä yhteensä 259 henkilöä.
Kuva Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Trafikräkningen utfördes 18.5.1961 på sammanlagt 128 ställen inom ett område, som sträckte sig från Helsingfors till Sjundeå, Lojo och Högfors i väster, till Borgå i öster och till Riihimäki i norr. Helsingfors stad ordnade räkningen inom sitt eget område, medan regionplaneförbundet såg till resten av räkningsområdet. 259 personer var anställda av Helsingfors regionplaneförbund.
Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Aluesuunnitelman laatija Flodin ehdotti johtokunnalle keväällä 1951 auton hankkimista ja perusteli sitä näin: "Kun liian paljon kuluu aikaa maastossa käynteihin, jotka on suunnattava yhä pitemmälle, ja linja-autolla ei voida päästä kaikkialle ja ottaen huomioon, että vuokra-autojen käyttäminen tulee liitolle kohtuuttoman kalliiksi, johtokunta päättää, että liitolle hankittaisiin n. 450 000 mk:n hintainen auto." Johtokunnalle ilmoitettiin tosin vasta seuraavana keväänä, että auto on nyt ostettu. Auton merkki oli Donau DKW, hinta oli puolisen miljoonaa markkaa. – Aluesuunnitelman laatijalla ja toimistonhoitajalla oli ennen tätäkin työsuhde-etuna oikeus Helsingin kaupungin vuosilippuihin, aluksi kaupungin kustantamana, myöhemmin liiton. – Auto ei jäänyt viimeiseksi: syksyllä 1954 päätettiin hankkia Willys Station Wagon -maastovaunu hintaan 1 040 000 markkaa. Edellisestä saatiin 330 000 markkaa. Willys jouduttiin korjaamaan parin vuoden kuluttua 90 000 markalla. Se myytiin vuonna 1962 eikä liiton omistukseen sen jälkeen hankittu uusia autoja.

Tiesuunnitelmia tie- ja vesirakennushallitukselle

Aluesuunnitelmaliitto ei laatinut pelkästään vuosien kuluttua vaan myös huomattavasti nopeammin toteutettavaksi aiottuja suunnitelmia. Vielä vuonna 1956 liitto teki TVH:n pyynnöstä useita tiesuunnitelmia: Kauklahden seudun tieverkosto, Tikkurilan tulotiet, Vihdintien liittymät Helsingissä ja Espoossa, Uuden Porvoontien liittymät Helsingin maalaiskunnassa ja Sipoossa, Vestersundomin päätiet, yhdystiet Sipoo – Kerava ja Sipoo – Korso, yhdystie Kivenlahti – Kauniainen sekä tutkimus Espoon Pitkäjärven ylitykseksi.

Liikenneverkoston suunnittelutilanteeseen voitiin olla suhteellisen tyytyväisiä 1960-luvulle tultaessa, vaikka joitakin suunnitelmia pitikin ryhtyä muuttamaan: liikenneviranomaiset alkoivat harventaa pääteiden liittymiä, mikä huononsi asuinalueiden yhteyksiä.

Helsingfors söker nya rekreationsområden

Hbl. 19.11.50

Är detta möjligen en plats i Helsingfors omgivningar som lämpar sig för rekreation i framtiden? Naturskön är den i varje fall.

Vår huvudstad växer oavbrutet. Dess verkningar på naturen måste därför obönhörligt sträcka sig över allt vidare områden. Nya bosättningsområden växer upp vid alla viktigare vägar, villabosättningen sprider sig allt längre längs kusten och alla naturskö̈na trakter på fastlandet, nya vägar byggs o. s. v. Allt detta gör att det snart inte mera är möjligt att i stadens omgivningar uppbringa orörda områden, som skulle vara lämpliga som folkparker, för friluftsliv eller som naturskyddsområden. Samtidigt har intresset för friluftslivet i alla former blivit allt större och naturskyddet har fått allt flera förespråkare.

Med beaktande av detta har Helsingfors stad och de omgivande kommunerna gemensamt vidtagit åtgärder för att klarlägga, i vilken utsträckning det ännu inom de olika kommunernas områden finns marker som skulle lämpa sig som rekreationsområden i olika former. Ledaren för dessa undersökningar, mag. V. Erkamo, har en hel del att förtälja om dem.

Samarbete med regionplanerarna

— Frågan om naturskydds- och rekreationsområden i Helsingfors-trakten är ett led i ett allmänt program angående disponeringen av marken i Helsingforsregionen. Detta program utarbetas som bäst i samband med regionplaneringen för Helsingfors omnejd under ledning av arkitekt O. Flodin. Aktuellt är för närvarande att utpeka alla områden, som lämpar sig för naturskydds- och rekreationsändamål. I främsta rummet gäller det alltså obebyggda skogs-, bergs- och strandpartier. Samtidigt har man strävat till att även få en uppfattning av andra objekt som är av allmänt naturskyddsintresse, också om de befinner sig på privat mark. Detta gäller t. ex. sådant som olika naturminnesmärken as. stenblock, gamla och resliga träd, jättegrytor mm. Dessa kunde sedermera möjligen officiellt förklaras för naturminnesmärken och fridlysas.

Undersökningar inleddes redan 1948

— Inom trakterna närmast Helsingfors utfördes undersökningar redan år 1948. I turen är nu de avlägsnare delarna av stadens omgivningar, dvs. Esbo, Grankulla, Helsinge och Kervo. Inom dessa kommuners områden har senaste sommar utförts omfattande fältundersökningar och ett rikt material har insamlats. Det kan nämnas att avsikten är att inom alla de nämnda kommunernas områden föreslå allmänna områden för friluftsliv. De flesta skulle självfallet ligga spridda i olika delar av Esbo och Helsinge. Det är ännu för tidigt att i detalj gå in på dessa frågor. Inom Esbo kommuns område har mag E. Ruotsalo undersökt en större naturpark som skulle grundas i terrängen mellan Noux och Vällskogs Långträsk. Ett liknande rekreationsområde skulle lämpligen också kunna anläggas inom Helsinge socken öster om Vinickby. Dessa områden är ännu rätt orörda. Särskilt landskapet i Noux är ju känt för sina utomordentligt vackra bergshöjder, sina branta stup och ödemarksträsk.

— På många håll har man också påträffat naturminnesmärken av olika slag som det vore skäl att freda. Här må som exempel nämnas den stattliga tallen vid Lahnus — Snettans vägskäl i Esbo och Häststen, ett magnifikt flyttblock på gränsen mellan Helsinge och Tusby.

Enskilda jordägare bör fås med i arbetet

— Det har trots flitigt arbete varit omöjligt att besöka alla platser inom det vida område, som i detta sammanhang är aktuellt. Därför är det mycket möjligt att på sådana förbisedda ställen kan dölja sig värdefulla naturminnesmärken av stor betydelse för landskapets skönhet. Det är inte heller uteslutet att förbisedda mindre arealer skulle vara mycket värdefulla som fredade naturskyddsområden. Möjligen skulle även enskilda jordägare önska freda några intressanta områden, som vid undersökningarna av någon anledning inte besökts. Det vore sålunda av största vikt att få kompletterande uppgifter angående olika naturminnesmärken och andra lämpliga fredningsobjekt i Helsingfors-trakten. Genom att meddela om olika naturminnesmärken och mindre jordområden, lämpliga för fredning, kan enskilda personer på ett mycket värdefullt sätt bistå arbetet för naturskyddet i Helsingfors omgivningar. Sådana meddelanden kan göras antingen skriftligen eller muntligen till Regionplansförbundet för Helsingfors jämte omnejd, adress Helsingfors, Mikaelsgatan 9, 4 vån. (folkförsörjningsbyråns dörr, rum 417). Om meddelandet göres skriftligen är det önskvärt att en kartskiss bifogas. En redogörelse över hela det program som berör naturparker och folkparker jämte de tilläggsuppgifter som av enskilda personer inlämnats skall tillställas alla berörda kommuner. Intresserade har möjlighet att ta del av redogörelsen i kommunalkanslierna.

Espoon erämaita.

Uusia luonnonsuojelualueita suunnitellaan pääkaupungin ympäristöön

SosDem 19.11.50

Luonnonsuojelualueita etsitään

0521.11.50

Espoosta ja Helsingin pitäjästä

Luonnonsuojelukysymys on vuosi vuodelta alkanut meillä saada osakseen yhä kasvavaa yleistä huomiota. Näin on tapahtunut varsinkin asutuskeskuksien piirissä, missä kulttuurin ympäröivään luontoon suuntautuva tuhovaikutus ja lisääntynyt retkeilyharrastus suorastaan pakottavat luonnonsuojelu- ja virkistystarkoituksiin varattujen alueiden erottamiseen yleisön etuja silmällä pitäen. Kun tällaista suunnittelutyötä on viime aikoina suoritettu mm. Helsingin seudulla, olemme pyytäneet työn johtajalta maist. V. Erkamolta tietoja tämän kesän tutkimuksista.

Helsingin seutua koskevien luonnonsuojelu- ja virkistysalueiden suunnittelu kuuluu yhtenä osana siihen laajaan maan käyttöä koskevaan suunnittelutyöhön, jota arkkitehti O. Flodinin johdolla Helsingin ja sen ympäristön aluesuunnitelmaliitossa parhaillaan suoritetaan. Sen tarkoituksena on etsiä pääkaupungin ympäristöstä kaikki sellaiset metsä-, kallio-, ranta- ym. alueet, jotka luontonsa puolesta olisivat sopivia joko yleisön virkistyspaikoiksi (kansanpuistoina) tai varsinaisina luonnonsuojelualueina, joille yleisöllä myös olisi pääsy. Sen lisäksi pyritään saamaan selville kaikki sellaiset yksittäiset luonnonmuistomerkit, kuten isot puut, kivet, hiidenkirnut ym, jotka ovat rauhoittamisen arvoisia.

Helsinkiä lähinnä ympäröivällä alueella tämä työ suoritettiin jo v. 1948. Nyt ovat vuorossa kaukaisemmat ympäristöalueet, tarkemmin sanoen Espoo, Kauniainen, Helsingin pitäjä ja Kerava. Näiden kuntien alueella on viime kesänä tehty runsaasti maastotutkimuksia ja nyt alkavat tulokset olla koossa. Niistä mainittakoon mm. että kaikkien edellä mainittujen kuntien alueille on suunniteltu joitakin isompia ja pienempiä yleisiä alueita, enimmän tietenkin Espooseen ja Helsingin pitäjän eri kulmille. Tässä yhteydessä on kuitenkin liian aikaista käydä niitä yksityiskohtaisemmin esittelemään. Tulkoon vain mainituksi, että Espooseen, jota maist. R. Ruotsalo on tutkinut, on Nuuksion ja Velskolan Pitkäjärvien välimaille suunniteltu laajaa kansanpuistoa, luonnonsuojelualuetta, ja että samantapainen laaja retkeilyalue voitaneen erottaa myös Helsingin pit. Viinikankylän itäpuolelta. Nämä molemmat alueet ovat luontonsa puolesta vielä suuressa määrin erämaan tuntuisia ja varsinkin Espoon alue monine järvineen ja vuorineen maisemallisesti suorastaan suuremoinen.

Rauhoittamisen arvoisia yksittäisiä luonnonmuistomerkkejä on myös löydetty eri tahoilta. Mainittakoon niistä tässä vain se mahtavan komea mänty, joka kohoaa lähellä Lahnuksen ja Nettaan tienristeystä Espoossa, sekä Hevoskivi, valtava siirtolohkare Helsingin ja Tuusulan pitäjien rajalla Seutulassa.

Vaikka luonnossa onkin tutkimuksia suoritettaessa liikuttu varsin ahkeraan, on selvää, että yksi ja toinen maastonkohta on jäänyt sivuun ja tutkimatta. Joissakin tapauksissa saattaa tällaiseen tutkimattomaan soppeen kätkeytyä työn kannalta tärkeäkin kohde. erikoislaatuinen luonnonmuodostuma tai ehkäpä suorastaan pieni rauhoittamisen arvoinen maa-aluekin. Ehkäpä myös joku maanomistaja haluaisi rauhoitusmääräyksin suojata jonkin maillaan sijaitsevan, kauniin tai luontonsa puolesta rikkaan alueen, joka suunnittelutyössä on jäänyt huomiotta. Olisi näin ollen hyvin tärkeää, että kaikki henkilöt, jotka tunteva mielenkiintoa asiaan ja samalla tietävät jonkin rauhoitettavaksi sopivan maa-alueen tai erillisen luonnonmuistomerkin, ilmoittaisivat siitä. Ilmoittaminen voi tapahtua joko kirjeellisesti (jonkinlainen karttaluonnos suotava) tai suullisesti Helsingin ja sen ympäristön aluesuunnitelmaliiton toimistossa os. Helsinki, Mikonk. 9, neljäs kerros (kansanhuoltotoimiston ovi, huone 417).

Selvitys suunnitelmasta eri henkilöiden ilmoittamine lisätietoineen jätetään kaikille alussa mainituille kunnille vielä tämän vuoden puolella ja on se silloin halullisten nähtävänä kunnantoimistoissa.

Maisteri Viljo Erkamo laati ehdotuksen Helsingin seudun luonnonsuojelukohteiksi vuonna 1949. Sopivia kohteita etsittiin yhteistyössä maanomistajien kanssa.

Magister Viljo Erkamo utarbetade ett förslag till naturskyddsobjekten inom Helsingforsregionen år 1949. Objekt som lämpade sig som naturskyddsområden söktes i samråd med markägare.

HELSINGIN SEUTUKAAVALIITTO on suorittanut laajoja tutkimuksia Helsingin seudun virkistys- ja luonnonsuojelualoista, kuten juri päivää sitten kerroimme. Tutkimuksissa on lähdetty siitä, että olisi tarkoituksenmukaista säilyttää riittävä määrä Helsingin ja ympäristön alueita nykyisen asujamiston ja varsinkin seudulle sijoittuvan yli miljoonan asukkaan tarpeiksi jonkin asteisessa luonnontilassa, ainakin rakentamattomina. Liiton ehdottamat virkistys- ja luonnonsuojelukohteet on merkitty oheiseen karttaan viivoitettuina. Ympyrät ovat maisemansuojelukohteita ja muutat ympyrät sellaisia arvokkaita alueita, jotka ovat tällä hetkellä ahanalaisia.

Virkistysalueet ja luonnonsuojelu

Aluesuunnitelmaliitto teki uraauurtavaa työtä virkistys- ja luonnonsuojeluasioissa. Aivan ensimmäisiin sääntöihin oli sisällytetty tehtäväksi esitysten tekeminen virkistysalueiden sekä luonnonkauniiden ja muinaismuistoalueiden rauhoittamiseksi muulta toiminnalta. Näitä varten oli tehtävä selvityksiä – pohjatietoa ei ollut.

Toiminnanjohtaja Flodin piti Suomen kunnallisyhdistyksen kokouksessa syksyllä 1948 esitelmän Helsingin virkistysalueista. Esityksessään hän käsitteli kysymystä sekä historialliselta että tulevaisuuden kannalta. Flodin näki, että yhä tihenevä asutus, liikkuvuuden lisääntyminen ja suomalaisten unelma omasta kesäpaikasta aiheuttavat tietyn ristiriidan: kaikille avoimet virkistys- ja luonnonsuojelutarkoituksiin sopivat alueet vähenevät nopeasti. Ratkaisuna hän kehotti ihmisiä hankkimaan oman (ja suuremman) maapalansa kauempaa, sillä pääkaupunkiseudun lähistöllä yhdyskunnat väistämättä laajentuisivat eikä luonnontunnusta tai eristyneisyydestä olisi pian tietoakaan.

Maisteri Viljo Erkamolla teetettiin jo vuonna 1947 ensimmäinen selvitys luonnonsuojelualueista ja asukkaiden virkistysalueista. Seuraavaksi hän sai tehtäväkseen Espoon luonnonsuojeluselvityksen, ja keväällä 1951 valmistui tutkimus *Helsingin etäisemmän ympäristöalueen toivottavista luonnonsuojelukohteista*. Selvitysten rahoituksesta syntyi kiistaa kuntien kanssa, mutta aluesuunnitelmaliitossa pidettiin luonnonsuojeluselvityksiä tärkeinä. Tutkimukset ja selvitykset olivat perustana lausunnoille, joita annettiin mm. retkeily-, urheilu- ja virkistyshankkeista. Tällä työllä luotiin perusta koko myöhemmälle alueelle.

Virkistysalueita suunniteltaessa oli tärkeää, että

- alueita on varattava tulevaisuuden Helsinkiä ja sen ympäristöä varten
- alueet sijoitetaan jonoon, yhteyteen toistensa kanssa
- alueet on ryhmitelty ehdottoman tärkeisiin ja toivottavasti säilytettäviin
- alueita on varattava niiden hylkäämisen varalta "liian paljon"
- varattavalle alueelle ei saa olla liian pitkä matka paikallisten asukkaiden kannalta

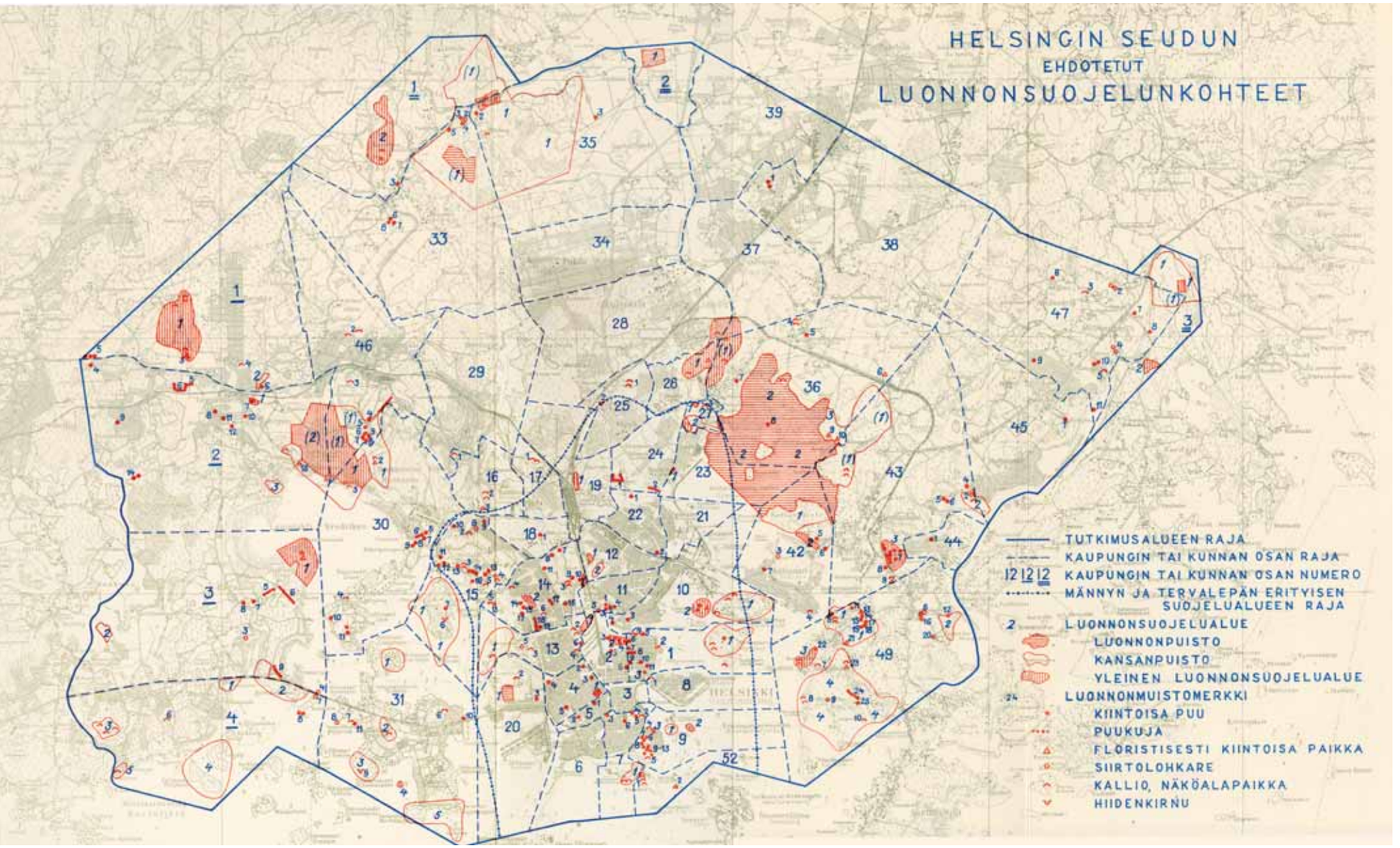

V. Erkamon ALKUSANAT ehdotukseen Helsingin seudun luonnonsuojelukohteiksi:

"Luonnonsuojelun kaunis ajatus, joka Keski-Euroopan kulttuurimaissa, samoin kuin Yhdysvalloissa on jo useita vuosikymmeniä sitten johtanut tärkeihin käytännöllisiin ratkaisuihin, on viime aikoina saanut meilläkin yhä suurempaa huomiota osakseen. Toiselta puolen se innostava ja pyyteetön valistustyö, jota useat yksityiset kansalaiset asianharrastuksestaan ovat suorittaneet ja toisaalta Valtion luonnonsuojelunvalvojan ja Suomen Luonnonsuojeluyhdistyksen virallinen toiminta ovat vähitellen juurruttaneet asian yhä vankemmin yleiseen tietoisuuteen. Lukuisat eri puolille maata perustetut luonnonsuojelualueet ja satoihin nousevat yksittäiset luonnonmuistomerkit ovat puolestaan julistaneet luonnonsuojelun sanomaa. Lopullisesti luonnonsuojelun ajatuksen voidaan katsoa lyöneen itsensä läpi kuitenkin vasta silloin, kun valtion ja kuntien viranomaiset maan käyttöä suunnitellessaan o m a – a l o i t t e i s e s t i pyrkivät ottamaan huomioon myös luonnonsuojelun vaatimukset. Laajemmassa mitassa tämä on kuntien osalta – ellemme ota huomioon Ahvenanmaan maapäivien aloitteita – tapahtunut vasta nyt, Helsingin ja sen ympäristön aluesuunnitelmaliiton pyrkimyksiä toteutettaessa. Voimme pitää varmana, että aivan samoin kuin Helsingistä otetaan maaseudulla esimerkkiä mitä moninaisemmilla elämänaloilla, tämäkin toimenpide saa ennen pitkää seuraajia, ja pyrkimys aktiiviseen luonnonsuojeluun on ehkä piankin monissa maan keskuspaikoissa tosiasia, jota ei voida sysätä sivuun.

*Pyydän tässä yhteydessä lausua parhaat kiitokseni saamistani neuvoista arkkitehti **O. Flodin**ille ja Valtion luonnonsuojelunvalvojalle toht. **Reino Kalliola**lle; juuri heidän aloitteestaan jouduin käsillä olevan tutkielman suorittamaan.*

Helsingissä 30.VI.1948. Kirjoittaja."

Väestöntutkimus

Ensimmäisen väestöennusteen aluesuunnitelmaliitolle laati maisteri Karl-Erik Forsberg vuonna 1948. Väestötietoja pyrittiin hankkimaan henkikirjoittajalta, mutta tiedot olivat riittämättömiä. Vuonna 1950 tehtiin valtakunnallinen väestölaskenta, mutta sekään ei tuottanut kunnan aluetta tarkempia tietoja. Vuonna 1955 pyydettiin jäsenkunnilta, että ne osallistuisivat verotustietojen perusteella laadittavan väestörakennetutkimuksen kustannuksiin. Tutkimus käynnistettiin, mutta työmäärä oli huomattavasti suurempi kuin oli kuviteltu. Pääkaupungin ulkopuolista seutua koskeva *Helsingin ympäristön väestörakennetutkimus* valmistui vuonna 1957.

Valtakunnansuunnittelukomitea ehdotti vuonna 1957, että Helsingin seutukaavaliitto osallistuisi valtakunnalliseen väestö- ja työvoimatutkimukseen. Tarkoituksena oli selvittää talousalueittain väestön ja työvoiman määrä ja rakenne vuodesta 1930 vuoteen 1970. Johtokunta ei kuitenkaan myöntänyt määrärahoja. Väestömuutoksia ja sen alueellisia eroja pyrittiin tehtyjen tutkimusten jälkeen seuraamaan henkikirjoitustietojen perusteella.

Vuonna 1975 Forsberg laati ruotsinkielistä väestöä koskevan ennusteen.

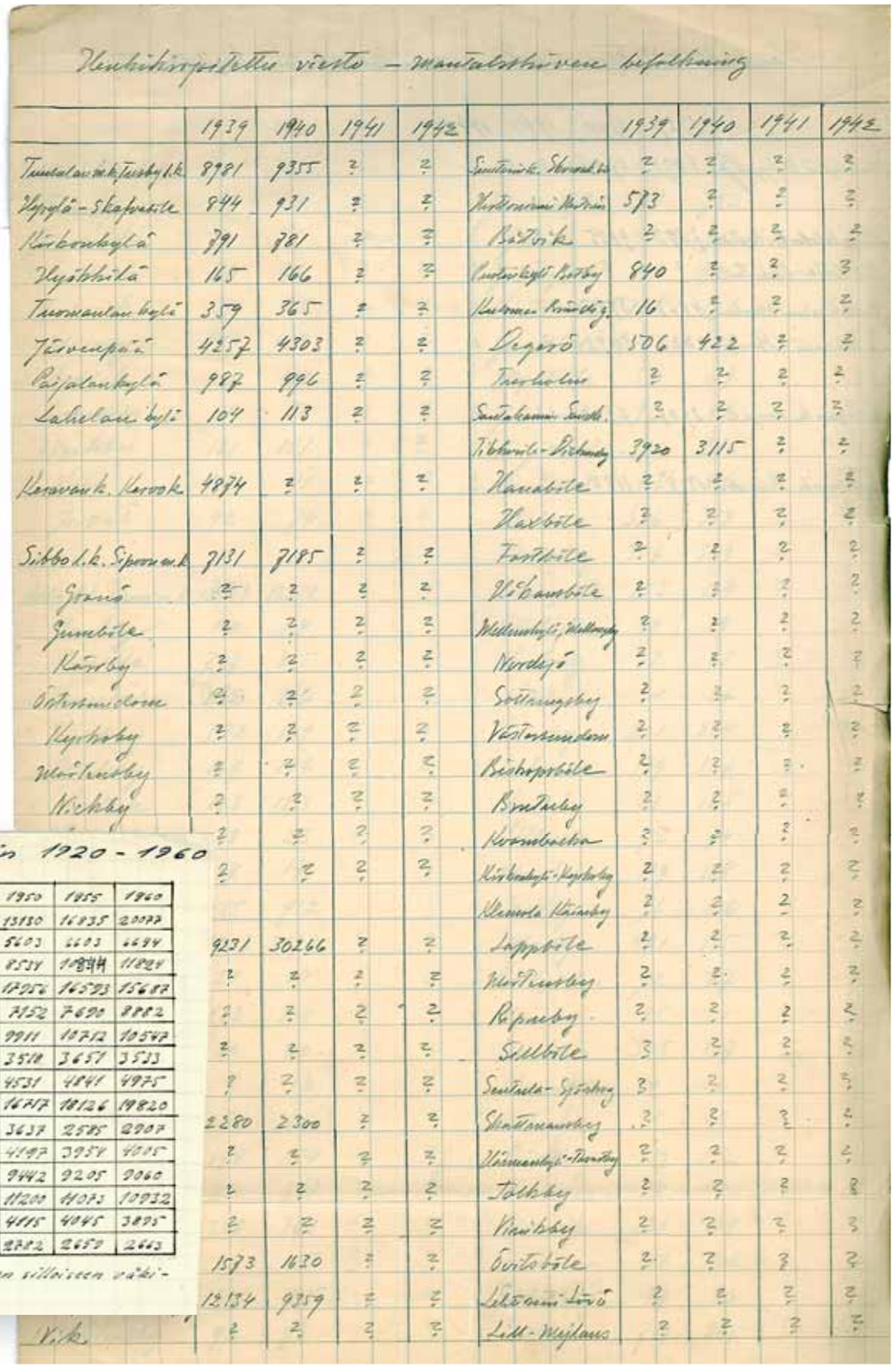

Henkikirjoitettu väestö – mantalbokförd befolkning

	1939	1940	1941	1942		1939	1940	1941	1942
Tuusulan mk. Tusby l.k.	8981	9355	?	?	Sjuntorp k. Skrovl. k.	?	?	?	?
Hyrylä-Skafvala	844	931	?	?	Korkeasuo Norsen	573	?	?	?
Korkeakylä	791	781	?	?	Bastö k.	?	?	?	?
Hyötbhilä	165	166	?	?	Puotinkylä Botby	840	?	?	3
Tuusulan kylä	359	365	?	?	Kuitinen Rösnäs kj.	16	?	?	?
Järvenpää	4257	4303	?	?	Degerö	506	422	?	?
Paijalankylä	987	996	?	?	Tuorla kylä	?	?	?	?
Lahelan kylä	104	113	?	?	Santakanm. Sundb.	?	?	?	?
					Tibbnäs-Dickneby	3920	3115	?	?
Kerava k. Korsnäs	4874	?	?	?	Hauabäle	?	?	?	?
					Vaxböle	?	?	?	?
Sibbo l.k. Sipoon mk.	7131	7185	?	?	Fastböle	?	?	?	?
Gamö	?	?	?	?	Vöhanböle	?	?	?	?
Gumböle	?	?	?	?	Mellanskylä, Mellanby	?	?	?	?
Kärrby	?	?	?	?	Nordskyä	?	?	?	?
Östermalom	?	?	?	?	Söderungsby	?	?	?	?
Kyrkoby	?	?	?	?	Västermalom	?	?	?	?
Mörtnäsby	?	?	?	?	Biskopsböle	?	?	?	?
Nickby	?	?	?	?	Bruttsby	?	?	?	?
	?	?	?	?	Kvarnbacka	?	?	?	?
	?	?	?	?	Kirkonkylä-Kyrkoby	?	?	?	?
					Klamola Klamby	?	?	?	?
	9231	30266	?	?	Lappböle	?	?	?	?
	?	?	?	?	Mörtnäsby	?	?	?	?
	?	?	?	?	Repsby	?	?	?	?
	?	?	?	?	Sillböle	?	?	?	?
	?	?	?	?	Sentula-Sjöby	?	?	?	?
	2280	2300	?	?	Skattmansby	?	?	?	?
	?	?	?	?	Vämnesskylä-Tranby	?	?	?	?
	?	?	?	?	Tolkby	?	?	?	?
	?	?	?	?	Vanby	?	?	?	?
	1573	1630	?	?	Svitaböle	?	?	?	?
	12134	9359	?	?	Lehtosen Lövö	?	?	?	?
Yht.	?	?	?	?	Lill-Mejlans	?	?	?	?

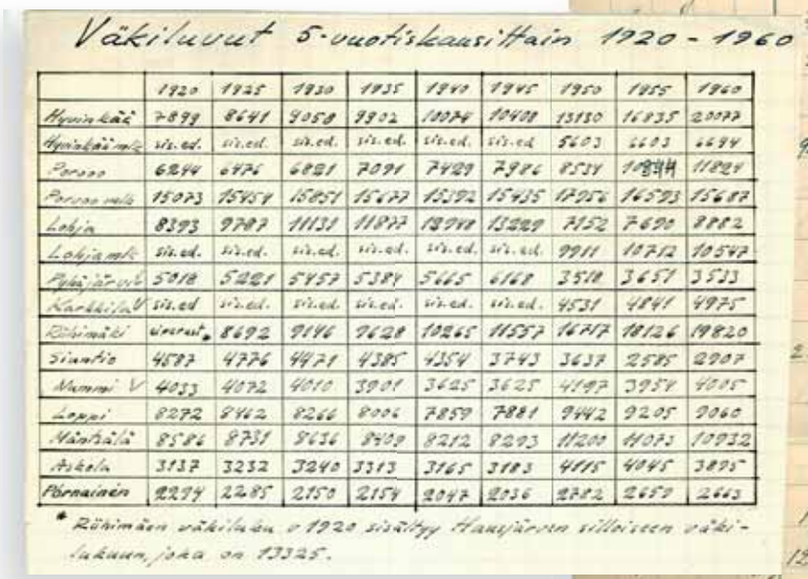

Väkiluvut 5-vuotiskausittain 1920 - 1960

	1920	1925	1930	1935	1940	1945	1950	1955	1960
Hyvinkää	7899	8641	9058	9302	10274	10498	13130	16935	20077
Hyvinkäänk.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	5603	6603	6694
Porvoo	6244	6476	6821	7091	7429	7986	8537	10844	11824
Porvoonmk.	15073	15454	15851	15677	15592	15435	17056	16593	15687
Lohja	8393	9787	11131	11877	13948	15229	7152	7690	8882
Lohjanmk.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	9911	10712	10547
Pohjäjärvi	5018	5281	5457	5389	5665	6168	3518	3651	3533
Karkkila	sis.ed	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	sis.ed.	4531	4841	4975
Riihimäki	uusut.	8692	9146	9628	10265	11557	16417	18126	19820
Siuntio	4587	4776	4471	4385	4354	3743	3637	2585	2907
Nummi V	4033	4072	4010	3901	3625	3625	4197	3954	4015
Lempi	8272	8442	8266	8006	7859	7881	9442	9205	9060
Mäntsälä	8586	8731	8636	8409	8212	8293	11200	11073	10932
Askola	3137	3232	3240	3313	3165	3183	4115	4045	3895
Pornainen	2294	2285	2158	2154	2047	2036	2382	2659	2663

* Riihimäen väkiluku v. 1920 sisältyy Hauhjärven villiseen väkiluku, joka on 17325.

Helsingin seudun erityisongelmat tunnustettiin muuallakin. Kymenlaakson Aluesuunnitelma r. y. selvitti 1950-luvun puolessavälissä "aluesuunnitelmien eli seutukaavojen" laatimistyötä muualla Suomessa tarkoituksena laatia vastaavanlainen järjestelmä Kymenlaaksoon. Yhdistyksen sihteeri, lainopin kandidaatti Leo Anttila laati vuonna 1955 muistion Aluesuunnitelmien toteuttamisesta käytännössä. *Muistiossa todettiin Helsingin seudun erityisasema, asutuksen nopea leviäminen ja suunnittelun vaikeudet, kun esimerkiksi liikenneyhteyksien lopullisesta rakentamisesta ei ole tietoa. Anttilan muistion mukaan "tämä riistää pohjan varsinaiselta aluesuunnittelulta ja siksi onkin työ toistaiseksi keskitetty torjumaan kaikkein pahimpia epäkohtia, joita on lakkaamatta syntymässä laajalla rintamalla". Toiminta on saanut "melkeinpä hätävarjelun leiman", kun toisaalta maanomistajat ja kiinteistönvälittäjät pyrkivät keinottelemaan ja toisaalta kamppailua oli käytävä viranomaisten "liiallista myöntyväisyyttä ja epäjohdonmukaisuutta vastaan".*

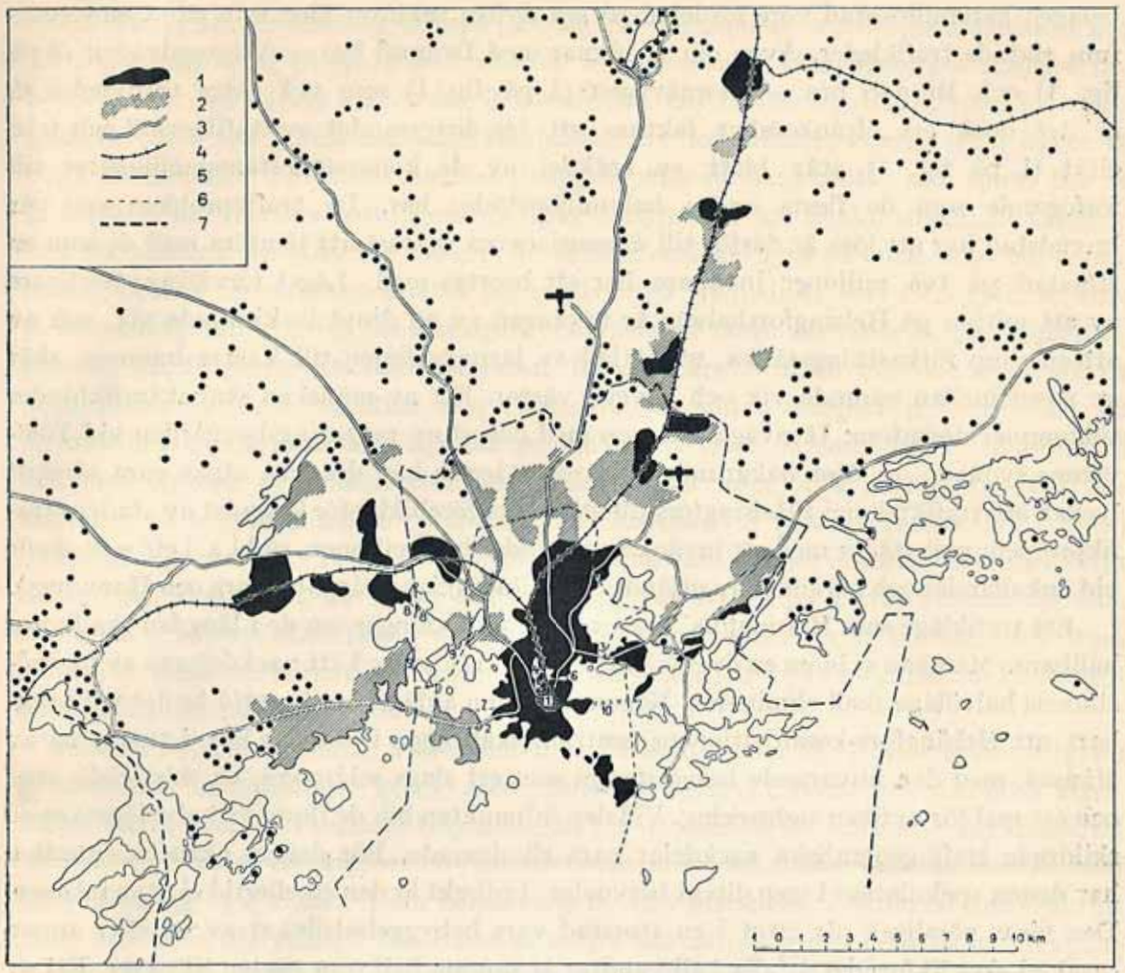

Fig. 1. Helsingfors-konurbationen: Bebyggelse och kommunikationer, satelliterna Grankulla och Kervo köpingar inkluderade.

1. Bebyggelse före 1940. 2. Bebyggelse, helt eller till större delen uppkommen efter 1940. 3. Landsväg. 4. Järnväg. 5. Stadsgräns efter inkorporeringen 1946. 6. Stadsgräns före inkorporeringen. 7. Porkalaområdets gräns. På kartan har dessutom markerats Malm och Sjöskog flygfält, samt landsbygdsbefolkningen enligt folkräkningen 1950, varje prick = 50 personer. Siffrorna åsyftar platser nämnda i texten.

Konurbationens totala folkmängd uppgick 1950 till 404 345 personer. I denna summa är inräknade folkmängden i Grankulla, 2 484, och Kervo, 8 215, men frånräknade de 1 191 personer som 1950 ehuru boende inom stadens administrativa område fick sin huvudinkomst från jordbruket (maatilatalous).

Helsingfors förortskommunikationer. Helmer Smeds, Terra N:o1, 1956.

Ryhmittelykaavio suunnittelun avuksi

Aluesuunnitelmaliiton laskelmissa varauduttiin huomattavaan väestönkasvuun. Jo vuonna 1950 Helsingin kaupungin alueella oli noin 20 000 asunnon vajaus ja lisäksi oli tarve rakentaa 7000 asuntoa lisää vuosittain. Ennakoitiin entistä tiiviimpää, kaupunkimaista rakentamista myös kaupungin ”periferia-alueilla” ja ympäröivällä maaseudulla.

Suunnittelijoiden mielessä oli kehittää työkalu, jonka avulla voitaisiin hallita koko ajan hajoamaan pyrkivää rakennetta. Jo 1950-luvun alussa ryhdyttiin suunnittelemaan tällaista apuvälinettä, jota sitten alettiin nimittää ryhmittelykaavioksi, muotonsa mukaan myös ”amebasuunnitelmaksi”. Nimitystä käyttivät varsinkin suunnitelman vastustajat. Kaaviosta ilmenivät senhetkinen ja tuleva asutus, työpaikat ja erilaisten toimintojen sijainti sekä liikenneväylät. Suunnitelmaa voidaan pitää hyvänä saavutuksena. Vaikkei ryhmittelykaaviota koskaan virallisesti julkistettu, sitä kehitettiin jatkuvasti ja käytettiin työvälineenä, josta oli paljon hyötyä vuosittain annettujen 700 – 800 lausunnon laatimisessa. Julkistamisen arveltiin vaikuttavan epäedullisesti maan hintaan.

Ryhmittelykaavion mukaan oli tärkeätä, että asutuskeskukset ja teollisuus sijoittuvat liikenneväylien tuntumaan ja taajamat erotetaan toisistaan viherkäytävillä. Kantakaupungin ympärille muodostettiin parikymmentä lähiöryhmää, jotka jakautuivat lähiöihin ja edelleen asumasoluihin. Jokaiselle taajamalle haluttiin oma ”vitaliteetti”, tietty itsenäisyys ja toimintavalmius. Esteenä tälle tavoitteelle nähtiin pääkaupungin läheisyys ja vetovoima.

HS 1.5.59

MAANOSTAJAT!

Helsingin ympäristökuntia ja -kauppaloita varten on laadittu seutukaava sekä useita rakennus- ja asemakaavoja, joita noudatetaan ohjeena rakentamisessa. Sen vuoksi on syytä ennen maakaupan solmimista varmistua siitä, että ostettava alue voidaan lohkoa ja ottaa selvää rakentamismääräyksistä. Tiedustelut puh.: Espoo 86 40 08; Helsingin maalaisk. 83 17 61/261; Järvenpää 28 78 41/3; Kerava 25 69 26/95; Tuusula 25 31 11/21.

Helsingin ympäristökunnat ja -kauppalat.

Fastigheter till salu

HS 1.5.59

JORDKÖPARE!

För kommunerna och köpingarna i Helsingfors omnejd har uppgjorts regionplan samt flera stads- och byggnadsplaner, vilka gälla som direktiv vid byggandet. Innan jordköpet avslutas bör man försäkra sig om att området man tänkt köpa kan styckas och läga reda på bestämmelserna för bebyggandet. Förfrågningar per tel.: Esbo 86 40 08; Helsinge 83 17 61/26; Järvenpää 28 78 41/3; Kerava 25 69 26/95; Tuusula 26 31 11/21.

Kommunerna och köpingarna i Helsingfors omnejd.

Valtakunnan-suunnittelu

JULKAISIJA: VARSTOLIITTO.

PÄÄTOIMITTAJA: Heikki v. Hertzen varatuomari.

TOIMITUSSIHTEERI: Jorma Mäenpää, ek. maisteri.

VIISTOISTA VUOSIKERTA. No 1 — 1965

Kriisi Uudellamaalla

Kun yhteiskuntasuunnittelu Uudellamaalla — voimakkaan väestöpaineen takia maamme vaikeimmalla alueella — on joutunut suoranaiseen kriisivaiheeseen, julkaisemme lehtemme tämän numeron erityisesti tämän talousalueen ongelmia käsittelevänä erikoisnumerona.

HELSINGIN SEUTU HELSINGFORS REGION

RAISKATTU UUSIMAA

Helsingin Seutukaavaliiton ameba-suunnitelma

Tässä esittelemme erään ala-arvoisimmista seutusuunnitelmista, mitä tämän miespolven aikana on Euroopassa tehty. Suunnitelmaan on saatu mahtumaan kaikki mahdolliset kardinaalivirheet. Seuraavassa vain muutamia esimerkkejä.

1. **1.554.000 ihmistä** ahdettuna suppealle alueelle, tulevien moottoriteiden puristukseen. Tämä tapahtuu Suomessa — eräässä **Euroopan harvaan asutuimmassa maassa.**
2. Amebamaisesti levittäytyvä, tasapaksu, jäsentymätön asutusmassa on **työpaikkojen, vapaa-aikatoimintojen ja kulttuuritarpeiden suhteen lähes täydellisesti Helsingistä riippuvainen.**
3. Asutusta on voimakkaasti keskitetty Helsinkiin johtavien valtaväylien varteen, joiden liikenneluvut tulevat olemaan Suomen suurimmat. Sadat tuhannet ihmiset, aikuiset ja lapset, joutuvat **raskaan ympärivuorokautisen liikenteen, melun ja pakokaasujen vaikutuspiiriin.** Muualla maailmassa asutus koetetaan sijoittaa niin kauas kuin mahdollista kaukoliikenteen vaikutuspiiristä.
4. Huomattava osa tästä miljoona-asutuksesta on **eristetty Suomenlahdesta ja sen saaristosta** — Uudenmaan arvokkaimmasta vapaa-aika- ja virkistysalueesta.
5. **Rannikko ja koko kansakunnan kehitykselle elintärkeät satama-altaat ja niiden tukialueet** on suurelta osalta tarkoitettu jätettäväksi ruotsinkielisen väestön haltuun ja tyhjänäkäyntiin. Näin siitä huolimatta, että väestökato ruotsalaisalueilla on 47.000 henkeä vuoteen 1980 mennessä — keskimäärin yli 3.000 henkeä vuodessa. (Hufvudstadsbladetin 17. 5. 64 julkaisema väestöasiantuntijoiden laskelma.)
6. Edellä viitatuilla toimenpiteillä tullaan synnyttämään Helsingin lähiympäristöön sellainen keskitys ja kaaos, että liikenneongelmat, tonttihinnat ja sosiaaliset epäkohdat kärjistyvät huippuunsa. Helsingin suunnitteilla oleva METRO — 150 miljardia vmarkkaa — on vain eräs niistä monista katkerista jälkilaskuista, jotka suomalainen yhteiskunta joutuu näiden mielettömien suunnitelmien seurauksena suorittamaan.

Helsingin Seutukaavaliitossa laadittu suunnitelma ei ole mikään haihattelijan houre eikä myöskään viaton pila. **Se on t o s i a s i a. Suunnitelma on olemassa. Sitä noudatetaan ja sitä sovelletaan tälläkin hetkellä.** Viikottain myönnetään Uudenmaan läänin alueella rakennuslupia ja poikkeuslupia, joita perustellaan sillä, että ne ovat **Helsingin Seutukaavaliiton suosituksen mukaiset.**

Kansanedustajat! Kunnallismiehet!

Tutkikaa huolellisesti tällä sivulla olevaa karttaa. Se on järkyttävä todistuskappale. Muodostakaa sen jälkeen mielipiteenne suunnittelun nykyisestä tasosta ja syntyneen tilanteen vakavuudesta.

Meiltä ei vaadittaisi kohtuuttomia — vain edesvastuuta, tervettä järkeä ja hitunen organisaatiotaitoa.

Kaikki muut edellytykset meillä jo on — mm. tilaa, väljyyttä ja maailman parhaimpiin luettava suunnittelijakunta — luodaksemme maahamme nykyajan vaatimusten mukaisia terveitä yhdyskuntia.

"Raiskattu Uusimaa - Helsingin seudun ameba-suunnitelma"

Valtakunnansuunnittelu-lehti julkaisi näin otsikoidun artikkelin vuonna 1965. Ryhmittelykaaviolla ja sen edustamilla ajatuksilla oli siis vastustajansa. Kirjoittaja oli Asuntosäätiön ja Tapiolan puutarhakaupungin primus motorina tunnettu Heikki von Hertzen, joka oli vastustanut usealla forumilla seutukaavaliiton suunnitelmia "Katajanokan horisontista" suunniteltuina, Helsinki-keskeisinä, kun hänen mielestään oikea suunnittelualue olisi koko Uusimaa. Valtakunnansuunnittelu-lehden artikkelissa esitellään ryhmittelykaaviota "eräänä ala-arvoisimmista seutusuunnitelmista, mitä tämän miespolven aikana on tehty" ja moititaan, että "suunnitelmaan on saatu mahtumaan kaikki mahdolliset kardinaalivirheet". Artikkelissa moititaan ankarasti yli puolentoista miljoonan ihmisen mahduttamista suppealle alueelle, moottoriteiden puristukseen, eräässä Euroopan harvaanasutuimmassa maassa, jossa vielä "amebamaisesti levittäytyvä, tasapaksu, jäsentymätön asutusmassa on työpaikkojen vapaa-aikatoimintojen ja kulttuuritarpeiden suhteen lähes täydellisesti Helsingistä riippuvainen". Artikkelin mukaan ihmiset joutuvat "raskaan ympärivuorokautisen liikenteen, melun ja pakokaasujen vaikutuspiiriin". Erityisen raskauttavaa on, että ihmiset on suurimmaksi osaksi eristetty Suomenlahdesta ja sen saaristosta eli Uudenmaan arvokkaimmasta vapaa-aika- ja virkistysalueesta. Jos suunnitelma toteutetaan, on odotettavissa "Helsingin lähiympäristöön sellainen keskitys ja kaaos, että liikenneongelmat, tonttihinnat ja sosiaaliset epäkohdat kärjistyvät huippuunsa". …'150 miljardin markan METRO' on vain eräs niistä monista katkerista jälkilaskuista, jotka suomalainen yhteiskunta joutuu näiden mielettömien suunnitelmien seurauksena suorittamaan".

Helsingin seudun ryhmittelykaavio, kartta vuodelta 1961. Uudenmaan liiton kartta-arkisto.

Grupperingsschema för Helsingforsregionen, karta från år 1961. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Taajamien väliset alueet oli määrä pitää väljinä, joko maa- ja metsätalousalueina tai harvaan asuttuina, luonnoltaan arvokkaat alueet tuli pitää luonnonpuistoina, kansallispuistoina tai retkeilyalueina. Tässä näkyi itse asiassa Otto I. Meurmanin vuonna 1947 julkaistussa Asemakaavaopissa esitetty idea, joka oli tavallaan Englannista peräisin olevan puutarhakaupunkiaatteen ja amerikkalaisen lähiöteorian Suomen oloihin sovellettu periaate. Teollisuus tuli ryhmittelykaavion mukaan sijoittaa pääliikenneväylien varrelle, ”edulliseen asemaan vallitsevaan tai tulevaan asutukseen nähden”. Asukkaan tarpeet olivat rakentamisen sijoittamisessa lähtökohtana: ” Asutus on sijoitettava sinne, missä se kokonaisuuden kannalta on tarkoituksenmukaista; sille on annettava se muoto ja koko, joka parhaiten soveltuu asukkaiden olemiseen ja elämiseen.”

Ryhmittelykaaviossa otettiin kantaa myös loma-asutukseen. Päädyttiin siihen, että hyviä asuntoalueita ei käytetä loma-asutukseen, kesäasutukseen ei pirstota kansanpuisto- ja retkeilyalueita eikä luonnonpuistoja sekä että sopiviin osiin seutua järjestetään kesämökkikyliä. Ostoskeskuksia sen sijaan pidettiin Suomen oloihin sopimattomina.

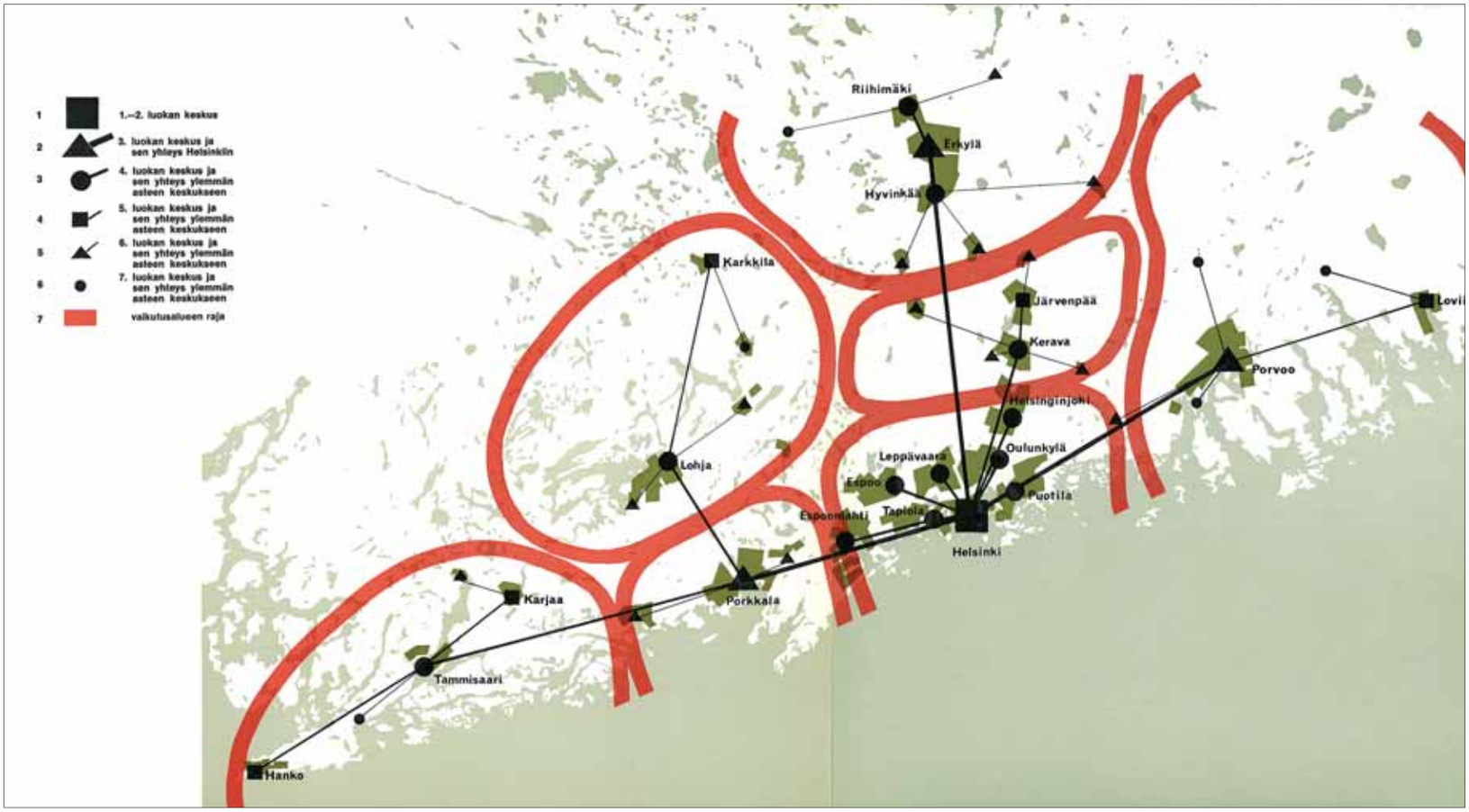

Kuva Asuntosäätiön vuonna 1966 teettämästä suunnitelmasta Uusimaa 2010.

Bild av den planen "Uusimaa 2010" som Bostadsfonden lät göra 1966.

Kilpailevia suunnitelmia

Keskustelu aluesuunnittelusta, aluesuunnitelmasta ja sen vaikutuksista kävi kiihkeänä 1960-luvun puolenvälin tienoilla. Asuntosäätiö, Väestöliitto ja eräät muut kansalaisjärjestöt olivat kaavailleet hanketta nimeltä *Porkkalan merikaupunki*. Asuntosäätiö teetti *Uusimaa 2010* –nimisen suunnitelman, jossa Uusimaa oli jaettu kahdeksaan "kihlakuntaan": Helsingin metropolitanalueen, Porvoon, Loviisan, Tuusulan, Hyvinkään – Riihimäen, Raaseporin ja Lohjan – Karkkilan kihlakuntiin. Tavoitteena oli muodostaa väestöpohjaltaan riittävän suuria, suhteellisen itsenäisiä hallintoalueita, jotka olisivat huolehtineet tärkeimmistä paikallishallinnon tehtävistä, mm. verotuksesta. Porkkala olisi ollut uusi keskus, joka olisi hyvin sopinut sataman sijaintipaikaksi. Käydyssä keskustelussa moitittiin suunnittelualueella jo maata omistavan Asuntosäätiön suunnitelmia siitä, että niiden toteuttaminen ei perustuisi demokraattiseen päätöksentekoon. Epäiltiin, pystyisivätkö von Hertzenin suunnitelmat toteutuessaan esimerkiksi luomaan riittävästi työpaikkoja suunnitelluille asukasmäärille.

Otto Flodin sanoi lehtihaastattelussa, että "kaavailut täysitsenäisten kaupunkien muodostumisesta Espoonlahden rannoille ja Sipoonjoen suuseudulle ovat liian sinisilmäisiä" – jos Helsinki-keskeisyydestä haluttaisiin päästä, suunnitelmien painopistettä pitäisi siirtää lännemmäksi, Helsingin ja Turun puoliväliin.

Lakisääteistä seutukaavoitusta

Vapaaehtoisen aluesuunnittelun keinot koettiin riittämättömiksi rakentamispaineiden alla, kaivattiin erityistä lainsäädäntöä konkreettiseksi tueksi suunnittelulle. Lainsäädäntöä valmisteltaessa toiminnanjohtaja Flodin oli asiantuntijana useaan kertaan kuultavana. Vuoden 1958 rakennuslaki oli tärkeä etappi aluesuunnittelulle. Lähes kahdenkymmenen vapaaehtoisen seutusuunnittelun vuoden jälkeen seutukaavoitus saatiin rakennuslakiin. Koko maa jaettiin seutukaava-alueisiin. Sisäasiainministeriö antoi 18.11.1961 maan ensimmäisen, uuden rakennuslain mukaisen seutukaavan laatimismääräyksen Helsingin seudulle.

Valmistelutyössä oli noussut jälleen esille kysymys Helsingin seudun "oikeasta aluejaosta", johon ottivat kantaa Kauppakamari, Tilastollinen päätoimisto ja valtakunnansuunnittelutoimisto. Niiden mukaan Järvenpään, Kirkkonummen, Vihdin ja Nurmijärven tulisi myös kuulua Helsingin seudun suunnittelualueeseen. Valtakunnansuunnitteluneuvosto oli ottanut kantaa yhtenäisen Uudenmaan puolesta, mutta valtakunnansuunnittelutoimiston ja sisäasiainministeriön kanta neljästä eri suunnittelualueesta voitti.

Neuvottelujen tuloksena Uudenmaan läänin alueelle tuli neljä seutukaava-aluetta: Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Läntisen Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan seutukaava-alue.

Helsingin seutukaava-alueeseen kuuluivat Helsinki, Espoo, Helsingin maalaiskunta, Kerava, Kauniainen ja Järvenpää kokonaan. Aluesuunnittelijoiden hämmästykseksi Nurmijärven, Tuusulan ja Vihdin kunnissa seutukaavoitus ei koskenut tässä vaiheessa koko kuntaa, vaan Nurmijärveltä ainoastaan Lepsämän, Klaukkalan ja Valkjärven aluetta, Tuusulasta jätettiin pois Jokela ja Vihdistä Vihtijärven alue. Määräyksen sisällön muotoiluun osallistuivat ministeriön ja lääninhallituksen edustajat sekä vapaaehtoisen seutukaavaliiton suunnittelijoita ja päättäjiä.

Lakisääteistä kuntainliittoa valmisteltiin vuodesta 1962 lähtien. Lääninhallituksen rakennuslain perusteella koolle kutsuma kuntien perustava edustajainkokous asetti 12.3.1962 pitämässään kokouksessa toimikunnan perustamaan seutukaavaliittoa puheenjohtajanaan Helsingin apulaiskaupunginjohtaja J. A. Kivistö.

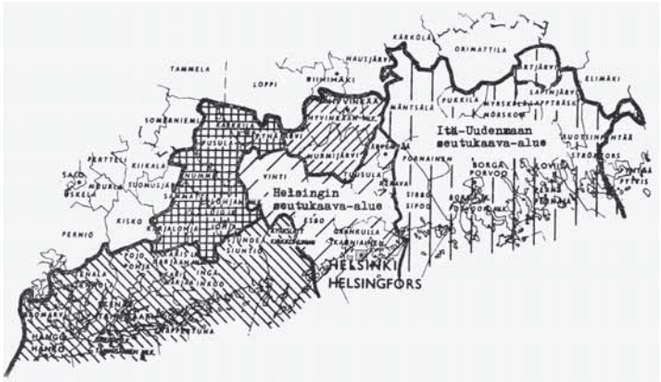

Uudenmaan läänin seutukaava-aluejako vuonna 1961.

Indelning i regionplaneområden i Nylands län år 1961.

Seutukaavoituksen lakisääteistämistä juhlittiin vuonna 1958 ravintola Adlonissa.
Vasemmassa kuvassa oikealla: paroni Wrede, Maija Flodin, Holger Östenson. Vasemmalla keskimmäisinä Otto Flodin ja Anna-Maija Hytönen.
Oikeanpuoleisessa kuvassa oikealta lukien: Holger Östenson, Risto Sammalkorpi, Jaakko Ahonen ja Vieno Vesterinen.
Kuva Vieno Rainilan albumista.

Regionplaneringens lagliga ställning firades på restaurang Adlon år 1958.
På bilden till höger baron Wrede, Maija Flodin, Holger Östenson. Till vänster i mitten Otto Flodin och Anna-Maija Hytönen.
På bilden till höger från höger: Holger Östenson, Risto Sammalkorpi, Jaakko Ahonen och Vieno Vesterinen.
Bild ur Vieno Rainilas album.

Ennen seutukaava-alueen muotoutumista käytiin keskustelua siitä, olisivatko mukana vain kunnat vai voisiko jäseninä olla elinkeinoelämän yhteisöjä. Päätös kuntainliittomuodosta oli kuitenkin yksimielinen. Uuden liiton perussääntö vahvistettiin lääninhallituksessa 4.5.1964. Vapaaehtoinen seutukaavaliitto lakkautettiin saman vuoden joulukuussa. ”Todettiin, että toimintansa päättävä liitto on täyttänyt sille asetetun tarkoituksen ja edeltäessään sen työtä jatkavaa lakisääteistä seutukaavaliitto-nimistä kuntainliittoa luonut toiminnallaan perustan, jota kuntainliitto voi käyttää hyväkseen lähtiessään nyt suorittamaan sille lain asettamia tehtäviä.”

Sisäasiainministeriö määräsi vuonna 1964 rakennuslain mukaisesti Helsingin seutukaava-alueen, joka tällöin laajeni. Nyt mukaan tulivat Helsingin, Espoon, Helsingin maalaiskunnan, Keravan, Kauniaisten ja Järvenpään lisäksi Nurmijärven, Tuusulan ja Vihdin kunnat kokonaan sekä uusina Hyvinkään kaupunki ja Hyvinkään maalaiskunta. Uusi, rakennuslain mukainen Helsingin seutukaavaliitto aloitti toimintansa 1.1.1965.

Sisäasiainministeriö määritteli Helsingin seudun suunnittelulle erityiset tarkoitusperät:

- alueiden käytön suunnittelemista ja ohjaamista ne vaatimukset huomioon ottaen, mitkä maan pääkaupungin ja sen ympäristön voimakas väestön lisääntyminen ja elinkeinoelämän kehitys eri suhteissa asettavat alueiden tarkoituksen mukaiselle käytölle silmällä pitäen muun muassa tarpeellista
- asutuksen ja teollisuuden hajasijoitusta alueen eri osiin niin, että ahtautta ja liiallista keskittymistä pääkaupunkiin sekä tästä aiheutuvia haittoja voitaisiin välttää,
- liikenteellisten olojen kehittämistä,
- vesihuollon järjestämistä ja vesien suojelua
- ranta- ja muiden sopivien alueiden varaamista virkistys- ja retkeilytarkoituksiin,
- hyvän maatalousmaan suojaamista voimaperäistä maataloustuotantoa varten sekä
- luonnonsuojelullisia näkökohtia.

Valtio avusti, mutta myös valvoi toimintaa

Kustannukset kunnille määräytyivät sisäasiainministeriön määräyksen mukaan (1964) seuraavien seikkojen perusteella: verotettu vuositulo asukasta kohti kymmenissä markoissa, kunnan tai sen osan pinta-ala neliökilometreissä sekä yhden vuoden väestönmuutos (viiden vuoden keskiarvo 1958 – 1963). Kustannuskatto yhtä kuntaa kohti oli 35 prosenttia kustannuksista. Laskutapaa yksinkertaistettiin vasta vuonna 1971, mistä lähtien kunnan edellisen vuoden väkiluku oli ainoa perusta. Katto, 35 prosenttia, kuitenkin säilyi. Kunnan äänimäärä liittovaltuustossa määräytyi prosenttiluvun kymmenluvun perusteella, joten Helsingin kaupungilla oli kolme ääntä.

> *Rakennuslaissa määriteltiin seutukaavaliiton valtionavustuksen suuruudeksi 50 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Toisesta puolikkaasta vastaisivat jäsenkunnat. Kun laissa oli sanonta "hyväksyttävistä kustannuksista", sisäasiainministeriön punakynä kävi ahkerasti ja todellinen valtionosuus pieneni vuosi vuodelta.*

Sisäasiainministeriö lähetti marraskuussa 1965 lääninhallituksille kirjelmän seutukaavaliittojen valtionavustuksen käytön valvonnasta. Seutukaavaliitoilta edellytettiin rahoituksen vastineeksi mm. seutukaavan valmistumista neljässä – viidessä vuodessa työn alkamisesta. Ilmeisesti ministeriössä oli tultu siihen tulokseen, että jo työtä jonkin aikaa vapaaehtoisesti tehneissä liitoissa tehtiin liian paljon ja liian laajoja selvityksiä "varsinkin seutukaavan kannalta toisarvoisista asioista". Ministeriön käsityksen mukaan "ylipitkiksi ajoitettuja ns. kokonaisohjelmia olisi tarpeen vaatiessa lyhennettävä, jotta suoritetut tutkimukset ja selvitykset eivät päässisi vanhenemaan".

Valtionosuusjärjestelmä muuttui vuoden 1989 alusta lukien niin, että valtio maksoi avustukset suoraan kunnille, ei siis enää liitoille.

Suomen seutukaavaliitot
Regionplansförbunden i Finland

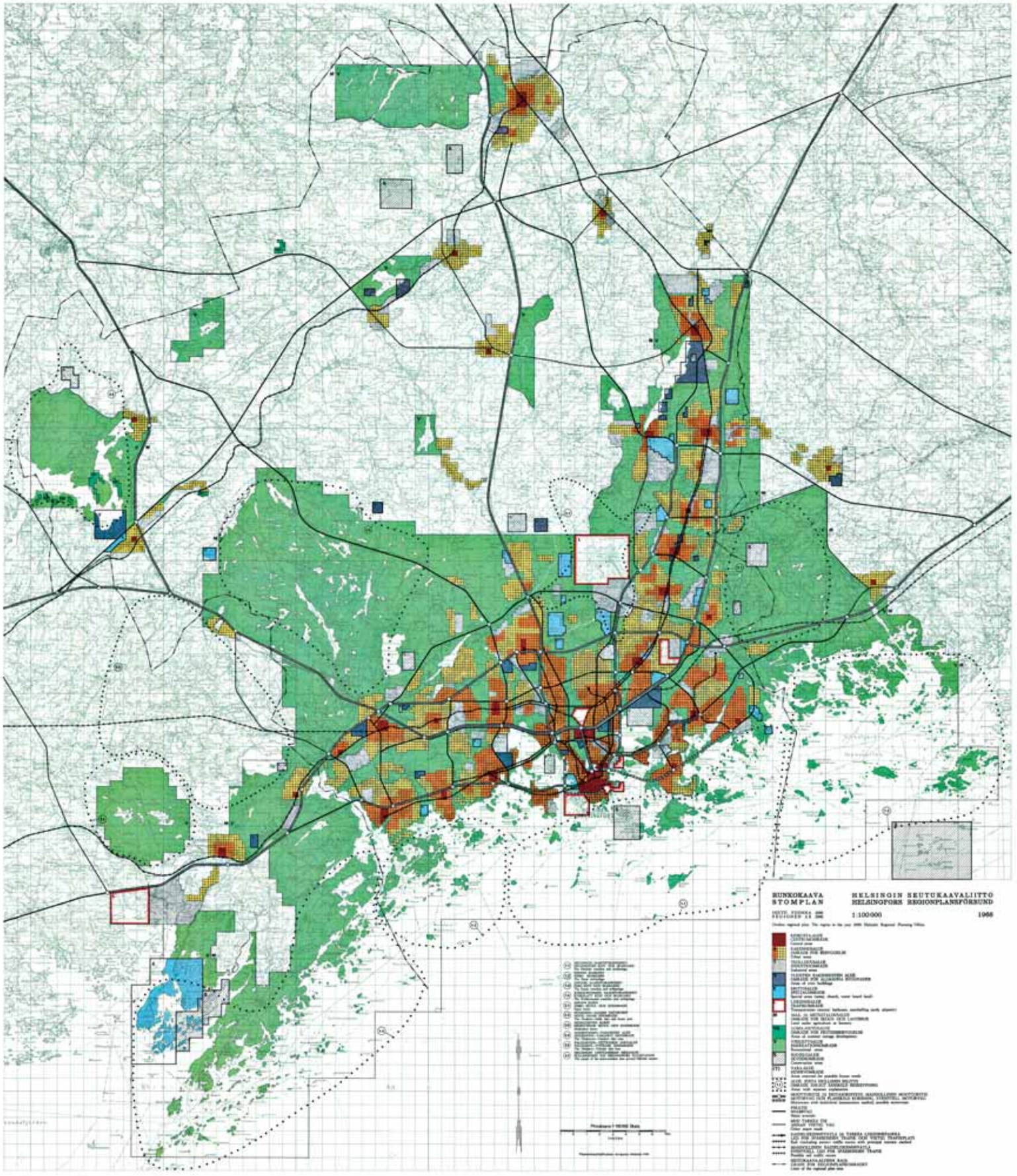
RUNKOKAAVA
STOMPLAN
HELSINGIN SEUTUKAAVALIITTO
HELSINGFORS REGIONPLANEFÖRBUND
1:100 000
1968

Runkokaava – perusta myöhemmälle suunnittelulle

Vuonna 1966 sisäasiainministeriö määräsi, että maan kaikkien seutukaavaliittojen oli laadittava runkokaava. Helsingin seudulla tämä oli tehtävä vuoden 1967 loppuun mennessä. Tosiasiassa Helsingin seutukaavaliiton liittohallitus oli päättänyt runkokaavan laatimisesta jo vuonna 1964.

Runkokaavaa edelsi seutukaavaliittoon Järvenpään kaupunginarkkitehdin virasta Helsingin seutukaavaliittoon tulleen arkkitehti Kalle-Heikki Narisen kehittämä Helsingin seudun ruuturekisteri, maankäytön ja sen muutosten kuvailujärjestelmä. Siinä sovellettiin ensimmäistä kertaa matemaattisia menetelmiä ja automaattista tietojenkäsittelyä yhdyskuntasuunnitteluun. Ruuturekisteri oli myös runkokaavakartan graafisen esityksen pohjana.

Elokuussa 1968 valmistunut Helsingin seudun runkokaava kattoi kaikki maankäyttömuodot vuoden 2000 poikkileikkaustilanteessa. Se oli ensimmäinen julkiseen käsittelyyn tarkoitettu seudullinen suunnitelma.

Runkokaava oli fyysisestikin painava selvitys: se käsitti kaksi paksua osaa sekä liiteosan ja kartan. Kaavaa varten oli tehty kaikkiaan 46 tutkimusta ja selvitystä, niistä 14 yhdessä Uudenmaan muiden seutukaavaliittojen kanssa. Väestökehitystä, liikennejärjestelmää, asumista, loma-asumista, keskus- ja vaikutusaluejärjestelmää punnittiin monessa tapauksessa koko Uudenmaan mutta myös valtakunnan kehityksen kannalta samoin kuin kansainvälistäkin taustaa vasten, ajankohtaista alueellista aineistoa kun ei ollut saatavissa kaikista aihepiireistä. Väestömäärän oletettiin lisääntyvän 1 430 000 asukkaaseen vuoteen 2000 mennessä. Runkokaava käsitti seutukaavaliiton alueen lisäksi myös Kirkkonummen ja Sipoon.

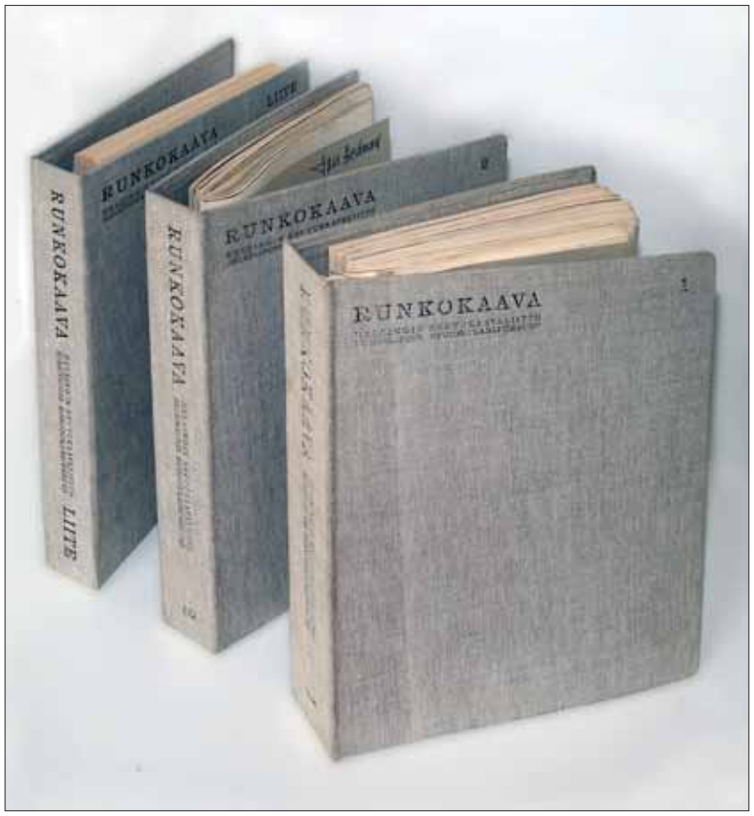

Runkokaava oli fyysisestikin painava selvitys: se käsitti kaksi paksua osaa, liiteosan sekä kartan. Kuvassa Lars Hedmanin käytössä olleet runkokaavakansiot.

Stomplanen var redan fysiskt en tung utredning; den omfattade två tjocka delar, en bilagsdel samt en karta. I bilden de stomplansmappar som Lars Hedman hade till förfogande.

Helsingin seutukaavaliitto osallistui Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimukseen. Smith & Polvinen –nimellä tunnettu tutkimus valmistui vuonna 1968 kahden toimiston yhteistyönä, Wilbur Smith & Associates sekä Insinööritoimisto Pentti Polvinen. Sen tilaajana oli Helsingin kaupunki, mutta osan kustannuksista maksoivat Espoon kauppala, Helsingin maalaiskunta sekä tie- ja vesirakennushallitus. Valtionrautatiet osallistui seutukaavaliiton lisäksi työhön kiinteästi. Tutkimuksessa päädyttiin esittämään massiivista liikennejärjestelmää, joka perustui autoliikenteen valtavaan kasvuun. Raideliikenne pohjautui kaupunkiratojen ja metron yhdistelmään. Metroverkon linjat kulkivat kolmea eri reittiä – poikittaislinjana Matinkylästä Länsisalmeen, U-linja Haagan ja Munkkiniemen kautta Kamppiin sekä edelleen Toukolasta Käpylän kautta Maunulaan, lisäksi linja Kalasatamasta Pasilan kautta Haagaan. Raitiovaunut oltiin valmiita poistamaan vuoteen 2000 mennessä joustavamman linja-autoliikenteen eduksi.

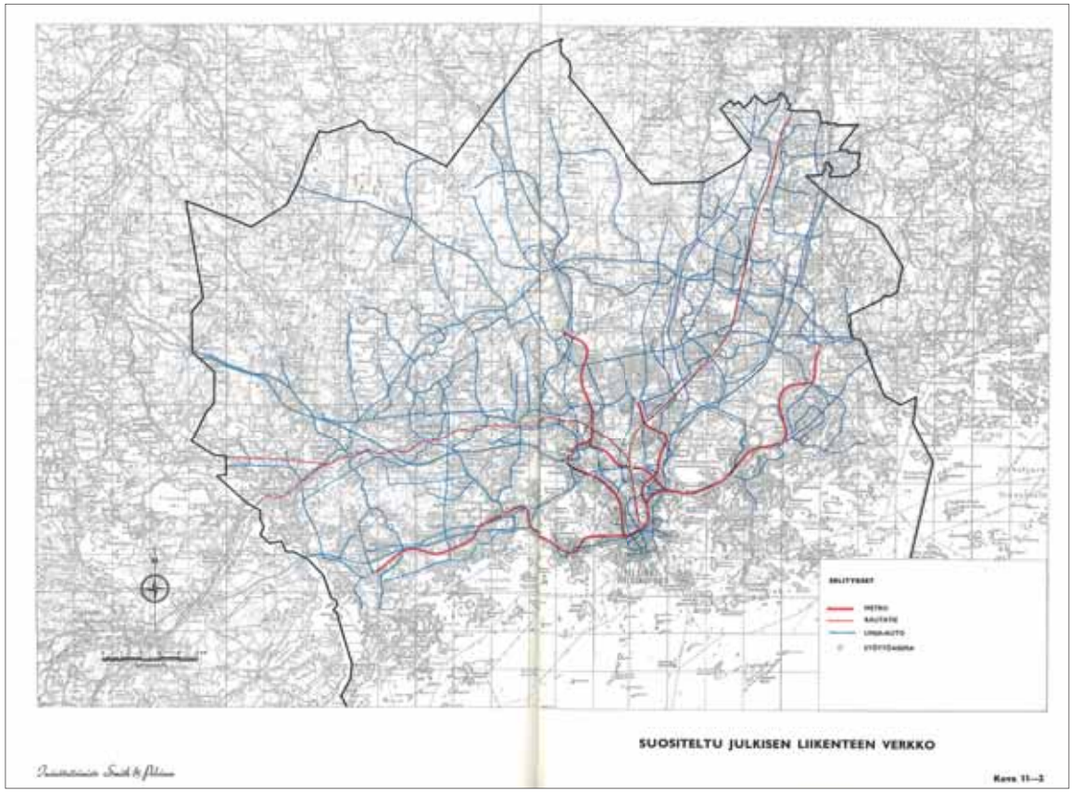

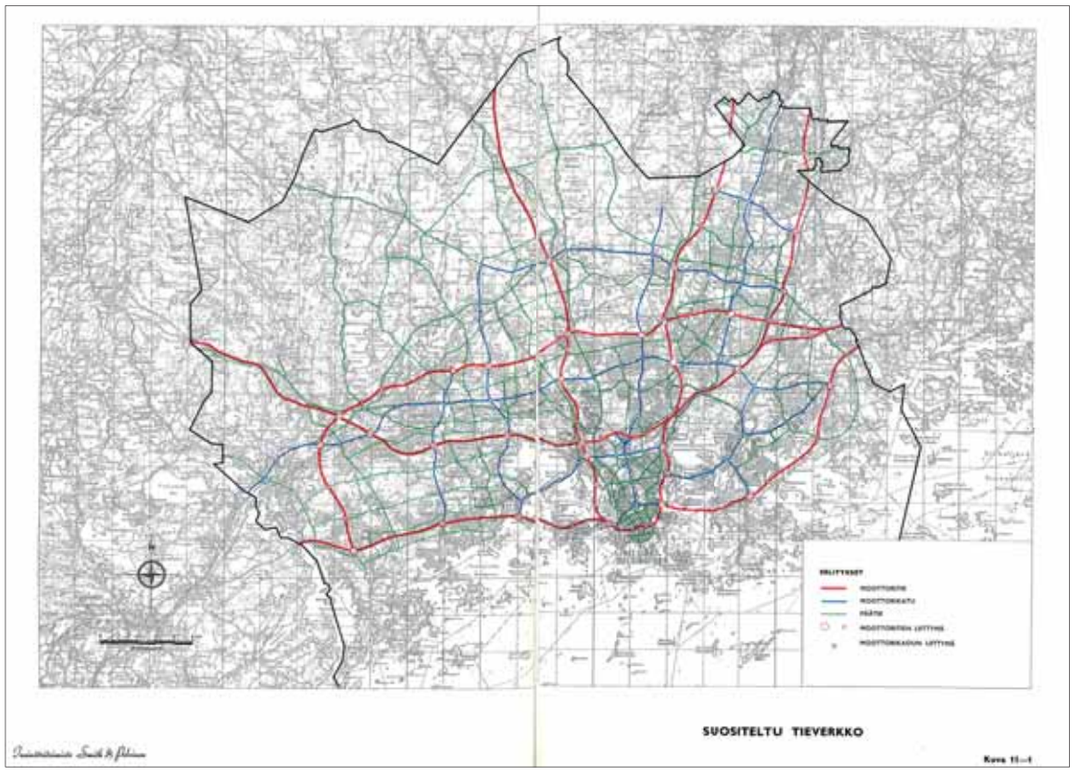

Suunniteltu julkisen liikenteen verkko ja tieverkko. Kartat: Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimus 1968.

Nätet och vägnätet för den planerade kollektivtrafiken
Kartorna från Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimus 1968.

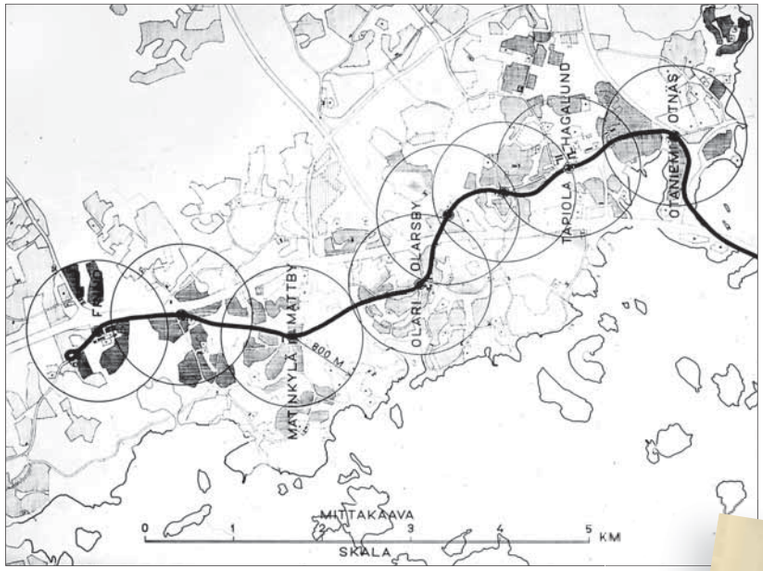

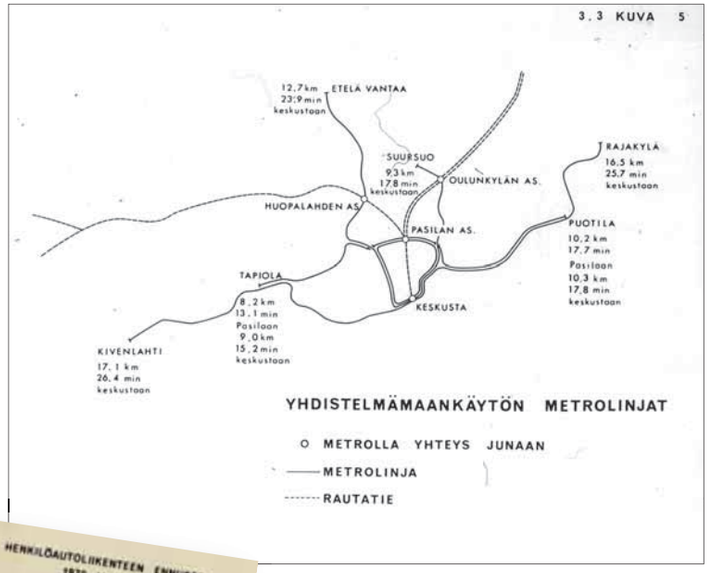

Smith & Polvisen liikennejärjestelmää ei kuitenkaan sellaisenaan otettu suunnittelun pohjaksi. Helsingin seutukaavaliitto teki myös omia tutkimuksia, joiden perusteella runkokaavan liikenneverkko rakentui.

Isoon ja pieneen metroon perustuva joukkoliikenneverkko Helsingin seudun runkokaavan mukaan.

Kollektivtrafiknätet utgående från en stor och liten metro enligt stomplanen för Helsingforsregionen.

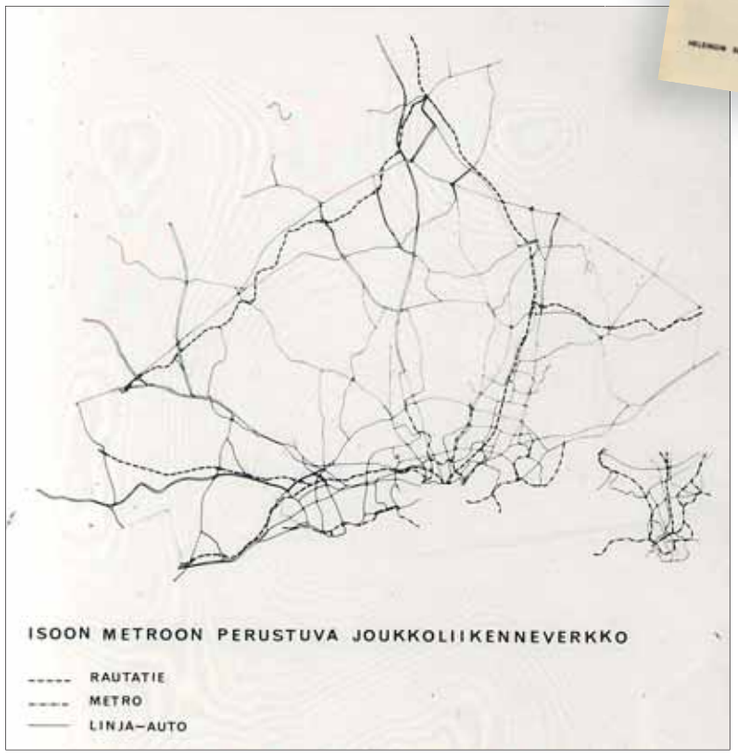

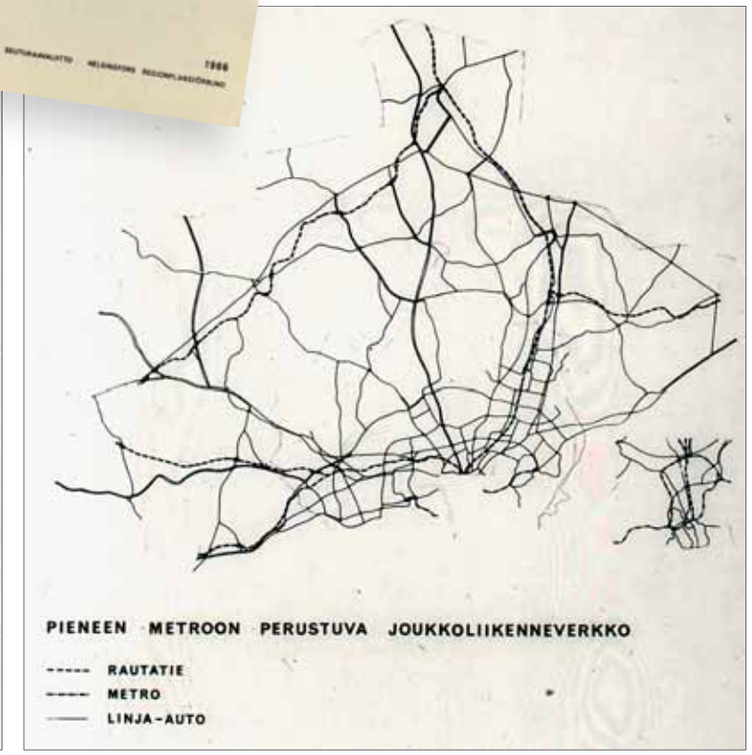

Liittohallituksen jäseniä ja virkamiehiä ryhmäkuvassa Viipurin asemalla Helsingin seutukaavaliiton liittohallituksen Leningradin-opintomatkalla vuonna 1973. Eturivissä oikealla Helsingin kaupungille 1968 siirtynyt entinen seutukaavajohtaja Lars Hedman. Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Fullmäktigeledamöter och tjänstemän i gruppbild på Viborgs station under en studieresa till Leningrad, som Helsingfors regionplansförbund gjorde år 1973. I främre raden till höger den tidigare regionplanschefen Lars Hedman, som övergick i Helsingfors stads tjänst år 1968. Nylands förbunds bildarkiv.

Kun toiminnanjohtaja Otto Flodin jäi eläkkeelle lakisääteisestä Helsingin seutukaavaliitosta syksyllä 1968, toimistossa työskenteli noin 30 henkilöä. Hänen seuraajakseen tuli toinen arkkitehti, aikaisemmin liiton suunnittelupäällikön virkaa hoitanut Lars Hedman, nyt seutukaavajohtajan tittelillä. Hedman ehti olla virassaan vain puolitoista vuotta, kun hänet nimitettiin Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston päälliköksi.
Liiton asiamiehenä vuodesta 1965 toiminut varatuomari Aarne Vanjoki aloitti ensin virkaatekevänä seutukaavajohtajana elokuussa 1970 ja vakinaisena lokakuun lopussa. Hän teki pitkän uran seutukaavoituksen palveluksessa ja jäi eläkkeelle kevättalvella 1990, jolloin toimistossa työskenteli jo lähes 50 henkilöä.

Helsingin seutukaavaliiton henkilökunta liiton 30-vuotisjuhlassa vuonna 1976. Kuvaaja Ensio Ilmonen, Lehtikuva.

Personalen för Helsingfors regionplansförbund firar 30-årsjubileum år 1976. Fotograf Ensio Ilmonen, Lehtikuva.

Helsingin seutukaavaliiton henkilökunta liiton 40-vuotisjuhlassa vuonna 1986. Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Personalen för Helsingfors regionplansförbund firar 40-årsjubileum år 1986. Nylands förbunds bildarkiv.

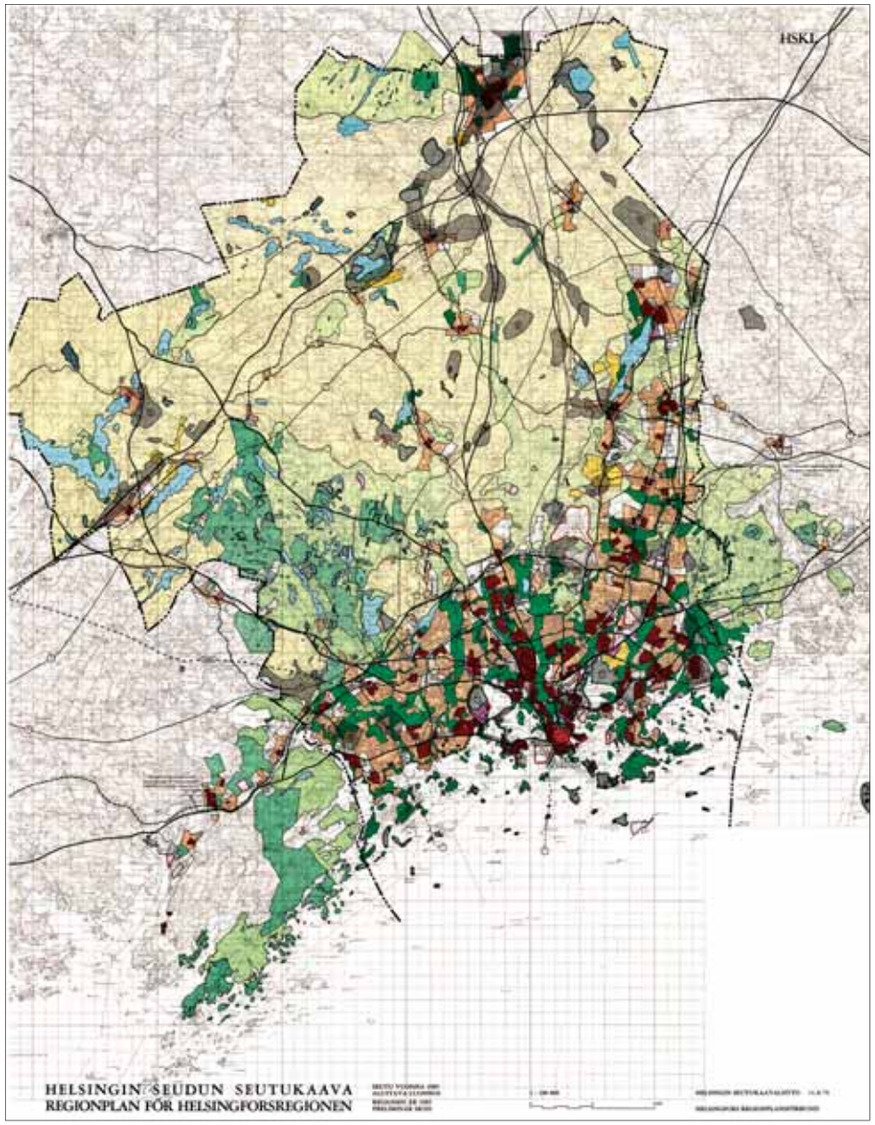

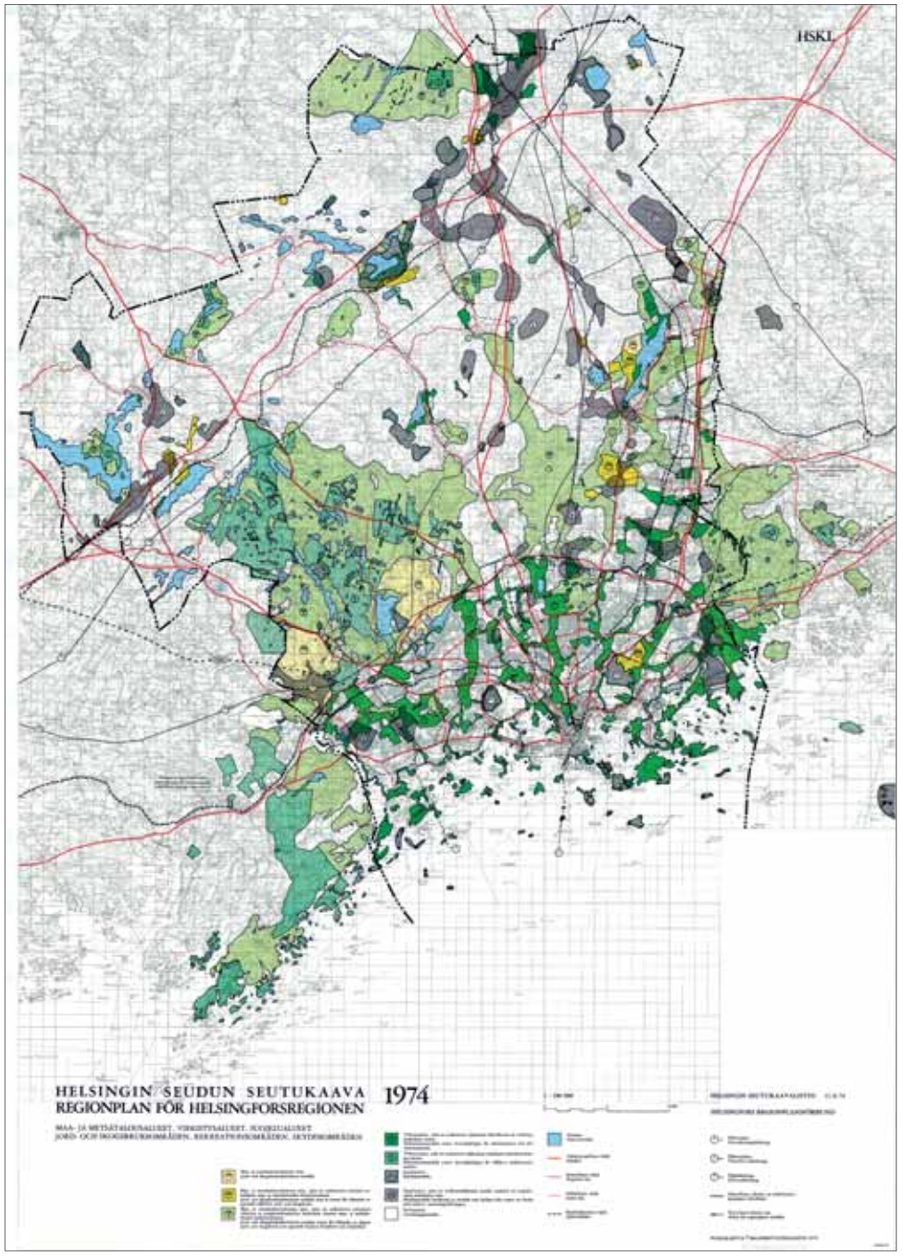

Ensimmäinen vaihekaava – Helsingin seudun viheralueet kartalle

Runkokaavan suunnittelualaa syvennettiin seuraavassa, kaikki maankäyttömuodot sisältävässä suunnitelmassa: *Helsingin seudun seutukaava – alustava luonnos* valmistui vuonna 1974. Siinä vuodelle 2000 tehty väestösuunnite, 1 150 000 asukasta, eli selvästi alhaisempi kuin runkokaavan ennuste, osui lähes oikeaan. Se alitti toteutuneen vuoden 2000 väkiluvun vain 3 397 asukkaalla! Karttaluonnoksesta valmistettiin kaksi rinnakkaista versiota, toinen käsitti kaikki maankäyttömuodot, toisessa rakentamisalueet oli jätetty pois. Rakentamisalueita käsittävää seutukaavaa ei oltu valmiita vielä hyväksymään.

Vuoden 1969 alussa voimaan tulleen rakennuslain muutoksen mukaan vahvistettava seutukaava oli mahdollista laatia myös vaiheittain – aihealueittain tai maakäyttöluokittain – eikä sen tarvitsisi sisältää kaikkia maankäyttömuotoja, niin kuin alun perin oli ajateltu. Helsingin seutukaavaliitossa tehtiin ensimmäinen vaihekaava viheralueista (virkistys- ja suojelualueet sekä osa maa- ja metsätalousalueista), koska

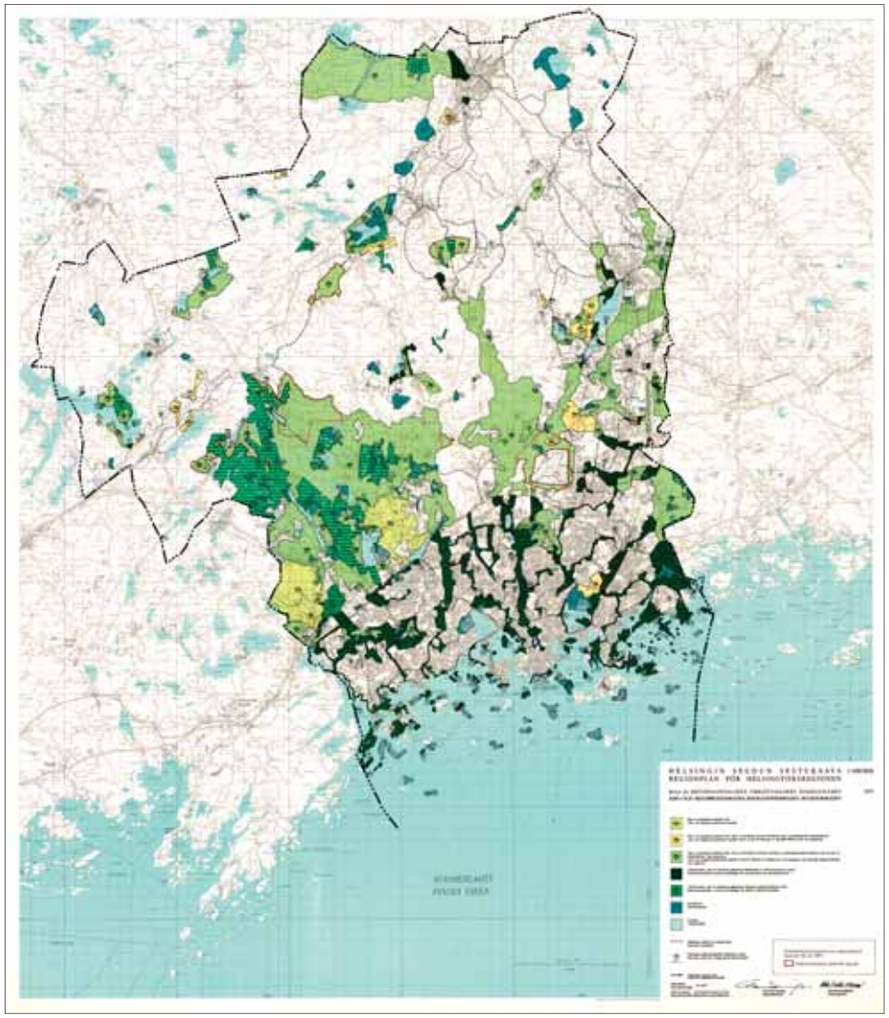

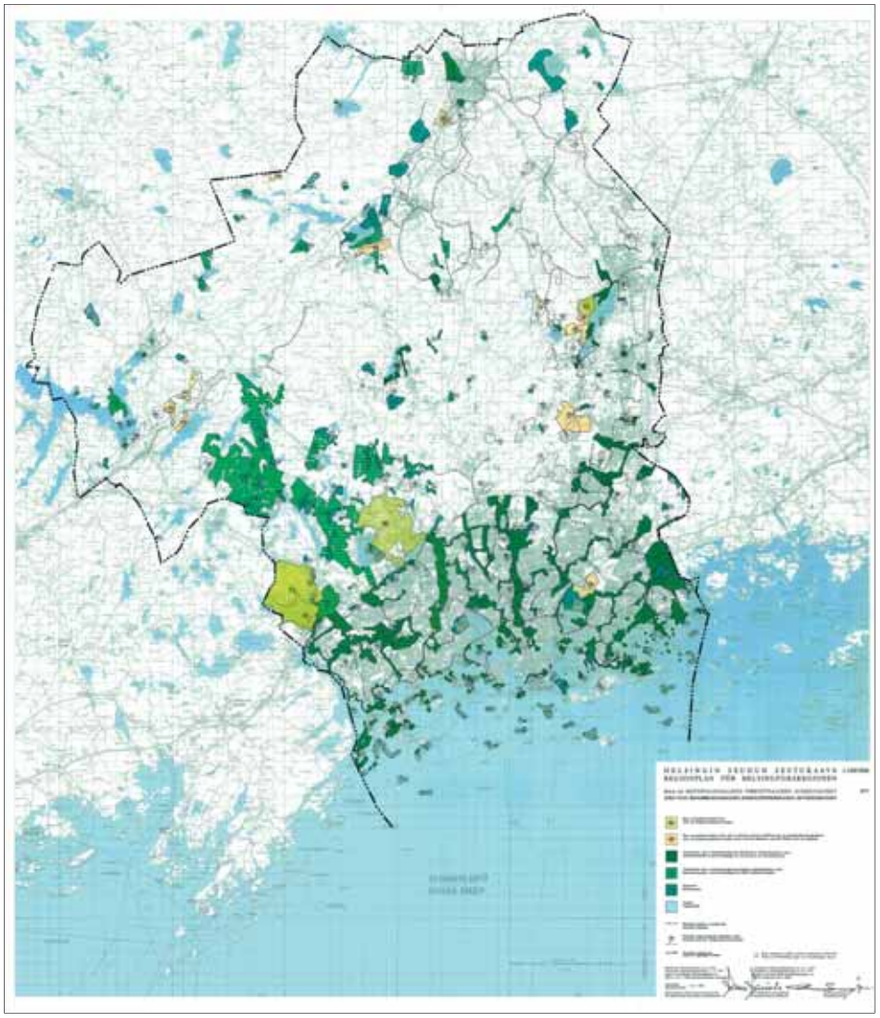

viheraluevyöhykkeiden katsottiin jäsentävän yhdyskuntarakennetta. Kaavalla taattiin Helsingin seudun keuhkot, Helsingin keskuspuisto yhtenä tärkeimmistä. Periaatteena oli hallittu kasvu.

Vaihekaavaa varten laadittiin lähtökohtaraportit virkistyksestä, luonnonsuojelusta, maisemansuojelusta, ja kulttuurihistoriallisten kohteiden suojelusta sekä selvitettiin loma-asutuksen ja virkistysalueiden normitusta. Tehtiin myös kunnittainen virkistysalueinventaario ja tutkittiin metsien moninaiskäyttöä. Näiden lisäksi teetettiin tutkimus Helsingin seudun lähialueen virkistys- ja luonnonsuojelukohteista. Tärkeimmiksi virkistysalueiksi nousivat Nuuksion – Salmin järvialue, saaristorannikko, Sipoon korpeen rajoittuva alue sekä Kytäjän – Usmin alue. Liittovaltuusto hyväksyi vaihekaavan kesäkuussa 1975. Jo maaliskuussa 1975, eli ennen liittovaltuustokäsittelyä, oli sisäasiainministeriö määrännyt vaihekaavaluonnoksen perusteella seutukaava-alueelle rakentamisrajoituksen, mitä jatkettiin vuoden 1978 kesäkuun loppuun, koska kaavan viranomaiskäsittelyn odotettiin kestävän pitkään.

Sisäasiainministeriö vahvisti 12.12.1977 ensimmäisen vaihekaavan lukuunottamatta joitakin aluevarauksia, mutta sitä ei pidetty olennaisena kokonaisuuden kannalta. Kaavasta valitettiin KHO:een, joka kumosi päätöksellään 29.4.1980 vahvistetuista alueista kokonaan merkinnällä ”maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, jotka on tarkoitettu erityisesti ulkoilun ja ympäristönsuojelun huomioon ottavan maa- ja metsätalouden harjoittamiseen” varustetut alueet, (yht. n. 30 000 ha) sekä eräitä muita alueita. Kaava palautettiin kumotuilta osiltaan uudelleen liittovaltuuston käsiteltäväksi. Muilta osin seutukaava astui voimaan 15.7.1980.

Sisäasiainministeriön ohjauksessa seutukaavoituksen suunnitelmalajeja oli kertynyt vuoteen 1976 mennessä niin paljon, että Seutusuunnittelun keskusliitto asetti toimikunnan yksinkertaistamaan järjestelmää seutukaavajohtaja Aarne Vanjoen johdolla:

"Seutukaavaliittojen tämänhetkistä tehtäväkenttää kuvaa seuraava luettelo: rakennesuunnitelma (RAKSU), kokonaissuunnitelma (KOKSU), virkistys- ja suojeluvaihekaava (VIRSU, SUVI, VIHER-), toteuttamissuunnitelma (TOTSU), rakentamisalue- ja ympäristönmuutoskartta (RYK), taajamatarkastelu (TATA), haja-asutusalueiden suunnitelma (HAJSU), liikenteenhoidon palvelutasosuunnitelma (LIHOITSU) sekä osallistuminen läänien alueellisten kehittämissuunnitelmien (LAKS) ja valtakunnallisen alueidenkäytön suunnitelman (VAS) laatimiseen." Mainittakoon, että Helsingin seutukaavaliitto ei käyttänyt aivan näin laajaa lyhennevalikoimaa eikä myöskään tehnyt kaikkia edellä mainittuja suunnitelmia.

Väliportaanhallinto ja seutukaavoitus

Sisäasiainministeriö käynnisti ns. seutukaavoituksen seurantajärjestelmän vuonna 1971. Seutukaavaliittojen tuli koeluontoisesti laatia liitto- ja kuntakohtaiset ennusteet väestön, työvoiman, työpaikkojen ja elinkeinorakenteen kehityksestä. Vuoden 1973 seurantakierroksella selvitettiin myös keskusverkkoa, ympäristönmuutoksia ja rakentamisalueita. Seutukaavaliitto hoiti annetut tehtävät ja ilmoitti valtioneuvoston kanslialle, sisäasiainministeriölle ja asuntohallitukselle: "Se, että seutukaavaliitto on kuntakohtaistanut A-laskelman mukaisen väestösuunnitteen, ei merkitse sitä, että liitto olisi hyväksynyt laskelman, vaan pitää sitä täysin vallitsevien realiteettien kanssa ristiriitaisena ja vastaiseen suunnitteluun soveltumattomana. Laskelman kuntakohtaistaminen ei siis asiallisesti merkitse liiton taholta kannanottoa kunnittaiseen kehittämiseen."

Lääninsuunnittelua ryhdyttiin kokeilemaan aluksi kehitysalueläneissä, mutta 1980-luvun alkupuolella tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämisestä säädettiin laki, jonka perusteella lääninhallitus ryhtyi laatimaan myös Uudellamaalla alueellisia kehityssuunnitelmia (LAKS). Seutukaavaliittojen tuli osallistua tavoitesuunnitteluun valmistelemalla aluerakennetta ja alueiden käyttöä koskevia ehdotuksia. Myös valtioneuvoston kanslian tehtäviin kuului väestö- ja työpaikkasuunnitteiden laadinta ja seuranta. Seutukaavaliitot ja lääninhallitukset hoitivat ennusteiden kuntakohtaistamisen sisäasiainministeriön ohjeiden mukaan. Lääninsuunnittelun ja seutukaavaliiton yhteistyö sujui suhteellisen hyvin, vaikka tiettyä kilpailuakin esiintyi.

Yhteistyötä oli toki myös muiden väliportaan viranomaisten kanssa, muun muassa läänin- ja piirihallintoviranomaisten neuvottelukunnassa. Tämän yhteistyön tuloksia olivat esimerkiksi läänin alueelliset kehittämissuunnitelmat, valtioneuvoston lääneittäisten väestö- ja työpaikkasuunnitteiden kuntakohtaistaminen, läänin investointimuistioiden laadinta sekä asuntotuotannon ohjelmointi.

Aluepoliittista yhteistyötä organisaatioiden kesken oli Uudellamaalla 1980-luvun loppupuolella varsin vähän. Sen sijaan yhteinen kiinnostus kohdistui erityisesti virkistysalueiden käytön, kuten Vantaanjoen vesistön ja Nuuksion järviylänköalueen suunnitteluun.

Valtioneuvoston kanslian suunnitteluosaston tehtävät ja henkilökunta siirrettiin sisäasiainministeriöön perustettuun aluepoliittiseen yksikköön vuonna 1984. Hieman aikaisemmin, lokakuussa 1983, oli aloittanut toimintansa ympäristöministeriö, johon siirrettiin yksiköitä sisäasiainministeriöstä sekä maa- ja metsätalousministeriöstä.

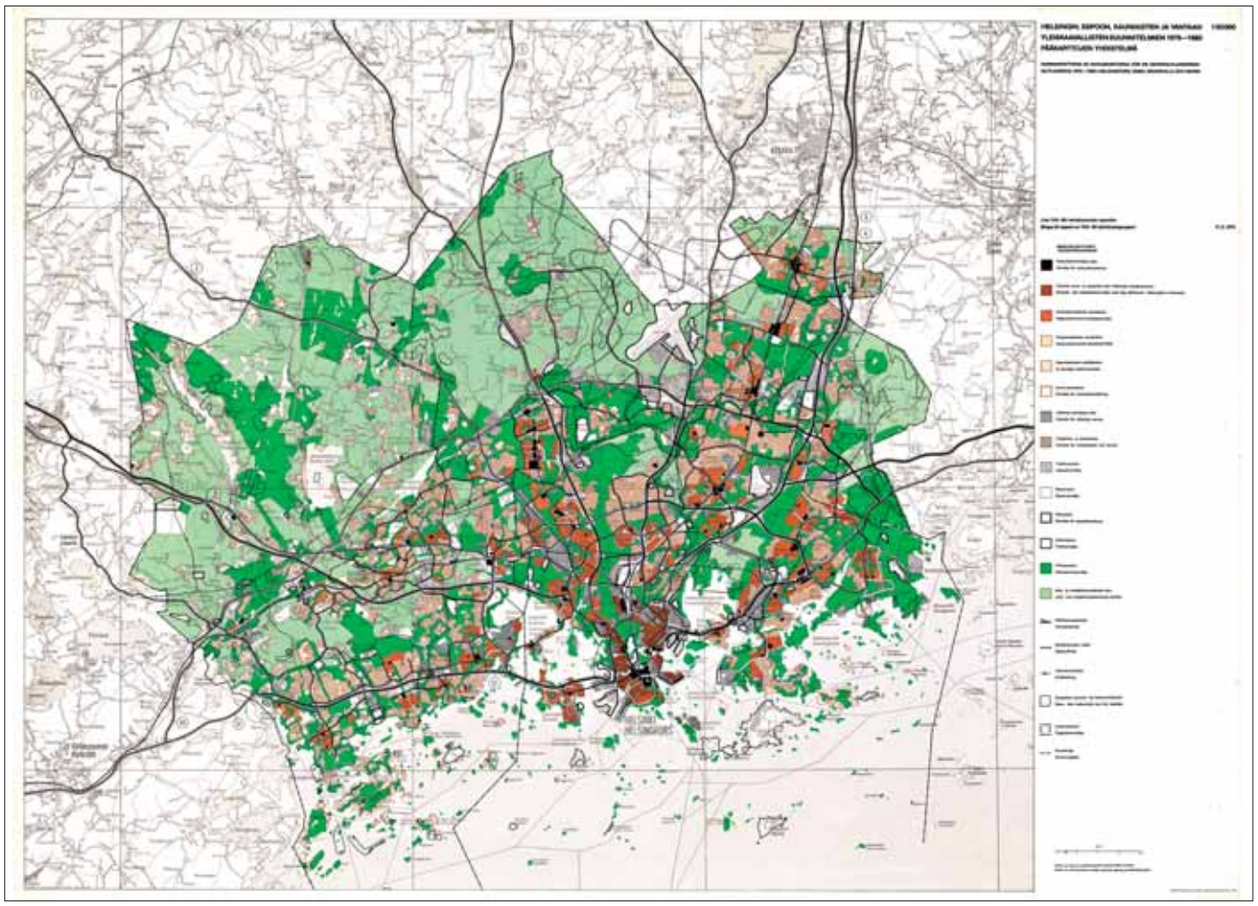

Pääkaupunkiseutu – kehysalue

Pääkaupunkiseudun asiat tuntuivat vaativan valtion toimenpiteiden (mm. sijainninsuunnittelu) vastapainoksi kuntien kiinteämpää yhteistyötä: perustettiin pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunta, joka syntyi vuonna 1970 Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten yhteisellä päätöksellä (lakisääteinen yhteistyövaltuuskunta YTV vuodesta 1974). YTV:n lakisääteiset tehtävät olivat liikenteen ja jätehuollon hoitaminen. Toiminnan alkuaikoina käytiin keskustelua YTV:n ja seutukaavaliiton tehtäväjaosta. Lopputulokseksi tuli, että yleispiirteinen suunnittelu kuului seutukaavaliiton tehtäviin, mutta toteuttamissuunnittelu YTV:lle.

Helsingin seutukaavaliiton, YTV:n ja kuntien yhteistyönä laadittiin vertailuraportti (YKS-80) kuntien, seudullisten ja valtakunnallisten suunnitelmien välillä sisäasiainministeriön kiirehdittyä yleiskaavallisen yhteistyön käynnistämistä vuonna 1974. Yleiskaavojen yhdistelmäkartta tehtiin seutukaavaliitossa. Koska Kauniaisten kaupungilla ei ollut yleiskaavaa, Helsingin seutukaavaliitto teki kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaan sille yleiskaavan vuonna 1975.

Pääkaupunkiseudun kuntien YTV-yhteistyö sai aikaan reaktion seutukaava-alueen muissa kunnissa. Seutukaavaliitosta tuli yhteistyökumppani.

Helsingin seutukaavaliiton pääkaupunkiseudun ulkopuolisten kuntien muodostamaa aluetta nimitettiin aluksi äärialueeksi, vuodesta 1974 kehysalueeksi. Alueen kuntien kesken ja niiden kanssa saatiin aikaan paljon yhteistyötä, perustettiin kunnallisjohtajien kehystoimikunta sekä suunnittelijoiden ja tutkijoiden kehysryhmä. Yhteistyön alkuvaiheessa olivat keskeisiä asumiseen liittyvät asiat (mm. asuntotuotannon runko-ohjelmat), yleiskaavojen ja seutukaavojen yhteensovittaminen sekä elinkeinopoliittiset kysymykset. Yleiskaavoituksen yhtenäistämisestä kehyskunnissa tehtiin raportti 1970-luvulla, Keski-Uudenmaan kuntien yleiskaavayhteistyöstä 1980-luvulla. Kehysryhmä sai seuraajakseen useita muita työryhmiä kuten suunnittelijaryhmä, elinkeinoryhmä, kunnallistalouden työryhmä, tietojärjestelmätyöryhmä, tonttihintatyöryhmä ja henkilöstötyöryhmä. Yhteistyö on jatkunut monipuolisena. Kehysalue-nimitys on vakiintunut yleiseen kielenkäyttöön.

Helsingin seudun kasvua haluttiin hillitä

Helsingin seutukaavaliitto osallistui 1970-luvun puolivälissä valtioneuvoston kanslian johdolla tehtyyn laajaan selvitykseen, jolla kiinnitettiin huomiota Helsingin seudun erityisasemaan valtakunnallisessa aluepolitiikassa. Helsingin seudun kasvutekijätutkimukseen (KASTE) osallistui myös pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta. Tutkimusalueeseen kuuluivat Helsingin seutukaavaliiton alueen lisäksi Kirkkonummi ja Sipoo. KASTE-toimikunta päätyi loppumietinnössään 9.3.1976 suosittamaan, että laadittavassa valtakunnallisessa alueellisessa kehittämissuunnitelmassa tulee määritellä Helsingin seutua koskevat valtakunnalliset aluepoliittiset kehittämistavoitteet ja toimintalinjat. Seudun kasvua tuli hillitä yhtenä keinona yhtenäiset suunnittelu- ja päätöksentekoperusteet – esimerkkinä valtakunnalliset työpaikka- ja väestösuunnitteet, joista voitaisiin poiketa väliportaanhallinnossa vain jossain määrin, "mikäli katsotaan tarpeelliseksi". Hidastuvan väestö- ja työpaikkakasvun vallitessa Helsingin seudun erityisolosuhteet edellyttivät toimikunnan mielestä yhdyskuntarakenteen eheyttämisperiaatteita suunnittelussa ja rakentamisessa sekä työpaikkojen vähentämiseksi sijainninohjausta ja -rajoittamista.

Seutu oli liiton mielestä asetettu vastakkain muun maan kanssa, mihin sekä liittohallitus että -valtuusto ottivat kantaa: "Helsingin seutua ei tule asettaa vastakohta-asetelmaan muun Suomen kanssa. Kehitysaluepolitiikkaa tulee soveltaa niin, että voimistetaan maan eri osien vuorovaikutusta… Valtakunnallisen aluepolitiikan kannalta ei Helsingin seutua ole viime aikoina tarkasteltu myönteisessä mielessä, vaan näkökulma on ollut korostetun kehitysaluepoliittinen. Helsingin seutu on valtakunnallisena tehtävänään kuitenkin joutunut suurelta osaltaan vastaamaan mm. elinkeinorakenteen muutoksen aiheuttamista ongelmista siirtolaisuuden ollessa käytännössä toinen vaihtoehto. Tästä on ollut seurauksena voimakas kasvu ja vaikeuksia seudun toimivuudessa ja elinolosuhteissa."

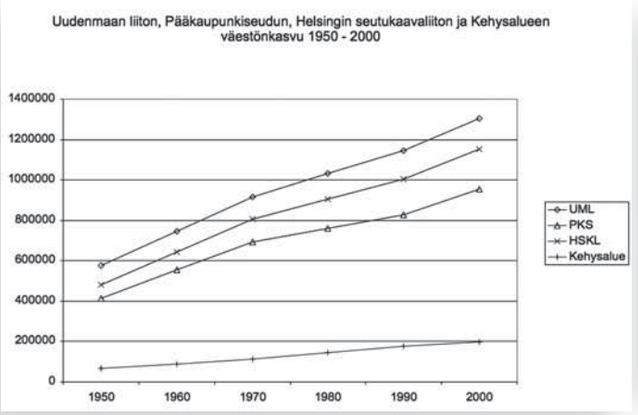

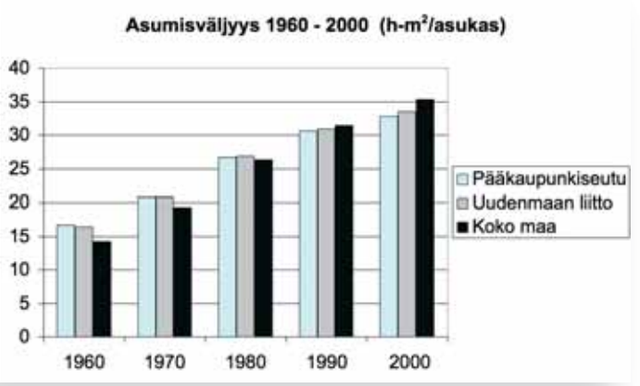

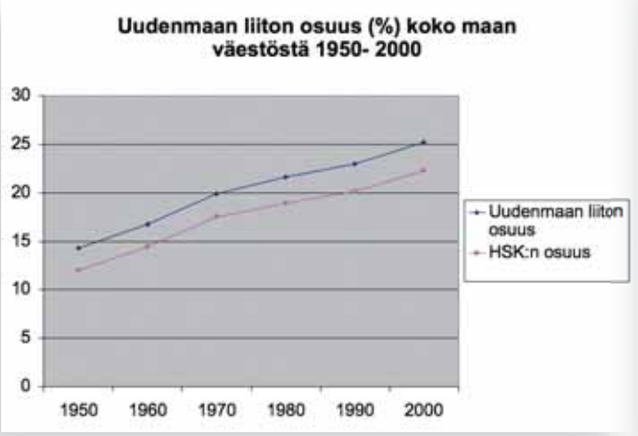

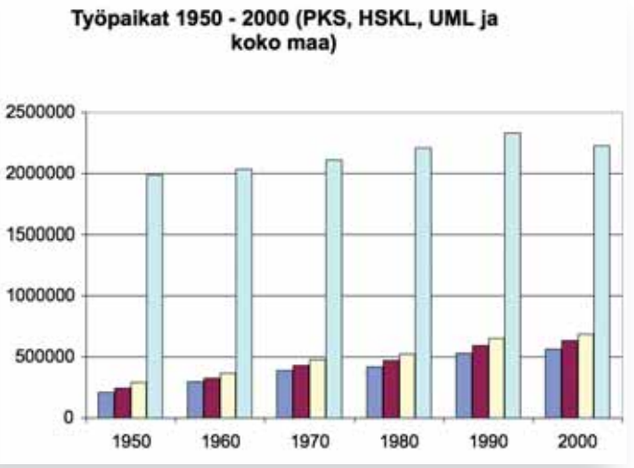

Väestö, asumisväljyys ja työpaikat Uudenmaan liiton alueella. Toteutunut kehitys vuoteen 2000.

Befolkning, boenderymlighet och arbetsplatser inom Nylands förbunds område. Realiserad utveckling t.o.m. år 2000.

Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja hallittu kasvu – vastuuta muustakin maasta

Helsingin seudulla elettiin kiihkeän kasvun vuosikymmeniä sodan jälkeen. Valtio alkoi harjoittaa kehitysaluepolitiikkaa jo 1960-luvulla tasapainottaakseen kehitystä maan syrjäisemmissä osissa. Kasvavan Helsingin seudun ongelmiin ei pyritty vaikuttamaan. Viisikymmentäluvun alussa seudulla asui 12 prosenttia suomalaisista, vuonna 1965 jo noin 16 prosenttia. Helsingin maalaiskunnassa kasvu oli nopeinta. Seudun hallitun kasvun korostaminen samaan aikaan, kun elinkeinorakenne muuttui nopeasti, ei näyttänyt välttämättä houkuttelevalta. Suosiota ei saatu toisellakaan suunnitteluperiaatteella, joka oli yhdyskuntarakenteen eheyttäminen. Sen avulla pyrittiin keskittämään rakentamista jo käytössä oleville alueille, toimivien yhdyskuntien kehittämiseen ja täydentämiseen, kun paineita oli esimerkiksi haja-asutusalueille rakentamiseen. Aluerakentajat rakensivat kokonaisia uusia alueita, mikä vaikutti väestörakenteeseen. Pitkään kuntien omat väestöennusteet ylittivät reippaasti Helsingin seutukaavaliiton kaavailemat luvut: 1980-luvun alussa todettiin erojen kaventuneen 200 000 henkeen. Vuonna 1977 liittohallitus oli hyväksynyt aluepoliittisista syistä siihen asti alhaisimman väestöennusteen, jonka mukaan Helsingin seudulla asuisi vain 980 000 henkeä vuonna 2000. Ennuste alittaa yli 400 000 hengellä runkokaavan (1968) ennusteen ja seutukaavaluonnoksen (1974) ennusteen 170 000 hengellä.

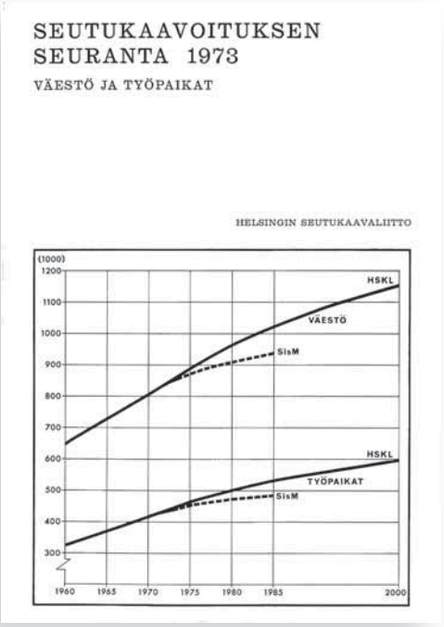

Tekninen huolto

Teknisen huollon suunnittelulle ei löytynyt tarpeeksi aikaa oikeastaan koko seutukaavaliiton vapaaehtoisella suunnittelukaudella, vaikka vesi- ja viemäröintikysymyksiä pidettiin jo silloin aluesuunnittelun keskeisimpinä tehtävinä - asutuksen hallitsematon leviäminen aiheutti myös käytännön ongelmia, koska vedensaanti tai viemäröinti eivät olleet välttämättä maan myyjän intresseissä. Otto Flodin näki lisäksi, että puhtaan veden ja energian tarve kasvaa valtavasti, kun vettä tai sähköä tarvitsevat laitteet yleistyvät.

Vettä Päijänne-tunnelista

Vedensaannin tarpeen arvioitiin alun perin kasvavan nopeammin kuin tosiasiassa tapahtui, mutta jo 1960-luvulla todettiin, että Helsingin seudun paikalliset vesivarat käyvät riittämättömiksi tulevaisuudessa. Vantaanjoen vesistö oli vuoteen 1969 Helsingin kaupungin pääasiallinen raakaveden lähde. Lisäksi Helsingin kaupungin vesilaitos oli saanut vuonna 1967 vesioikeudelta kymmeneksi vuodeksi luvan ottaa vettä Hiidenvedestä. Alkuna Päijänne-tunnelin suunnittelulle oli valtioneuvostolle vuoden 1963 lopussa lähetetty kirjelmä, joka koski Etelä-Suomen käyttöveden hankinnan yleissuunnitelman kiireellistä laatimista. Helsingin seutukaavaliitto oli yksi kirjelmän allekirjoittajista. Vuonna 1972 perustettiin raakaveden hankintaa suunnittelemaan Pääkaupunkiseudun Vesi Oy, jossa olivat mukana Helsinki, Espoo, Vantaa, Hyvinkää, Kirkkonummi, Kauniainen ja Nurmijärvi Helsingin seudulta sekä Porvoon maalaiskunta ja Sipoo Itä-Uudeltamaalta. Kuntien lisäksi osakkaina olivat Tuusulan seudun vesilaitos ja Oy Alko Ab. Yhtiö rakennutti maailman pisimmän yhtenäisen kalliotunnelin Päijänteestä Helsingin seudulle. Rakennustyöt alkoivat vuonna 1973 ja tunneli valmistui vuonna 1982.

Meriviemäri

Jätevesien käsittelyä varten perustettiin Keski-Uudenmaan vesiensuojelukuntainliitto vuonna 1976, vuosien työn jälkeen. Seutukaavaliiton liittohallitus oli jo vuonna 1969 tehnyt aloitteen selvityksen tekemiseksi jätevesien käsittelystä ja johtamisesta Tuusulanjoen ja Keravanjoen vesistöissä. Helsingin seutukaavaliitto oli aktiivinen: alueen viisi kuntaa perusti yhdessä seutukaavaliiton kanssa toimikunnan, joka sai ehdotuksensa valmiiksi vuonna 1973. Valtiolta toivottua taloudellista avustusta saatiin 20 prosenttia ja lisäksi korkotukilainaa pankilta, joten kuntainliitto voitiin perustaa. Vuonna 1987 valmistunut meriviemäri on parantanut Keravanjoen ja Vantaanjoen vedenlaatua ja mahdollistanut virkistyskäytön kehittämistä. Edelleen laajeneva meriviemärijärjestelmä on osaltaan vaikuttanut alueakenteen ratkaisuihin.

Jätehuollon vaativa yhteistyö

Jätehuollon järjestäminen oli jo aluesuunnitelmaliiton huolia. Runkokaavassa otettiin asiaan kantaa ja mitoitettiin kaatopaikkojen tarve: hehtaari tuhatta asukasta kohti kymmenessä vuodessa, lisäksi tuli varata 500 metrin suoja-alue. Jätehuollon järjestäminen oli ymmärrettävästikin suurten kuntien erityinen huolenaihe – varsinkaan Helsingillä ei ollut sitä varten riittävästi maata.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta sai toimialueensa jätehuollon hoitoonsa 1970-luvulla. Helsingin kaupungin osalta jätehuollon tilanne kävi kriittiseksi, kun Vuosaaren kaatopaikka alkoi täyttyä ja Kyläsaaren jätteenpolttolaitos oli kansalaisten mielestä liian keskeisellä paikalla. Apulaiskaupunginjohtaja Olavi Dahlin johdolla perustettiin jätehuoltokomitea pohtimaan asiaa ja esittämään aluevarausratkaisuja. Helsingin seutukaavaliitto ryhtyi valmistelemaan aluevaraussuunnitelmaa. Ympäristöministeriö vahvisti jätehuollon aluevaraussuunnitelman liittovaltuuston päätöksen mukaisena seutukaavana vuonna 1987.

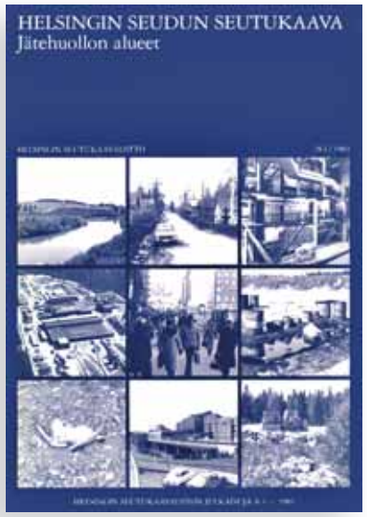

Energiahuollon tarpeet seutukaavaksi

Helsingin seutu ei ole koskaan ollut omavarainen energia-asioissa, todettiin jo runkokaavassa. Talvella 1967 Uudenmaan seutukaavaliitot teettivät selvityksiä koko läänin energiahuollosta ja turvevaroista. Pääkaupunkiseudun kunnilla oli oma energianhuoltotoimikuntansa, johon seutukaavaliiton edustajakin kutsuttiin. Muutakin yhteistyötä alan toimijoiden kesken oli. Uudenmaan seutukaavaliittojen, kuntien ja sähköntuottajien yhteistyönä tehtiin selvitys Uudenmaan suurvoimalapaikoista 1970-luvulla. Selvitykseen oli merkitty myös voimansiirtojohdot. Lain määräykset vuorovaikutteisesta osallistumisesta suunnitteluun olivat vielä kaukana, mutta seutukaavaliiton suunnittelussa maanomistajia kuultiin ja heidän sekä yhteistyökumppaneiden kanssa neuvoteltiin ennen päätöksiä.

Liittohallitus päätti vuonna 1975, että tehdään kokeiluluontoisena vaihekaava, jolla varattaisiin alueet energian tuotanto- ja jakelulaitoksia sekä merkittäviä polttoainevarastoja varten. Tarvittiin useita selvityksiä ja yhteistyötä, jotta voimalinjat saivat paikkansa ilman, että asutus olisi kärsinyt tai yhtenäiset pelto- ja metsäalat pirstoutuneet, kuten Nuuksion järviylänköalueella tai Sotungissa. Kaavaluonnos valmistui vuonna 1979. Energiahuoltoa käsittelevä seutukaava vahvistettiin ympäristöministeriössä vasta vuonna 1994.

Sisäasiainministeriö määräsi yleiskirjeellä vuonna 1974 seutukaavaliitot laatimaan rakennesuunnitelmia, joissa tuli käsitellä mitoitusta, keskusverkkoa ja yhdyskuntateknistä huoltoa, ohjevuotena vuosi 1985. Helsingin seudun rakennesuunnitelma valmistui 1976. Parin vuoden kuluttua laadittiin erikseen Maaseudun rakennesuunnitelma. Siinä ennakoitiin elinkeinorakenteen yhä nopeampaa muutosta, palvelutyöpaikkojen osuuden vuosituhannen vaihteessa arveltiin olevan 70 % kaikista työpaikoista.

Kokonaissuunnitelma viritti keskustelua

Sisäasiainministeriö antoi vuonna 1979 ns. seutukaavoituksen kokoavan ohjeen, jonka mukaisesti seutukaavaliittojen tuli laatia valtuustokausittain eli kerran neljässä vuodessa kokonaissuunnitelma ja sen lisäksi vahvistettavia seutukaavoja kunkin alueen omien tarpeiden mukaan: nyt lähtökohtana oli, että kaavat laadittaisiin vaiheittain. Kokonaissuunnitelman oli tarkoitus olla kaikki maankäyttömuodot kattava kehittämissuunnitelma, jota ei vahvistettaisi eikä sillä seutukaavan tapaan ollut välittömiä oikeusvaikutuksia. Siihen tuli sisällyttää maakunnalliset kehittämistavoitteet ja toimintalinjat niihin pääsemiseksi. Kokonaissuunnitelman tuli osoittaa seutukaava-alueen alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä alueidenkäytön pääperiaatteet ja ohjata osaltaan aluerakennetta ja elinympäristön kehitystä. Helsingin seudun kokonaissuunnitelmaa käsiteltiin seutukaavaliiton liittovaltuuston vuoden 1981 kesäkuun kokouksessa.

Seutukaavoilla oli jo saatu aikaan hyvät puitteet aluerakenteelle. Jo runkokaavassa 1960-luvulla oli tuettu joukkoliikennettä parhaana matkustamismuotona Helsingin niemelle. Metro oli mukana jo silloin, vaikka sitä pidettiinkin turhan kalliina investointina ja arveltiin sen rakentamisen vievän rahaa muilta joukkoliikennemuodoilta. Metron rakentamisvaraukset sisältyivät kokonaissuunnitelmaankin. Tietoliikenteen kehittämiseen uskottiin, vaikka arveltiin, ettei se juurikaan korvaisi fyysistä liikennettä.

Kokonaissuunnitelmakäsittelyn aikana liittohallituksen puheenjohtaja Lauri Lairala hahmotteli alkaneen vuosikymmenen kehitystä. Kahdella edellisellä kymmenluvulla oli vallinnut kasvuoptimismi, jota oli alettu arvioida uudelleen 1970-luvun puolivälin rakennesuunnitelmassa. Kuntien kasvuennusteet olivat tässä vaiheessa huomattavasti optimistisemmat kuin seudulliset tai valtakunnalliset arviot tulevasta väestönkasvusta. Vaikka kasvu olisikin ollut seutukaavaliiton eikä kuntien niitäkin suurempien ennusteiden mukainen, se olisi merkinnyt muun muassa 180 000 uuden asunnon rakentamista kolmen seuraavan vuosikymmenen aikana. Lairala korosti yhteistyötä kuntien kanssa mitoituksen ja rakentamisen sijoittamisen arvioinnissa. Keskusten sijoittaminen oli myös haasteellinen tehtävä tasapainoisen aluerakenteen kannalta. Lairala ennakoi puheessaan ”kaupunkirenessanssia” ja ympäristökysymysten tärkeyden lisääntymistä. Hänen mukaansa myös ”yhdyskuntasuunnittelun pohjana olevaa ihmiskuvaa arvioidaan jatkuvasti uudelleen ja se asettaa uusia vaatimuksia yhdyskuntasuunnittelulle”. Tämä kaikki edellytti ”uusien ajattelutapojen omaksumista ja jatkuvaa dialogia kaikkien yhteiskunta- ja yhdyskuntasuunnittelun osapuolten kanssa”.

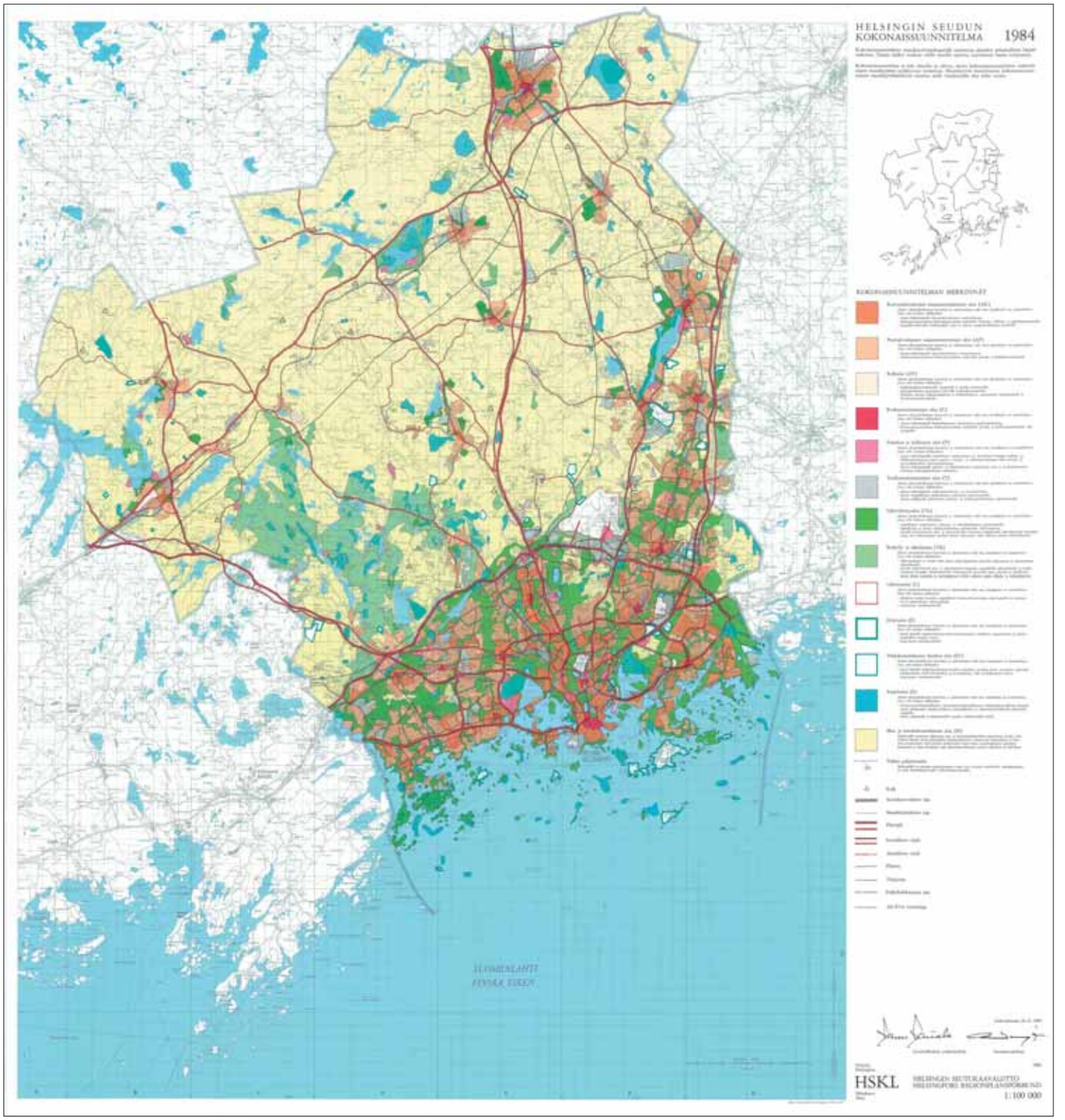

Samassa kokouksessa seutukaavajohtaja Aarne Vanjoki pohdiskeli mm. vahvistetun seutukaavan vaikutuksia. Hän totesi, että vaikka seutukaavan teemana olivat viheralueet, kaava jäsennöi samalla myös seudun muuta rakennetta tulevaisuudessa. Samaan aikaan oli tekeillä jo erillinen taajama-alueita käsittelevä kaava. Vanjoki korosti jäsenkuntien ja liiton välisen vuoropuhelun tärkeyttä. Hän huomautti, että KHOn päätöksellä vaihekaavasta poistetut MM2-alueet (maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on merkitystä myös ympäristönhoidon ja virkistyksen kannalta) kuuluvat seudulliseen virkistysaluekokonaisuuteen ja niiden täydentämistä on harkittava. Näiden alueiden poistaminen kaavasta oli merkinnyt myös ohjeellisen ulkoilu- ja retkeilyreitistön pirstoutumista. Vanjoki kannatti taajamavaihekaavan laatimisen ja vahvistetun seutukaavan täydentämisen yhdistämistä, missä prosessissa kokonaissuunnitelma olisi pohjana.

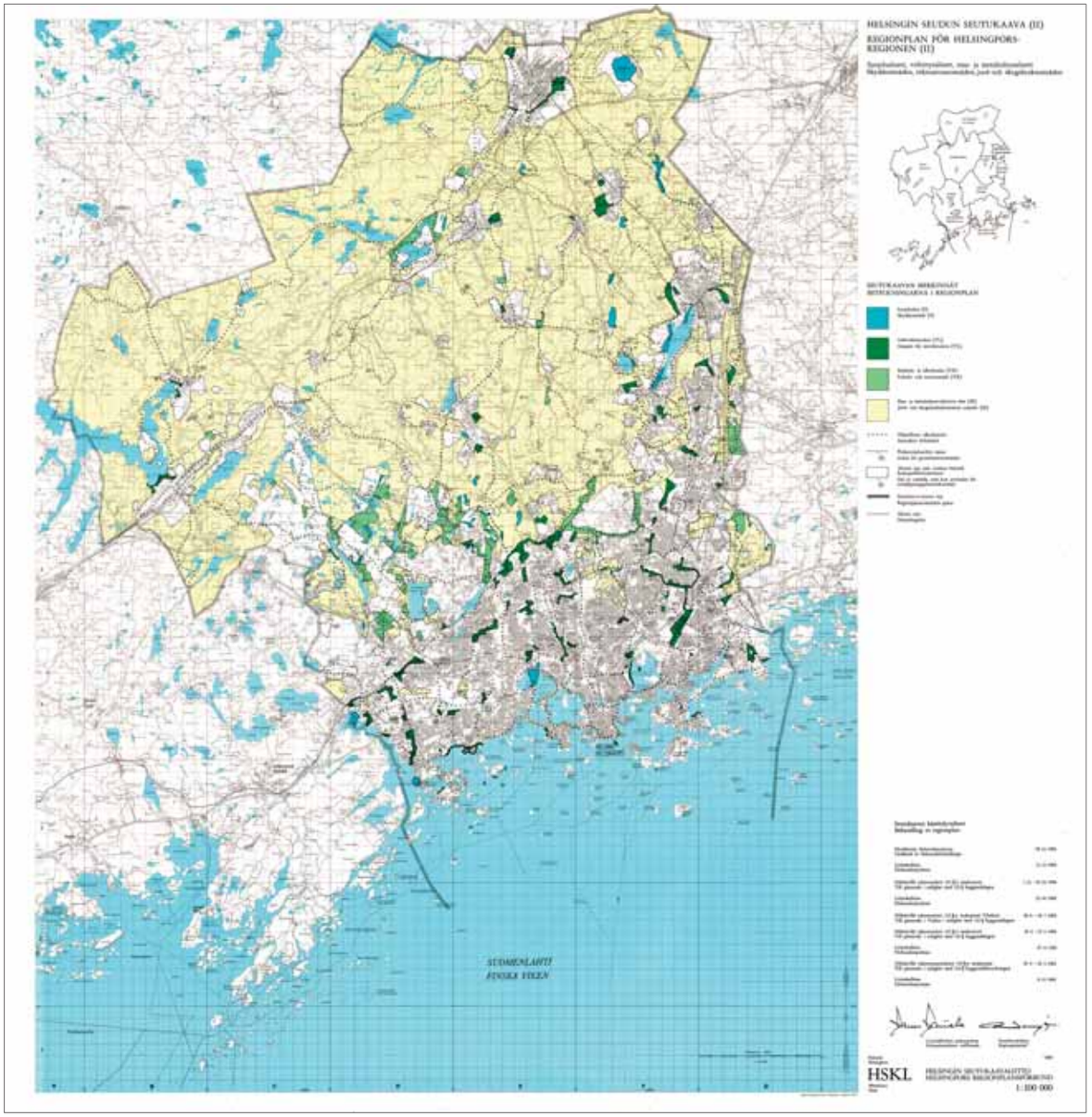

Lisää seutukaavoja hyväksytään

Kaavoitus-, rakennus- ja ympäristölainsäädännön vaatimukset kasvoivat, joten maassa katsottiin aiheelliseksi perustaa ympäristöministeriö vuonna 1983.

Helsingin seutukaavaliitossa jatkettiin vaihekaavatyötä. Vuonna 1975 hyväksyttyä ensimmäistä seutukaavaa oli tarve tarkistaa ja täydentää. Muita odotettavissa olevia tehtäviä olivat edellä esitellyt maankamaran ainesten käytön ja jätehuollon seutukaavat sekä lisäksi yhteysverkon ja loma-asutuksen suunnittelu. Maa- ja metsätalousalueita käsiteltiin vuonna 1979 valmistuneessa maaseudun rakennesuunnitelmassa. Myös taajamien läheisistä maa- ja metsätalousalueista tehtiin erillisselvitykset.

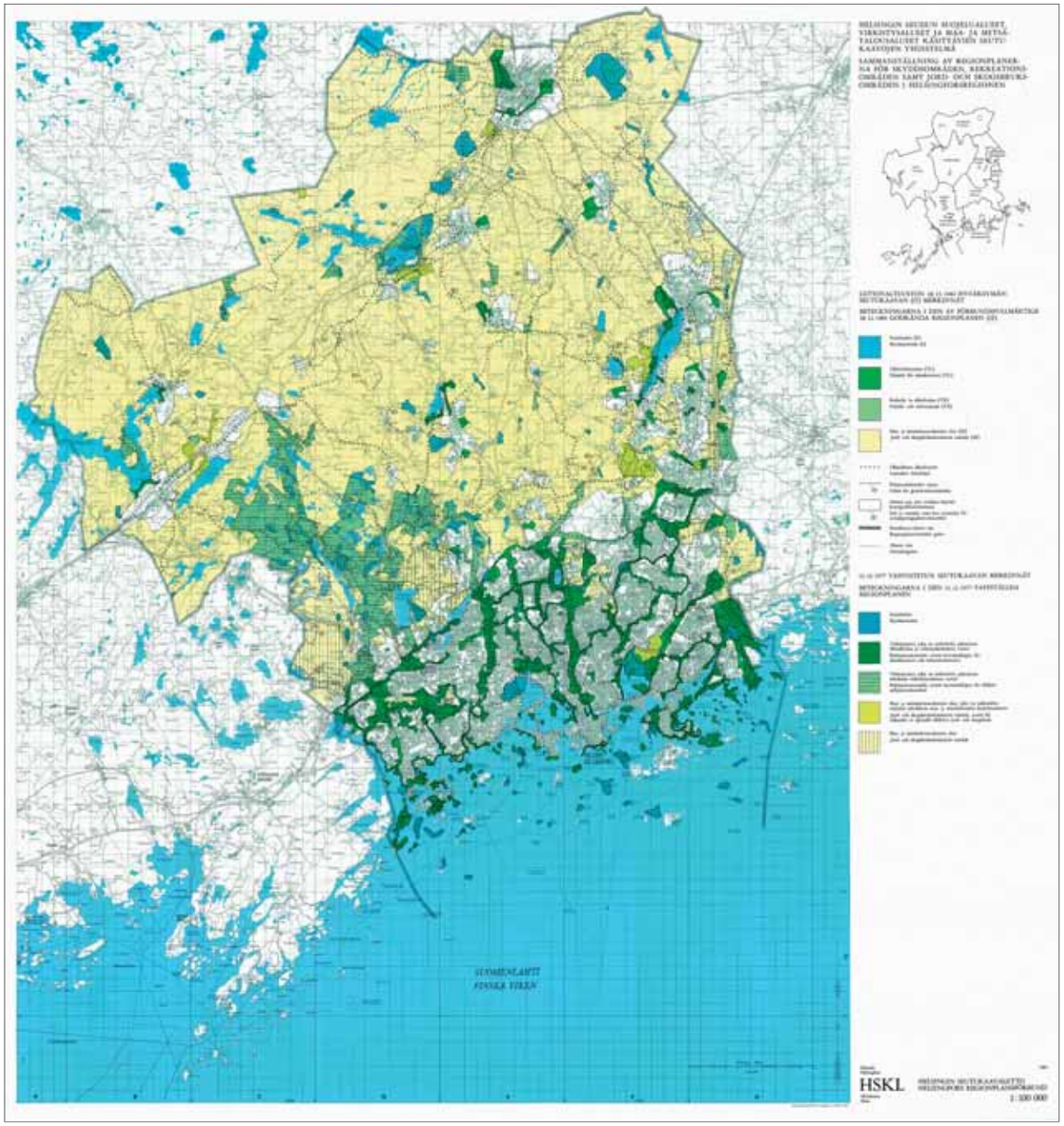

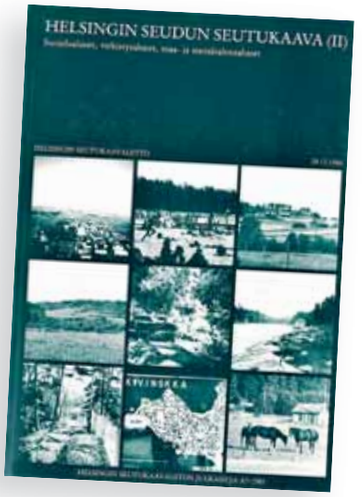

Seutukaavaliiton liittovaltuusto hyväksyi lainvoiman vasta vuonna 1980 saanutta ensimmäistä seutukaavaa täydentävän toisen suojelu-, virkistys- sekä maa- ja metsätalousalueita käsittävän seutukaavan (II) 28.12.1984. Samalla hyväksyttiin ensimmäisen seutukaavan muutokset. Tämä merkitsi pysyväisluonteiseksi suunniteltua rajausta rakentamattomien ja rakennettavien alueiden välille. Samassa kokouksessa hyväksyttiin myös jätehuollon alueet käsittävä seutukaava.

Ympäristöministeriö vahvisti eräin poikkeuksin ensimmäisen seutukaavan muutoksen ja toisen seutukaavan sekä jätehuollon seutukaavan liittovaltuuston päätöksen mukaisena 30.10.1987.

Myös arvokkaista harjualueista laadittiin oma vaihekaavansa vuonna 1992, se vahvistettiin 1994, mutta lopullisesti kaava tuli voimaan vasta vuonna 1996 KHOn päätöksellä.

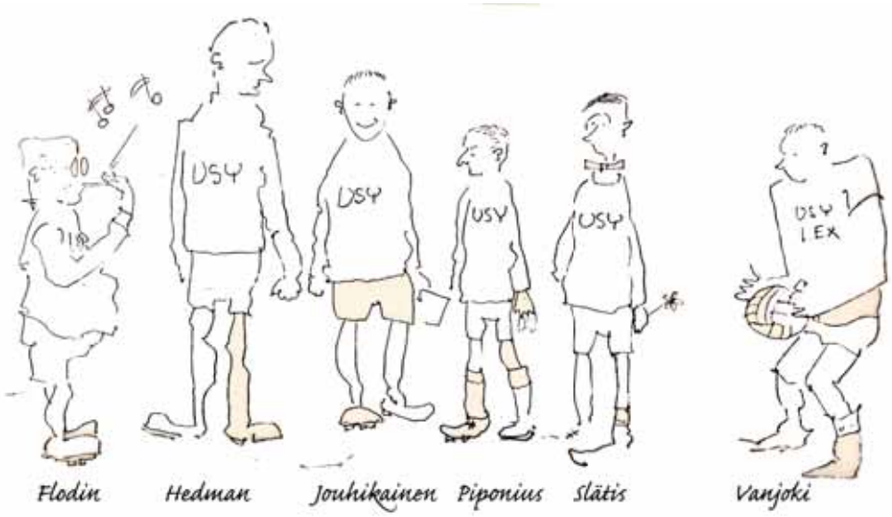

Uudenmaan seutukaavaliittojen jalkapallojoukkue 1960--luvulla.

De nyländska regionplaneförbundens fotbollslag på 1960-talet.

Uudenmaan seutukaavaliittojen yhteistyöryhmän (USY) kokous. Kuva Esko Riikonen, Uusimaa-lehti.

Samarbetsgruppen för regionplaneförbunden i Nyland (USY) håller möte. Bild Esko Riikonen, Tidningen "Uusimaa".

Uudenmaan seutusuunnitteluvaltuuskunnan kokous vuonna 1988. Kuva Esko Riikonen, Uusimaa-lehti.

Nylands regionplaneringsdelegation håller möte år 1988. Bild Esko Riikonen, tidningen "Uusimaa".

Yhteistyötä yli seutukaavarajojen

Uudenmaan seutukaavaliitot – Helsingin seutukaavaliitto, Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto, Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto ja Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto – tekivät aktiivista yhteistyötä koko olemassaolonsa ajan. Merkittävää oli, ettei seutukaava-alue rajannut suunnittelualuetta – pidettiin luonnollisena ja tarpeellisena tarkastella koko Uuttamaata ja kaikkia neljää seutukaava-aluetta yhdessä, toisinaan suunnitelmat ulottuivat lääninrajojen ulkopuolellekin.

Uudenmaan seutukaavaliitot olivat mukana rakennuslain mukaisen läänin seutukaavatoimikunnan toiminnassa, mutta lisäksi liitoilla oli ollut kiinteää vapaaehtoista yhteistyötä 1960-luvun loppupuolelta lähtien: Jo vuonna 1969 julkaistiin lukuisia yhteisiä selvityksiä, mm. julkisista investoinneista Uudellamaalla, eräiden vapaa-aika-alueiden kasvillisuuden kulutuskestävyydestä, matkailusta, väestön rakenteesta ja asumisesta sekä ympäristön laadusta. Uudenmaan seutukaavajohtajista koostuva seutukaavaliittojen yhteistyöryhmä (USY) oli luonteeltaan epävirallinen, mutta käytännön työn kannalta merkittävä neuvonpito- ja yhteistyöryhmä. Yhteistyötä tehtiin myös luottamushenkilötasolla. Lisäksi toimi virkamiehistä koostuneita asiakohtaisia työryhmiä. Liittojen hallitusten ja valtuustojen puheenjohtajat pitivät pari kertaa vuodessa neuvotteluja, joissa keskusteltiin toiminnan suunnista ja aluepolitiikasta – yhteisellä nimikkeellä Uusimaa-politiikka. Vuonna 1988 perustettiin yhteinen seutusuunnitteluvaltuuskunta, jossa oli tarkkailijana mukana Päijät-Hämeen seutukaavaliitto.

Uudenmaan seutukaavaliittojen edustajat luovuttamassa Uudenmaan tieverkkotutkimusta liikenneministeri Haapasalolle 6.9.1971. Kuvaaja Ensio Ilmonen, Lehtikuva.

Representanter för de nyländska regionplaneförbunden överräcker den nyländska vägnätsundersökningen till trafikminister Haapasalo 6.9.1971. Fotograf Ensio Ilmonen, Lehtikuva.

Astuttuaan vastaanottotilaan pääministeri kysyi: "Mitäs väkeä te olette?" Saatuaan vastauksen hän tokaisi suurin piirtein: "Jaha – te kuulutte niihin, jotka ennustavat Suomen väkiluvun kasvavan 10 miljoonaan!"

Uusimaa-politiikka-periaateohjelman luovutus pääministeri Mauno Koivistolle 16.9.1980 Valtioneuvoston linnassa, paikalla Uudenmaan seutukaavaliittojen luottamushenkilö- ja virkamiesjohtoa. Kai Hägström, Pressfoto.

Nyland politik-principprogrammet överlämnas åt statsministern Mauno Koivisto 16.9.1980. Närvarande på Statsborgen förtroendevalda och ämbetsmän från de nyländska regionplansförbunden. Fotograf Kai Hägström, Pressfoto.

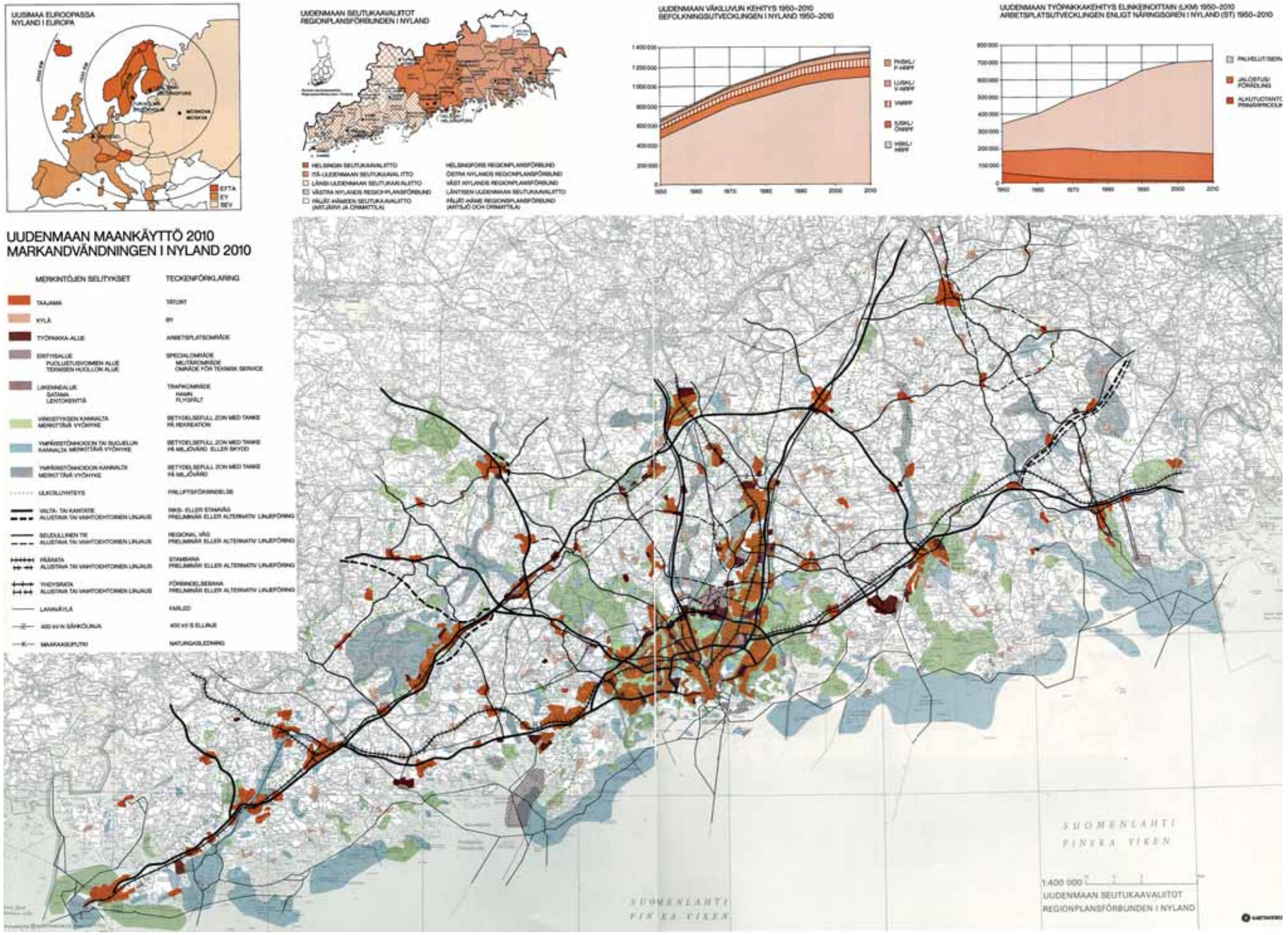

Kartta: Kansanpainos "Kehittyvä Uusimaa". 1990.

Uudenmaan seutukaavaliittojen yhteiset työryhmät laativat tutkimusten ja suunnitelmien yhdistelmiä sekä yhteisiä selvityksiä, mm. koko Uudenmaan lääniä koskeva jätehuoltosuunnitelma 1970-luvun alussa sekä Uudenmaan jätehuollon kehittämissuunnitelma vuonna 1991. Muita yhteisiä selvityksiä olivat mm. seutukaavaliittojen vuoden 1984 kokonaissuunnitelmien yhdistelmä, Uudenmaan maakunnalliset ulkoilureitit vuodelta 1988. Myös aluerakennetta tarkasteltiin yhdessä: vuonna 1990 julkaistiin kansanpainos *Kehittyvä Uusimaa*, jossa esitettiin Uudenmaan maankäytön suuntaviivoja 2010. Vuonna 1994 valmistui Uudenmaan aluerakennesuunnitelma *Uudistuva Uusimaa*..

Yhdessä laadittiin tilastojulkaisuja ja esitteitä sekä huolehdittiin tietoaineistojen hankinnasta ja tietojenkäsittelystä.

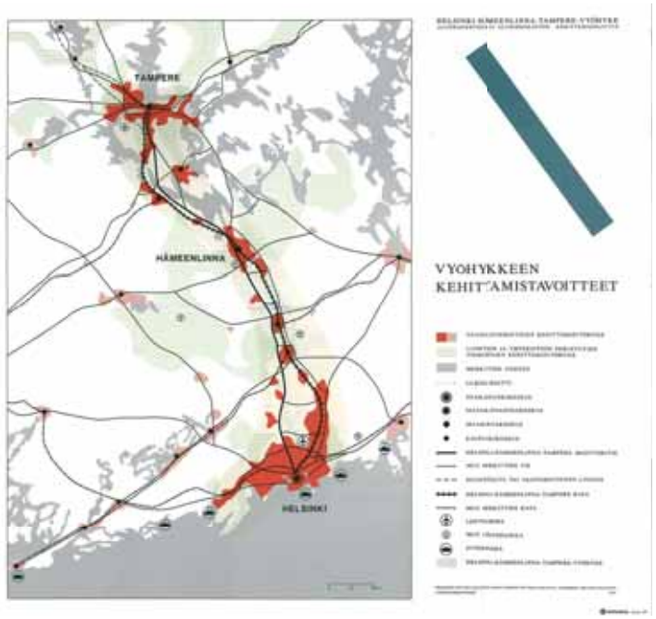

Uusmaalaisen yhteistyön lisäksi suuntauduttiin Varsinais-Suomeen, Kanta-Hämeeseen, Pirkanmaalle ja Päijät-Hämeeseen. Seutukaavaliittojen, sittemmin maakunnan liittojen *Helsinki – Hämeenlinna – Tampere –vyöhykkeen* (HHT) vuonna 1987 alkanut yhteistyö tuotti useita selvityksiä ja suunnitelmia vyöhykkeen alueelle.

Teknisen huollon päällikkö Lauri Hakala, tutkija Riitta Hytti ja seutukaavajohtaja Timo Honkala Helsinki – Hämeenlinna– Tampere-seminaarissa Aulangolla vuonna 1990. Kuva Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Chefen för teknisk försörjning Lauri Hakala, forskaren Riitta Hytti och regionplanedirektörrn Timo Honkala i seminariet för Helsingfors-Tavastehus-Tammerfors i Aulanko år 1990. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Helsingin ja Varsinais-Suomen seutukaavaliitot, Pirkanmaan liitto ja ympäristöministeriö käynnistivät ensisijaisesti Turun, Tampereen ja Helsingin kaupunkiseutuja käsittelevän *Suomen Kärkikolmio -projektin* syksyllä 1990. Tavoitteena oli edistää alueen kestävää kehitystä koko maan kehityksen veturina ja löytää ratkaisuja yhteiskuntarakenteen toiminnan parantamiseksi sekä palvelujen ja elinkeinoelämän turvaamiseksi. Samalla varauduttiin yhteistyöhön kansainvälisen talouden yhdentyessä.

Myös Uudenmaan molempien maakuntaliittojen kanssa oli kiinteää yhteistyötä, jonka kenties näkyvin muoto olivat vuodesta 1975 alkaen yhdessä joka toinen vuosi järjestetyt Uusimaa-seminaarit. Perinnettä on jatkanut Uudenmaan maakuntaparlamentti. Lisäksi Uudenmaan seutukaavaliitot ja maakuntaliitot olivat yhdessä valmistelleet Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen perustamista.

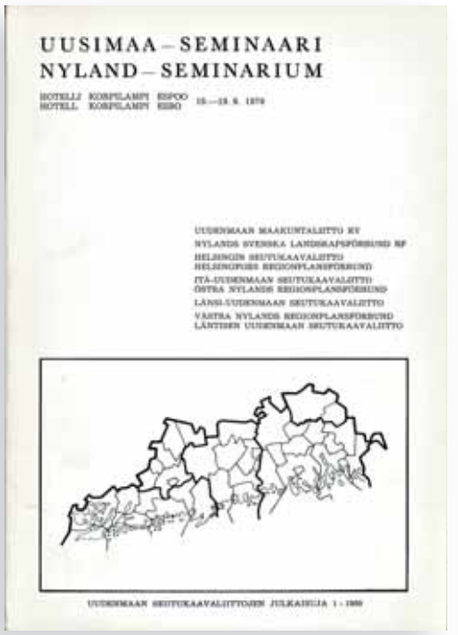

Kestääkö maisema.
Piirrokset Richard Ahlqvist.

Vad tål landskapet.
Teckningar Richard Ahlqvist.

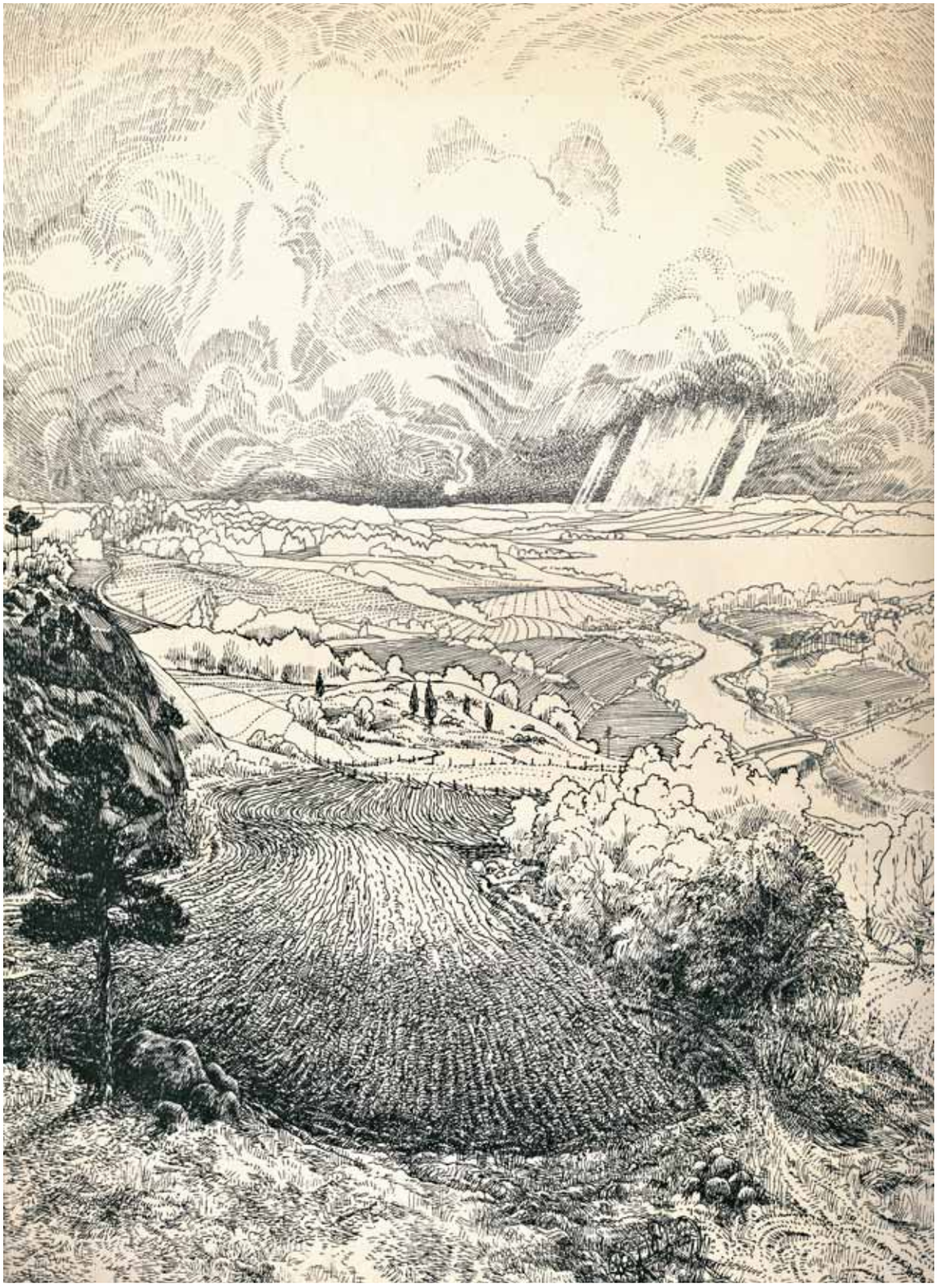

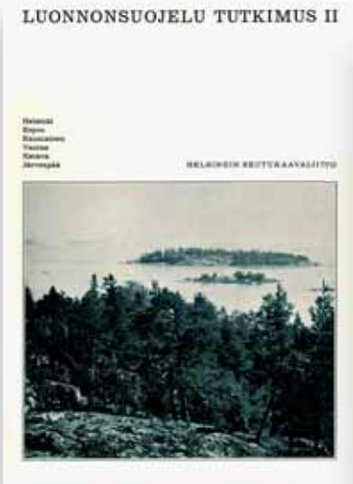

Seutukaavaliitto luonnon- ja kulttuuriympäristön vaalijana

Jo Helsingin ja sen ympäristön aluesuunnitelmaliiton aikoina tehtiin merkittäviä luontoselvityksiä suunnittelun pohjaksi. Rakennuskulttuurin ja kulttuurimaiseman säilyttäminen oli tärkeää myös seutukaavaliittokaudella.

Maisteri Viljo Erkamo kartoitti aivan aluesuunnitelmaliiton ensimmäisinä vuosina alueen luonnonsuojelualueet ja virkistysalueet sekä ”toivottavat luonnonsuojelukohteet”. Arvokkaat viheralueet tuli suojata rakentamiselta. Filosofian maisteri Juhani Laamanen teki kaksi ansiokasta luonnonsuojelututkimusta vuosina 1968 ja 1974. Viheralueilla oli seutukaavoituksessa kaiken kaikkiaan merkittävä rooli – myös ensimmäiset 1970-luvulla tehdyt vaihekaavat koskivat juuri virkistys- ja luonnonsuojelualueita sekä maa- ja metsätalousalueita. Parikymmentä vuotta myöhemmin laadittiin vaihekaava arvokkaista harjumaisemista.

Runkokaavan valmistumisenkin jälkeen tehtiin edelleen tutkimuksia ja selvityksiä mm. arkkitehti Tom Simonsin keskusteluakin herättänyt *Maiseman analyysistä maisemansuunnitteluun* sekä Simonsin, fil. yo Sauvo Henttosen ja arkkitehti Richard Ahlqvistin *Kestääkö maisema* Uudenmaan seutukaavaliittojen yhteistyönä. Helsingin seudun kulttuurihistorialliset kohteet ja tiet sekä kulttuurimaisemavaranto oli tutkija Kai Linnilän vuonna 1973 ilmestynyt tutkimus, joka koski seutukaavaliiton aluetta Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta, mukana olivat myös Kirkkonummi ja Sipoo. Hieman myöhemmin, vuonna 1980, valmistui yhteistyössä Museoviraston kanssa vuosia vireillä ollut kartoitus Helsingin seudun esihistoriallisista muinaisjäännöksistä

Kiinnostus kulttuurihistoriallisen perimän säilymiseen tuntui kasvavan sitä mukaa kuin arvokkaita kohteita syystä tai toisesta tuhoutui, ja huolta kannettiin myös uudemman ajan kohteiden säilymisestä. Niinpä tutkija Erkki Härö sai tehtäväkseen inventoida kulttuurihistorialliset kohteet uudelleen. Helsingin seutukaavaliiton vuonna 1986 julkaisema Helsingin seudun rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema oli ensimmäisiä Suomessa tehtyjä rakennetun kulttuuriympäristön selvityksiä, jossa aineisto palveli selkeästi seutukaavoitusta. Uutta oli se, että selvitys painottui yksittäisten kohteiden sijasta ympäristökokonaisuuksiin.

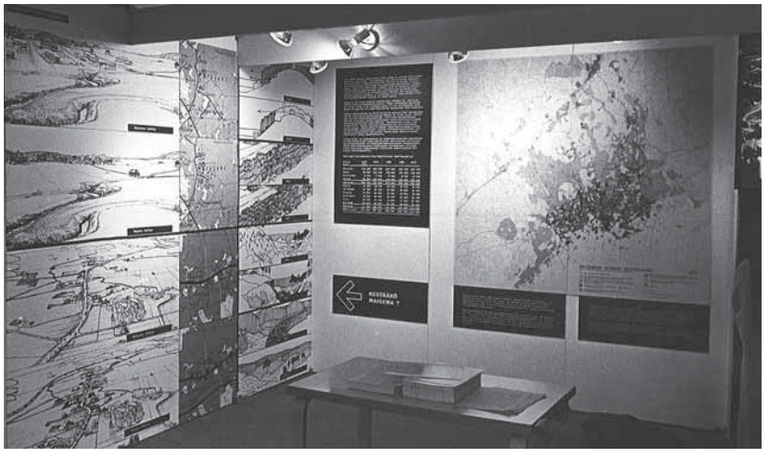

Helsingin seutukaavaliitto osallistui mm. pohjoismaisiin rakennusnäyttelyihin, joita järjestettiin Messuhallissa 1970-luvulla.
Kuvat Richard Ahlqvist ja Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Helsingfors regionplansförbund deltog bl.a. i nordiska byggutställningar som ordnades i Mässhalle på 1970-talet.
Bilderna Richard Ahlqvist och Nylands förbunds bildarkiv.

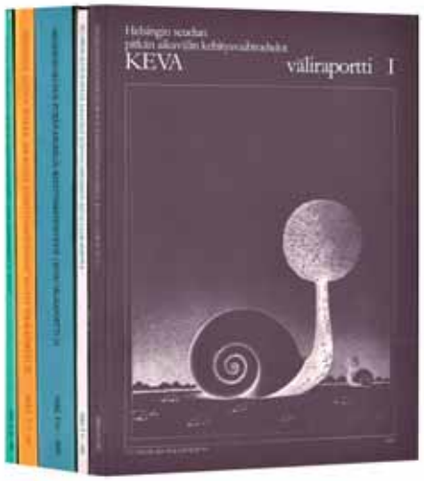

J.S. 13/9-58

Tutkimustyö tarpeen seutukaavoituksessa

Tieteellistä tutkimusta pitäisi meilläkin käyttää entistä enemmän seutukaavoitustyön apuna, jotta saataisiin syntymään todella hyvä, asiallinen ja toteuttamiskelpoinen seutukaava, korosti Helsingin kaupungin kiinteistöviraston päällikkö, dipl.ins. Alpo Lippa, joka viime yönä palasi Pariisin kautta kotimaahan Liegessä Belgiassa pidetystä kansainvälisestä asunto- ja kaupunkisuunnittelukongressista.

Kongressi alkoi elokuun 31. pälvänä ja jatkui syyskuun 7. pälvään, minkä jälkeen kongressiin osallistuneet helsinkiläiset, kiinteistöjohtaja J. A. Kivistö, asemakaavapäällikkö Väinö Tuukkanen sekä virastopäällikkö Lippa kävivät vielä tutustumassa Pariisissa kaupungin sisäisen liikenteen järjestelyihin sekä seutukaavoitukseen.

Liegen kongressissa todettiin tieteellisen suunnittelun välttämättömyys seutukaavoitustyössä, jossa on otettava huomioon hyvin monia eri tekijöitä, tekniliset, sosiaaliset ja taloudelliset näkökohdat sekä kansalliset, paikalliset sekä lainsäädännölliset olosuhteet. Kolme ensinmainittua ovat kaikkialta liikipitäen samanlaiset kolme jälkimmäistä taas vaihtelevat eri maissa.

Suunnittelua vaikeuttaa vielä se, että alueella, jolle on laadittava yhteinen seutukaava, on usein monia eri kuntia, jotka olisi saatava toimimaan saman suunnitelman mukaisesti. Esim. Liegessä kuuluu saman suunnitelman piiriin 32 eri kuntaa ja Brysselissä 49.

Kongressin yhteydessä oli näyttely, johon hyvin moni maa otti osaa — kaikkiaan osallistui kongressiin edustajia 34 eri maasta, osanottajamäärän noustessa noin tuhanteen. Nykyaikaisinta tasoa edusti näyttelyssä Ruotsi, joka esitteli erästä Tukholman tytärkaupunkia Farstaa, jonka lämmittäminen järjestetään ydinvoimalla. Liegen näyttelyalueelle oli myös rakennettu eräs asuntoalue, joka oli suunniteltu kaukolämmitysperiaatteelle. Kaukolämmitys on esimerkki niistä teknillisistä tekijöistä, jotka nykyajan seutukaavoituksessa on otettava huomioon.

Pariisissa saattoivat suomalaiset tutustua uusien asuntoalueiden suunnitteluun. Tutustuminen Pariisin olosuhteisiin oli erittäin mielenkiintoista lähinnä siinä mielessä, miten teollisuusalueet oli sijoitettu asuntoalueisiin nähden. Sikäläiset sovellutukset antoivat viitteitä terveistä ratkaisumahdollisuuksista. Pariisi on siinä suhteessa samanlainen kaupunki kuin Helsinkikin, että se kasvaa hirvittävää vauhtia maaseudun kustannuksella, tosin kaikki tapahtuu siellä kymmenen kertaa suuremmassa mittakaavassa kuin täällä. Mutta juuri siksi tutustuminen sikäläisiin ratkaisuihin oli erittäin hedelmällistä.

Seutukaavoitus ja tutkimus

Aluesuunnitelmaliittokauden aikana tehtiin runsaasti maankäyttöön ja siihen vaikuttaviin ilmiöihin liittyviä selvityksiä. Tutkimusten ja selvitysten tekeminen jatkui seutukaavaliiton aikana joko liiton omin voimin tai teettämällä työ ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Vuosina 1946 – 1992 ilmestyneistä noin 250 julkaisusta suunnilleen 140 on tutkimuksia ja selvityksiä. Harkinnan mukaan liitto osallistui yhteisiin tutkimusprojekteihin muiden organisaatioiden kanssa. Tutkimusaiheiden kirjo oli laaja – asumisesta, väestöstä, kaupan rakenteista ja sijoittumisesta tulevaisuudentutkimukseen. Seutukaavaliittoa voi hyvällä syyllä kutsua myös ”yhdyskuntasuunnittelun käytännön korkeakouluksi” – niin moni kaavoittaja ja tutkija on myöhemmin sijoittunut näkyvillekin paikoille lähinnä julkishallinnon organisaatioihin. Tutkimusten ja selvitysten määrä väheni 1990-luvulle tultaessa ja tutkimuksen painopiste on muuttunut vuosien varrella. Uudenmaan liiton julkaisusarjoissa on ilmestynyt yli 200 julkaisua, joista noin 60 on tutkimuksia tai perusselvityksiä.

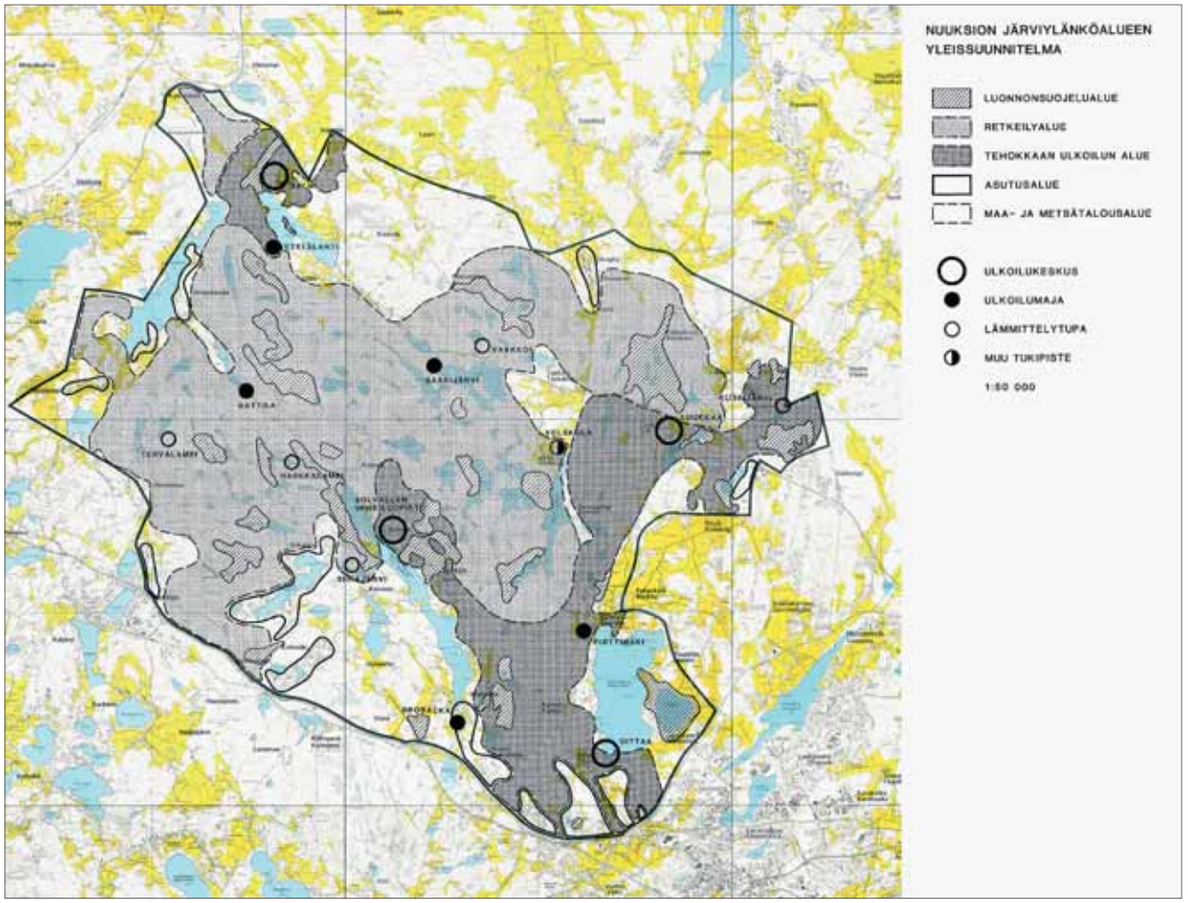

Suunnittelua virkistysmahdollisuuksien hyväksi

Nuuksion järviylänkö

Nuuksion järviylänköalue on valtakunnallisesti merkittävä virkistysaluekokonaisuus, joka on Helsingin seudun suuren väestömäärän ulottuvilla. Nuuksion luonnon monimuotoisuus perustuu sen eteläiseen sijaintiin sekä rikkonaisen kallioperän luomaan elinympäristöjen vaihtelevuuteen ja pienipiirteisyyteen.

Uudenmaan lääninhallituksen aloitteesta Helsingin seutukaavaliitto asetti Espoon, Vihdin ja Kirkkonummen alueella sijaitsevan Tervalammin -Nuuksion alueen luonnonhoidon ja ulkoilun kehittämiseksi työtä valvovan toimikunnan sekä työryhmän, jossa olivat seutukaavaliiton lisäksi edustettuina alueen kunnat, metsähallitus, lääninhallitus ja YTV. Vuonna 1986 valmistui *Nuuksion järviylänköalueen yleissuunnitelma.*

Yleissuunnitelma loi pohjaa kansallispuiston perustamiselle. Valtioneuvosto teki vuonna 1989 periaatepäätöksen Nuuksion kehittämisestä ulkoilun ja luonnonsuojelun tarkoituksiin. Lääninhallitus nimesi työryhmän, joka koostui seutukaavaliittojen, alueen kuntien, virkistysalueyhdistyksen sekä puolustus- ja ympäristöministeriön edustajista, seuraamaan ja sovittamaan yhteen Nuuksion aluetta koskevaa suunnittelua ja muita toimenpiteitä. Kautena 1989 – 1992 valmistui lukuisia selvityksiä.

Kansallispuisto perustettiin vuonna 1994. Se käsittää läntisimmän osan ns. Nuuksion järviylängöstä, Uudenmaan laajimmasta ja luonnonarvoiltaan tärkeimmästä saloalueesta.

Hyvinkään sanomat 4.6.1986

Ympäristöministeriön edustaja:

Vaellusreitti on erittäin onnistunut

Seittemän veljeksen reitti ry:n kunniapuheenjohtaja Rolf K. Koskinen opastaa maastossa vuonna 1983. Kuva Tuula Palaste-Eerola.

Hedersordförande för Seittemän veljeksen reitti ry Rolf K. Koskinen i terrängen år 1983. Bild Tuula Palaste-Eerola.

Neuvottelu tuusulalaisten maanomistajien kanssa Seitsemän veljeksen vaellusreitin linjauksesta vuonna 1985. Kuva Tuula Palaste-Eerola.

Förhandlingar med markägare i Tusby om linjedragningen för vandringsleden "Seitsemän veljeksen vaellusreitti". Bild Tuula Palaste-Eerola.

Seitsemän veljeksen vaellusreitti

Vuonna 1987 valmistui *Seitsemän veljeksen vaellusreitin yleissuunnitelma.* Reitti suunniteltiin kulkevaksi Helsingin Pirkkolan urheilupuistosta Vantaan ja Etelä-Tuusulan läpi sekä Aleksis Kiven Nurmijärven maisemien kautta Hyvinkään Kulomäkeen. Tarkoitus on, että reitti yhdistyy Kanta-Hämeen maakunnalliseen ulkoilureittiin ja sitä kautta osaksi valtakunnallista ulkoilureitistöä.

Uimareita Pikkukoskella 1980-luvun alussa. Kuva Pekka Huuhka.

Simmare vid Lillforsen i början av 1980-talet. Bild Pekka Huuhka

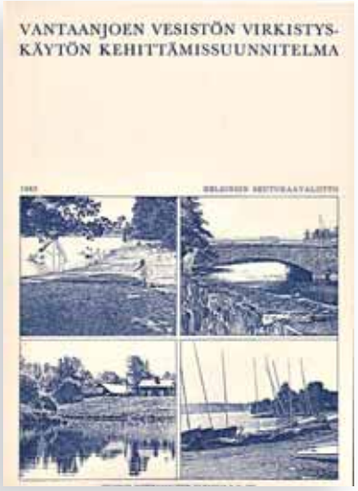

Vantaanjoki virkistyskäyttöön

Vantaanjoella, jonka suulle Helsingin kaupunki aikoinaan oli perustettu, oli ollut tärkeä taloudellinen tehtävä seudun asutushistoriassa. Kalastuksen, uiton, myllyjen ja sahojen sekä vedenhankinnan loputtua jo melko huonoon kuntoon päässeelle joelle suunniteltiin ja toteutettiin uudenlaista toimintaa, jonka käynnistämisessä Helsingin seutukaavaliitolla oli osuutensa.

Vantaanjoen vesistön virkistyskäytön kehittämissuunnitelma valmistui vuonna 1982. Seurantaryhmä päätyi suosittamaan ensimmäiseksi toimenpiteitä veden laadun kohentamiseksi, koska se olisi edellytys kaikelle muulle toiminnalle. Vantaanjoen vesistön tulisi säilyä luonnon- ja kulttuurimaisemaltaan ehyenä kokonaisuutena, jossa olisi mahdollisuus virkistäytymiseen: retkeilyyn, uintiin, melontaan ja kalastukseen.

Ympäristöministeriön asettaman, maaherran puheenjohdolla toimineen Vantaanjoki-toimikunnan mietintö valmistui vuonna 1985. Siinä selvitettiin ja sovitettiin yhteen virkistyskäytön kehittämistä jo laadittujen suunnitelmien pohjalta. Toimikunnassa ja sen sihteeristössä oli myös Helsingin seutukaavaliiton edustus.

Vuonna 1991 valmistui julkaisu *Vantaanjoen valuma-alueen geomorfologiasta* ja pari vuotta myöhemmin julkaisu *Vantaanjoki* Uudenmaan liiton, Vantaanjoen ja Helsingin vesiensuojeluyhdistyksen, Keski-Uudenmaan vesiensuojelun kuntayhtymän, Uudenmaan maaseutuelinkeinopiirin kalatalousyksikön, Vantaanjoen kalastusalueen sekä Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen yhteistyönä. Vuonna 1997 valmistui Vantaanjoen kehittämisohjelma. Sen toteuttamiseksi perustettiin Vantaanjoki-projekti, joka siirtyi Uudenmaan liitolta Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistykselle vuonna 2001.

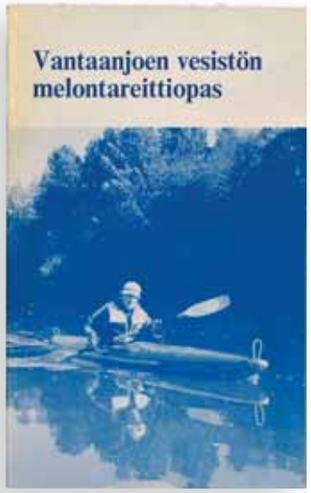

Opaskirjasia ja kotiseututietoa seudun asukkaille

Kaikki luonnosta ja ympäristöstä julkaistu ei suinkaan ollut maankäytön suunnitelmia tai tutkimuksia. Seutukaavaliiton alueen kuntiin oli muuttanut vuosien varrella paljon ihmisiä, joille haluttiin tarjota tietoa uudesta kotiseudusta.

Jo vuonna 1983 valmistui Vantaanjoen vesistön melontareittiopas, yksityiskohtainen ohjekirjanen melojille. Työ tehtiin pääasiassa talkootyönä. Kaikki vesistöalueen melontaseurat osallistuivat kesäkautena ennakkoon sovittujen jokiosuuksien kartoitukseen, talvikaudella kokoonnuttiin käsittelemään ja muokkaamaan aineistoa opaskirjaseksi. Oppaasta laadittiin ensimmäisestä versiosta saatujen kokemusten ja kysynnän perusteella uusi painos parin vuoden kuluttua.

Ensiesityksensä 22.5.1985 saanut Vantaanjoki-elokuva tehtiin erityisesti Vantaanjokiseudun asukkaille, mutta samalla se on raportti suomalaisesta suhtautumisesta vesistöön ja ympäristöön. Elokuvan valmisti vuosina 1984 – 85 Filmiryhmä Oy (Virke Lehtinen ja Aito Mäkinen). Elokuvan rahoittivat Helsingin seutukaavaliitto, alueen kunnat, vesiensuojeluorganisaatiot sekä Oy Alko Ab.

Vantaanjoki-elokuvaa esitettiin televisiossa ja Suomen edustajana festivaaleilla Berliinissä ja Brysselissä vuonna 1986: festivaaliesitysten perusteella elokuva otettiin opetuselokuvalevitykseen Islannissa ja Norjassa. Suomen ulkoasiainministeriö otti elokuvan levitysohjelmistoonsa heti sen valmistuttua. Elokuvaa lainattiin paljon esimerkiksi koulujen käyttöön.

Helsingin seudun seutusuunnittelun 40-vuotisjuhlassa vuonna 1986 maaherra Jacob Söderman esitti kiitokset juhlivalle liitolle sen tärkeästä toiminnasta seudun ja sen ihmisten hyväksi: "Seutukaavaliiton aloitteellisuus ympäristön suhteen on tänä syksynä saanut palkintonsa: lohikalat ovat nousseet ensimmäisen kerran yli sataan vuoteen vanhaan elinympäristöönsä, Vantaanjokeen. Nyt ne pyrkivät jokea ylös levittäytyäkseen koko seutukaavaliiton toiminta-alueelle. Tämä on luonnon kaunis kiitos ihmisen toiminnasta ympäristön puolesta. Me ihmiset emme pysty parempaan kiitokseen…"

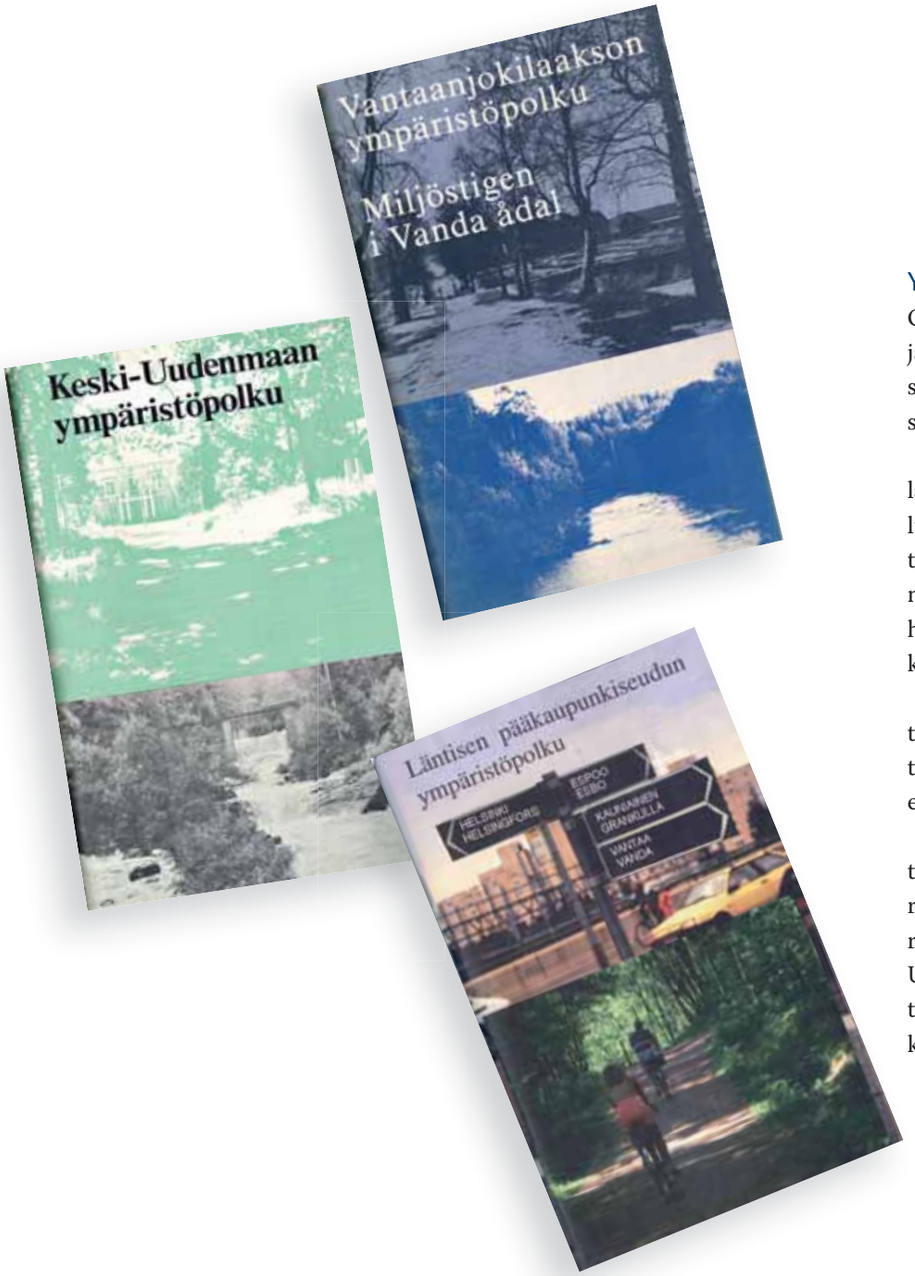

Ympäristöpolkuoppaat

Oppaita laadittiin muillekin kuin melojille – pyöräilijät ja kävelijät, mikseipä nojatuoliretkeilijätkin saivat sarjan opaskirjasia, joiden avulla tutustua kotiseutunsa luonto- ja kulttuuriympäristöön.

Ensimmäisenä ilmestyi vuonna 1984 Vantaanjokilaakson ympäristöpolku, joka esitteli 40 kulttuuri- tai luontokohdetta Helsingin Vanhastakaupungista Vantaan Tikkurilaan, siitäkin tarvittiin toinen painos, nyt myös ruotsiksi (1988). Vuonna 1987 valmistunut, lähinnä pyöräilijöiden tarpeisiin soveltuva ympäristöpolkuopas esitteli 150 kohdetta Keski-Uudeltamaalta.

Seuraavaa ympäristöpolkuopasta jouduttiin odottamaan liki kymmenen vuotta – vuonna 1993 julkaistiin Läntisen pääkaupunkiseudun ympäristöpolku, joka esitteli 171 kohdetta pääkaupunkiseudulta.

Kunkin opaskirjasen valmistelua varten perustettiin työryhmä, jonka kokouksiin ja ikimuistoisiin maastoretkiin osallistuivat alueen kuntien kaavoitus-, ympäristö-, liikunta- ja museotoimen edustajat sekä Keski-Uudenmaan maakuntamuseon ja Museoviraston asiantuntijat. Aineisto koostettiin seutukaavaliitossa. Opaskirjasia painettiin yhteensä noin 150 000 kappaletta.

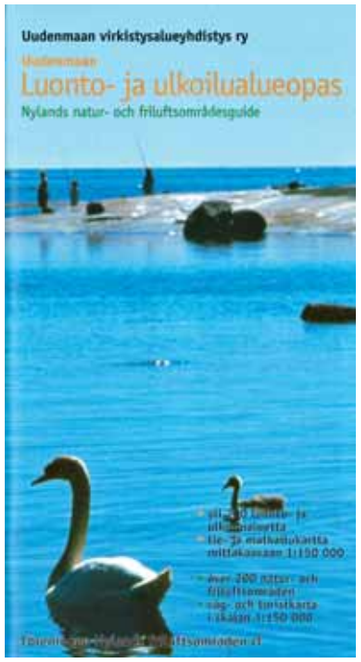

Uudenmaan virkistysalueyhdistys

Uudenmaan virkistysalueyhdistys ry – Föreningen Nylands friluftsområden rf perustettiin lokakuussa 1988. Avainasemassa yhdistyksen perustamisessa olivat Uudenmaan seutukaavaliitot, maakuntaliitot, pääkaupunkiseudun kunnat, pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta, ympäristöministeriö ja Uudenmaan lääninhallitus. Työtä yhdistyksen tai alkuvaiheessa ajatellun säätiön perustamiseksi oli tehty jo useampia vuosia. Mallia otettiin Ruotsista, jossa Tukholman saaristosäätiöllä oli vastaavanlaista toimintaa, sekä Norjasta. Seutukaavaliittojen ja maakuntaliittojen johtajat valmistelivat säätiön perustamisehdotuksen. Mukana oli myös edustaja Uudenmaan lääninhallituksesta.

Luottamushenkilökäsittelyssä päädyttiin kannattamaan yhdistysmuotoa. Yhdistyksen toteutumiseen vaikutti tässä vaiheessa ratkaisevasti myös maaherra Jacob Söderman. Jatkovalmistelujen jälkeen tehtiin aikaisempien ehdotusten pohjalta esitys yhdistyksen perustamiseksi ja rahoitusmalli sen toteuttamiseksi. Yhdistyksen ensimmäisenä asiamiehenä toimi seutukaavajohtaja Aarne Vanjoki, toisena nykyinen maakuntajohtaja Aimo Lempinen.

Virkistysalueyhdistyksen toimintaa rahoittavat pääasiassa jäsenkunnat. Ympäristöministeriön avustus maanhankintaan on ollut 30 %, alussa jopa 50 %. Yhdistys hankkii virkistykseen ja ulkoiluun soveltuvia luonnonkauniita alueita pääosin ostamalla mutta myös vuokraamalla. Myös alueiden valvonnan ja hoidon järjestäminen on kuulunut alusta asti yhdistykselle. Vuodesta 1991 yhdistyksellä on ollut vakituinen suunnittelija, ja toimitilat ovat Uudenmaan liiton yhteydessä.

Ensimmäinen virkistysalueyhdistyksen hankkima alue oli Pernajan Lillfjärden, kolmen saaren muodostama kokonaisuus. Kaikkiaan (v. 2006) nyt 21 kunnan muodostamalla yhdistyksellä on omistuksessaan tai vuokrattuna 36 virkistysaluetta, joiden yhteinen maapinta-ala on 1344 hehtaaria, vesialuetta on yhteensä 1262 hehtaaria. Alueita on sekä saaristossa että sisämaassa, ja ne ovat jokamiehenoikeusperiaatteella kaikkien halukkaiden käytössä. Maanhankinnasta ollaan siirtymässä ylläpitoon, hoitoon ja alueiden kehittämiseen.

Uudenmaan liiton henkilökuntaa virkistäytymässä Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen mailla Stora Brändö -saaressa Kirkkonummella. Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Nylands förbunds personal på utflykt till Stora Brändö i Kyrkslätt. Ön ägs av föreningen Nylands friluftsområden. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Uudenmaan saaristorannikkoselvityksen (SAARA) projektisihteeri Tiina Tihlman ja Markus Janhunen haastattelemassa asukkaita vuonna 1990. Kuvaaja Maarit Kytöharju.

Projektsekreterare Tiina Tihlman och Markus Janhunen från Nylands kust- och skärgårdsprojekt (SAARA) intervjuar invånare år 1990. Fotograf Maarit Kytöharju.

Uudenmaan saaristo- ja rannikkoprojekti SAARA

Uudenmaan saaristo ja rannikko muodostavat ainutlaatuisen kokonaisuuden. Ensimmäinen Helsingin seudun saaristorannikkoselvitys tehtiin Helsingin seutukaavaliiton, Helsingin ja Espoon kaupungin yhteistyönä jo 1974. Uudenmaan seutukaavaliittojen yhteinen saaristo- ja rannikkoprojekti SAARA perustettiin vuonna 1988 tekemään selvityksiä ja toimenpide-ehdotuksia saaristorannikon mahdollisimman hyvästä käytöstä.

Tuloksena oli varsin kattava sarja selvityksiä, joilla kartoitettiin saariston asukkaiden ja siellä vapaa-aikaansa viettävien elinoloja ja tarpeita. Ensimmäiseksi tehtiin tutkimus saaristorannikosta Uudenmaan aluejärjestelmässä. Jatkossa tutkittiin veneilyn ja liikkumisen järjestämistä, sitten virkistyskalastusta. Projektissa tehtiin myös kehittämissuunnitelma Suomenlahden venematkailureitistöksi. Saariston asukkaita kuin myös kesäasukkaita ja siellä työskenteleviä haastateltiin palvelutarpeiden ja niiden kohtaamisen selvittämiseksi. Tammisaaren saaristosta tehtiin oma selvityksensä. Edelleen kartoitettiin luonnonsuojelualueita ja tutkittiin ammattikalastusta. Uudenmaan saariston jätehuollosta tehtiin oma tutkimuksensa. Saaristo- ja rannikkoprojektin päätösseminaari pidettiin vuonna 1992.

Vuonna 1994 järjestettiin suunnittelukilpailu Uudenmaan saariston kehittämisestä – Saaristokylä 2004, jonka voitti arkkitehti Petri Laaksonen ehdotuksellaan Inkoon Barösundin lossirantojen kehittämisestä.

'Storhelsingfors bör växa längs goda trafikleder'

Hbl 19.3.1990

■ En slutlig regionplan håller på att bli färdig för Helsingfors regionplaneförbunds område. Den förutsätter omkring 100 000 nya invånare inom 30 år. Den senaste tidens flyttningsrörelse tyder dock på att planen kan visa sig vara mycket överdimensionerad.

Dagens situation innehåller många frågetecken. Bland annat kan invandring från utlandet vända många prognoser upp och ner.

Detta konstaterar vicehäradshövding **Aarne Vanjoki** som den sista februari i år avgick med pension från posten som chef för Helsingfors regionplaneförbund.

☐ *Aarne Vanjoki lämnar Helsingfors regionplaneförbund efter 25 års tjänstgöring. Den nya regionplanen, som förutsätter 100 000 nya invånare inom 30 år, hörde till de sista uppgifterna för nu pensionerade planeraren.*

Länsmannen blev planerare

Aarne Vanjoki kan se tillbaka på en nästan 25-årig verksamhet inom regionplaneförbundet.

Han föddes i Helsingfors på Runebergsdagen 1927. Fadern **Ragnar Wathén** dog redan 1937. Modern tog namnet Vanjoki efter en å i sin hemkommun Vichtis.

Aarne Vanjokis flytande svenska är inte en typisk inlärd språkkunskap i skolan.

— Jag har släktingar som jag talar svenska med, upplyser han.

Under studietiden jobbade Vanjoki på Helsingfors stads polisinrättning. Han blev vicehäradshövding 1961. Efter att ha tjänstgjort som länsman i Högfors, Nummi-Pusula och Kervo-Tusby kom han till länsstyrelsens byggnads- och planeringsavdelning.

Från nyåret 1965 blev Helsingfors regionplaneförbund, som hittills hade arbetat på frivillig bas, lagstadgat. Till förbundet hör Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla, Vichtis, Nurmijärvi, Tusby, Kervo, Träskända och Hyvinge.

Den 15 mars samma år kom Aarne Vanjoki till förbundet som ombudsman. **Otto Flodin** var då regionplanechef. Han efterträddes 1968 av **Lars Hedman.** Då Hedman 1970 övergick till posten som planeringschef i Helsingfors stad blev Vanjoki i hans ställe regionplanechef.

Framtiden bär frågetecken

Under perioden 1950—75 kom det i medeltal 16 000 personer årligen till huvudstadsregionen. Det gällde att planera bostäder och arbetsplatser. Sedan skedde en stagnation som dock bröts av en ny men mindre inflyttningsvåg i början av 1980-talet. De senaste åren har inflyttningen varit ungefär lika stor som utflyttningen.

Åtminstone under fjolåret blev utflyttningen större. Typiskt är att befolkningsrörelsen inom den trängre huvudstadsregionen då uppvisade ett klart minus, men periferikommunerna hade fortfarande ett inflyttningsöverskott — men inte så stort att det skulle ha täckt förlusten i den trängre regionen. För hela regionens del blev det alltså i fjol utflyttningsöverskott.

Det är därför mycket svårt att säga om den nya regionplanen med 100 000 nya invånare är realistisk. Det kan bero på näringsutvecklingen i övriga delar av landet — och på den politiska utvecklingen i Europa. Tänk om prognosen ändå slår in "bakvägen" — genom invandring från utlandet, spekulerar Aarne Vanjoki.

'Amöbaplanen' lever

År 1965 hade Otto Flodin gjort ett första utkast till en regionplan. Han förde det dock inte till förbundsstyrelsen och -fullmäktige utan gömde det i sin skrivbordslåda av rädsla för att ett offentliggörande skulle höja markpriserna.

På den tiden hade direktören för Asuntosäätiö **Heikki von Hertzen** gjort upp sin privata "sjustadsplan" för Nyland. Den förutsatte sju satellitstäder runt Helsingfors varav en skulle placeras på Störsvik i Sjundeå som Asuntosäätiö ägde.

Otto Flodins utkast förutsatte däremot att huvudstadsregionen fingerlikt skulle byggas ut längs de existerande trafikleder-na.

Heikki von Hertzen kallade hånfullt Flodins utkast för "amöbaplanen", minns Aarne Vanjoki. Fast principen i denna plan håller än i dag. Också i det senaste förslaget till etapplan för tätortsområdena förutsätts en förbättring av trafikleder och en tätortskoncentration längs dessa.

— "Sjustadsplanen" gick däremot nästan spårlöst förbi — om man undantar den lyckade stadsbildningen Hagalund i Esbo, påpekar Vanjoki.

Etapp på etapp

— Vi började sedan göra upp en stomplan för regionen, berättar Aarne Vanjoki. Den godkändes i förbundsfullmäktige 1968. Stomplanen utgjorde en riktgivande grund för de fortsatta planeringsarbetena. Nu har praxis utvecklats så att stomplanen justeras vart fjärde år.

Parallellt sattes arbetet i gång med den verkliga regionplanen. Det skedde etappvis.

Den första etapplanen för grönområdena blev färdig 1975. Den fastställdes i miljöministeriet 1977, men fick laga kraft först 1980 sedan högsta förvaltningsdomstolen förkastat en del besvär mot planen.

En förnyad och utvecklad etapplan för grönområdena med jord- och skogsbruk, rekreation med mera såg dagens ljus 1984 och fastställdes i miljöministeriet 1987.

Så tillkom en etapplan för avfallshanteringen som också fastställdes 1987. Vidare har man utarbetat etapplaner för energiförsörjningen och för kulturhistoriskt värdefulla objekt.

Markreserv i Hfrs

— På det här sättet "ringade vi in" det svåraste — etapplanen för tätortsområdena, påpekar Aarne Vanjoki. Då den är klar är regionplanen färdig.

Den planen föreligger nu i förslag. Den har bordlagts i förbundsstyrelsen, men kommer upp på nytt i slutet av mars.

Det är den planen som förutsätter 100 000 nya invånare under 30 år och den är därför kanske betydligt överdimensionerad.

— Principen är att vi satsar på komplettering av gamla centra och förbättring av existerande trafikleder. Några nya "städer" finns det inte grund för, säger Aarne Vanjoki.

Kust- och stambanan bör enligt planen förbättras. Östmetron bör förlängas till Nordsjö och en västlig metro byggas från Gräsviken till Stensvik. Mårtensdalsbanan bör förlängas via Helsingfors flygstation i Sjöskog till stambanan. Tvärleden Ring II bör byggas från Västerleden till Tavastehusvägen. Ny bosättning och nya arbetsplatser lokaliseras till trafikledernа.

Vissa centra som t.ex. Kervo, Träskända, Nickby, Nummela, Lojo och Högfors bör utvecklas.

Men också i Helsingfors kan man genom ändring av markanvändningen få en reserv av byggnadsmark, t.ex. på Busholmen, i Gräsviken, Sockenbacka, Vik, Böle, Stensböle och Nordsjö. Det är till stor del fråga om mark som staden redan äger. Redan av ekonomiska och kommunikationstekniska skäl borde en utbyggnad här prioriteras.

Nyland en helhet

Aarne Vanjoki anser att Nyland i planeringen allt mer bör ses som en helhet. Men detta betyder inte att man snabbt borde sammanslå de fyra nuvarande regionplaneförbunden. Det är bäst att skynda långsamt.

Inom Lojonejdens regionplaneförbund överväger man dock en anslutning till Helsingfors regionplaneförbund. I Kyrkslätt finns det krafter som vill överföra kommunen från Västra Nylands regionplaneförbund till Helsingfors regionplaneförbund.

— Men vi har nog i stort sett samma syn på Kyrkslätt som man har inom Västra Nylands regionplaneförbund, påpekar Aarne Vanjoki. Så ur den synpunkten är en överföring inte så motiverad.

Alla de nuvarande regionplaneförbunden har tillräckligt med jobb. Kanske man kunde tänka sig ett utvidgat samarbete i form av en övergripande planering i stora drag för hela Nyland vid sidan av regionplaneringen, summerar Aarne Vanjoki.

Överborgmästare **Raimo Ilaskivis** planeringsrapport har som bekant på vissa avsnitt kolliderat med Helsingfors regionplanerings målsättningar.

I rapporten finns många goda idéer. Men markanvändningsplanen är under all kritik. Den kommer att gå lika spårlöst förbi som på sin tid Heikki von Hertzens sjustadsplan, spår Aarne Vanjoki.

Men vad skall pensionären Aarne Vanjoki själv göra nu?

— Jo, bland annat har jag en samling frimärken och gamla mynt som äntligen skall redas upp, svarar han.

Christian Mehlem

Aarne Vanjoen jäätyä eläkkeelle alkuvuodesta 1990 valittiin seutukaavajohtajaksi valtiotieteen maisteri Timo Honkala, joka kuitenkin jo seuraavana vuonna siirtyi apulaiskaupunginjohtajaksi Helsinkiin. Uudeksi seutukaavajohtajaksi valittiin jo vuodesta 1971 liiton hallintopäällikkönä toiminut valtiotieteen maisteri Aimo Lempinen.

Maakuntahallintouudistusta valmistellaan

Tuskin Uudenmaan seutukaava-aluejako oli saatu päätetyksi 1960-luvun puolivälissä, kun keskustelu seutukaava-alueiden yhdistämisestä alkoi. Keskustelu leimahti uudestaan käyntiin keväällä 1979, jolloin Vihdin kunta harkitsi eroamista Helsingin seutukaavaliitosta.

Ympäristöministeriö asetti marraskuussa 1985 työryhmän selvittämään, miten pääkaupunkiseudun ja muun Uudenmaan yleispiirteinen alueidenkäytön suunnittelu tulisi organisoida. Työryhmä sai mietintönsä valmiiksi maaliskuussa 1987. Toimeksiantoon sisältyivät seutukaavaliittojen yhteistyön ja toiminnan koordinoinnin tehostaminen ja seutukaava-alueiden rajojen tarkistaminen, mutta myös mahdollinen tarve muuttaa seutukaava-aluejakoa. Työryhmä totesi aluksi, että Uudenmaan seutukaava-aluejako poikkeaa muusta maasta, koska liittojen alueet eivät vastaa talousmaakuntia, vaan tämän tason alapuolella olevia ns. kaupunkitason yksiköitä ja että ainoa vaikutuspiirin keskusalue on Helsinki.

Helsingin seutukaavaliitto ehdotti Uudenmaan neljän seutukaavaliiton yhdistymistä, mutta pienemmät liitot yhdistivät voimansa ja asia raukesi silläkin kertaa.– Helsingin kaupunki kannatti tuolloin kahden seutukaavaliiton mallia, jossa pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa olisivat erillään.

> *Vihtiläinen valtuutettu Päivi Varpasuo totesi liittovaltuuston kokouksessa, että ennen murtuu Berliinin muuri kuin Itä-Uudenmaan ja Helsingin seutukaavaliiton raja.*

Myöhemmin vuonna 1987 valtioneuvoston asettama, apulaiskaupunginjohtaja Erkki Tuomiojan johdolla toiminut seutuhallintokomitea esitti, että pääkaupungin seutuhallinnosta tulisi säätää lailla ja että näin perustettavan seutuhallinnon seutuvaltuusto valittaisiin välittömillä vaaleilla kunnallisvaalien yhteydessä. Seutuhallinto olisi huolehtinut mm. seutukaavoituksesta ja samalla lakkautettavan YTV:n tehtävistä sekä lisäksi eräistä asuntopolitiikkaan liittyvistä kysymyksistä, virkistysalueisiin ja vapaa-ajan laitoksiin liittyvästä yhteistyöstä ja vielä ammatillisesta koulutuksesta. Seutuhallintokomitean ehdotuksia ei kuitenkaan toteutettu.

Seutukaava- ja maakuntaliittojen yhdistämistä osaltaan edistävä uusi kunnallislaki astui voimaan helmikuussa 1990, samoin rakennuslain muutokset. Helsingin kaupunki oli ottanut kantaa seutukaavaliittokysymykseen ja teki esityksen valtioneuvostolle huhtikuussa 1990: ”Uudenmaan lääni

Laajassa katsauksessaan Uudenmaan seutukaavaliittojen toimintaan ympäristöministeriön työryhmä totesi, että suunnittelu- ja tutkimustoiminnan määrä vaihteli suuresti eri liitoissa. Vuoteen 1984 mennessä Helsingin seutukaavaliitossa oli julkaistu 222 tutkimusta, suunnitelmaa tai raporttia. Työryhmä huomautti kuitenkin, että ns. pienet liitot olivat osallistuneet osaan julkaisutoiminnasta – liitoillahan oli yhteisiä julkaisuja varten oma sarja, jota Helsingin seutukaavaliitto piti yllä. Määrän lisäksi myös painopisteet olivat liittojen kesken erilaisia. Helsingin seudusta oli tehty erityisesti asumiseen ja liikenteeseen liittyviä tutkimuksia.

muodostaa talousmaantieteellisesti melko kiinteän kokonaisuuden eikä läänin jakautumista neljään erilliseen osa-alueeseen voida enää pitää talousmaatieteellisesti perusteltuna. Muutoinkaan Uudenmaan läänin jakamista neljään erilliseen seutukaavaliittoon ei voida pitää tarkoituksenmukaisena." Helsingin kaupunki esittikin Uudenmaan seutukaavaliittojen yhdistämistä. Vantaan kaupunki puolestaan uhkasi erota molemmista Uudenmaan maakuntaliitoista, ellei koko läänin kattavaa tai ainakin Helsingin ja Länsi-Uudenmaan alueen seutukaava- ja maakuntaliittoa perustettaisi. Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton valtuusto kehotti jäsenkuntiaankin "ilmaisemaan näyttävästi mielipiteensä oman itsenäisen seutukaavaliiton puolesta". Itä-Uudenmaan liiton liittovaltuusto siirsi asian valmistelun liittohallitukselle. Länsi-Uudenmaan liiton kunnista Lohja, Lohjan kunta, Karkkila ja Nummi-Pusula olivat tehneet seutukaavaliitolleen esityksen liiton kuntien liittymisestä Helsingin seutukaavaliittoon, ja Karjalohja yhdessä Sammatin kanssa oli ilmoittanut, etteivät kunnat vastusta liittymistä.

Uudenmaan maakuntaliiton hallitus oli asettanut elokuussa 1990 toimikunnan pohtimaan maakuntaliittojen ja seutukaavaliittojen yhteistyötä – tarkoituksena oli tehdä esitys toimintojen järjestämisestä Uudellamaalla. Toimikunta koostui alueen kaupungin- ja kunnanjohtajista. Mietinnössä esitettiin kaikkiaan kuutta erilaista ratkaisumallia, joista mikään ei toteutunut sellaisenaan.

Mietinnössä perusteltiin uudistuksen tarvetta useilla tekijöillä. Euroopan yhdentyminen toisi mukanaan kansainvälisyyden vaatimuksen, aluepolitiikassa edunvalvonnan ja seutusuunnittelun yhteistyölle oli tarvetta, Uuttamaata tuli kehittää entistä tasapuolisemmin, seutukaavoituksesta toivottiin yleispiirteisempää, kehittämishankkeet olivat jo nyt rajat ylittäviä, maankäytön suunnittelu, kehittämispolitiikka ja edunvalvonta olivat jo yhdistymässä muualla maassa ja alueellisen suunnittelun koordinoinnin tarve oli kasvamassa, kun työssäkäyntialue oli koko ajan laajenemassa. Haluttiin suurempi kokonaisuus. Lisäksi arveltiin yhdistymisestä seuraavan kustannusten pienenemisen. Henkilöstön, "valtavan voimavaran", asiantuntemusta ja työpanosta ajateltiin hyödynnettäväksi entistä tehokkaammin. Toiminta-alueen laajentuessa pidettiin mahdollisena myös aluetoimistoja ja etätyötä. Suurin osa toimikunnasta oli koko läänin kattavan monitoimialaisen kuntainliiton kannalla. Päätäntävalta oli kuitenkin kunnilla.

Uudenmaan maakuntaliitto perusti vielä vuonna 1992 työryhmän, joka ehdotti maakuntahallinnon perusteellista uudistamista. Helsingin seutukaavaliiton liittohallitus torjui ehdotuksen. Sen

Huhtikuussa 1993 myös Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton (Västra Nylands regionplansförbund) liittovaltuusto teki päätöksen liittymisestä uuteen liittoon, mitä Tammisaaren kaupunki ja Inkoon kunta kuitenkin vastustivat. Valtioneuvosto teki päätöksen 7.10.1993. Kuntayhtymän perussopimuksesta, joka kaikkien jäsenkuntien oli yksimielisesti hyväksyttävä, käytiin sitkeitä neuvotteluja. Uudenmaan liiton perussopimus saatiin kuitenkin hyväksytyksi vasta vuoden 1995 alusta. Uudenmaan liiton liittohallitus oli todennut liittojen yhdistymisasiasta elokuussa 1993: "Uudenmaan liittojen aluejakokysymystä on lainvalmisteluvaiheessa pidetty ongelmallisena. Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, että mikäli Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton ja Uudenmaan liiton yhdistyminen toteutuu, on ilmeistä, että myös Itä-Uudenmaan liiton jäsenkunnat päättävät Itä-Uudenmaan liiton yhdistämisestä Uudenmaan liittoon lähiaikoina."

mielestä riitti, että seutukaavaliitot ja maakuntaliitto yhdistetään. Samana vuonna valtioneuvoston päätöksellä yhdistettiin kolme Uudenmaan neljästä seutukaava-alueesta, Itä-Uusimaa jäi omaksi alueekseen.

Samaan aikaan valmisteltiin myös aluekehittämistehtävien siirtoa lääninhallituksilta maakunnan liitoille. Helsingin seutukaavaliiton liittohallitus antoi lausunnon asiasta ja piti mahdollisena, että tehtävät ja samalla osa lääninhallituksen henkilökuntaa otettaisiin vastaan vuoden 1994 alusta, "mikäli siitä ei aiheudu ylimääräisiä kuluja".

Liittojen yhdistyminen lähenee

Nummi-Pusulan kunnanhallitus oli lähettänyt maaliskuussa 1990 liittohallitukselle esityksen seutukaava-aluejaon kehittämisestä eli Länsi-Uudenmaan kuntien liittymisestä Helsingin seutukaavaliittoon, ja huhtikuussa hallitus sai vastaavat esitykset muilta jäsenkunnilta. Liittohallitus päätti tuolloin antaa liiton toimiston tehtäväksi laatia yhdessä Helsingin seutukaavaliiton kanssa muistio liittojen yhdistämisen vaatimista toimenpiteistä. Muistio tehtiin ja siitä neuvoteltiin jäsenkuntien kunnanjohtajien kanssa, liittohallitus käsitteli asiaa edelleen ja hyväksyi muistion jatkovalmistelujen pohjaksi. Liittovaltuustolle asia esiteltiin lokakuun kokouksessa vuonna 1990. Toimenpideehdotuksia valtuusto ei tehnyt, mutta evästyksiä jatkovalmisteluun saatiin: yhdistymisen edut ja haitat, myös taloudelliset, tulisi punnita ja pitää huolta siitä, että luottamushenkilöt osallistuisivat osaltaan valmisteluun.

Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton liittovaltuusto sai yhdistymisasian varsinaisesti käsiteltäväkseen lokakuussa 1991. Helsingin seutukaavaliiton edustajat ja Länsi-Uudenmaan kunnallisjohtajat olivat neuvotelleet liittymisestä keskenään ja esitelleet asian myös ympäristöministeriölle. Kaikki liiton jäsenkunnat olivat ilmoittaneet kannattavansa liittymistä Helsingin seutukaavaliittoon. Niinpä liittovaltuusto päätti tehdä esityksen valtioneuvostolle seutukaavajaon muuttamiseksi. Esityksessä olivat mukana myös Helsingin seutukaavaliitto ja lisäksi Mäntsälän ja Pornaisten kunnat Itä-Uudeltamaalta.

Valtioneuvosto hyväksyi 15.10.1992 esityksen, että Länsi-Uudenmaan seutukaava-alueen kunnat liitetään Helsingin seutukaavaliittoon. Kuntainliitto siis lakkautettiin, sen velat ja varat sekä henkilökunta kokonaisuudessaan siirtyivät uuteen liittoon.

Uudenmaan liitto – Nylands förbund

Vuoden 1993 alussa yhdistyivät Helsingin seutukaavaliitto ja Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto sekä Uudenmaan suomenkielinen maakuntaliitto. Alueeseen lisättiin kuntien anomuksesta valtioneuvoston päätöksellä kolme uutta kuntaa, Mäntsälä ja Pornainen Itä-Uudenmaan liitosta sekä Kirkkonummi Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitosta. Uusi kuntayhtymä sai nimen Uudenmaan liitto – Nylands förbund. Vuoden 1994 alusta liiton alue käsitti 24 kuntaa, kun siihen liittyivät loputkin Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton kunnat. Uudellemaalle jäi siis kaksi liittoa: Uudenmaan liitto ja 11 kunnan muodostama Itä-Uudenmaan liitto. Uudenmaan liiton perussopimus astui voimaan vasta vuoden 1995 alusta, kun kaikki kunnat olivat sen hyväksyneet.

Samalla kun alue laajeni, liitosta tuli selkeämmin kaksikielinen. Osa Helsingin seutukaavaliiton julkaisuista ja Uudenmaan liittojen yhteisistä julkaisuista oli aiemminkin painettu sekä suomen- että ruotsinkielisinä. Uudenmaan läntisimmän osan kuntien tulo yhteiseen liittoon merkitsi kuitenkin kaksikielisyyden ottamista huomioon entistä paremmin. Maakuntavaltuuston esityslistat, pöytäkirjat ja valtuuston päätettäviksi tulevat asiakirjat käännettiin ruotsiksi, mitä varten liittoon palkattiin kielenkääntäjä. Jotta Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton kuntien erityistarpeet olisi voitu ottaa paremmin huomioon, käytettiin perussäännössä jo ennestään ollutta mahdollisuutta ja perustettiin aluetoimikunta, johon Läntisen Uudenmaan kunnat valitsevat edustajansa. Läntisen Uudenmaan aluetoimikuntaan ovat vuodesta 2001 lähtien voineet osallistua asiantuntijoina myös alueen kuntien johtajat.

Uudenmaan ruotsinkielisen maakuntaliiton arveltiin voivan edelleen toimia itsenäisenä, koska Uudenmaan liiton alue ei kattaisi koko sen toimialuetta. Sittemmin liitto lakkautettiin ja siitä muodostettiin koko etelärannikolla toimiva Sydkustens landskapsförbund vuonna 1998.

Yhdistyneiden liittojen henkilökunta retkellä Länsi-Uudellamaalla kesäkuussa 1993. Valokuvaaja Esko Eerola.
Personalen vid de förenade förbunden på utflykt till Väst-Nyland i juni 1993. Fotograf Esko Eerola.

Aluepolitiikan alkuvaiheet ajoittuvat 1960-lukuun, jolloin luotiin määräaikainen lainsäädäntö kehitysalueita varten. Seuraavalla vuosikymmenellä säädettiin laki alueellisen kehityksen edistämisestä, missä lääninhallitusten rooli oli keskeinen. Alueellisia kehittämissuunnitelmia tuli laatia yhteistyössä seutukaavaliittojen ja piirihallintoviranomaisten kanssa ja kuulla tarvittaessa kuntia sekä elinkeinoelämän ja järjestöjen edustajia.

Rakennuslain uudistaminen ja väliportaanhallinnon uudistus olivat olleet vireillä myös 1980-luvun alussa. Alue- ja yhdyskuntapoliittisen ministerivaliokunnan työryhmä käsitteli uudistuksia, joiden tarkoitus oli selkeyttää lääninhallinnon ja seutukaavoituksen tehtäväjakoa. Aluepoliittista suunnittelua esitettiin muutettavaksi niin, että luovuttaisiin valtakunnallisesta ja eri ministeriöiden alueidenkäytön kehittämissuunnitelmista, mutta läänit laatisivat kuitenkin omia alueellisia kehittämissuunnitelmiaan. Seutusuunnittelun keskusliiton johtaja Juha Talvitie toivoi puheessaan Helsingin seutukaavaliiton liittovaltuuston kokouksessa kesäkuussa 1981, että tarpeetonta päällekkäisyyttä voitaisiin välttää. Haasteena liitoille hän piti yhteiskunnallisten muutosten tietynlaista ennakoimattomuutta, minkä vuoksi paineet alueellista suunnittelua kohtaan kasvavat.

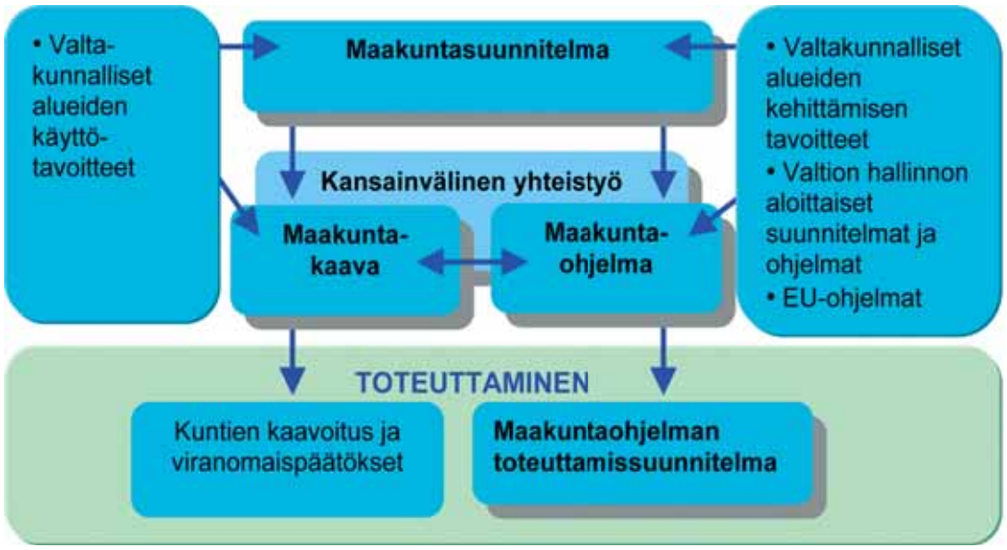

Laki alueiden kehittämisestä laajentaa toimintaa

Aluehallinnossa tapahtui suuria muutoksia 1990-luvulla. Kuntalakiin otettiin kuntien yhteistoimintasäännöksiin erilliset maakunnan liittoa koskevat säännökset.

Maakunnan liitot saivat uuden tehtävän ja lisää vastuuta aluekehittämislain myötä vuonna 1994. Käytännössä koko maan maakunnan liitot toimivat aluekehittämisviranomaisina vuoden 1994 alusta lähtien. Ympäristöasioiden aluehallintoa vahvistettiin vuonna 1995 perustamalla ympäristöministeriön alaiset alueelliset ympäristökeskukset, joihin yhdistettiin vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallitusten ympäristöyksiköt. Suuressa lääninhallintouudistuksessa vuonna 1997 läänien lukumäärää vähennettiin kahdestatoista kuuteen. Uudistuksen yhteydessä osa läänien tehtävistä siirrettiin maakunnan liitoille, osa valtion aluehallintoon perustetuille työvoima- ja elinkeinokeskuksille. Aluekehityslain perusteella maakunnan liitot vastasivat yleisestä alueiden kehittämisestä, edunvalvonnasta ja myös siihen liittyvistä kansainvälisistä tehtävistä.

Uuden lain mukaan alueiden kehittäminen perustui erityisiin ohjelmiin: Uudenmaan liiton tuli laatia alkuvaiheessa alueelleen maaseutuohjelma, saaristo-ohjelma, osaamiskeskusohjelma sekä raja-alueohjelma. Uutena elementtinä tuli mukaan maakunnan kehittämishankkeiden yhteen sovittamista varten perustettu kuntien, elinkeinoelämän ja työmarkkinajärjestöjen edustajista koostuva maakunnan yhteistyöryhmä. Aluekehittämislaki määritteli suunnittelujärjestelmän, johon kuuluivat valtakunnallisten linjausten lisäksi alueellinen maakuntasuunnitelma, maakuntaohjelma ja sen toteuttamissuunnitelma.

Aluekehittämislakia muutettiin vuonna 2003, minkä jälkeen suunnittelujärjestelmään kuuluvat pitkän aikavälin strateginen maakuntasuunnitelma, valtuustokausittain tehtävä maakuntaohjelma sekä sen toteuttamissuunnitelma.

Aluekehittämissopimuksen allekirjoitustilaisuus Katajanokan Kasinolla 2002.
Vasemmalta Tapio Myllymäki VR Osakeyhtiöstä, Hannu Paju TE-keskuksesta, Rita Piirainen Uudenmaan tiepiiristä, maakuntajohtaja Aimo Lempinen, maakuntahallituksen puheenjohtaja Risto Ranta, johtaja Leena Saviranta Uudenmaan ympäristökeskuksesta ja liikennejohtaja Anne Herneoja Ratahallintokeskuksesta.

Regionutvecklingsavtalet undertecknas på Brändö Casino år 2002. Från vänster Tapio Myllymäki från VR Aktiebolaget, Hannu Paju från Nylands arbeskrafts- och näringscentral, Rita Piirainen från Nylands vägdistrikt, landskapsdirektör Aimo Lempinen, landskapsstyrelsens ordförande Risto Ranta, direktör Leena Saviranta från Nylands miljöcentral och trafikdirektör Anne Herneoja från Banförvaltningscentralen.

Maakuntaa kehitetään hankkeilla

Valtion talousarviosta maakuntien jaettavaksi tarkoitettu kehittämisraha oli aluekehittämislainsäädännön myötä maakunnan liittojen alueensa hankkeisiin jaettavaksi tarkoitettu uusi rahoitusinstrumentti, jota oli käytettävissä vähiten maan eteläosassa. Rahaa myönnettiin ensisijaisesti maakunnan elinkeinotoiminnan kehittämiseen. Se oli osittain varattu EUn osarahoittamien hankkeiden valtion vastinrahaosuudeksi.

Maakunnan liitot olivat saaneet rahanjakamisoikeuden, koska aluekehitysviranomaisista ainoastaan niillä oli EU:n mittapuun mukainen demokraattinen päätöksentekojärjestelmä.

> *Maakuntarahaa sai alkuun hakea määräajoin. Maakuntahallitus sai yksityiskohtaisesti käsiteltäväkseen jokaisen maakuntarahahakemuksen, mikä työllisti kovasti sekä hallitusta että hakemuksia käsitteleviä viranhaltijoita ja lisäsi huomattavasti myös kokouspapereiden määrää. Käytäntöjä muutettiin sittemmin niin, että haku oli jatkuva ja samalla luotiin joustavampi järjestelmä hankkeiden valmisteluun.*

Osaamiskeskusohjelma

Aluekehittämistyötä Uudenmaan liitto on tehnyt oman alueen edellytyksistä ja tavoitteista lähtien. Alueen vahvuuksiin perustuvan osaamiskeskusohjelman toteuttamista varten perustettiin vuonna 1995 Culminatum-yhtiö, jossa liitto on ollut alusta alkaen mukana suurimpana yksittäisenä omistajana. Työssä ovat olleet mukana pääkaupunkiseudun kunnat, alueen yliopistot ja korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja elinkeinoelämä.

Kulttuuri ja matkailu

Matkailu ja siihen liittyvien elinkeinojen edistäminen ovat sisältyneet sekä seutukaavaliiton, maakuntaliiton että maakunnan liiton seudun kehittämisen keinovalikoimaan. Jo vuonna 1977 tehtiin ensimmäinen koko Uudenmaan kattava matkailun kehittämisohjelma. Matkailumarkkinointiprojekti *Upea Uusimaa* jatkui maakuntaliitosta Uudenmaan liittoon. Matkailun taloudellisia vaikutuksia selvitettiin vuonna 2001 teetetyssä selvityksessä.

Vuonna 1998 valmistuneessa Uudenmaan kulttuuriohjelmassa korostettiin kulttuurin merkitystä kaikelle alueelliselle kehittämiselle. Kulttuurin pitäisi sen mukaan käsitteenä ulottua laajalle: kotiseututyöstä kansainvälistymiseen, taidekasvatuksesta kulttuuriteollisuuden kehittämiseen ja kulttuuriympäristön suojelemisesta lähiöparantamiseen. Ohjelmassa ehdotetaan, että laadittaviin kehittämisohjelmiin sisällytettäisiin kulttuurivaikutusten arviointi samaan tapaan kuin on arvioitava hankkeiden ympäristövaikutuksia.

Matkailuelinkeinon edistämisestä voidaan mainita esimerkkinä maakuntaliiton 1980-luvun lopulla käynnistämä yhteispohjoismainen Kuninkaantie-matkailureittiyhteistyö. Mukana olivat alueet Varsinais-Suomesta Kymenlaaksoon sekä kymmeniä kuntia ja yrityksiä. Matkailureitistä tuli Suomen ensimmäinen virallinen matkailutie. *Kuninkaantie eteläisessä Suomessa* oli vuonna 2005 päättynyt kymmenen vuoden mittainen suurhanke, jossa kehitettiin Kuninkaantien kylteistä tunnistettavia matkailureittejä palveluineen Varsinais-Suomen, Uudenmaan, Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson liiton sekä alueen noin neljänkymmenen kunnan kanssa. Yhteistyö ulottui pohjoismaiden lisäksi Venäjälle ja Baltian maihin, ja hankkeisiin käytettiin mm. Euroopan unionin Interreg-ohjelmarahoitusta. Historia, kulttuuri ja kestävä kehitys ovat olleet avainkäsitteitä Kuninkaantien tuotekehittelyssä ja markkinoinnissa.

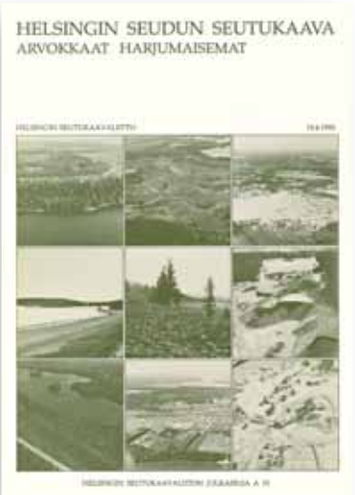

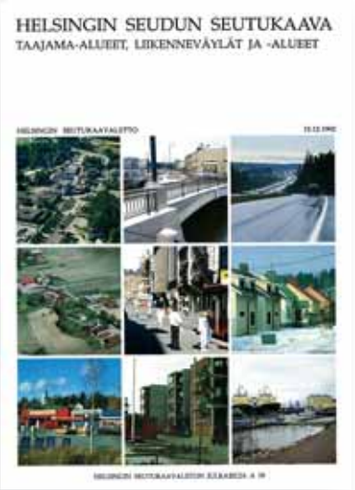

Uudellamaalla voimassa viisitoista seutu- tai maakuntakaavaa

Aluekehittäminen oli uusi elementti uuden liiton työssä, mutta lakisääteinen kaavoitustyö säilytti asemansa liiton prioriteeteissa.

Rakentamattomia ja rakennettuja alueita rajaavat viheralueita käsittävät Helsingin seudun vaihekaavat olivat saaneet lainvoiman 1980-luvulla. Energiahuollon alueet -seutukaava sai ympäristöministeriön vahvistamispäätöksen lokakuussa 1994; arvokkaat harjumaisemat -seutukaava sai lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä lokakuussa 1996.

Muita vaihekaavoja täydentävän, taajama-alueet, liikenneväylät ja -alueet käsittävän seutukaavan Helsingin seutukaavaliiton liittovaltuusto hyväksyi vuonna 1992. Näin seutukaava kattoi kaikki maankäyttömuodot silloisella seutukaava-alueella, ja seutukaavoitukselle alun perin määrätty tehtävä oli täytetty. (Rakennuslain 22 §: ”Seutukaavaliiton tulee … viivytyksettä laatia seutukaava…”) Aikaa oli kulunut 28 vuotta.

Ympäristöministeriö vahvisti taajamaseutukaavan 18.6.1996, mutta jätti kuitenkin vahvistamatta suunniteltuun Vuosaaren satamaan johtavat maaliikenneyhteydet. KHO päätti tällä perusteella, ettei myöskään sataman aluevarausta voi vahvistaa, koska yhteydet puuttuivat. Sataman yksityiskohtaisempi suunnittelu oli jatkunut jo pitkään Helsingissä. Koska hankkeen kaavallisiin edellytyksiin oli katsottu kuuluvan, että satamalle oli aluevaraus lainvoimaisessa seutukaavassa, syntyi tarve laatia erillinen Vuosaaren satamaa ja sen liikenneyhteyksiä koskeva seutukaava. Sellainen laadittiinkin ripeästi ja liittovaltuusto hyväksyi sen vuoden 28.12.1999. Tämä oli viimeinen mahdollinen ajankohta, jolloin kaava voitiin hyväksyä rakennuslain mukaisena seutukaavana. Seutukaavan vahvistuskäsittely keskittyi pääasiassa sataman NATURA-vaikutuksiin. Seutukaava sai lainvoiman vuonna 2002, jolloin satamaa voitiin ryhtyä toteuttamaan.

Vuosaaren satamaa ja sen liikenneyhteyksiä koskevasta seutukaavasta tuli näin Suomen viimeinen seutukaava. Jo vähän aikaisemmin oli siirrytty uuden maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin käytäntöihin.

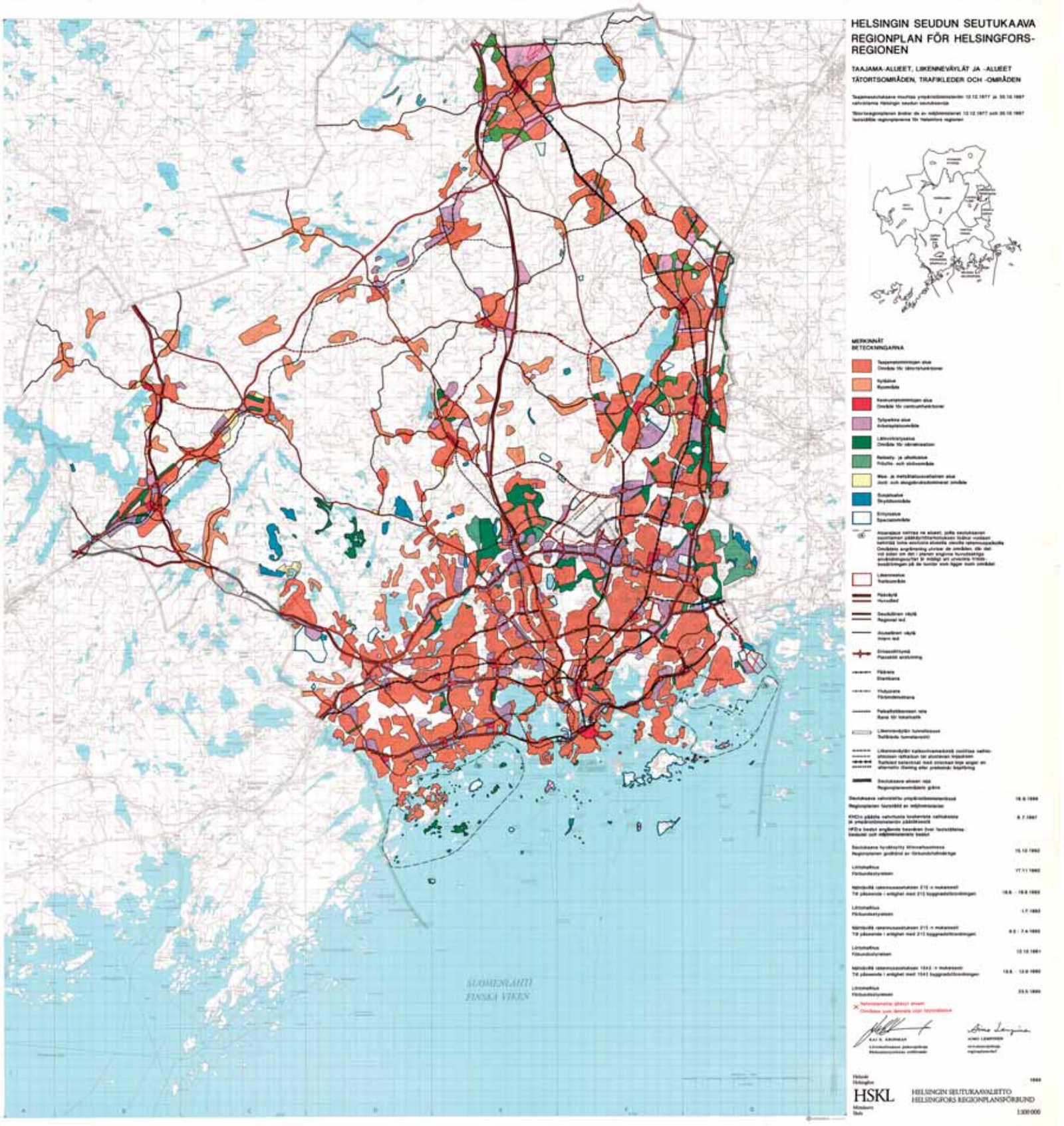
HELSINGIN SEUTUKAAVA
REGIONPLAN FÖR HELSINGFORS-REGIONEN
TAAJAMA-ALUEET, LIIKENNEVÄYLÄT JA -ALUEET
TÄTORTSOMRÅDEN, TRAFIKLEDER OCH -OMRÅDEN
MERKINNÄT
BETECKNINGARNA
SUOMENLAHTI
FINSKA VIKEN
HSKL
HELSINGIN SEUTUKAAVALIITTO
HELSINGFORS REGIONPLANSFÖRBUND
1:300 000

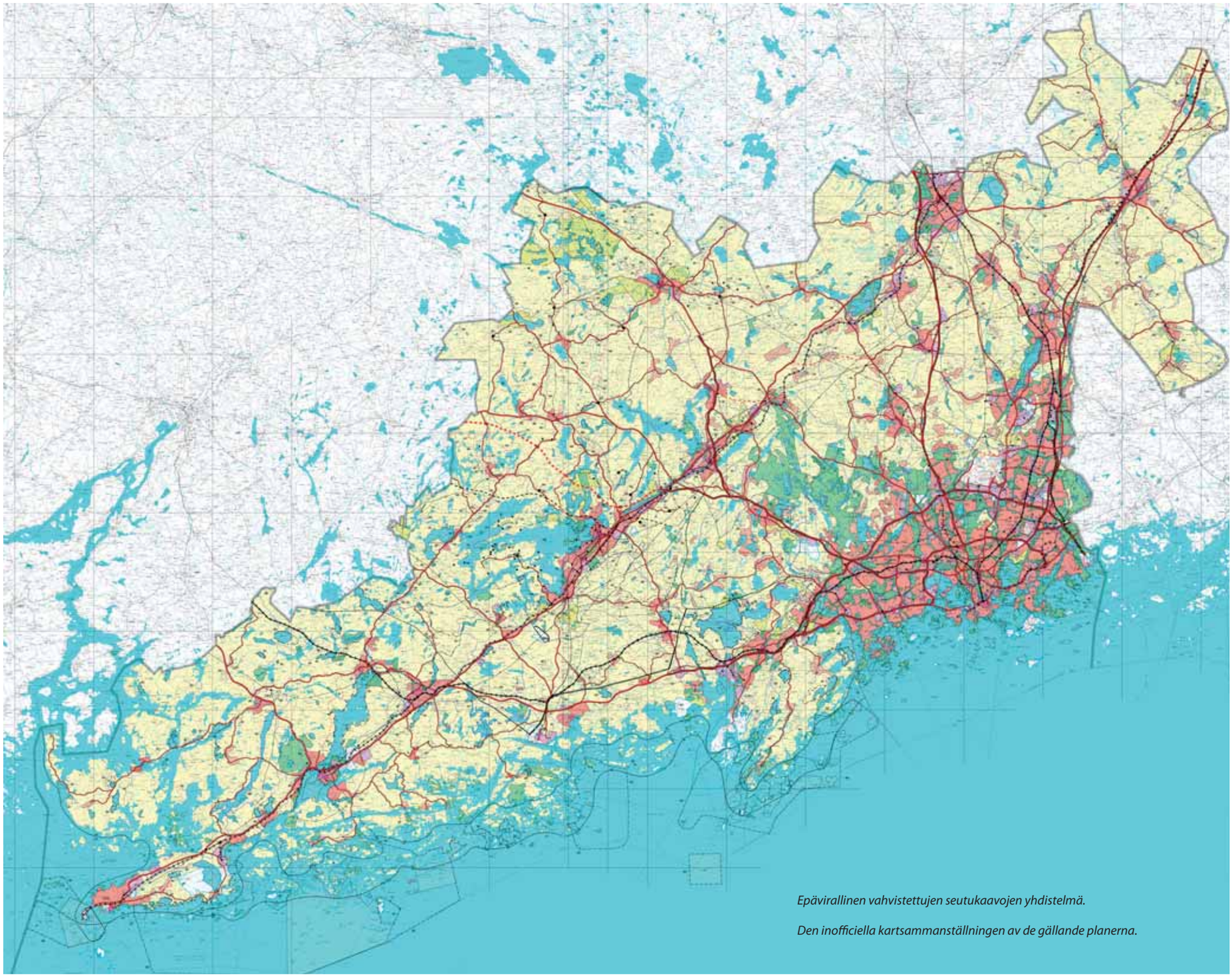

Epävirallinen vahvistettujen seutukaavojen yhdistelmä.

Den inofficiella kartsammanställningen av de gällande planerna.

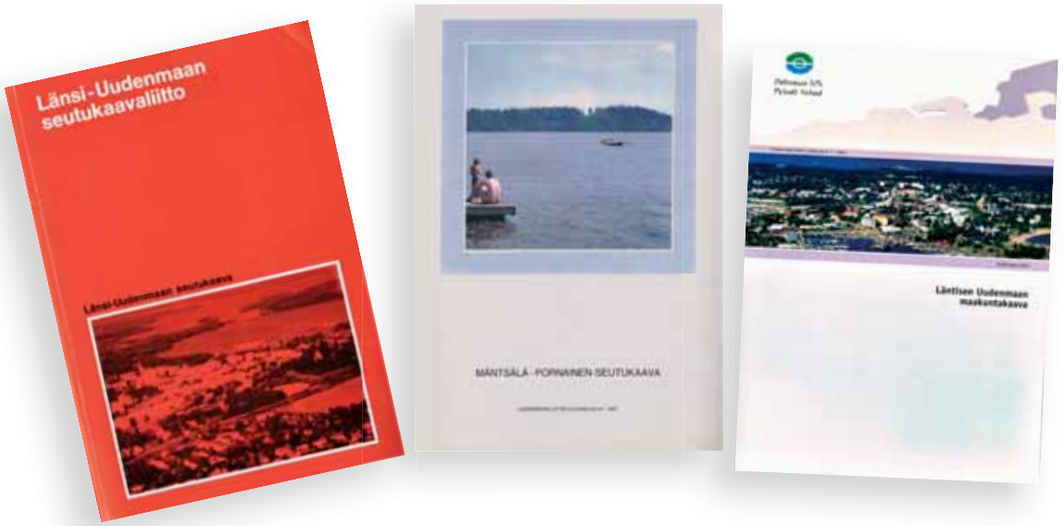

Suunnittelualueen laajennuttua oli tehtävänä myös liittyneiden liittojen seutukaavaprosessien loppuun saattaminen ja yhtenäistäminen. Länsi-Uudenmaan seutukaava vahvistettiin vuonna 1996. Itä-Uudeltamaalta Uudenmaan liittoon tulleille kunnille laadittiin myös oma seutukaavansa: Mäntsälän – Pornaisten seutukaava vahvistettiin vuonna 2000. Seutukaavana aloitettua Läntisen Uudenmaan kaavan laadintaa jatkettiin uuden maakäyttö- ja rakennuslain mukaisena ns. ”siirtymävaiheen” kaavana ja se vahvistettiin maakuntakaavana vuonna 2002. Vahvistetuista kaavoista on laadittu koko maakunnan alueen kattava epävirallinen yhdistelmäkartta.

Automaattista tietojenkäsittelyä oli käytetty suunnittelun apuna jo kuusikymmentäluvun lopulta lähtien. Valtion tietokonekeskuksen kanssa oli organisoitu laaja yhteistyö ja muun muassa ruuturekisteri sisälsi valmiudet aluetiedon automaattiseen käsittelyyn. Tuohon aikaan tietokoneet olivat puimakoneen kokoisia ja käytössä olivat reikäkortit ja nauhat.

Työtekniikat ovat muuttuneet: kuudenkymmenen vuoden aikana on siirrytty kalkeeripaperista vahasmonistuksen kautta kopiokoneisiin ja skannaukseen, kynistä kirjoituskoneisiin, mekaanisista kirjoituskoneista sähkökirjoituskoneiden kautta henkilökohtaisiin tietokoneisiin. Kartat piirrettiin pitkään käsin, vaativat hiusterät vain vaihtuivat aikaa myöten grafoksiin ja ”rapidoihin”, ”voi”- eli kuultopaperit muoveihin, vesivärit ja puuvärit värikalvoihin ja tussikyniin, sabluunat, ”letrat” ja irtokirjaimet kirjainteippeihin. Myös korjauslakkaa ja partakoneen terää tarvittiin usein. Mäntsälän – Pornaisen seutukaavakarttaa piirrettäessä hyödynnettiin ensimmäisen kerran paikkatieto-ohjelmaa. Piirtämössä ei tarvita enää pantografia, jolla pienennettiin karttoja eikä planimetriä, jolla laskettiin pinta-aloja. Lähettejä ei enää soiteta hakemaan piirustusrullia, digitaalinen aineisto lähetetään sähköisesti tai levykkeelle poltettuna painettavaksi. Valopöydätkin ovat käyneet lähes tarpeettomiksi. Saksitaitto ja muu ”leikkaa ja liimaa” -työskentely sekä tarkkuutta vaativa asemointi paino- ja kopiotöitä varten jää historiaan taitto-ohjelmien yleistymisen myötä. Piirtäjät ja konekirjoittajatkin ovat jo vuosia sitten muuttuneet suunnitteluavustajiksi ja sihteereiksi.

Aleksanterinkatu 15:n piirtämössä työskennellään 1970-luvulla: vasemmalta oikealle Anita Eld, Sinikka Lehtonen ja Vieno Rainila. Kuva Vieno Rainilan albumista.

Från vänster till höger: Ritarna Anita Eld, Sinikka Lehtonen och Vieno Rainila jobbar på 1970-talet. Bild ur Vieno Rainilas album.

Piirtäjien työpäivä venähti usein myöhään yöhön. Valokuva Holger Östenson.

Riterskornas arbetsdag sträckte sig ofta långt in på natten. Fotograf Holger Östenson.

Maakuntakaavaa työstetään. Pöydän ääressä istumassa vasemmalta Jukka Hynninen, Olavi Veltheim, Asta Tirkkonen ja Lasse Rekola, seisomassa vasemmalta Kaarina Rautio, Lauri Hakala ja Tuula Palaste-Eerola. Kuvaaja Seija Vanhanen.

Arbete kring landskapsplanen. Vid bordet sitter från vänster Jukka Hynninen, Olavi Veltheim, Asta Tirkkonen och Lasse Rekola, stående till vänster är Kaarina Rautio, Lauri Hakala och Tuula Palaste-Eerola. Fotograf Seija Vanhanen.

Nähtävillä oleva maakuntakaavaehdotus tarkasteltavana marraskuussa 2003. Förslaget till landskapsplan är framlagt i november 2003.
Maakuntakaavan ohjaustoimikunnan kokous vuonna 2003. Vasemmalta maakuntahallituksen jäsenet Matti Färling, Jussi Pajunen ja Pekka Sauri sekä Lauri Hakala Uudenmaan liitosta.

Landskapsplanens styrgrupp håller möte år 2003. Från vänster Matti Färling, Jussi Pajunen och Pekka Sauri samt Lauri Hakala från Nylands förbund.

Maakunnan suunnittelu muuttuvassa maailmassa

Uudelle vuosituhannelle saavuttaessa aika oli kypsynyt myös maankäyttöä ohjaavan lainsäädännön uudistamiselle. Rakennuslakia oli aikojen saatossa muuteltu ja täydennelty sieltä täältä aina tarpeen mukaan, mutta vuoden 2000 alusta vanha laki korvattiin kokonaan uudella maankäyttö- ja rakennuslailla. Uuden lain mukaan kuntien kaavoja ei tarvinnut enää alistaa valtion vahvistettavaksi. Seutukaava korvattiin maakuntakaavalla, joka on seutukaavaa yleispiirteisempi. Maakuntakaavassa esitetään vain merkitykseltään valtakunnallisia, maakunnallisia ja useampaa kuin yhtä kuntaa koskevia aluevarauksia. Sille on haluttu antaa aluevaraussuunnitelman lisäksi myös uutta painoarvoa maakunnan kehittämisessä. Tämä näkyy myös uusissa maakuntakaavamerkinnöissä, joissa on oma luokkansa kehittämisperiaatemerkinnöille.

Paitsi maakunnan tahdon ilmaisijana maakuntakaavalla on tärkeä rooli uuden lainsäädännön mukaisten valtioneuvoston hyväksymien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden välittäjänä kuntien kaavoitukseen. Maakuntakaava onkin uudessa lainsäädännössä ainoa kaavamuoto, joka edelleen alistetaan vahvistettavaksi, vahvistavana viranomaisena on ympäristöministeriö kuten vanhoilla seutukaavoillakin. Maakuntakaavan roolin merkittävyyttä korostaa myös se, että uudessa laissa valtion ja kuntien viranomaisille säädettiin velvollisuus edistää maakuntakaavan toteuttamista.

Maakunnan liiton työtä ohjaa maankäyttö- ja rakennuslain rinnalla aluekehittämislaki. Näiden lakien perusteella maakunnan suunnittelujärjestelmään kuuluvat maakuntakaavan lisäksi kehittämisen periaatteet määrittelevä maakuntasuunnitelma sekä hankkeiden toteuttamiseen paneutuva maakuntaohjelma. Alueidenkäytön suunnitteluun ovat vaikuttaneet myös eräät kansainväliset sopimukset, joihin Suomi on sitoutunut.

Uudellamaalla siirrytään maakuntakaavoitukseen

Maakuntakaava jatkaa seutukaavojen perinnettä. Uudenmaan ensimmäisen maakuntakaavan valmistelu aloitettiin jo ennen vuonna 2000 voimaan astunutta maankäyttö- ja rakennuslakia tarpeellisilla taustaselvityksillä, joita täydennettiin koko kaavan laatimistyön ajan. Maakuntakaava hyväksyttiin joulukuussa 2004 ja se oli 1994 syntyneen uuden maakunnan ensimmäinen yhtenäisin merkinnöin laadittu maankäytön suunnitelma, joka kattoi koko alueen.

Hyvät, jo aluesuunnitelmaliiton aikaiset alueidenkäytön suunnitteluperiaatteet eivät ole juurikaan vuosien varrella muuttuneet, sillä valtakunnallisiksi alueidenkäyttötavoitteiksi vahvisti valtioneuvosto ympäristöministeriön valmistelemina vuonna 2000 seuraavat tavoitteet:

- toimiva aluerakenne
- eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
- kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
- toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto
- luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet sekä
- Helsingin seudun erityiskysymykset

Helsingin seudun erityisasema voimakkaasti kasvavana maan ainoana metropolialueena on siis näkyvästi esillä myös valtakunnallisissa alueidenkäytön tavoitteissa. Ruuhkautuminen, riittämätön asuntojen määrä sekä sen seurauksena asumisen kalleus ja ahtaus muodostavat alueen suunnittelulle haasteita, johon myös maakuntakaavoituksen on pystyttävä vastaamaan luomalla edellytyksiä tarpeen mukaiselle asuntorakentamiselle.

Yhdyskuntarakenteen eheyden vaatimukset ja kestävän kehityksen periaate edellyttävät raideliikenteen ja muun tehokkaan joukkoliikenteen mahdollisuuksien hyödyntämistä ja palveluverkon suunnittelua siten, että päivittäispalvelut ovat mahdollisimman hyvin myös kevyen liikenteen saavutettavissa. Liikennevirrat suuntautuvat edelleen voimakkaasti pääkaupunkiseudulle ja erityisesti Helsingin niemelle, mutta myös poikittaisliikenne on kasvamassa nopeasti, mikä asettaa liikennejärjestelmäsuunnittelulle ja etenkin joukkoliikenteen järjestämiselle uusia vaatimuksia. Liikennejärjestelmäsuunnitelmia on Uudellamaalla tehty seuduittain, mikä ei välttämättä parhaalla tavalla pysty vastaamaan koko maakunnan kannalta keskeisiin kysymyksiin. Vuonna 2005 onkin aloitettu koko Uudenmaan kattavan liikennestrategian laadinta kokoamaan ja sovittamaan yhteen seudulliset liikennesuunnitelmat.

Maakuntakaavan vahvistamiseen asti Uudellamaalla ovat voimassa nykyiset viisitoista erillistä vahvistettua kaavaa.

Maakuntakaavan viranomaisneuvottelu Kansallissalissa 20.4.2004.

Myndighetssamråd i anslutning till landskapsplanen 20.4.2004.

Maakuntavaltuusto hyväksyy maakuntakaavaehdotuksen kokouksessaan joulukuussa 2004.

Landskapsfullmäktige godkänner förslaget till landskapsplan vid sitt möte i december 2004.

Maakuntakaavaa "saatetaan" maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ympäristöministeriön vahvistettavaksi 16.2.2005.

Landskapsplanen "förs" i enlighet med markanvändnings- och bygglagen till miljöministeriet för fastställelse 16.2.2005.

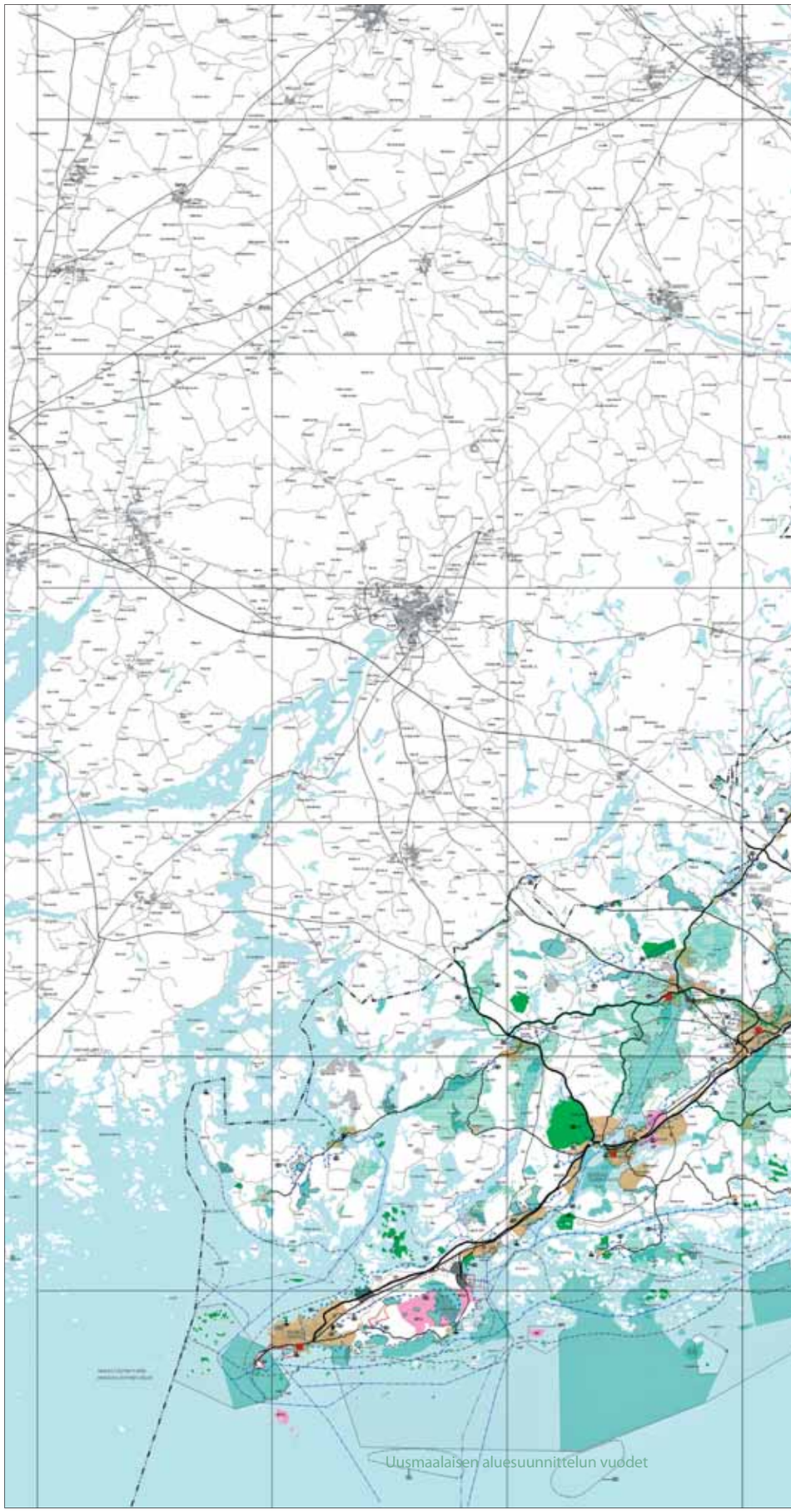

Uusmaalaisen aluesuunnittelun vuodet

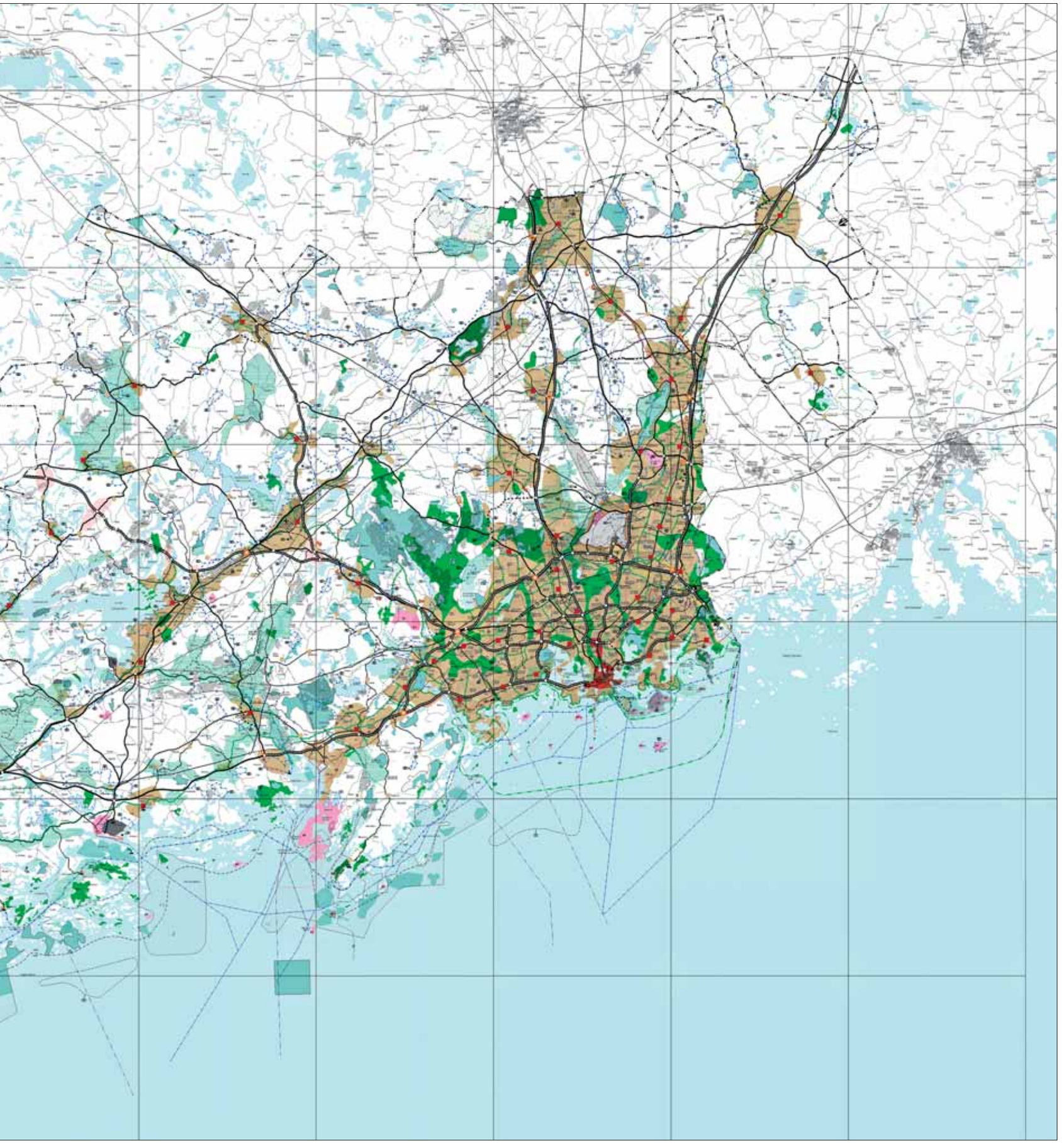

Maakuntien yhteistyö jatkuu...

Osana Itäisen Suomenlahden rannikkoprojektia laadittiin Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson liiton yhteisenä hankkeena *Suomenlahden rannikkovyöhykkeen kehittämisohjelma*. Vuonna 1994 valmistuneessa ohjelmassa kartoitettiin alueen toimintaympäristöä ja hahmoteltiin tulevaisuuden strategisia hankkeita. Ohjelman laadintaan osallistuivat myös vyöhykkeen kunnat, ympäristöministeriö ja Neste.

HHT-vyöhykkeellä toteutettiin vuosina 1998 - 2000 ympäristövaikutuksiltan edullista yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää tutkinut *HHT-Lyyli* -niminen projekti. Monialainen projekti kuului ympäristöministeriön ja liikenneministeriön koordinoimaan valtakunnalliseen Lyyli-tutkimusohjelmaan. Projektissa olivat mukana Uudenmaan liiton lisäksi Hämeen sekä Pirkanmaan liitto, alueen kunnat, YTV, Ratahallintokeskus ja Tielaitos.

... ja laajenee uusin toimijoin

Vuoden 1995 alusta alkoi uusi aikakausi maakuntien yhteistyössä. Silloin perustettiin kaikkien Etelä-Suomen maakunnan liittojen yhteistyöelin, *ELLI. Etelä-Suomen maakuntien liittouma* on Etelä-Karjalan, Hämeen, Itä-Uudenmaan, Kymenlaakson, Päijät-Hämeen, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnan liittojen yhteistyöorganisaatio, jossa puheenjohtajuus on vuorollaan kullakin liitolla. Liittoumalla on merkityksensä myös Euroopan unionin rakennerahastojärjestelmän suuraluetasona. Liittouman avulla on ollut mahdollista koordinoida toimintaa ja tuoda esiin laajempia näkemyksiä Etelä-Suomen kehittämistarpeista.

Liittouman tarkoituksena on ollut kehittää koko Etelä-Suomea sen maakuntien vahvuuksien ja erityispiirteiden pohjalta verkostoitumalla sekä maakuntien sisällä että valtakunnan rajojen ulkopuolellekin. Yhteistyötä on tehty logistiikka-, ympäristö- ja informaatiosektorilla alueen vetovoimaisuuden ja yritysten kilpailukyvyn lisäämiseksi, on edistetty korkeatasoista osaamista yhdessä koulutus- ja tutkimuslaitosten sekä elinkeinoelämän kanssa ja luotu toimivia yhteyksiä eri tasoilla. Liittouman rooli tulee olemaan tärkeä myös Euroopan unionin vuonna 2007 alkavalla rakennerahastokaudella, kun uudet ohjelmat käynnistyvät.

Maakuntahallitus Prahassa syksyllä 2000.

Landskapsstyrelsen i Prag hösten 2000.

Kansainvälistyvä seutu

Yhteydet naapurimaihin ovat aina olleet tärkeitä Uudellemaalle. Pohjoismaisen yhteistyön lisäksi suunnitteluyhteistyötä on tehty myös Viron suuntaan. Euroopan unioniin liittymisen jälkeen kanssakäyminen laajeni ja sai uusia muotoja, joita tuli vielä lisää unionin laajennuttua vuonna 2005. Ympäristön tila ja taloudellinen kehitys ovat yhteisiä asioita Itämeren alueen maille.

Myös muiden maiden aluesuunnittelua seurattiin aktiivisesti. 1970-luvun alkupuolelta lähtien seutukaavaliiton liittohallitus teki vuosittain opintomatkoja, joiden tarkoituksena oli tutustua muun Euroopan aluesuunnittelun kehitykseen. Aktiivinen matkailu oli omiaan herättämään arvostelua, ja iltapäivälehdissä käytettiin jopa nimitystä ”reissukaavaliitto”. Euroopan unioniin liittymisen jälkeen on kanssakäyminen muun Euroopan suuntaan lisääntynyt ja monipuolistunut.

Pohjoismaisen yhteistyön perinne

Jo aluesuunnitelmaliiton aikaan oli pidetty yllä tiiviitä yhteyksiä pohjoismaihin, niiden pääkaupunkiseutujen suunnitteluorganisaatioihin. Yhteydet jatkuivat lakisääteisen seutukaavaliiton aikana.

Pohjoismaisten pääkaupunkiseutujen tarve ja kiinnostus yhteistyöhön ilmeni yksittäisten suunnittelijoiden keskinäisen yhteydenpidon lisäksi myös sillä tavoin, että järjestettiin yhteisiä kokouksia kulloinkin ajankohtaisista aiheista. Vuonna 1975 pidettiin ensimmäinen seutusuunnittelukongressi Hässelbyn linnassa Tukholman ulkopuolella. Teemana oli silloin *Huvudstäder i omvandling*. Kymmenisen vuotta myöhemmin Helsingin seutukaavaliiton 40-vuotisjuhlassa puhuneen Tukholman läänin pitkäaikaisen seutukaavajohtajan Bo Wijkmarkin mukaan pääkaupunkiseuduilla oli enemmän yhteisiä piirteitä kuin eroavuuksia, vaikka esimerkiksi Tukholma seurasi joissakin asioissa hieman Kööpenhaminan perässä ja Helsinki taas hieman Tukholmaa jäljessä. Väestökehitys oli ollut hyvin samanlaista molemmilla pääkaupunkiseuduilla. Tukholmasta muutettiin myös muualle, ja aluepolitiikan tekijät olivat tyytyväisiä. Wijkmarkin mielestä ilmiö ei ollut pelkästään onnistuneen aluepolitiikan tulos, vaan kyse oli koko teollistuneen maailman ja sen suurkaupunkien kriisistä – kivikaupunkien oloja vaihdettiin miellyttävämpiin ympäristöihin. Wijkmark totesi, ettei tämä anna täyttä kuvaa tapahtuneesta – 1980-luvun alkupuolella kehitys oli kääntynyt taas päinvastaiseksi: kaupungit olivat alkaneet uudestaan houkutella. Tukholma kasvoi ja sen pitikin kasvaa. Toisaalta

Pohjoismaisia seutukaavoittajia Suomenlinnassa vuonna 1991. Kuvaaja Esko Eerola.

Nordiska regionplanerare i Sveaborg år 1991. Fotograf Esko Eerola.

yhteinen pohjoismainen unelma oli pitää itsellään sekä kaupungin ja maaseudun hyvät puolet: suurin osa kaupunkilaisista oli muuttanut maalta ja halusi nauttia molemmista elämäntavoista. Wijkmark protestoi haja-asutusalueilta tullutta näkemystä, jonka mukaan Tukholmaa ei tarvinnut kehittää. Kaikki suurkaupunkiseudut olivat kehityksessään uudessa vaiheessa – vielä ei tiedetty, mihin kehitys johtaa ja mitä esimerkiksi tietotekniikka toisi tullessaan – mutta kohti tietoyhteiskuntaa oltiin menossa, suurkaupunkien ja yliopistokaupunkien johdolla. Yhteistä pohjoismaiden suurkaupunkiseutujen suunnittelulle oli kaupunkien monikeskuksisuus yhden keskusta-alueen sijaan.

Naapuriyhteistyötä Viron kanssa

Pohjoismaisen yhteistyön lisäksi suhteet eteläiseen naapurimaahan olivat kiinteät. Neuvostotasavallan aikanakin Virossa hankittiin tietoa suomalaisesta seutukaavoituksesta ja molempien maiden virkamiehet vierailivat vuoroin lahden kummallakin puolella. Helsingin seutukaavaliitto osallistui jopa kaavoituksen suunnitteluun.

Erikoinen episodi Viron-suhteissa liittyy maan itsenäistymistä edeltäviin vaiheisiin. Suomesta oli kutsuttu seitsemän hengen valtuuskunta, mukana mm. Varsinais-Suomen seutukaavajohtaja Raimo Narjus ja Helsingin seutukaavaliiton johtaja Aarne Vanjoki, luennoimaan Suomen kunnallishallinnosta ja sen suunnittelusta elokuussa 1989. Delegaatio vietiin oitis Tallinnaan päästyä Otepään urheilukeskukseen, jossa yhteinen seminaari oli määrä pitää. Narjus on merkinnyt muistiin tapahtumia ja kertoo, että isännät olivat ilmoittaneet seurueelle: "Olette ketjuuntumisen alkaessa kello 20 Tarton ja Viljandin tien risteyksessä, jonne teille on varattu paikat!" Niinpä seurue sai ikimuistoisen kokemuksen, ilmeisesti etukäteen järjestetyn tilaisuuden osallistua Tallinnasta Vilnaan saakka ulottuvaan ihmisketjuun, jota rytmittivät Viron liput sekä kovaääniset, jotka toistivat ihmisten kuultavaksi kaiken, mitä Tallinnan Toompean mäellä sanottiin. Puheen lopuksi lähetettiin vapauden viesti Tallinnasta Vilnaan, ihmiseltä toiselle, koko ketjun läpi.

Ihmisten ketju Tallinna - Vilna 23.8.1989 Tarton ja Viljandin teiden risteyksessä. Kuvan omistaa Raimo Narjus.

En kedja av människor Tallin – Vilnius vid vägkorsningen Dorpat – Viljandi 23.8.1989. Bilden ägs av Raimo Narjus.

Alueiden Eurooppaan

Seutukaavaliittojen ja maakuntaliiton yhdistäminen 1990-luvulla merkitsivät uudenlaisen ajan alkua monin tavoin. Kun Suomi liittyi Euroopan unioniin vuonna 1995, aluepoliittinen lainsäädäntö oli mukautettu uusiin toimintatapoihin. Alueista tuli eurooppalaisessa dimensiossa toiminnan perusyksikkö. Vanhat ystävyyssuhteet loivat pohjan uudenlaiselle eurooppalaiselle yhteistyölle. Euroopan unioniin liittyminen toi mukanaan uusia työskentelytapoja. Yksittäisten organisaatioiden ja henkilökohtaisten kansainvälisten suhteiden tilalle tai lisäksi tulivat verkostot. Hankeosaaminen nousi arvoon. Katsottiin, että on tärkeätä näkyä Brysselissä. Maakuntien ääni alkoi kuulua myös alueiden komiteassa.

Maakuntahallitus teki syksyllä 1994 opintomatkan Itävaltaan tarkoituksena tutustua EU:n jäsenyyteen valmistautumiseen sekä kansainvälistymiskehitykseen, kuten gateway-asemaan, josta Itävallalla katsottiin olevan hyödyllisiä ja Uudellemaalle hyödyntämiskelpoisia kokemuksia. Uudellemaalle ei toiveista huolimatta herunut kovin paljon suoranaista aluetukea. Kolme liiton pienintä jäsenkuntaa – Karjalohja, Nummi-Pusula ja Sammatti – saivat unionin rakennerahastojen 5b-statuksen, mikä antoi mahdollisuuksia maaseudun kehittämiseen. Inkoon ja Tammisaaren saaristo pääsivät samaan asemaan kansallisten aluekehittämissäädösten perusteella.

Uudenmaan liitto osallistui vuosina 1995 – 99 Etelä-Suomen rannikkoseudun Interreg-ohjelmaan, joka edisti yhteistyötä Etelä-Suomen rannikkoseudun ja Baltian maiden välillä. Euroopan unionin yhteisöaloitteisiin kuuluvalla ohjelmalla rahoitettiin hankkeita, jotka liittyivät pienten ja keskisuurten yritysten kehittämiseen, matkailun edistämiseen, maaseudun ja saariston kehittämiseen, koulutusyhteistyöhön ja asiantuntijavaihtoon, yhteiskunnallisten yhteyksien ja vuorovaikutuksen edistämiseen tai liikenneyhteyksien kehittämiseen. Ohjelma jatkui seuraavalla kaudella, jolloin kumppanina oli eteläinen naapurimaa Viro. Liitto toteutti yhdessä jäsenkuntien kanssa mm. kaksiosaisen KUSTI-hankkeen – kuntayhteistyöllä hyvinvointia Uudellemaalle ja Viroon.

Euroopan unioniin liittymisen myötä kasvoi tiedontarve myös kunnissa. Uudenmaan liitto kokosi erityisen jäsenkuntien EU-asioiden parissa toimivien verkoston. Alkuvaiheessa haettiin tietoa rahoitusmahdollisuuksista ja EU-ohjelmista – tiedon tarpeella ei ollut rajaa. Uutena ilmiönä tulivat kuvaan partnerihaut, vanhoille EU-maille tutut tavat hakea kumppania hankkeisiin.

Interreg III A -ohjelma-alue.

Sihteeri Tiina Öhman jakaa Uudenmaan liiton esitteitä Eurooppa-päivänä 9.5.1996.

Sekreterare Tiina Öhman delar ut Nylands förbunds material på Europa-dagen 9.5.1996.

Yhteistyö oli uudella tavalla aikakauden avainsana: kaikkeen toimintaan tarvittiin kumppaneita sekä kotimaasta että muualta Euroopasta. Uudellamaalla ei ollut totuttu karvalakkilähetystöihin, jotka muualta Suomesta, entisiltä kehitysalueilta – EU-kielellä ykkösalueilta – suuntasivat kulkunsa luontevasti Helsingin sijasta Brysseliin.

Toimisto Brysseliin

Euroopan unioniin kuulumiseen liittyvään valtavaan tiedon tarpeeseen ja edunvalvonta-alueen laajenemiseen alkoi vastata Brysseliin perustettu EU-toimisto, jonka tehtäviin kuului yhteydenpito Euroopan komissioon, EU-tiedon seuranta ja edunvalvonta.

Yhteyksiä luotiin aluksi Kööpenhaminan EU-toimiston avustuksella, kiitos uuden kansainvälisten asioiden johtajan *Kaj Lindholmin* pitkäaikaisten pohjoismaisten suhteiden. Samalla kuitenkin neuvoteltiin Helsingin kaupungin kanssa, jolla oli omat vahvat intressinsä näkyä Euroopan pääkaupungissa. Yhteinen toimisto perustettiin vuonna 1996, se sijaitsi Suomen suurlähetystöltä vuokratuissa tiloissa. Toimistonhoitaja sai alussa venyä edustuksesta postimerkkien ostoon ainoana työntekijänä kahden työnantajan palveluksessa.

Toimintansa alusta saakka Brysselin EU-toimisto, Helsinki EU Office, on luonut ja pitänyt yllä suhteita muihin eurooppalaisiin aluetoimistoihin, Euroopan komissioon ja parlamentin jäseniin, samoin alueiden komiteaan sekä erilaisiin edunvalvontaa ja tiedon nopeampaa saantia varten perustettuihin verkostoihin.

Vakiintuneemmalle pohjalle Brysselin-toimisto pääsi vuonna 2001, kun se sai vakinaisen päällikön ja lisää henkilökuntaa. Vuonna 2002 yhteistyö laajeni entisestään. Uudenmaan liitto ja Helsingin kaupunki saivat toimistoon uuden, merkittävän kumppanin, kun neuvottelujen jälkeen Helsingin yliopisto liittyi tasavertaisena omistajien joukkoon. Toimiston painopisteisiin tuli nyt uudella tavalla tutkimus- ja kehitystoiminta. Resurssien lisäys teki mahdolliseksi kehittää tietopalvelua, joka on kaikkien uusmaalaisten yksityisten ja yhteisöjen sähköpostitse käytettävissä. Erityisesti jäsenyhteisöjä kiinnostavat Itämeren yhteistyö, Euroopan unionin laajentuminen ja yhteistyösuhteiden muodostaminen uusiin jäsenmaihin sekä eurooppalainen kaupunkipolitiikka, koulutuspolitiikka ja tutkimukseen perustuvan osaamisen hyödyntäminen.

Brysselin-toimisto, Helsinki EU Office, avattiin kesäkuussa 1996 osoitteessa rue du Luxembourg 14. Toimisto muutti rue Belliardille syksyllä 2004. Kuvassa EU-edustaja Eija Nylund ottaa vastaan helsinkiläisiä vieraita.

Helsingfors EU-byrå, Helsinki EU Office, öppnades i juni år 1996. Byrån flyttade till rue Belliard hösten 2004. EU-representant Eija Nylund med gäster från Helsingfors.

Euroopan pääkaupunkiseutujen liiton edustajat kokoontuivat Helsingissä syksyllä 1999, mukana mm. Uudenmaan liiton liittovaltuuston puheenjohtaja Arto Bryggare ja maakuntajohtaja Aimo Lempinen. Kuva Studio Mauritz Hellström.

Representanterna för förbundet för de europeiska huvudstadsregionerna samlades i Helsingfors under hösten 1999 med bl.a. ordföranden för Nylands förbunds fullmäktige Arto Bryggare och landskapsdirektör Aimo Lempinen. Bild Studio Mauritz Hellström.

Moskovan alueen kanssa solmittiin vuonna 1996 sopimus. Keskellä liittohallituksen puheenjohtaja Kaarle Salmivuori. Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Samarbetsavtalet mellan Nyland och Moskvaregionen undertecknades år 1996. Förbundsstyrelsens ordförande Kaarle Salmivuori i mitten. Nylands förbunds bildarkiv.

Yhteistyösopimus Riian alueen kanssa allekirjoitettiin vuonna 1996. Kuvassa Carl-Johan Hindsberg ja suurlähettiläs Anna Zigure. Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Samarbetsavtal med Rigaregionen undertecknades år 1996. På bilden Carl-Johan Hindsberg och ambassadör Anna Zigure. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Rajat ylittävää yhteistyötä verkostoissa

Liittyminen Euroopan unioniin toi mukanaan uusia toimintatapoja. Verkostoitumiselle asetettiin suuria odotuksia. Tuttujen kumppanien kanssa oli helpompi muodostaa konsortioita, joita hankkeisiin osallistuminen vaati. Uudenmaan liitto on toiminut useassa kansainvälisessä verkostossa, joista mainittakoon AER (Assembly of the European Regions), Itämeren piirin alueiden asioihin keskittynyt BSSSC (Baltic Sea States Subregional Conference), Itämeren paletti, metropolialueiden aluesuunnitteluun ja -kehittämiskysymyksiin keskittynyt METREX (Network of European Metropolitan Regions and Areas), EU Capital Regions Network ja Helsinki – Tallinna Euregio. Vuoden 2007 alusta Uudenmaan liitosta tulee Euroopan merellisten alueiden neuvoston eli CPMR-verkoston (Conference of Peripheral Maritime Regions) jäsen.

Myös kahdenvälisiä sopimuksia on solmittu: lähinnä yritys- ja matkailuhankeyhteistyöhön painottunut sopimus Riian alueen kanssa 1990-luvulla ja uusmaalaiseen teknologiaosaamiseen painottunut sopimus Moskovan alueen kanssa vuonna 2005. Varsovan ympärillä sijaitsevan Mazovian alueen kanssa on tekeillä yhteistyösopimus (2006).

Euroopan unionin pääkaupunkiseutujen verkosto

Erityiset suhteet luotiin muihin Euroopan unionin pääkaupunkiseutuihin, joilla oli yhteisiä intressejä ajettavanaan Brysselissä. Verkostoon kuului parhaimmillaan edustajia Brysselistä, Madridista, Pariisista, Ateenasta, Tukholmasta, Lissabonista ja tarkkailijajäseniä ainakin Wienistä, Berliinistä ja Prahasta. Verkosto otti kantaa pääkaupunkiseutuja kiinnostaviin asioihin ja teki tarvittaessa aloitteita asioiden edistämiseksi. Lisäksi järjestettiin vuosittain kokouksia eri maissa, Helsingissä järjestettiin tällainen konferenssi vuoden 1999 syksyllä. Niihin osallistuivat alueiden johtavat poliitikot ja virkamiehet.

EU-tietoa Carrefour-verkoston kautta

Euroopan komissiolla oli vuodesta 1986 saakka ollut erityisesti maaseudun asukkaille EU-asioista tiedottamiseen tarkoitettu Carrefour-verkosto. Uudenmaan liiton aloitteesta perustettiin yksi maamme ensimmäisistä, Carrefour Uusimaa Nyland, asemapaikkana yhteistyökumppanin, Helsingin yliopiston tilat Suitiassa. Carrefour-keskus siirtyi vuonna 2001 Laurea-ammattikorkeakoulun yhteyteen Hyvinkäälle. Toiminta päättyi vuonna 2005, kun EU uudisti tiedotusverkostoaan.

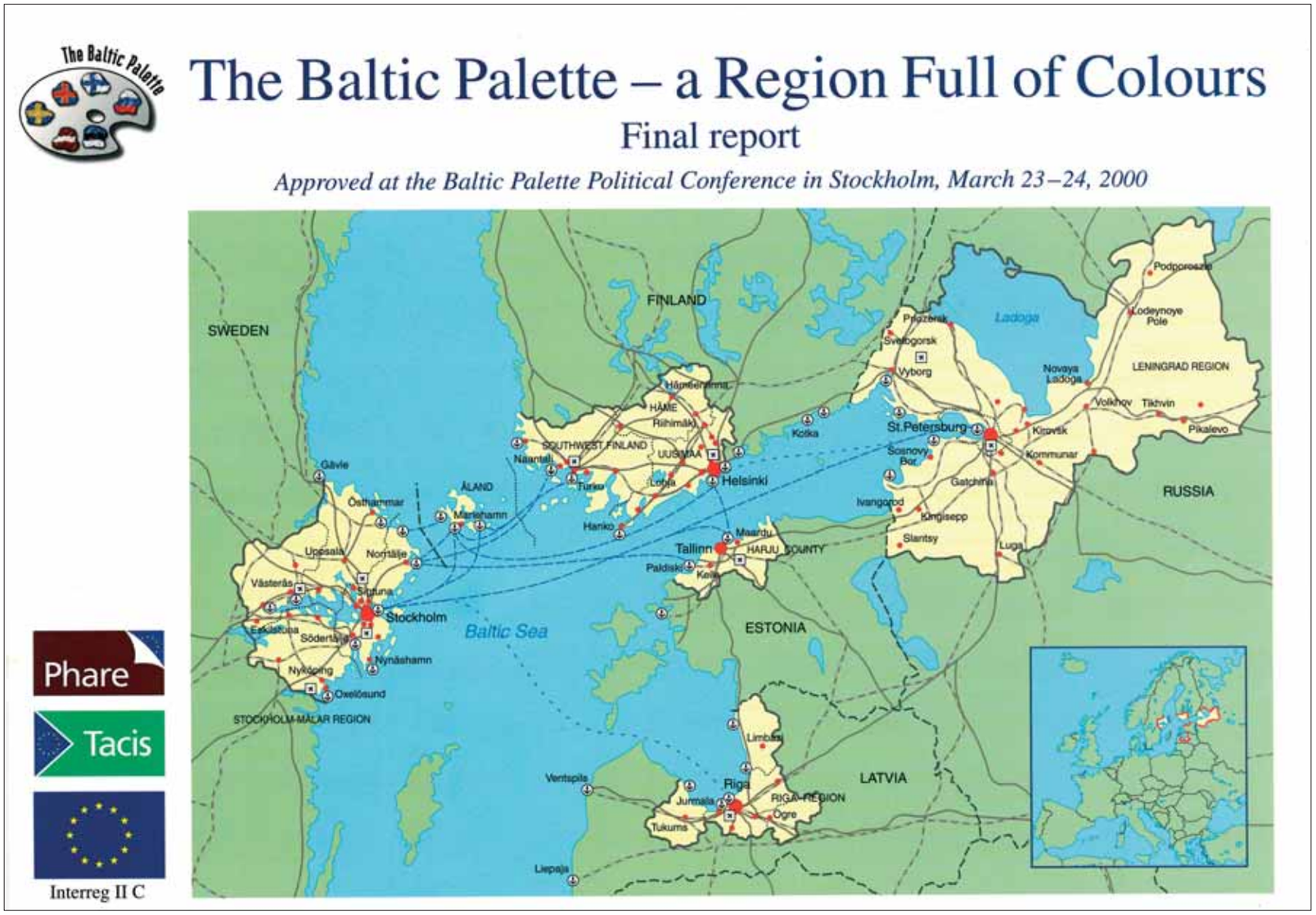

Itämeren paletti

Itämeren paletti, Baltic Palette, on tavallaan laajentanut alunperin pohjoismaista yhteistyötä – mukaan on vain tullut uusia maita ja kumppaneita Itämeren ympäriltä. Itämeren Paletti on keskisen Itämeren metropolialueiden välinen yhteistyöverkosto. Mukana ovat olleet Itämeren alueen suurkaupunkiseudut: Suomesta Uudenmaan ja Varsinais-Suomen alueet sekä Ahvenanmaa, Ruotsista Tukholman-Mälarin alue, Virosta Tallinna ja Harjun lääni, Latviasta Riian seutu sekä Venäjältä Pietari ja Leningradin alue.

Verkosto syntyi vuosina 1998 – 2000 toteutetun Baltic Palette -hankkeen tuloksena. Tuolloin eri alojen asiantuntijat Itämeren maista kokoontuivat yhteen ja pohtivat alueen polttavia teemoja: kehityskäytäviä, matkailua, tietoyhteiskuntaa ja kaupunkijärjestelmiä. Aiheista julkaistiin laajat raportit.

A spontaneously drawn-up vision picture by Claus Dyckhoff at Via Baltica Workshop in Vantaa 3.2.2000.

Via Baltica Development Zone

Pirkanmaan liiton ja Hämeen liiton kanssa osallistuttiin Euroopan unioniin liittymisen jälkeisellä rakennerahastokaudella yhteiseen hankkeeseen *Via Baltica Development Zone*, usean alan kehittämisstrategia vyöhykkeelle Tampere – Hämeenlinna - Helsinki- Tallinna - Berliini.

Helsinki–Tallinna Euregio kaventaa Suomenlahtea

Uudenmaan liitto, Helsingin kaupunki, Tallinnan kaupunki, Harjun lääninhallitus ja Harjun läänin kuntaliitto perustivat Helsinki–Tallinna Euregion 22.6.1999. Euregiot ovat Euroopan unionin alueiden valtion rajat ylittävä alueiden välinen yhteistyömuoto. Vuonna 2003 muodostettiin Helsinki–Tallinna Euregio-yhdistys. Siihen kuuluvat tällä hetkellä Uudenmaan liiton lisäksi Helsingin kaupunki ja Tallinnan kaupunki ja sitä ympäröivä Harjumaan lääni sekä Harjumaan kuntien liitto. Yhdistyksen tehtävänä on edistää myönteistä integraatiota ja rajat ylittävää yhteistyötä. Tavoitteena on myös lisätä alueen näkyvyyttä ja kanssakäymistä Itämeren piirissä sekä muualla Euroopassa. Tieteen ja taiteen kaksoiskaupunki Helsinki – Tallinna on visio, jonka toteuttamista Euregio edistää. Vuosittain Euregio järjestää Euregio Forumin, vuorotellen kummassakin maassa.

Maakuntajohtaja Aimo Lempinen puhuu Euregio Forumissa 18.11.2004. Paneelissa vasemmalta Suvi Rihtniemi, Aarne Rentik, Kaupo Reede, Irina Krohn, Herko Sunts, Kirsi Mononen ja Pekka Korpinen.

Landskapsdirektör Aimo Lempinen håller tal vid Euregio Forum 18.11.2004. I panelen från vänster Suvi Rihtniemi, Aarne Rentik, Kaupo Reede, Irina Krohn, Herko Sunts, Kirsi Mononen och Pekka Korpinen.

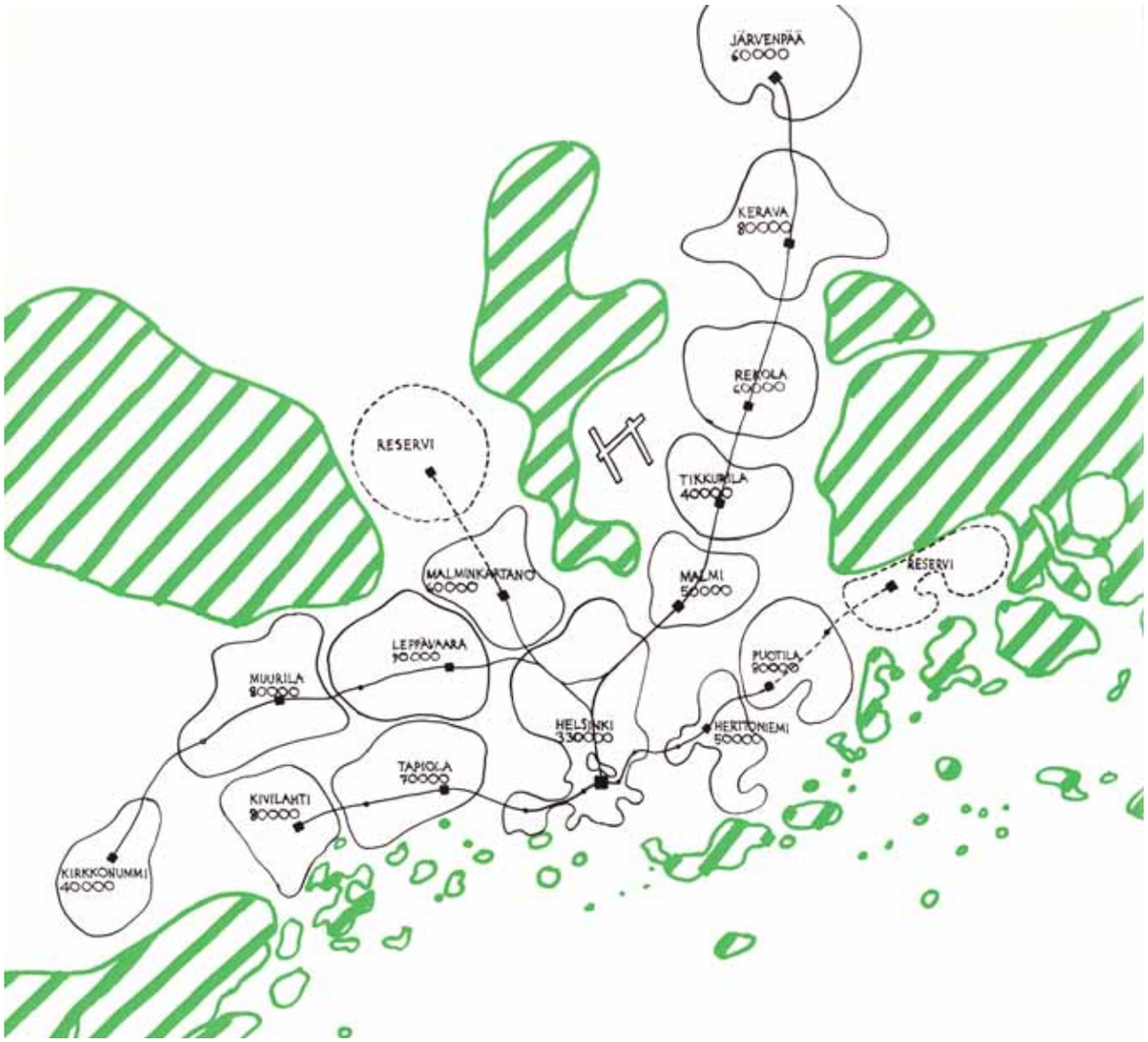

Tulevaisuus lähestyy

”Helsingin metropolitanalue, pienimpiä maailmassa” oli Helsingin seutukaavaliiton toiminnanjohtajan Otto Flodinin Arkkitehti-lehdessä vuonna 1965 julkaistun artikkelin otsikko. Flodin näki aikanaan alueen ulottuvan noin 20 kilometrin etäisyydelle Helsingistä. Hän korosti alueen yhdyskuntien olevan osa kokonaisuutta ja piti epärealistisena ajatuksia yhdyskuntien itsenäisestä asemasta.

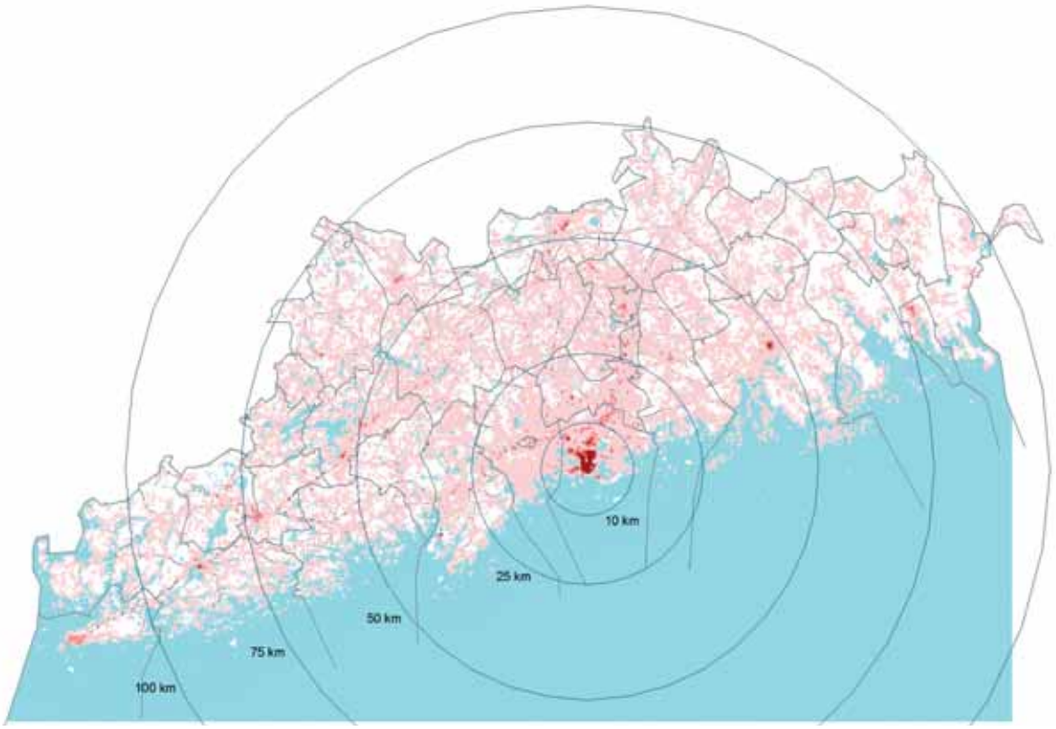

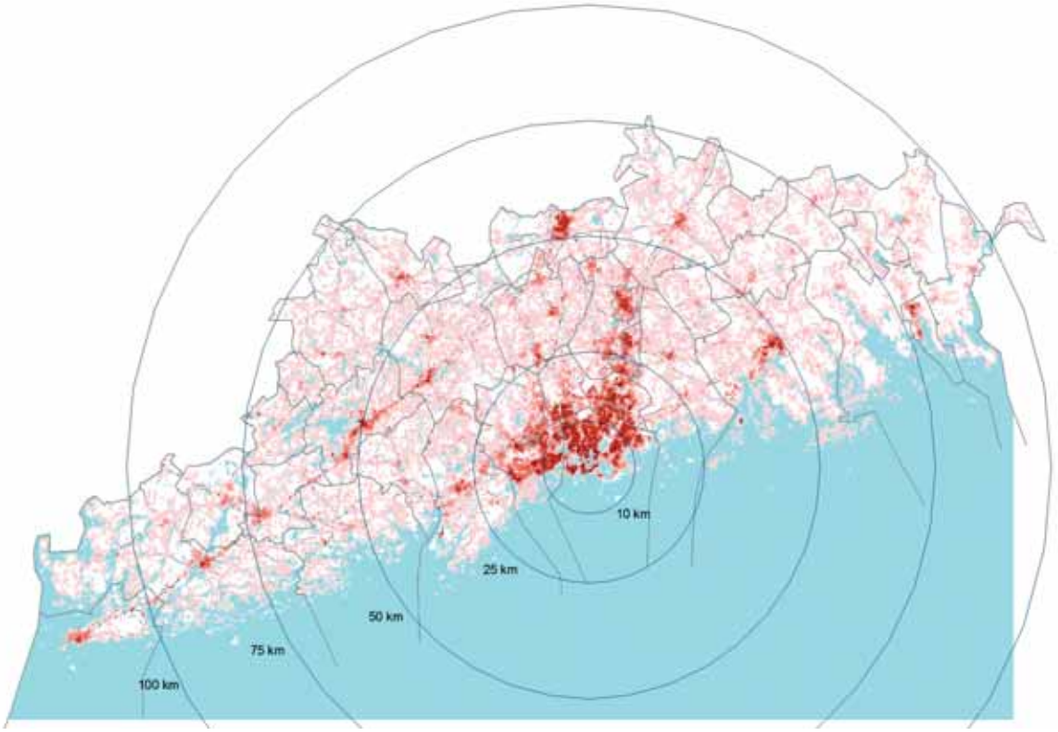

Seuturakenne 1945.
Regionstruktur 1945.

Seuturakenne 1995.
Regionstruktur 1995.

Yhdyskuntasuunnittelu on aina varautumista tulevaisuuteen, edellytysten luomista tuleville sukupolville jatkuvasti muuttuvassa maailmassa. Yhdyskuntasuunnittelijan on kuviteltava maailma useamman kymmenen vuoden päähän.

Helsingin seutu on Suomen ainoa metropolialue. Vuonna 1945 oli Uudellamaalla 505 000 asukkasta ja osuus koko maan väestöstä noin 13 prosenttia. Kuudenkymmenen vuoden aikana tilanne on muuttunut niin, että maakunnassa asuu 1 360 000 henkeä eli noin 26 % maan väestöstä – hieman vähemmän kuin aluesuunnittelijat 1950-luvulla olivat ennustaneet. Väkiluku kasvaa, mutta kasvu on hidastunut vuodesta 1998 lähtien. Uusimaa on kotiseutu myös 43 prosentille Suomessa asuvista ulkomaalaisista.

Uudenmaan maakunnan väkiluku ei ole Euroopan pääkaupunkiseutuihin verrattuna suuri, mutta suomalaisittain kyllä: neljäsosa koko maan väestöstä asuu täällä. Tuottavuudeltaan ja talouskasvultaan seutu on kuitenkin Euroopan suurkaupunkien kärkijoukkoa. Uudenmaan innovaatioympäristö, innovaatioiden syntyä ja levittämistä tukevat rakenteet yritysten toimintaympäristössä, on tutkimusten mukaan Euroopan parhaita. Taloudellinen kasvu on ollut nopeaa viime vuosina, mutta kasvun ennakoidaan hidastuvan. Maailmanlaajuinen kilpailu kuitenkin kiristyy koko ajan – entistäkin dynaamisempaa ja innovatiivisempaa otetta vaaditaan. Jos kansainvälisiä investoijia alueelle kaivataan, on kehitettävä infrastruktuuria, liikennejärjestelmää, koulutusjärjestelmää ja julkisten palvelujen tuottamista, samoin työmarkkinoita ja asuntomarkkinoita. Kaikki tämä on edellyttänyt ja edellyttää alueen toimijoilta yhteistyötä, sekä seudullista että kunnallista, mutta myös valtiolliset rajat ylittävää.

Itämeren ja Itämeren alueen kehitys on avainasemassa Uudenmaan ja koko Etelä-Suomen kehityksen kannalta. Olemme riippuvaisia kansainvälisen talouden kehityksestä, jolloin haasteena on elinkeinojen kehittäminen. Visio on, että Itämeren alueesta kehittyy globaalin liike-elämän, logistiikan ja osaamisen dynaaminen solmupiste. Venäjän talouden kasvu tarjoaa uusia mahdollisuuksia koko alueelle. Jälleen tarvitaan yhteistyötä, maiden sisäistä ja rajat ylittävää. Uudenmaan liitto kehittää koko maakuntaa koskevaa innovaatiostrategiaa ja vahvistaa osittain jo kauan sitten alkanutta yhteistyötä Ruotsin, Venäjän, Baltian maiden ja uusimpana Euroopan unioniin liittyneen Puolan kanssa.

Uudenmaan maakuntavaltuusto hyväksyi joulukuussa 2005 vision, jonka mukaan ”Uusimaa on vuonna 2030 hyvinvoivien ihmisten kansainvälisesti kilpailukykyinen metropolialue”. Maakunnan vahvuuksiksi lasketaan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys, hyvin koulutettu ja kielitaitoinen väestö, korkea tuotanto- ja tulotaso verrattuna muuhun maahan ja Euroopan unioniin, hyvät liikenneyhteydet sekä monipuolinen elinympäristö ja luonto. Nämä perustuvat paljolti Uudenmaan liiton ja sen edeltäjien pitkäjänteiseen työhön alueen suunnittelijoina.

Haasteita toki on: koulutustasossa ja tuotannossa on alueellisia eroja, asuntoja eikä asuntorakentamista ole riittävästi tämän hetken eikä tulevaisuuden tarpeisiin. Asuminen on Helsingin seudulla kallista verrattuna muuhun maahan. Muuhun Eurooppaan verrattuna täällä asutaan myös ahtaasti. Seudulla on yhtä aikaa sekä työttömyyttä että työvoimapulaa, työnantajien ja työnhakijoiden tarpeet eivät kohtaa.

Yhdyskuntarakenteen hajautumisesta on huoli 2000-luvullakin – siitä suunnittelu 1940-luvulla aloitti. Taloudellinen kasvu tuo Uudellemaalle lisää työllisyyttä, mutta myös lisää ihmisiä, jotka tarvitsevat asuntoja. Ihmiset ovat muuttaneet suurempien asuntojen perässä aina vain kauemmaksi, autojen määrä ja työmatkaliikenne on lisääntynyt niistä ajoista valtavasti. Väestö ikääntyy kuten kaikkialla Euroopassa, mutta ikärakenne ei muutu Uudellamaalla yhtä paljon kuin muualla Suomessa odotetaan tapahtuvan. Haasteita siis riittää ja suunnittelua tarvitaan edelleen.

Liiteosa

Uudenmaan länsiosaan kaksi seutukaava-aluetta 127

Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto 128

Västra Nylands regionplansförbund - Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto 132

Uudenmaan Maakuntaliitto 137

Helsingin seudun maakuntapoliitikkoja 141

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto, Helsingin seutukaavaliitto ja Uudenmaan liitto, luottamushenkilöjohtajisto ja johtajat 1946 - 142

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto, Helsingin seutukaavaliitto ja Uudenmaan liitto, henkilöstö 1946 - 144

Uudenmaan länsiosa hallinnollisena alueena, Raaseporin lääninä, on vanhaa perua. Sen jako suomenkieliseen Länsi-Uuteenmaahan ja ruotsinkieliseen, sittemmin seutukaava-alueena Läntiseen Uuteenmaahan (Västra Nyland) tapahtui suhteellisen myöhään.

Sodanjälkeinen asutustoiminta antoi leimansa myös Länsi-Uudellemaalle. Vuosina 1945 – 1951 muodostettiin pääasiassa karjalaista siirtoväkeä varten satoja uusia maatiloja, jotka erotettiin ensisijaisesti yhteisöjen ja sivutoimisten viljelijöiden ja suurten tilojen maista. Porkkalan vuokra-alueen väestö siirtyi lähinnä Espooseen. Tilakoko siis pienentyi ja asukasluku kasvoi. Samalla perinteinen kylä- ja tilaverkosto hajosi, sillä uudet tilat erotettiin tavallisimmin vanhan tilan reunalta ja uudet tilakeskukset sijaitsivat näin vanhojen tilojen väleissä. Eteläosan ruotsinkielisille alueille ei siirtolaisia sijoitettu – enemmistön ottivat vastaan Lohjan kunta ja varsinkin Vihti, joiden tilat olivat alun perin suurimpia. Kun asukasluku lisääntyi, tarvittiin uusia teitä ja uusia palveluja. Maatalouden rakenne muuttui sekin vähitellen, valtaosa tiloista oli luopunut karjanhoidosta ja siirtynyt viljanviljelyyn 1980-luvulle tultaessa. Erityisesti Lohjan seutu oli ja on vieläkin tunnettu hedelmätarhoistaan. Lohjan, Karjaan ja Karkkilan seudulla oli myös teollisuusperinnettä ruukkiajoista lähtien.

Uudenmaan länsiosaan kaksi seutukaava-aluetta

Seutukaavoituksen tarpeen oli nähnyt Länsi-Uudenmaan kauppakamari jo 1940-luvun lopulla. Sen ajatuksena oli perustaa koko Länsi-Uudenmaan alueen käsittävä aluesuunnitteluorganisaatio. Myös maaherra Väinö Meltti oli esittänyt samansuuntaisen ajatuksen Lohjalla käydessään. Hankkeesta ei kuitenkaan tullut mitään siinä vaiheessa – seutusuunnittelu oli vapaaehtoista ja enemmistöltään ruotsinkieliset rannikkokunnat pitivät kielellistä identiteettiä tärkeänä. Kauppakamari otti asian uudestaan esille vuonna 1956, asetettiin toimikunta, joka seuraavana vuonna ehdotti länsiuusmaalaisen seutusuunnitteluyhdistyksen perustamista. Vuoden 1958 rakennuslaki edellytti asian järjestämistä, ja silloin 12 rannikkokuntaa päätti perustaa oman liiton. Ajatus ei kuitenkaan heti toteutunut, sillä esimerkiksi kunnalliset keskusjärjestöt suhtautuivat kielteisesti asiaan ja lääninhallitus palautti esityksen, tosin lähinnä muodollisista syistä.

Lohjan kauppalanvaltuusto kutsui koolle alueen muut kunnat kesäkuussa 1959 tarkoituksena perustaa seutukaavaliitto. Kokousta varten oli painettu lehtinen ”Alustava suunnitelma ja kustannusarvio Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton perustamiseksi”. Suunnitelma sisälsi jo ehdotuksen liiton perussäännöksi. Liiton alueellisesta rajauksesta todettiin, että vaikka valtakunnansuunnittelutoimisto kannattaa yhtä Länsi-Uudenmaan aluetta, taloudellista kokonaisuutta, on sosiaaliset ja kulttuuriset seikat otettava huomioon: ”... läntisen Uudenmaan ruotsinkieliset kunnat ovatkin perustaneet oman seutukaavaliittonsa lähinnä kielellisistä syistä. Näin ollen ei liene enään muuta mahdollisuutta kuin perustaa läntisen Uudenmaan pohjoiset, suomenkieliset kunnat käsittävä seutukaavaliitto.” Suunnitelmassa korostetaan, että liiton tulisi olla ”mitä läheisimmässä kosketuksessa alueensa ympärillä olevien seutukaavaelinten kanssa ja erikoisesti edellä mainitun ruotsinkieliset kunnat käsittävän liiton kanssa.”

Keskustelu koko läntisen Uudenmaan kattavasta liitosta jatkui. Lohjan kauppala ja Lohjan kunta ehdottivat helmikuussa 1961, että koko läntinen Uusimaa olisi yksi seutukaava-alue. Kauppakamarikin kiirehti asiaa jälleen ja ehdotti myös Helsingin seudusta erillisen Pohjoisen Uudenmaan liiton perustamista. Siihen olisivat kuuluneet Hyvinkään lisäksi jopa Klaukkala ja Lepsämä Nurmijärven kunnasta.

Pari vuotta myöhemmin Nylands svenska landskapsförbund huomautti, että asialla oli kiire. Valtakunnansuunnitteluneuvoston kanta oli ollut, että Uudenmaan tuli olla yksi seutukaava-alue, mutta elokuussa neuvoston puheenjohtaja Johannes Virolainen lausui, että Länsi-Uudenmaan tulisi saada oma ruotsinkielinen tai ruotsinkielispainotteinen liittonsa. Valtakunnansuunnittelutoimiston kannaksi tuli kuitenkin vuoden 1963 lopulla, että Uudellamaalla tulisi olla kolme liittoa: Itä-Uudenmaan, Helsingin ja Länsi-Uudenmaan. Helsingin seutukaavaliitto oli saanut seutukaavan laatimismääräyksensä vuonna 1961, Itä-Uusimaa sai omansa vuonna 1963, ennen läntisiä liittoja.

Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto

Sisäasianministeriö antoi Länsi-Uudellemaalle seutukaavamääräyksen 7.2.1964, samana päivänä kuin Läntiselle Uudellemaallekin. Kuntien edustajainkokous pidettiin kesäkuussa ja perussääntö hyväksyttiin vuoden 1965 maaliskuussa. Joulukuussa 1965 valittiin seutukaavajohtaja. Seutukaavoitus noin 41 000 asukkaan alueella saattoi alkaa.

Liiton alueeseen kuuluivat Lohjan kauppala (kaupunki vuodesta 1969), Lohjan maalaiskunta (yhdistyivät vuonna 1997), Karkkilan kauppala (kaupunki vuodesta 1977), Pyhäjärven U.l. (yhdistyi Karkkilaan 1969), Nummen, Pusulan (yhdistyivät vuonna 1981), Karjalohjan ja Sammatin kunnat.

Uudenmaan lääninhallitus kutsui kuntien edustajat koolle toukokuussa 1964 Perustettu toimikunta kansanedustaja Ilmari Linnan johdolla laati ehdotuksen Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton perustamissuunnitelmaksi. Perustamissuunnitelman hyväksyi edustajainkokous, joka kokoontui kesäkuussa 1964 Lohjan kauppalanvaltuuston istuntosalissa. Puheenjohtajana kokouksessa toimi kansanedustaja Ilmari Linna ja sihteerinä kauppalaninsinööri Mikko Nurminen. Kokouksessa hyväksyttiin toimikunnan ehdotus perustamissuunnitelmaksi ja perussäännöksi ”siten muutettuna, että kustannusten jaossa huomioidaan kuntien asukasmäärät, veroäyrimäärät ja maapinta-alat suhteessa 4:4:1, kun ne ehdotuksessa oli huomioitu suhteessa 2:2:1”. Seutukaavoituksen nähtiin vaikuttavan yhdyskuntien tasapainoiseen kehitykseen, tasoittavan kaupunkien ja maaseudun välisiä eroja ja antavan mahdollisuuksia maaseutuyhdyskunnille, joiden on ”pystyttävä tarjoamaan väestölleen samat elämän- ja eteenpäinmenomahdollisuudet sekä aineellisesti että henkisesti kuin kaupungeissakin”. Kokouspöytäkirjan viimeinen pykälä kuului: ”Puheenjohtaja päätti kokouksen kiittäen kuntien edustajia hyvästä yhteistyöstä, jonka avulla tämä tärkeä asia on yksimielisyyden merkeissä saatu päätökseen, ja toivoi päätöksen olevan eduksi koko kotiseutumme tulevaisuudelle.”

Keskusteluissa oli ollut sellainenkin vaihtoehto, että Lohjan kauppala ja Lohjan, Karjalohjan ja Sammatin kunnat sekä mahdollisesti myös Nummen ja Pusulan kunnat olisivat muodostaneet oman seutukaava-alueen. Pyhäjärven kunta ja Karkkilan kauppala olivat olleet sitä mieltä, että ne ja Nummen, Pusulan ja Vihdin kunnat olisivat oma seutukaava-alueensa. Vihti määrättiin kuitenkin vuonna 1961 kuulumaan Helsingin seutukaava-alueeseen. Oli puhetta myös Kirkkonummen mahdollisesta liittymisestä Helsingin seutukaavaliittoon.

Seutukaavamääräyksessä määrättiin myös Länsi-Uudellemaalle ”erityiset tarkoitusperät”:

- Liikenne-, teollisuus-, asunto- ja muiden alueiden varaamista silmällä pitäen edellytysten luomista sellaisten elinvoimaisten ja riittävän itsenäisten keskusten muodostumiselle, jotka voivat hillitä Helsingin liiallista kasvua;
- maatalousmaan ja hyvän metsätalousmaan tarkoituksenmukaista suojaamista muilta maankäyttötarkoituksilta Etelä-Suomen asutuskeskusten lisääntyvän väestön elintarvikehuollon tyydyttämiseksi;
- edellytysten luomista vastaisetkin tarpeet riittävästi huomioon ottaen suunniteltua vesihuollon kokonaisjärjestelyä ja vesistöjen saastumisen estämistä varten;
- riittävien ja sopivien saaristo-, ranta- ja muiden alueiden varaamista matkailu- sekä retkeily-, lomanvietto- ja muihin virkistystarkoituksiin; sekä
- luonnonsuojelu- ja maisemanhoitonäkökohtien huomioon ottamista sekä muinaismuistojen ja historiallisesti merkittävien kohteiden säilyttämistä.

Määräyksessä liitto velvoitetaan toimimaan yhteistyössä ”pohjoisen Länsi-Uudenmaan ja Helsingin alueiden seutukaavoituksen kanssa” kuten myös pitämään kiinteää yhteyttä valtakunnansuunnittelutoimistoon.

Liittohallituksen entisen pj:n Ilmari Linnan kunnallisneuvos-arvonimijuhlassa vasemmalta lukien: seutukaavajohtaja Raimo Jouhikainen, Lohjan Sp:n johtaja Heikki Sippola, liittohallituksen puheenjohtaja Kalle Vuorinen, liittovaltuuston puheenjohtaja Veijo Wallenius (puhumassa), rouva Aune Linna ja kunnallisneuvos Ilmari Linna sekä Lohjan kunnan kunnanjohtaja Pauli Koskinen.

Liittovaltuuston ensimmäinen puheenjohtaja oli toimitusjohtaja Veijo Vallenius Lohjan kauppalasta ja liittohallituksen puheenjohtaja kansanedustaja Ilmari Linna Lohjan kunnasta. Karkkilan kauppalanhallitus esitti lokakuussa kokoontuneelle liittovaltuustolle, että ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttöön varattua 62 000 markan määrärahaa supistettaisiin huomattavasti ja että ehdotetun sivutoimisen toiminnanjohtajan sijasta palkattaisiin päätoiminen henkilö, ”joka tapauksessa asiantuntija”. Liittohallitus oli esittänyt sivutoimisen henkilön palkkaamista, mutta valtuusto päätti, että tarvitaan vakinainen seutukaavajohtaja.

Vuoden 1965 joulukuussa liittohallitus valitsi seutukaavajohtajaksi diplomi-insinööri Raimo Jouhikaisen, joka oli jo ehtinyt hankkia suunnittelukokemusta Helsingin seutukaavaliitosta. Jouhikainen toimi seutukaavajohtajana vuodesta 1966 koko Länsi-Uudenmaan liiton historian ajan, minkä jälkeen hän jatkoi Uudenmaan liitossa yhtenä sen johtajista. Lisäksi perustettiin kanslistin virka, jota hoitamaan tuli sittemmin seutukaavasihteerinä toiminut Anja Helenius. Resurssien vähäisyys johti alusta alkaen tiiviiseen yhteistyöhön sekä kuntien että muiden Uudenmaan seutukaavaliittojen kanssa, sillä mm. tilastollinen päätoimisto oli pyytänyt seutukaavaliittoja ”paikallistamaan liikeyrityslaskennan piiriin kuuluvat liikeyritykset” alueellaan hyvin lyhyessä ajassa.

Lakisääteistä toimintaa omin maustein

Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton alkuvuosina tehtiin kuten muissakin liitoissa paljon perusselvityksiä, kuitenkin alueen erityispiirteiden mukaan: kartoitettiin soravaroja, pohjavesivaroja, luonnonsuojelukohteita, väestön- ja elinkeinojen kehitystä jne. Runkokaava valmistui vuonna 1968, rakennesuunnitelma 1975. Jätehuolto, energiahuolto, liikenne, metsätalous ja teollisuus saivat omat erillisselvityksensä. Liitto laati myös karttaesityksenä kaikki maankäyttömuodot sisältävän seutukaavaluonnoksen vuonna 1972, mutta käytti sitten mahdollisuutta laatia seutukaava vaiheittain.

Liitto aloitti toimintansa Lohjan kauppalan virastotalossa kauppalanhallituksen vuokralaisena. Sieltä muutettiin syyskuussa 1967 kauppalanlääkärin entiseen vastaanottohuoneistoon Tehtaankadun puolelle. Lisäksi liitolla oli kolmisen vuotta marraskuusta 1966 vilkkaassa käytössä kokoushuone Helsingissä Väinämöisenkadun varrella. Lohjan kauppalanhallitus tarjosi seutukaavaliitolle tilaa kauppalan ja Kansallis-Osake-Pankin rakennettavaksi suunnittelemasta liike- ja asuinkiinteistöstä, aivan Lohjan keskustasta, mutta edullisemman tilan tarjosi rakennusliike Salo ja Rämä linja-autoaseman vierestä.

Seutukaava merkitsee aluevarausten tekemistä

18.4.-75
N:o 30

(KT) Seutukaava. Siitä puhutaan paljon, mutta harvemmat tietävät, mitä se merkitsee.

Seutukaavatutkija Tapio Kivi sanoo, että seutukaava on aluevarausten tekemistä pitkällä tähtäimellä.

Se merkitsee sitä, että osa maasta varataan virkistys- ja ulkoilukäyttöön sekä suojelualueeksi, jotta ihmisten elinolosuhteet olisivat tulevaisuudessakin miellyttävät.

Seutukaava ei ole mikään kokonaisratkaisu, joka sinetöisi maankäytön. Seutukaavan toteutukseen tarvitaan omat yksityiskohtaiset suunnitelmat. Seutukaava toteutuu esimerkiksi ranta- ja rakennuskaavoina.

Viime aikoina on puhetta herättänyt Pusulan seutukaava. Seutukaavajohtaja Raimo Jouhikainen on käynyt esittelemässä pusulalaisille viimeisintä seutukaavaluonnosta.

Ennen kuin näin pitkälle päästiin, ehti luonnos kokea monia vaiheita. Ensimmäinen seutukaavaluonnos valmistui jo viime vuosikymmenen lopulla. Luonnos lähti pitkälle käsittelykierrokselle. Kuntien seutukaavatoimikunnat käsittelivät

Jatkuu sivulla 10

Seutukaavajohtaja Raimo Jouhikainen kävi Pus ulassa selostamassa maanomistajille, mikä seutukaava on. Hän näytti suuresta kartasta virkistys- ja ulkoilualueiden sekä suojelualueiden sijainnit.

Seutukaava... Jatk. siv. 3

osaltaan luonnosta. Seurasi pitkä kokousten sarja, jossa seutukaavaliitto ja kunnat hioivat luonnosta. Seutukaavaliiton hallitus teki omat muutoksensa siihen. Mukana luonnosta valmistelemassa ovat olleet myös yksityisten kansalaisten kannanotot.

Pusulan viimeisimmässä seutukaavaluonnoksessa virkistysalueitten määrä on supistunut aikaisemmasta. Yksityisten alueita ulkoiluun ja virkistykseen on esitetty varattavaksi noin kaksi prosenttia kunnan koko pinta-alasta. Jos lukuun otetaan Kymin Oy:n ja Someron yhteismetsän alueet, nousee määrä kymmeneen prosenttiin, mikä on kaikkiaan noin 2 500 hehtaaria.

Seutukaavan olennaisina osina olevat virkistys- ja ulkoilualueet eroavat käytöltään toisistaan. Virkistysalueet on tarkoitettu erityisesti virkistyskäyttöön. Ulkoilualueet ovat ensisijaisesti maa- ja metsätalousaluetta, mutta samalla ne soveltuvat ulkoilukäyttöön.

Virkistysalueita Pusulan alueelle seutukaavassa on merkitty viisi. Virkistysalueiksi on suunniteltu Alhovuoren ulkoilukeskuksen maita, Vahermajärven länsirantaa, Muslammen aluetta ja Rausjärven aluetta sekä Salkolanjärven itärannalle varattua aluetta, jonne suunnitellaan motellin rakentamista.

Ulkoilualueiksi on luonnoksessa varattu pääasiassa Kymin Oy:n ja Someron yhteismetsän alueita.

Suojelualueiksi on seutukaavaluonnoksessa suunniteltu Keräkankareen aluetta Länsi-Pusulassa, Vaherman laskujoen aluetta, Heinjärven ja Saloveden välistä suo- ja laskuojaaluetta sekä Koisjärven järvialuetta.

Länsi-Uudenmaan 1970-luvun jälkipuoliskolla laadittu maa- ja metsätalousalueita, virkistysalueita ja suojelualueita käsittävä seutukaava vahvistettiin vuonna 1980, taajamaseutukaava vuonna 1983. Länsi-Uudenmaan seutusuunnitelmassa 1988 tarkasteltiin tuotantotoiminnan ja palvelujen vaikutusta alue- ja yhdyskuntarakenteeseen. Liitossa tehtiin sen toiminnan aikana useita kulttuurimaisemaa, kulttuurihistoriaa ja arvokasta luontoa koskevia selvityksiä, esimerkiksi Länsi-Uudenmaan kulttuurimaisemainventointi vuodelta 1990 ja selvitykset alueen kasvistoltaan arvokkaista kallioista. Aivan 1990-luvun alussa valmistuivat selvitykset Sammatin ja Karjalohjan kulttuurimaisemista sekä kulttuurihistoriallisista rakennuskohteista.

Uudenmaan seutukaavaliittojen yhteistyöhön osallistuttiin aktiivisesti, mutta myös Varsinais-Suomen, Länsi-Uudenmaan ja Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitoilla oli yhteistyöneuvottelukunta. Länsi-Uudenmaan ja Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitot teettivät vuosina 1982 – 1984

yhdessä Uudenmaan läntisen osan alueellisen energiasuunnitelman vuosille 1985 – 2010. Mukana suunnittelualueessa oli myös Vihdin kunta Helsingin seutukaavaliitosta.

Liiton merkitys mm. jäsenkunnille suunnatun tilasto-, inventointi- ja suunnitelmatietojen välitys- ja hankintapalvelusta koostuvan tietopalvelun tuottajana oli merkittävä. Liitto antoi lausuntoja kuntien suunnitelmista, mutta myös avusti kaavoituksessa ja laati selvityksiä ja ennusteita eri toimialoilta.

Vuonna 1982 ympäristöministeriön päätöksellä kokeiluna käynnistetty aluearkkitehtitoiminta palveli sekä kuntia että yksittäisiä kuntalaisia. Työhön kuului rakennus- ja korjaussuunnitteluneuvontaa, mutta myös kuntien maankäytön suunnitteluun ja kuntien omaan rakentamistoimintaan liittyviä tehtäviä.

Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto siirtyi tietokoneaikaan liiton 20-vuotisjuhlavuonna 1985: liittoon hankittiin Metric-merkkinen mikrotietokone ja laatukirjoitin. Toimintakertomuksessa todetaan Lohjan museonjohtajan Torsti Salosen liiton kanssa yhteistyössä laatimasta tutkielmasta yhdyskuntarakenteen kehityksestä alueen pohjoisosan näkökulmasta katsottuna, että "mikrotietokoneen käyttöönotto tekstinkäsittelyssä mahdollisti tutkielman teon sille asetetussa tiukassa aikataulussa".

Uuteen liittoon

Keväällä 1990 Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton jäsenkunnat tekivät aloitteen Länsi-Uudenmaan ja Helsingin seutukaava-alueiden yhdistämismahdollisuuksien selvittämisestä. Pääkaupunkiseudun työssäkäyntialue oli laajentunut siinä määrin, että kuntien välisen yhteistyön tiivistämisen katsottiin olevan perusteltua. Kun Uudenmaan maakuntaliitolla oli myös vireillä samansuuntaisia pyrkimyksiä, liitto oli valmis muutokseen. Seutukaava-alueiden yhdistämisessä nähtiin Länsi-Uudellamaalla mahdollisuus koko alueen aikaisempaa monipuolisempaan, tehokkaampaan ja taloudellisempaan kehittämiseen. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton liittovaltuusto teki 21.5.1991 päätöksen hakea valtioneuvostolta seutukaava-alueen muutosta siten, että Länsi-Uudenmaan seutukaava-alue liitettäisiin Helsingin seutukaava-alueeseen. Valtioneuvosto hyväksyi seutukaava-alueiden muutosta koskevat anomukset 15.10.1992, samaan aikaan myös Kirkkonummen, Mäntsälän ja Pornaisten kuntien osalta. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton liittovaltuusto päätti 18. joulukuuta 1992 liiton lakkauttamisesta saman vuoden lopussa. Samassa kokouksessa liittovaltuusto hyväksyi Länsi-Uudenmaan seutukaavan ympäristöministeriön vahvistettavaksi.

Vuoden 1993 alusta Länsi-Uudenmaan kunnat ovat olleet Uudenmaan liiton jäseniä.

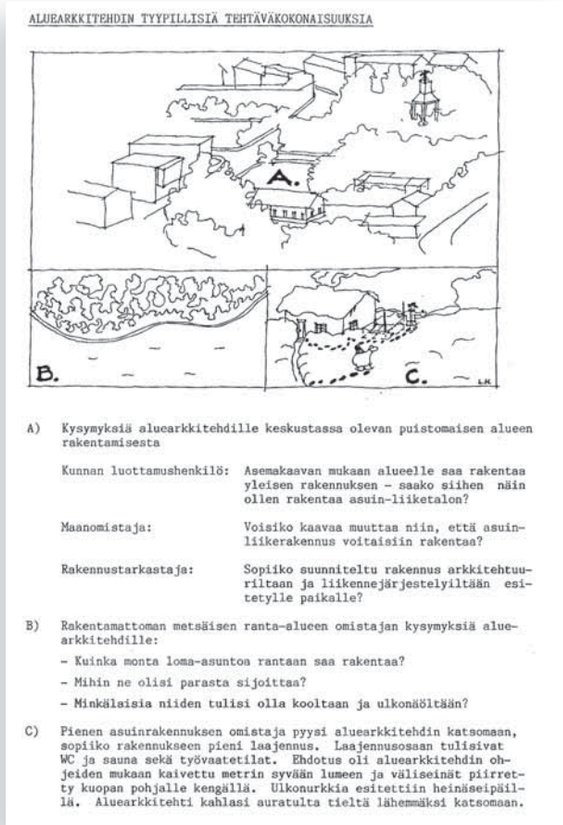

Aluearkkitehdin työstä.
Piirros Länsi-Uudenmaan aluearkkitehti Leena Heinänen.

Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton liittovaltuuston viimeinen kokous joulukuussa 1992. Liittovaltuuston puheenjohtajana Pertti Hirvonen, sihteerinä seutukaavasihteeri Anja Helenius. Kuva: Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Det sista fullmäktigemötet för Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto (Väst-Nylands regionplansförbund) i december 1992. Fullmäktiges ordförande var Pertti Hirvonen och sekreterare regionplanesekreterare Anja Helenius. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Västra Nylands regionplansförbund – Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto

Saaristotutkimus - Skärgårdsutredningen.

Nils-Hinrik Aschan & Eric Adlercreutz 1967.

Alue-ehdotukset saivat päätöksensä, kun sisäasiainministeriö antoi seutukaavamääräyksen Läntisen Uudenmaan seutukaava-alueelle 7.2.1964. Alue käsitti Hangon ja Tammisaaren kaupungin ja Karjaan kauppalan sekä Bromarvin, Tenholan, Tammisaaren maalaiskunnan, Snappertunan, Pohjan, Karjaan maalaiskunnan, Inkoon, Siuntion ja Kirkkonummen maalaiskunnat. Läntisen Uudenmaan rannikkokunnat saivat siis oman liittonsa. Ensimmäiseksi seutukaavajohtajaksi valittiin seutukaavoituksesta jo Helsingin seutukaavaliitossa kokemusta hankkinut diplomi-insinööri Gunnar Piponius, joka pääsi aloittamaan työnsä vuoden 1965 loppupuolella. Hän viihtyi työssä vuoteen 1968, minkä jälkeen toimistoa johti diplomi-insinööri Stig Häggström eläkkeelle jäämiseensä eli vuoteen 1989 saakka. Hänen seuraajakseen tuli valtiotieteen maisteri Kaj Lindholm, joka johti liittoa Uudenmaan liittoon yhdistymiseen saakka, vuoden 1993 loppuun. Hän jatkoi uraansa uudessa liitossa kansainvälisten asioiden johtajana ja siirtyi myöhemmin Karjaan kaupunginjohtajaksi.

Seutukaavaliiton toimisto sijaitsi Karjaalla, ensin Kauppiaankatu 2:ssa, sitten Kauppiaankatu 1:ssä.

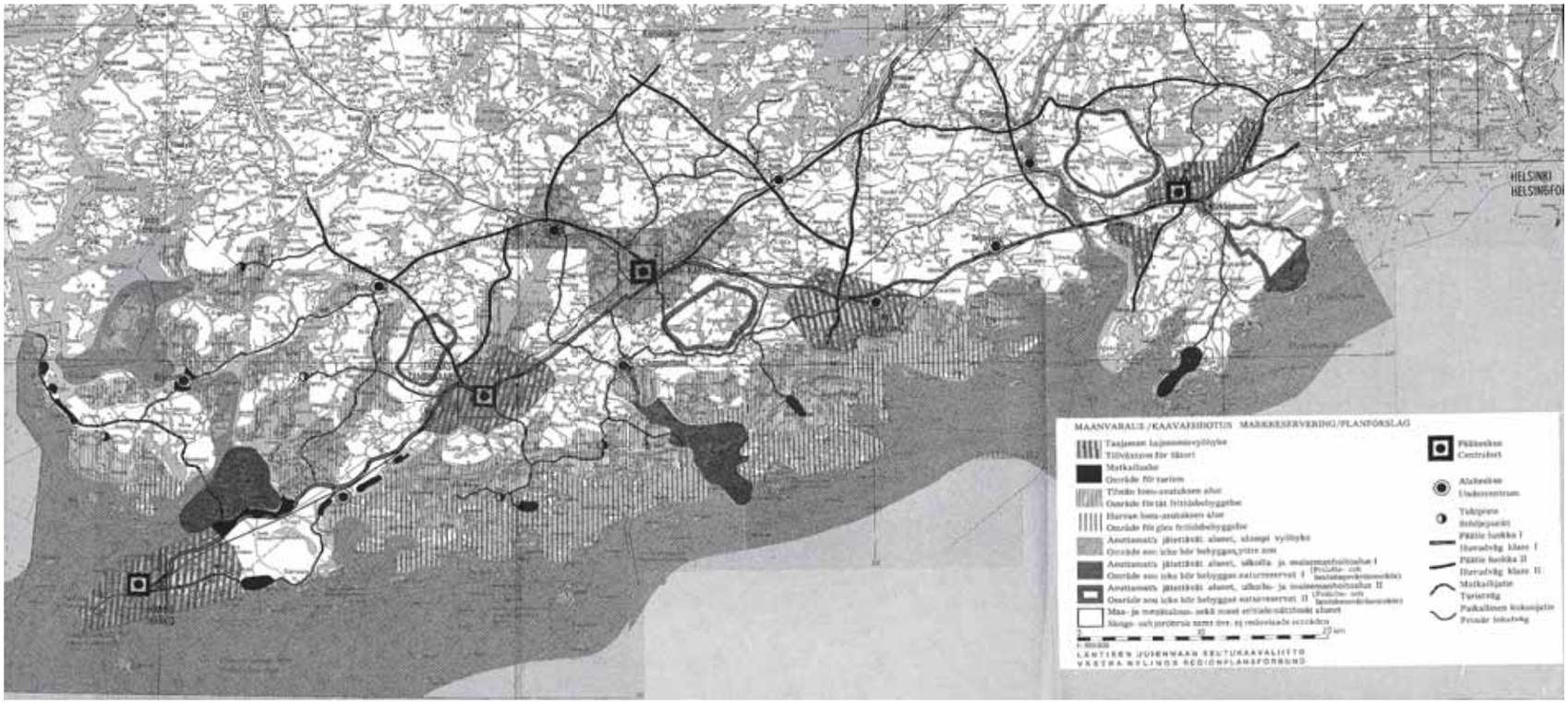

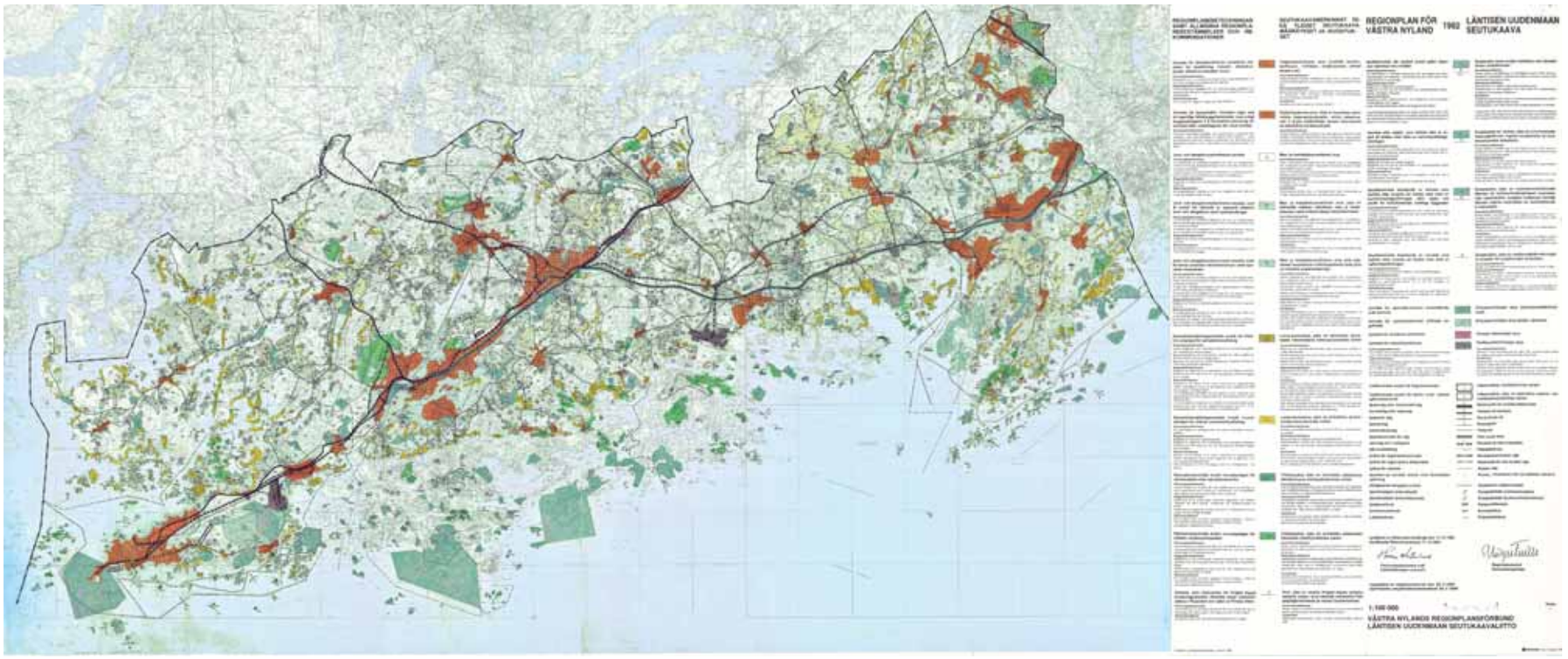

Perusselvityksiä ja suunnitelmia

Seutukaavoituksen alkuaikoina tehtiin paljon perusselvityksiä. Ensimmäinen liitossa tehty suuri suunnitelma koski liiton alueelle tärkeää saaristoa. Sen tekivät arkkitehdit Nils-Hinrik Aschan (josta tuli myöhemmin Itä-Uudenmaan seutukaavaliiton pitkäaikainen johtaja) ja Eric Adlercreutz. Suunnilleen samaan aikaan valmistui runkokaava, niin kuin Helsingin ja Länsi-Uudenmaan seudullekin. Vuonna 1970 arkkitehdit Kalle-Heikki Narinen ja Jussi Vuorinen tekivät tutkimuksen Läntisen Uudenmaan keskusrakenteen kehitysmahdollisuuksista.

Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitossa ei laadittu seutukaavoja vaiheittain, toisin kuin muissa liitoissa, vaan päätettiin tehdä koko seutukaava kerralla. Tämä merkitsi pitkää prosessia – vasta vuonna 1979 kaava oli valmis lausuntokierrokselle kuntiin. Lopullisesti se hyväksyttiin 17.12.1982. Ympäristöministeriö vahvisti kaavan 28.2.1985 muilta osin kuin Inkoon ja Tammisaaren saaristoalueiden osalta. Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton liittovaltuusto hyväksyi tämän seutukaavan täydennykset ja muutoksen käsittävän seutukaavan vuonna 1991. Ympäristöministeriö jätti kuitenkin kaavan vahvistamatta siinä vaiheessa. Prosessi kesti niin kauan, että vasta Uudenmaan liiton maakuntavaltuusto hyväksyi monin tavoin tarkistetun kaavan alistettavaksi ympäristöministeriön vahvistettavaksi tammikuussa 2001. Ympäristöministeriö vahvisti sen seuraavana vuonna.

Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton 20-vuotisjuhlakokous 1985. Kuva: Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

20-årsjubileumsmöte för Västra Nylands regionplansförbund 1985. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Seutukaavajohtaja Aarne Vanjoki onnittelemassa 20-vuotiasta naapuriliittoa. Onnitteluja vastaanottamassa Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton liittovaltuuston puheenjohtaja Ulf Lindström ja seutukaavajohtaja Stig Häggström. Kuva: Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Regionplanedirektör Aarne Vanjoki gratulerar det 20-åriga grannförbundet Västra Nylands regionplansförbund. Fullmäktiges ordförande Ulf Lindström och regionplanechef Stig Häggström tar emot gratulationerna. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton henkilökuntaa ryhmäkuvassa. Vasemmalta Krister Björklund, Stig Häggström, Birgit Isaksson, Agneta Nylund, Kerstin Nousiainen, Hilkka Mäkipää ja Maj-Len Broman.
Kuva Agneta Nylyndin albumista.

Personalen för Västra Nylands regionplansförbund i gruppbild. Från vänster Krister Björklund, Stig Häggström, Birgit Isaksson, Agneta Nylund, Kerstin Nousiainen, Hilkka Mäkipää och Maj-Len Broman. Bild ur Agneta Nylunds album.

Julkaisussa 20 vuotta seutusuunnittelua läntisellä Uudellamaalla mainitaan: ”Yhteistyö muiden Uudenmaan liittojen kanssa on koko toimintakauden ajan sujunut hyvin ja muodostanut olennaisen osa työtä. Tämä merkitsee sitä, että on voitu voimakkaasti torjua ne ehdotukset Uudenmaan liittojen yhdistämiseksi, joita silloin tällöin on tehty. Lisäksi on erityistä painoa pantu sille, demokratian kannalta tärkeälle näkökannalle, että sellaisessa yleisuusmaalaisessa liitossa olisi pääkaupunkiseudun ulkopuolisten pienten kuntien äärimmäisen vaikea saada äänensä kuuluville – esim. Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton kaikilla jäsenkunnilla on itsellään vankka mielipide seudun kehityksestä. Vuonna 1982 päätettiin myös korkealla taholla, että nykyinen jako on tarkoituksenmukainen ja ettei sitä ole syytä muuttaa, ei ainakaan ennen kuin koko väliportaanhallinto uudistetaan.”

Jäsenkuntien määrä väheni, kun ensin Karjaan maalaiskunta liitettiin Karjaan kauppalaan, josta tuli kaupunki vuonna 1977. Samana vuonna lakkautettiin Bromarvin, Snappertunan ja Tammisaaren maalaiskunnat, joiden maa-ala jaettiin Tammisaaren, Hangon, Karjaan ja Tenholan kesken. Näistä Tenhola liitettiin Tammisaareen vuoden 1993 alusta.

Läntisen Uudenmaan monipuolisen kulttuurihistorian inventoimisen sai tehtäväkseen fil. kand. Mikko Härö. Monivuotisen työn tuloksena oli vuonna 1993 julkaistu Läntisen Uudenmaan rakennusten ja maiseman kulttuurihistoriallinen inventointi 1983.

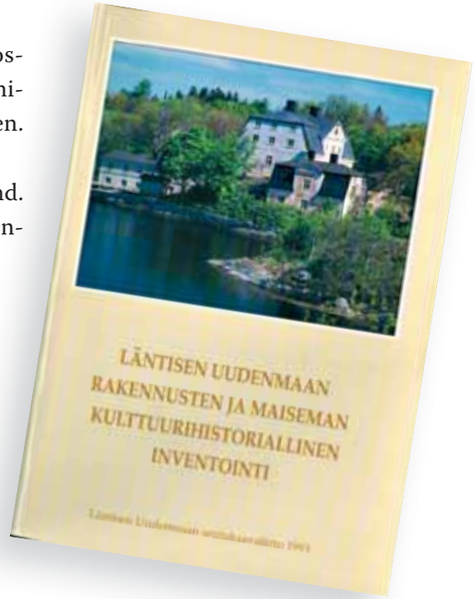

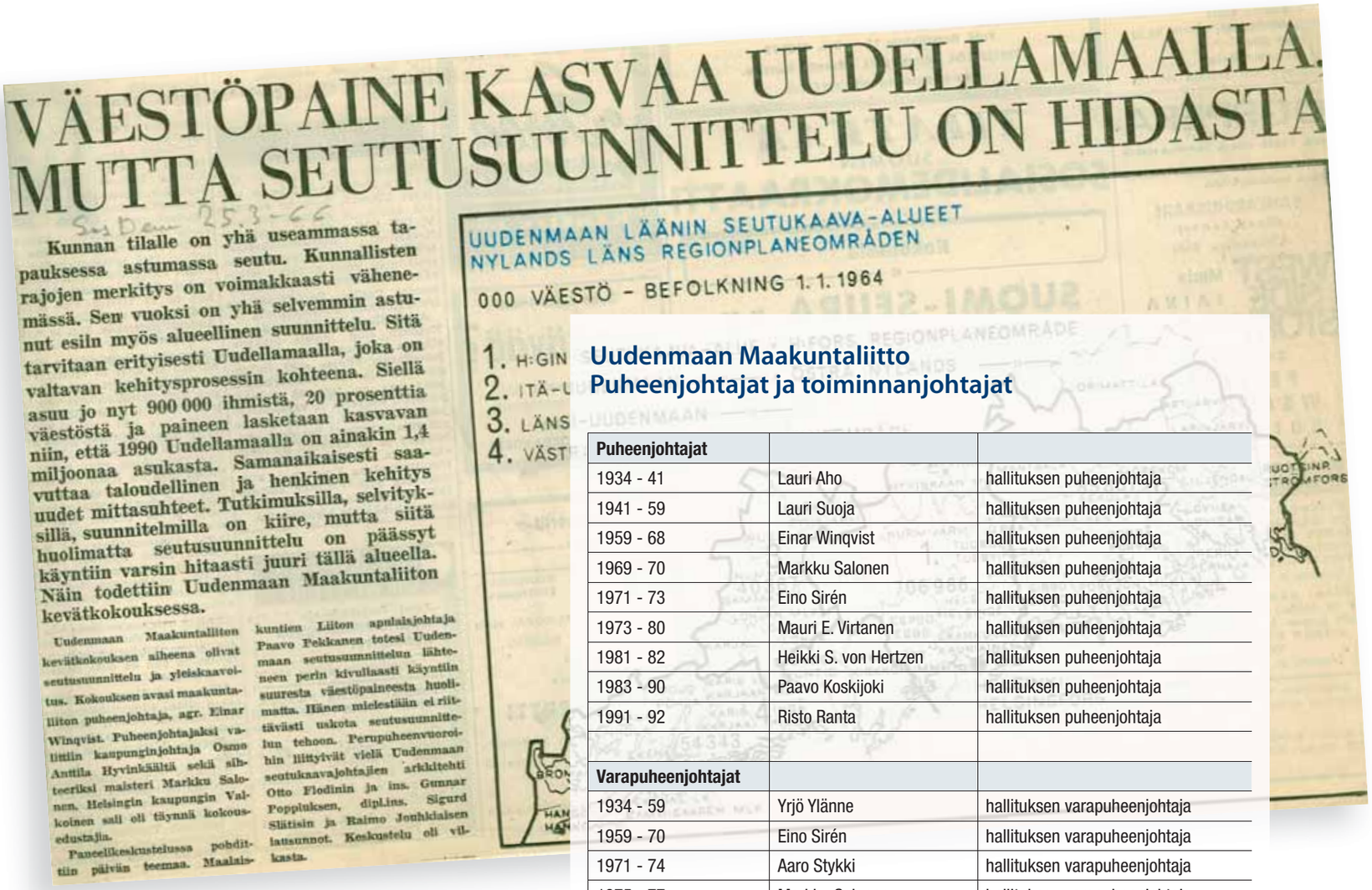

VÄESTÖPAINE KASVAA UUDELLAMAALLA, MUTTA SEUTUSUUNNITTELU ON HIDASTA

Kunnan tilalle on yhä useammassa tapauksessa astumassa seutu. Kunnallisten rajojen merkitys on voimakkaasti vähenemässä. Sen vuoksi on yhä selvemmin astunut esiin myös alueellinen suunnittelu. Sitä tarvitaan erityisesti Uudellamaalla, joka on valtavan kehitysprosessin kohteena. Siellä asuu jo nyt 900 000 ihmistä, 20 prosenttia väestöstä ja paineen lasketaan kasvavan niin, että 1990 Uudellamaalla on ainakin 1,4 miljoonaa asukasta. Samanaikaisesti saavuttaa taloudellinen ja henkinen kehitys uudet mittasuhteet. Tutkimuksilla, selvityksillä, suunnitelmilla on kiire, mutta siitä huolimatta seutusuunnittelu on päässyt käyntiin varsin hitaasti juuri tällä alueella. Näin todettiin Uudenmaan Maakuntaliiton kevätkokouksessa.

Uudenmaan Maakuntaliiton kevätkokouksen aiheena olivat seutusuunnittelu ja yleiskaavoitus. Kokouksen avasi maakuntaliiton puheenjohtaja, agr. Einar Winqvist. Puheenjohtajaksi valittiin kaupunginjohtaja Osmo Anttila Hyvinkäältä sekä sihteeriksi maisteri Markku Salonen, Helsingin kaupungin Valkoinen sali oli täynnä kokousedustajia.

Paneelikeskustelussa pohdittiin päivän teemaa. Maalaiskuntien Liiton apulaisjohtaja Paavo Pekkanen totesi Uudenmaan seutusuunnittelun lähteneen perin kivuliaasti käyntiin suuresta väestöpaineesta huolimatta. Hänen mielestäänkin ei riittävästi uskota seutusuunnittelun tehoon. Perupuheenvuoroihin liittyivät vielä Uudenmaan seutukaavajohtajien arkkitehti Otto Flodinin ja ins. Gunnar Poppluksen, dipl.ins. Sigurd Slätisin ja Raimo Jouhkiaisen lausunnot. Keskustelu oli vilkasta.

UUDENMAAN LÄÄNIN SEUTUKAAVA-ALUEET
NYLANDS LÄNS REGIONPLANEOMRÅDEN

000 VÄESTÖ - BEFOLKNING 1.1.1964

Uudenmaan Maakuntaliitto
Puheenjohtajat ja toiminnanjohtajat

Puheenjohtajat		
1934 - 41	Lauri Aho	hallituksen puheenjohtaja
1941 - 59	Lauri Suoja	hallituksen puheenjohtaja
1959 - 68	Einar Winqvist	hallituksen puheenjohtaja
1969 - 70	Markku Salonen	hallituksen puheenjohtaja
1971 - 73	Eino Sirén	hallituksen puheenjohtaja
1973 - 80	Mauri E. Virtanen	hallituksen puheenjohtaja
1981 - 82	Heikki S. von Hertzen	hallituksen puheenjohtaja
1983 - 90	Paavo Koskijoki	hallituksen puheenjohtaja
1991 - 92	Risto Ranta	hallituksen puheenjohtaja
Varapuheenjohtajat		
1934 - 59	Yrjö Ylänne	hallituksen varapuheenjohtaja
1959 - 70	Eino Sirén	hallituksen varapuheenjohtaja
1971 - 74	Aaro Stykki	hallituksen varapuheenjohtaja
1975 - 77	Markku Salonen	hallituksen varapuheenjohtaja
1977 - 79	Manu Ruski	hallituksen varapuheenjohtaja
1980	Olli Männikkö	hallituksen varapuheenjohtaja
1981 - 92	Kaarle Salmivuori	hallituksen varapuheenjohtaja
Toiminnanjohtajat		
1959	N. Seppo Koskinen	toiminnanjohtaja 21.2 - 2.4
1959 - 1961	Leo Rimpinen	toiminnanjohtaja 2.4. alkaen
1961 - 1974	Markku Salonen	toiminnanjohtaja 24.10. alkaen
1974 - 1988	Paavali Kääriäinen	toiminnanjohtaja 22.2. saakka
1988	Kimmo Behm	toiminnanjohtaja 22.2 - 30.4
1988 -1991	Markku J. Jääskeläinen	toiminnanjohtaja 1.5. alkaen
1991 - 1992	Matti Tukiainen	toiminnanjohtaja

Uudenmaan maakuntaliiton vaiheista

Uudenmaan suomenkielinen maakuntaliitto perustettiin Aleksis Kiven 100-vuotissyntymäpäivänä 10.10.1934 Nurmijärvellä. Perustamiskirjan allekirjoittivat liiton ensimmäinen puheenjohtaja Lauri Aho ja varapuheenjohtaja Yrjö Ylänne sekä liiton ensimmäinen sihteeri, ylioppilas Vilho Väisänen. Liiton tehtävänä oli aatteellinen maakuntatyö Uudellamaalla. Tarkoituksena oli herättää Uudenmaan suomalaisissa kiintymystä kotimaakuntaa kohtaan sekä edistää kotiseudun, sen menneisyyden ja nykyisyyden tuntemusta. Myös Uudenmaan henkinen ja aineellinen vaurastuminen kuului liiton intresseihin. Kotiseututoiminta ja sen avustaminen, tätä koskevien ja muiden maakunnallisten julkaisujen toimittaminen sekä maakunnallisten juhlien järjestäminen kuuluivat liiton toimintamuotoihin. Maakuntaliitto järjesti mm. maakuntajuhlia varsinkin alkuaikoinaan.

Sota-aika hiljensi maakuntaliiton toiminnan niin, että se käytännössä lakkasi vuonna 1941. Samana vuonna asetettiin kuitenkin toimikunta valmistelemaan Uudenmaan maakunta-arkiston perustamista. Liiton johtokunta yritti saada toimintaa uudelleen käyntiin, mutta vasta vuoden 1955 kesäkuussa maakuntaliiton liittovaltuusto ja liittokokous vahvistivat uudet säännöt (yhdistysrekisteriin 1959).

Toiminta perustui lähinnä yksityisten henkilöiden jäsenyyteen, mutta ryhmäjäseniäkin oli. Kesällä 1941 lähetettiin kunnille ja seurakunnille kirjelmä, jossa niitä pyydettiin liittymään maakuntaliiton jäseneksi. Sotien vuoksi jäsenhankinta lykkäytyi usealla vuodella.

Maakuntaliiton pitkäaikainen puheenjohtaja Paavo Koskijoki kirjoitti liiton 50-vuotispäivän aikoihin: ”Maakuntaliiton työn tulokset eivät aina ole helposti osoitettavissa. Niitä ei nähdä muistomerkkeinä tai muistolaattoina rakennusten seinissä. Ne ilmenevät sen sijaan päättäjien asenteissa, kuntiin kohdistuvien rasitusten kevenemisenä sekä erilaisten maakunnallisten ja kunnallisten hankkeiden toteutumisena.”

Huhtikuussa 1959 Uudenmaan Maakuntaliitto ry piti ensimmäisen uusien sääntöjen mukaisen kevätkokouksensa. Silloin valittiin yhdistykselle uusi johtokunta ensimmäisen kerran sitten vuoden 1941.

Kokouksessa käsiteltiin maakuntaliiton toiminnan tarpeellisuutta Uudenmaan läänissä. Esitetyissä puheenvuoroissa toimintaa pidettiin tärkeänä, mutta samalla vastustettiin Helsingin kaupungin mukana oloa, koska ”pääkaupungin edustus voisi vaikuttaa haitallisesti varsinaisten maakunnallisten kysymysten käsittelyyn”. Harkittavaksi esitettiin myös erillisten maakuntaliittojen perustamista Itä-, Keski- ja Länsi-Uuttamaata varten, koska kiinnostus eri alueilla ”oli mahdollisesti rajoittunut vain niiden omiin kysymyksiin”. Päätettiin kuitenkin toimia ilman virallista aluejakoa ja perustaa kutakin osa-aluetta varten aluetoimikunta, johon nimettiin hallituksen edustajat. Aluetoimikuntien tuli tehdä liiton toimintaa tunnetuksi, mutta ne saivat päättää toimintatavoistaan itsenäisesti.

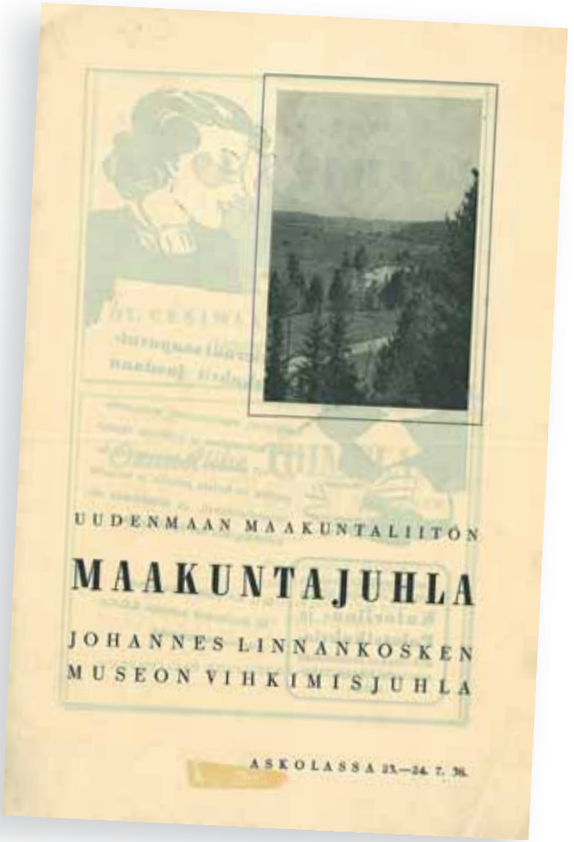

Kunnat aktiivisemmin mukaan

Uudistettujen, kuntien vaikutusvaltaa huomattavasti lisäävien sääntöjen mukaan maakuntaliiton tarkoituksena oli ”toimia Uudenmaan maakunnan henkisen ja taloudellisen edistymisen hyväksi, edistää maakunnan menneisyyden ja nykyisyyden tuntemusta sekä maakunnan kuntien yhteistoimintaa ja kunnallisten asioiden hoitoa”. Tässä tarkoituksessa liiton tuli ”järjestää kunnallisia ja taloudellisia neuvottelupäiviä, valistustilaisuuksia ja maakuntajuhlia sekä tehdä aloitteita maakunnan henkisen, taloudellisen ja kunnallisen elämän kehittämiseksi”.

Maakuntaliiton ensimmäisen toimintasuunnitelman mukaan liiton tärkeimpiä tehtäviä olivat maakuntaliiton toiminnan tunnetuksi tekeminen informoimalla lehdistöä, kuntia, seurakuntia ja yhteisöjä sekä esittelytilaisuuksien järjestäminen. Tavoitteeksi oli asetettu kaikkien suomenkielisten kuntien ja seurakuntien jäsenyys syyskuun alkuun 1959 mennessä. Myös yhteisöjäsenten ja yksityisjäsenten hankintaan oli tarkoitus panostaa.

Ensimmäiset Uudenmaan Kunnallispäivät järjestettiin yhdessä lääninhallituksen ja Maalaiskuntien liiton kanssa marraskuussa 1959.

Liiton toiminnan tunnettuuden lisääminen oli 1960-luvullakin päätavoite. Toimintakohteita ja -muotoja etsittiin. Uudenmaan maakuntaliitto osallistui kuntien yhteistyöhön mm. tie-, liikenne- ja kouluasioissa. Liitto otti kantaa tie- ja lääninrajakysymyksiin: se vastusti Orimattilan ja Artjärven kunnan siirtämistä Uudenmaan läänistä Hämeen lääniin. Maakuntaliitto kannatti myös koko maakunnan saamista lakisääteisen seutukaavoituksen piiriin.

Syyskokouksessa 1962 päätettiin antaa johtokunnalle valtuudet ryhtyä toimiin Suomen kulttuurirahaston alaisen maakuntarahaston perustamiseksi. Uudenmaan rahasto perustettiinkin Hyvinkäällä Mikael Agricolan päivänä vuonna 1963.

Teitä, sairaaloita ja kuntauudistuksia

Maakuntaliiton kuusikymmentäluvun intresseissä olivat erityisesti tie-, ammattikoulu-, vajaamielis-, sairaala- ja kuntauudistuskysymykset. Myös vesihuollon pikaista järjestämistä kiirehdittiin vuosikymmenen lopulla.

Liitto antoi sisäasiainministeriölle lausunnon maakuntaitsehallinnosta vuonna 1963 – sen mukaan maakuntaitsehallintoon siirtyminen ei ainakaan siinä vaiheessa olisi tärkeintä kunnallishallinnon kehittämisen kannalta, vaan tärkeintä olisi pyrkiä uudistamaan kuntien valtionapujärjestelmä. Liitto korosti yleensäkin kuntien itsemääräämisoikeutta.

Vuoden 1962 jälkeen kunnat olivat maakuntaliiton toiminnan ainoat rahoittajat.

Toiminnanjohtajan tehtäviä hoiti alkuun sivutoimisesti Kunnallisopiston johtaja, sittemmin kansanedustaja Markku Salonen. Vuonna 1974 maakuntaliitolle valittiin ensimmäisen kerran kokopäivätoiminen toiminnanjohtaja, Paavali Kääriäinen, ja toimistonhoitaja-sihteeri, Birgitta Nordström. Uudenmaan liiton perustamisesta kävi neuvotteluja toiminnanjohtajana Markku J. Jääskeläinen, seuraajanaan Matti Tukiainen, joka jatkoi liittojen yhdistyttyä aluekehittämisjohtajana Uudenmaan liitossa.

Maakuntaliitto toimi aktiivisesti maakuntahengen luomiseksi. *Vuoden uusmaalaisen henkilön* ja *Vuoden uusmaalaisen yrittäjän* valitseminen siirtyi aikanaan Uudenmaan liiton tehtäväksi. Matkailun edistäminen sekä kulttuuri- ja kotiseututyö olivat liiton omaa alaa – toimintamuotoja olivat mm. koululaisille järjestetyt maakunta-aiheiset kirjoitus- ja kuvataidekilpailut ja maakunta-aiheisen oppimateriaalin tuottaminen peruskoulujen käyttöön. ”*Upea Uusimaa – Förträffliga Nyland*” oli uusmaalaisuuden juhlavuoden 1992 näyttävä teema, liiton viimeisen toimintakertomuksen mukaan ”Uudenmaan maakuntaliiton 58-vuotisen historian suurin projekti”.

Uudenmaan maakuntaliiton hallituksen kokous Nurmijärvellä 6.9.1984. Vasemmalta Timo Lehto, Väinö Leinonen, Lauri Metsämäki, Matti Riikonen, Olavi Lipponen, Kimmo Behm, Paavali Kääriäinen, Paavo Koskijoki, Kaarle Salmivuori, Erkki Hara, Seppo Timonen, Manu Ruski, Matti Hakala, Tuula Trygg. Kuva: Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Styrelsen för Uudenmaan maakuntaliitto håller möte i Nurmijärvi 6.9.1984. Från vänster Timo Lehto, Väinö Leinonen, Lauri Metsämäki, Matti Riikonen, Olavi Lipponen, Kimmo Behm, Paavali Kääriäinen, Paavo Koskijoki, Kaarle Salmivuori, Erkki Hara, Seppo Timonen, Manu Ruski, Matti Hakala, Tuula Trygg. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Yhteisiä hankkeita Uudenmaan seutukaavaliittojen kanssa olivat vuodesta 1975 lähtien joka toinen vuosi järjestetyt Uusimaa-seminaarit, joiden perinnettä on jatkanut edelleen 2000-luvulla Uudenmaan liiton maakuntaparlamentti.

Elinkeinopolitiikka keinovalikoimiin

Elinkeinopolitiikan seuranta ja siihen vaikuttaminen nousivat maakuntaliiton edunvalvontatoiminnassa tärkeälle sijalle, kun elinkeinorakenteen muutokset alkoivat vaikuttaa Uudellamaallakin. Työtä tehtiin yhdessä valtion harjoittaman teollisuuspolitiikan edustajien kanssa: järjestettiin muun muassa neuvottelu- ja tiedotustilaisuuksia ajankohtaisista aiheista yhdessä teollisuuspiirin kanssa.

Uudenmaan lääninhallitus ja maakuntaliitto tekivät vuoden 1984 keväällä ehdotuksen Uudenmaan läänin ja Helsingin kaupungin vaalipiirin kansanedustajien työvaliokunnan perustamisesta. Työvaliokunnan tehtävänä oli selvittää mm. mahdollisuudet Uudenmaan läänin kansanedustajien yhteistoimintakokeilun aloittamiseksi. Tästä kehittyi nykyisinkin aktiivisesti toimiva Uudenmaan ja Helsingin piirin kansanedustajien neuvottelukunta.

Uudenmaan maakuntaliitto otti kantaa ja teki esityksiä kulloinkin ajankohtaisista aluepoliittisista kysymyksistä. Vuodesta 1982 lähtien liitto kokosi vuosittain yhteistyössä kuntien kanssa mm. kansanedustajien neuvottelukunnan käyttämän Uudenmaan maakuntamuistion alueen hankkeiden edistämiseksi.

Elokuussa 1990 Uudenmaan maakuntaliitto kokosi kaupungin- ja kunnanjohtajista koostuvan toimikunnan pohtimaan maakuntaliittojen ja seutukaavaliittojen yhteistyötä. Toimikunnan ratkaisumallit eivät toteutuneet sellaisenaan, mutta maakuntaliitto perusti parin vuoden kuluttua vielä työryhmän pohtimaan maakuntahallinnon perusteellista uudistamista. Vuoden 1993 alusta syntyi seutukaavaliittojen ja maakuntaliiton yhdistyttyä Uudenmaan liitto.

Uudenmaan maakuntavaltuusto piti kevätkokouksen vuonna 2005 Kansallismuseon auditoriossa.

Nylands landskapsfullmäktige höll sitt vårmöte år 2005 i nationalmuseets auditorium.

Helsingin seutukaavaliiton liittohallitus 1989.

Stryrelsen för Helsingfors regionplansförbund 1989.

Uudenmaan maakuntahallitus Aleksanterinkatu 48 A:n portaikossa keväällä 2005.

Nylands landskapsstyrelse i trapporna på Alexandersgatan 48 A under våren 2005.

Helsingin seutukaavaliiton liittovaltuusto toimikauden viimeisessä kokouksessa Finlandia-talossa 26.11.1980
Ensimmäisessä rivissä vasemmalta Heikki s.von Herzen, Olof Hansson, Åke Almark, Ylermi Runko, Erkki Tuuli, Seppo Toiviainen, Teuvo Suhonen. Kuva: Uudenmaan liiton kuva-arkisto.

Helsingfors regionplansförbunds fullmäktige i Finlandia-huset 26.11.1980. Första raden: från vänster Heikki s.von Herzen, Olof Hansson, Åke Almark, Ylermi Runko, Erkki Tuuli, Seppo Toiviainen, Teuvo Suhonen. Bild ur Nylands förbunds bildarkiv.

Helsingin seudun maakuntapoliitikkoja

Helsingin seutukaavaliiton ja Uudenmaan liiton johtavat luottamushenkilöt ovat aina olleet seudun tunnetuimpia vaikuttajia eri aloilta. Vuosikymmenien myötä päätöksentekoelimet politisoituivat. Alkuvuosikymmeninä korostettiin virkamiesasiantuntemusta ja myöhemmin politiikassa hankittuja meriittejä.

Helsingin kaupungilta kaupunginjohtaja tai kaavoitusasioista vastaava apulaiskaupunginjohtaja olivat peräjälkeen hallituksen puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana. Perinne alkoi heti vuodesta 1946: *Erik von Frenckell*, *J. A. Kivistö*, *Aatto Väyrynen*, *(Jussi-) Pekka Alanen*, *Erkki Tuomioja*, *Pekka Korpinen*. Myös yliormestari *Jussi Pajunen* ehti poliitikkoaikanaan toimia maakuntahallituksessa yhden vaalikauden ajan. Vantaan kaupunginjohtaja *Lauri Lairala* toimi aluksi liittohallituksen jäsenenä, mutta ehti johtaa hallitusta ansiokkaasti kolmen valtuustokauden ajan.

Maineikkaita kansallisestikin tunnettuja poliitikkoja ovat luottamushenkilöiden joukossa olleet mm. patentti- ja rekisterihallituksen pääjohtaja *Erkki Tuuli*, Elannon pääjohtaja, Helsingin kaupunkisuunnittelulautakunnan pitkäaikainen puheenjohtaja *Ylermi Runko*, eduskunnan puhemies ja pääministeri *Paavo Lipponen*, kansanedustaja ja kaupunginjohtaja *Kaarle Salmivuori* ja kansanedustaja *Arto Bryggare*. Uudenmaan liiton toiminta käynnistyi toimitusjohtaja *Pentti Kivisen* johtaessa ensimmäisen kauden ajan maakuntavaltuustoa ja kaupunkineuvos Salmivuoren maakuntahallitusta.

Risto Ranta (alkuun Tuusulasta, myöhemmin Vantaalta) ehti olla Helsingin seutukaavaliiton ja Uudenmaan maakuntaliiton hallituksissa, kunnes maakuntapoliitikon uran kruunasi kahden vaalikauden mittainen aika Uudenmaan liiton maakuntahallituksen puheenjohtajana. ”Osallistuva hallitus” -iskusanoilla hän sitoutti koko luottamushenkilökunnan vahvasti liiton toimintaan.

Risto Ranta 50-vuotisjuhlissaan 14.7.1993. Valokuvaaja Sirkka Pohtimo.

Risto Ranta på sin 50-årsfest 14.7.1993. Fotograf Sirkka Pohtimo.

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto, Helsingin seutukaavaliitto ja Uudenmaan liitto

Luottamushenkilöjohtajisto ja johtajat 1946 - 2006

kausi	**Aluesuunnitelmaliitto**		
1946 - 49	F.L. Lehtinen, valtuuskunnan puheenjohtaja Arvo Lönnroth, valtuuskunnan varapuheenjohtaja	Erik von Frenckell, johtokunnan puheenjohtaja Toivo Salmio, johtokunnan varapuheenjohtaja, 1947 alkaen	Otto Flodin, arkkitehti, toiminnanjohtaja, 1947 - 64
1950 - 56	F.L. Lehtinen, valtuuskunnan puheenjohtaja F.A. Kuusisto, valtuuskunnan varapuheenjohtaja	Erik von Frenckell, johtokunnan puheenjohtaja Toivo Salmio, johtokunnan varapuheenjohtaja	
1957 - 63	F.A. Kuusisto, valtuuskunnan puheenjohtaja Väinö V. Seppälä, valtuuskunnan varapuheenjohtaja	J.A. Kivistö, johtokunnan puheenjohtaja Toivo Salmio, johtokunnan varapuheenjohtaja	
1963 - 64	Seppo Salminen, valtuuskunnan puheenjohtaja Viljo Niskanen, valtuuskunnan varapuheenjohtaja	J.A. Kivistö, johtokunnan puheenjohtaja Toivo Salmio, johtokunnan varapuheenjohtaja	
	Helsingin seutukaavaliitto		JOHTAJISTO
1964 - 68	Åke Almark, liittovaltuuston puheenjohtaja Veikko Kaljunen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja K.A. Vakkuri, liittovaltuuston varapuheenjohtaja Sulo Hesenius, liittovaltuuston varapuheenjohtaja	J.A. Kivistö, liittohallituksen puheenjohtaja Aatto Väyrynen, liittohallituksen puheenjohtaja Aarne Ervi, liittohallituksen varapuheenjohtaja, 1965 alkaen	Otto Flodin, arkkitehti, toiminnanjohtaja, 1965 - 68
1969 - 72	Erkki Tuuli, liittovaltuuston puheenjohtaja Oiva Helminen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja Kaarlo Pettinen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja	Aatto Väyrynen, liittohallituksen puheenjohtaja Mauri Alasaari, liittohallituksen varapuheenjohtaja	Lars Hedman, arkkitehti, seutukaavajohtaja, 1969 - 70
1973 - 76	Erkki Tuuli, liittovaltuuston puheenjohtaja Ylermi Runko, liittovaltuuston varapuheenjohtaja Alpo Jokinen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja	Aatto Väyrynen, liittohallituksen puheenjohtaja Pekka Alanen, liittohallituksen puheenjohtaja Mauri Alasaari, liittohallituksen varapuheenjohtaja	Aarne Vanjoki, varatuomari, seutukaavajohtaja, 1970 - 90
1977 - 80	Ylermi Runko, liittovaltuuston puheenjohtaja Erkki Tuuli, liittovaltuuston varapuheenjohtaja Seppo Toiviainen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja	Lauri Lairala, liittohallituksen puheenjohtaja, Vantaa Pekka Alanen, liittohallituksen varapuheenjohtaja Lars Gerkman, liittohallituksen varapuheenjohtaja Seppo Miettinen, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Kerava	
1981 - 84	Ylermi Runko, liittovaltuuston puheenjohtaja Kaarlo Pettinen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja Seppo Toiviainen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja	Lauri Lairala, liittohallituksen puheenjohtaja, Vantaa Lars Gerkman, liittohallituksen varapuheenjohtaja Seppo Miettinen, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Kerava	
1985 - 88	Arto Lahtinen, liittovaltuuston puheenjohtaja, Hyvinkää Päivi Varpasuo, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Vihti C.G. Fogelberg, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Helsinki	Lauri Lairala, liittohallituksen puheenjohtaja, Vantaa Erkki Tuomioja, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki Kalevi Konttinen, liittohallituksen varapuheenjohtaja	Timo Honkala, valtiotieteen maisteri, seutukaavajohtaja, 1990 - 91
1989 - 92	Paavo Lipponen, liittovaltuuston puheenjohtaja, Helsinki Päivi Varpasuo, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Vihti C.G. Fogelberg, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Helsinki	Kaj K. Kronman, liittohallituksen puheenjohtaja, Vantaa Erkki Tuomioja, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki Pekka Korpinen, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki Hans Korsbäck, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Espoo	Aimo Lempinen, valtiotieteen maisteri, seutukaavajohtaja, 1991 - 92
	Uudenmaan liitto		
1993 - 94	Pentti Kivinen, liittovaltuuston puheenjohtaja, Helsinki Arto Lahtinen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Hyvinkää Veikko Alho, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Karkkila	Kaarle Salmivuori, liittohallituksen puheenjohtaja, Järvenpää Lauri Nordberg, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki Carl-Johan Hindsberg, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki	Aimo Lempinen, valtiotieteen maisteri, maakuntajohtaja, 1993 -
1995 - 96	Pentti Kivinen, maakuntavaltuuston puheenjohtaja, Helsinki Arto Lahtinen, maakuntavaltuuston varapuheenjohtaja, Hyvinkää Veikko Alho, maakuntavaltuuston varapuheenjohtaja, Karkkila	Kaarle Salmivuori, maakuntahallituksen puheenjohtaja, Järvenpää Lauri Nordberg, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki Carl-Johan Hindsberg, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki	
1997 - 2000	Matti Väisänen, maakuntavaltuuston puheenjohtaja, Helsinki Arto Bryggare, maakuntavaltuuston puheenjohtaja, Helsinki Irmeli Lemberg, maakuntavaltuuston varapuheenjohtaja, Helsinki Lars S. Lindholm, maakuntavaltuuston varapuheenjohtaja, Pohja	Risto Ranta, maakuntahallituksen puheenjohtaja, Vantaa Hannele Lehtikuusi, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki Hannele Luukkainen, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki Ann-Marie Åberg, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja, Kirkkonummi	
2001 - 2004	Arto Bryggare, maakuntavaltuuston puheenjohtaja, Helsinki Esko Riihelä, maakuntavaltuuston varapuheenjohtaja, Helsinki Anders Björklöf, maakuntavaltuuston varapuheenjohtaja, Pohja	Risto Ranta, maakuntahallituksen puheenjohtaja, Vantaa Pekka Sauri, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki Sture Söderholm, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja, Hanko	
2005 - 2008	Arto Bryggare, maakuntavaltuuston puheenjohtaja, Helsinki Osmo Soininvaara, maakuntavaltuuston varapuheenjohtaja, Helsinki Esko Riihelä, maakuntavaltuuston varapuheenjohtaja, Helsinki	Tapani Mäkinen, maakuntahallituksen puheenjohtaja, Vantaa Jari Sainio, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja, Vantaa Irmeli Wallden-Paulig, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja, Helsinki	

kausi	**Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto**		
1964 - 68	1965 alkaen Veijo Vallenius, liittovaltuuston puheenjohtaja, Lohjan kauppala Jalmari Alanne, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Nummi	1965 alkaen Ilmari Linna, liittohallituksen puheenjohtaja, Lohja Rainer Virtanen, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Karkkila	
1969 - 72	Veijo Vallenius, liittovaltuuston puheenjohtaja, Lohja Arto Mela, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Nummi	Ilmari Linna, liittohallituksen puheenjohtaja, Lohja Kalle Vuorinen, liittohallituksen puheenjohtaja, Lohja Kalevi Hakonen, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Karkkila Veikko Alho, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Karkkila	Raimo Jouhikainen, seutukaavajohtaja, 1966 - 92
1973 - 76	Veijo Vallenius, liittovaltuuston puheenjohtaja, Lohja Mikko Alanne, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Nummi Arto Mela, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Nummi	Kalle Vuorinen, liittohallituksen puheenjohtaja, Lohja Veikko Alho, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Karkkila	
1977 - 80	Veijo Vallenius, liittovaltuuston puheenjohtaja, Lohja Pentti Hemmilä, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Karkkila Eero Kyttälä, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Pusula	Kalle Vuorinen, liittohallituksen puheenjohtaja, Lohja Heikki Hyrkkö, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Lohja Veikko Alho, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Karkkila	
1981 - 84	Antti Maaheimo, liittovaltuuston puheenjohtaja, Lohja Pentti Hemmilä, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Karkkila Kaj Törrönen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Lohja	Kalle Vuorinen, liittohallituksen puheenjohtaja, Lohja Erkki Pätiälä, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Lohja	
1985 - 88	Antti Maaheimo, liittovaltuuston puheenjohtaja, Lohja Pentti Hemmilä, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Karkkila Raija Lärka, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Lohja Raimo Koskinen, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Karkkila	Eino Vesalainen, liittohallituksen puheenjohtaja, Lohja Erkki Pätiälä, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Lohja Matti Rahkila, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Lohja	
1989 - 92	Pertti Hirvonen, liittovaltuuston puheenjohtaja, Lohjan kunta Hannu Tammelin, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Karkkila Raija Lärka, liittovaltuuston varapuheenjohtaja, Lohja	Eino Vesalainen, liittohallituksen puheenjohtaja, Lohja Heikki Hyrkkö, liittohallituksen varapuheenjohtaja, Lohjan kunta	
kausi	**Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto**		JOHTAJISTO
1964 - 68		Nils Forsell, hallituksen puheenjohtaja, 1967 alkaen	Gunnar Piponius, DI, seutukaavajohtaja, 1966 - 68
1969 - 72		Nils Forsell, hallituksen puheenjohtaja	Stig Häggström, DI, seutukaavajohtaja, 1968 - 89
1973 - 76		Nils Forsell, hallituksen puheenjohtaja	Krister Björklund, valt.tiet.maisteri, vs. seutukaavajohtaja, 1989
1977 - 80	Heimer Westerlund, valtuuston puheenjohtaja Ulf Lindström, valtuuston puheenjohtaja	Nils Forsell, hallituksen puheenjohtaja Heimer Westerlund, hallituksen puheenjohtaja	Kaj Lindholm, valt.tiet.maisteri, seutukaavajohtaja, 1989 - 93
1981 - 84	Heimer Westerlund, valtuuston puheenjohtaja	Ulf Lindström, hallituksen puheenjohtaja	
1985 - 88	Ulf Lindström, valtuuston puheenjohtaja Bruno Winberg, valtuuston puheenjohtaja	Heimer Westerlund, hallituksen puheenjohtaja	
1989 - 92	Bruno Winberg, valtuuston puheenjohtaja	Heimer Westerlund, hallituksen puheenjohtaja	
1993	Jaakko Laiho, valtuuston puheenjohtaja	Mona Wickström, hallituksen puheenjohtaja	

Helsingin ja sen ympäristön Aluesuunnitelmaliitto, Helsingin seutukaavaliitto ja Uudenmaan liitto

Henkilöstö 1946 - 2006

Aalto, Liisa	Seutukaava-arkkitehti	1962 - 1989
Aaltonen, Matti	Yhdyskuntasuunnittelija	1953
Aaltonen, Irma	Arkkitehti	1953 - 1954
Aaltonen, Tuija	Kaavoitusteknikko	1997 - 2000
Ahokainen, Mervi	Konekirjoittajan sijainen	1978 - 1979
Ahonen , Jaakko	Toimistoapulainen	1954 - 1958
Ailus, Rauli	Aluearkkitehti	1993 - 2006
Airamo, Raimo	Toimistoarkkitehti	1973 - 1974
Alpola-Narinen, Marja	Kansainvälisten asioiden sihteeri	1973 -
Apo, Arja	Julkaisusihteeri	2002 - 2003
Asumalahti, Kauko	Yhd.tekn.suunn.päällikkö	1971 - 1975
Asunta, Miika	Apulaisvahtimestari	1986 - 1987
Autioniemi, Paula	Talouspäällikkö	1999 -
Berg, Arja	Julkaisusihteeri	1990 -
Bister, Tero	Projektisihteeri	1999 - 2000
Bonn, Thomas	Fil .ylioppilas	1989 - 1990
Boström, Patrik	Interreg-sihteeri	1998 - 2000
Broman, Maj-Len	Hallintosihteeri	1969, 1994 -
Dahlqvist, Brita	Tp. suunnittelija	1982 - 1983
Dennison, John	Tutkija	1968 - 1973
Diegelmann, Manfred	Tie- ja liikenneins.	1962 - 1965
Eerola, Esko	Suunnittelupäällikkö	1980 - 2003
Ekholm, Nina	Toimistovirkailija	1998 - 1999
Elo, Seija	Tiedottaja	1990 -
Eronen, Seija	Vs. konekirjoittaja	1980 - 1982
Ervanne, Irja	Seutukaava-arkkitehti	1956 - 1963
Fagerlund, Pertti	Toimistoinsinööri	1969 - 1972
Ferin, Raija	Konekirjoittjaa	1969 - 1972
Flodin, Otto	Toiminnanjohtaja	1947 - 1968
Frangén, Päivi	Julkaisusihteeri	1996 - 1997
Gottberg, Tiina	Kirjastoapulainen	1985 - 1990
Gröhn, Kari	Tutkija	1980 - 1981
Haili, Tarja	Matkailu- ja kulttuurisihteeri	1988, 1993 -
Hakala, Lauri	Apulaisosastopäällikkö	1968 - 2005
Hakala, Sirkka-Liisa	Piirtäjä	1972 - 1974
Hakonen, Anitta	Kanslisti	1977 - 1989
Halkola, Erkki	Tieinsinööriap.	1955 - 1961
Hallikainen, Pekka	Diplomi-insinööri	1990 - 1991
Hartikainen, Tarja	Vs. aluekehittämispäällikkö	1984 -
Hatanpää, Olli-Pekka	Suunnittelupäällikkö	2004 -
Hatva, Jouko	Toimistoarkkitehti	1971 - 1973
Haukkasalo, Hannu	Maakuntainsinööri	2004 -
Haveri, Raija	Puhelunvaihteenhoitaja	2000 - 2004
Hedman, Lars	Seutukaavajohtaja	1966 - 1970
Heimo, Jarmo	Toimistoarkkitehti	1982 - 1984
Heinonen, Marjatta	Tp. konekirjoittaja	1982 - 1983
Heinonen, Kimmo	Apulaisvahtimestari	1987 - 1988
Helasranta, Susanne	Toimistovirkailija	1996 - 1997
Helenius, Anja	Hallintosihteeri	1993 - 1997
Helin, Pekka	Suunnittelijaharjoittelija	1967 - 1968
Hentunen, Teemu	Kansainvälisten asioiden sihteeri	2004 -
Hiltunen, Maritta	Projektipäällikkö	1996 - 2005
Hintsala, Jarkko	Suunnittelija	2006 -
Hirsto, Ilkka	Yhd.tekn.suunn.päällikkö	1975 - 1976
Hirvilammi, Tero	Edunvalvontapäällikkö	1996 - 1997
Hirvonen, Kirsi	Kanslisti	1991 - 2003
Holopainen, Matti	Seutukaavainsinööri	1979 - 1988
Holstila, Terttu	Tutkija	1975 - 1976
Holstila, Eero	Valt.maisteri	1968 - 1969
Honkala, Timo	Seutukaavajohtaja	1990 - 1991
Huurtama, Aili	Toimistoapulainen	1970 - 1971
Hynninen, Jukka	Maakuntainsinööri	1999 -
Hytti, Riitta	Seutukaavatutkija	1970 - 2004
Hytönen, Anna-Maija	Seutukaavasihteeri	1947 - 1977
Hyvärinen, Liisa	Vs. kanslisti	1984 - 1986
Hyypiä, Markku	Erityisasiantuntija	1999 -
Hämäläinen, Vappu	Vs. apulaiskirjanpitäjä	1975 - 1976
Hänninen, Marja-Leena	Kirjanpitäjä	1972 -
Härmälä, Kaarina	Toimistoharjoittelija	1966 - 1967
Ihatsu, Jaana	Projektimarkkinointivastaava	2004 - 2005
Ikonen, Sampsa	Toimistovirkailija	1990 - 1992
Isaksson, Birgit	Kanslisti	1980, 1994 - 1999
Jalmanen, Sirja	Maakuntajohtajan sihteeri	1990 -
Johansson, Leo	Tutkimusapulainen	1971 - 1974
Johansson, Jan-Henrik	Erityisasiantuntija	1996 -
Jokinen, Anna-Liisa	Siivooja	1966 - 1971
Jokinen, Päivi	Kirjanpitäjä	1980 - 1990
Jouhikainen, Raimo	Apulaisjohtaja	1963 - 1966, 1993 - 97
Joutsenlahti, Juhani	Tutkija	1974 -
Jutila, Kaija	Seutukaava-arkkitehti	1967 - 1968
Jylhä, Sanna	Maakuntainsinööri	2005 -
Jylli, Hilkka	Erityisasiantuntija	1974, 1994 -
Järvenpää, Osmo	Apulaisjohtaja	1972 - 1995
Järvinen, Pentti	Seutukaavatutkija	1968 - 1970
Kaijalainen, Hannele	Tutkimusapulainen	1971 - 1974
Kaila, Juha	Osastopäällikkö	1975 - 1979
Kajaste-Eriksson, Venla	Toimistovirkailija	2001 - 2003
Kaje, Ritva	Seutukaava-arkkitehti	1966 - 1967
Kakko, Rauha	Piirtäjä	1973 - 1990
Kalasvirta, Soila	Tutkija	1970 - 1989
Kaleva, Laura	Tp. puhelunvälittäjä	1986 - 1988
Kalmgren, Anneli	Vs. apulaisvahtimestari	1984 - 1985
Kamppinen, Arto	Tutkija	1972 - 1973
Kangas, Kauko	Seutukaavatutkija	1980 - 1982
Kangassalo, Tuomo	Liikenneinsinööri	1970 - 1974
Kankaala, Toivo	Liikennesuunnittelupäällikkö	1968 -1978
Kankuri, Timo	Suunnittelija	1980 - 1981
Kantanen, Matti	Tp. piirtäjä	1959 - 1962
Kantelinen, Sinikka	Suunnitteluavustaja	1993 - 2003
Kapanen-Grönfors, Ulla	Kansainväl. asioiden päällikkö	1986, 1993 -
Karapalo, Riitta	Tp. laskija	1965 - 1966
Karhunen, Minna	Vs. edunvalvontapäällikkö	2001 - 1902

Henkilökuntaa (personalbild) 13.4.1983

Takarivissä vasemmalta (i bakre raden från vänster): Matti Holopainen, Heikki Laukala, Heikki Larimo, Heikki Korhonen, Irma Kolli, Irja Puhakka, Rauha Kakko, Tuula Palaste, Raimo Nenonen, Lauri Hakala ja Lasse Rekola.

Keskirivissä vasemmalta (i den mittersta raden från vänster): Riitta Murto-Laitinen, Vesa Kinanen, Matti Pajanne, Marja-Leena Hänninen, Aimo Lempinen, Anitta Hakonen, Päivi Jokinen, Tarja Laaksonen, Helena Wall, Esko Eerola, Anja Vieno, Rami Lindell ja Timo Permanto.

Edessä vasemmalta (i den främre raden från vänster): Soila Kalasvirta, Riitta Hytti, Anneli Palonen, Osmo Järvenpää, Aarne Vanjoki, Heikki Miettinen, Liisa Aalto ja Vieno Rainila.

Karjalainen-Balk, Leena	Metsänhoitaja	1971 - 1993
Karppinen, Anne	Toimistoarkkitehti	1980 - 1988
Kautto, Jussi	Arkkitehti	1969 - 1971
Kerosuo, Harriet	Arkkitehti	1969 - 1972
Keski-Levijoki, Eeva	Toimistovirkailija	1979 - 1980
Kinanen, Vesa	Tp. tutkija	1983 - 1984
Koistinen, Tarja	Palveluneuvoja	2002 -
Kokkoniemi, Hannele	Erityisasiantuntija	1981, 1993 -
Koljonen, Hannele	Sihteeri	1989, 1993 -
Kolli, Irma	Sihteeri	1974 -
Koponen, Juha	Toimistovahtimestari	2003 - 1905
Korhonen, Heikki	Seutukaavatutkija	1972 - 1996
Kortman, Anneli	Puhelunvälittäjä	1999 - 2000
Koskela, Liisa	Toimistoarkkitehti	1987 - 1991
Koskenmäki, Pirjo	Toimistovirkailija	1999 -
Kosonen, Sinikka	Suunnitteluavustaja	1962 -
Kostiainen, Nils Björn	Arkkitehti	1950 - 1952
Kostiainen, Reijo	Tietohallintopäällikkö	1967 -
Kostiainen, Hilkka	Seutukaavatutkija	1970 - 1985
Kuivanen, Kari	Suunnittelija	1998 - 1999
Kujala, Juhani	Tutkija	1969 - 1970
Kulokari, Hannu	Tp. laskija	1965 - 1967
Kunnas, Erkki	Tilastotutkija	1961 - 1964
Kurronen, Leena	Projektityöntekijä	1994 - 2001
Kuutti , Pirkko	Projektisihteeri	1998 - 2006
Laaksonen, Tarja	Sihteeri	1966 -
Lagerblom, Anita	Piirtäjä	1966 - 1973
Lahti, Tanja	Ohjelmasihteeri	1999 - 2006
Laine, Ritva	Toimistoarkkitehti	1984 - 1986
Lainevuo, Ari	Tutkimuspäällikkö	2005 -
Lammi, Pentti	Erityisasiantuntija	1973 -
Lamminmäki, Lauri	Suunnittelija	1985 - 1986
Larimo, Heikki	Tp. tutkija	1979 - 1984
Latvanen, Paula	Elinkeinosihteeri	2000 -
Laukala, Heikki	Apulaisosastopäällikkö	1980 - 1988
Laukkanen, Eero	Suunnittelupäällikkö	1966 - 1970
Laukkanen, Timo	Suunnittelija	1982 - 1983
Leikas-Nummela, Irja	Hallintosihteeri	1997 - 1999
Leino, Lydia	Siivooja	1955 - 1966
Lempinen, Aimo	Maakuntajohtaja	1971 -
Lempiäinen, Liisa	Agronomi	1973 - 1975
Liikkanen, Markus	Projektisihteeri	2004 -
Lindberg, Eija	Konttoriharjoittelija	1969 - 1970
Lindell, Rami	Apulaisvahtimestari	1980 - 1987
Lindholm, Kaj	Johtaja	1994 - 2005
Lindsberg, Liisa	Tp. joukkoliikennesuunnittelija	1983 - 84, 2000 - 2006
Lindström, Teuvo	Tutkija	1970 - 1972
Linna, Jurkka	Seutukaavatutkija	1968 - 1969
Manninen, Veijo	Seutukaavatutkija	1966 - 1968
Martamo, Reijo	Toimistoinsinööri	1971 - 1975
Martikainen, Heli	Ylioppilas	1995 - 1996
Martikainen, Heikki	Vahtimestari	1996 - 2000
Matikainen, Reima	Seutukaavateknikko	1968 - 1971
Matikainen, Mirja	Toimistoapulainen	1970 - 1973
Matilainen, Alpo	Liikenneinsinööri	1972 - 1973
Mattila, Hanna	Projektisihteri	2006 -
Merikanto, Juha	Toimistomestari	2006 -
Mertala, Markku	Offsetpainaja	1971 - 1973
Mesiranta, Eiri	Tietohallintoasiantuntija	2002 - 1903
Miettinen, Heikki	Johtaja	1971 - 1974, 1970 - 2000
Mononen, Kirsi	Johtaja	1997 -
Murto-Laitinen, Riitta	Suunnittelupäällikkö	1976 -
Myllymäki, Vappu	Toimistoarkkitehti	1972 - 1985
Mynttinen, Juha	Tutkija	1969 - 1972
Mäensivu, Vesa	Toimistovirkailijan sijainen	1993 - 1996
Mänttäri, Esa	Edunvalvontapäällikkö	2003 -
Narinen, Kalle-Heikki	Suunnittelupäällikkö	1966 - 1978
Neiro, Susan	Kielenkääntäjä	2001 -
Nenonen, Raimo	Vs. johtaja	1971 -
Nieminen, Jukka	Seutukaavatutkija	1975 - 1982
Niiranen, Toivo	Painotöiden hoitaja	1987 - 1988
Niskanen, Aino	Arkkitehtiylioppilas	1971 - 1972
Nokelainen, Ismo	Tp. tutkijasihteeri	1978 - 1979
Nordin, Satu	Tutkimusapulainen	1967 - 1991
Norila, Aapo	Lähetti	1978 - 1979
Nousiainen, Kerstin	Suunnitteluavustaja	1969, 1994 -
Nurmi, Päivi	Puhelunvälittäjä	1974 - 1975
Nylund, Agneta	Maakuntainsinööri	1979, 1994 -
Nyström, Rolf	Diplomi-insinööri	1974 - 1977
Oleander, Soile	Toimistoapulainen	1976 - 1977
Ollonqvist, Virpi	Toimistovirkailija	1997 - 1998
Ostamo, Tuomo	Seutukaavainsinööri	1997 - 1998
Paavola, Anita	Maakuntainsinööri	1993 - 2004
Pahlman, Irma	Suunnittelupäällikkö	2005 -
Pajuhalme, Liisa	Siivooja	1971 - 1990
Pajanne, Matti	Tutkimuspäällikkö	1966 -2000
Palaste-Eerola, Tuula	Maakunta-arkkitehti	1982 -
Pallasvuo, Matti	Toimistoinsinööri	1974 - 1987
Palonen, Anneli	Hallintopäällikkö	1977 - 1997
Peltomaa, Pentti	Suunnittelijaharjoittelija	1967 - 1968
Peltomäki, Jukka	Johtaja	2001 -
Perhonen, Pirjo	Tp. tutkija	1983 - 1984
Perkiö, Pirkko	Tiedotussihteeri	1965 - 1970
Permanto, Timo	Suunnittelija	1980 - 1984
Pietilä, Antti	Toimistovahtimestari	2000 - 2005
Pihlajamaa, Taisto	Liikenneinsinööri	1969 - 1972
Piironen-Havas, Eila	Arkkitehti	1952 - 1954
Piispa, Päivi	Projektivastaava	1997 - 1998
Piistari-Niemelä, Lea	Maakunta-arkkitehti	2001 - 2003
Piponius, Lars Gunnar	Diplomi-insinööri	1952 - 1954
Puhakka, Irja	Offsetpainaja	1973 - 1987
Puikkonen, Juhani	Seutukaavatutkija	1966 - 1968
Pullinen, Mika	Merkonomi	1997 - 1999
Purme, Into	Tutkimuspäällikkö	1968 - 1972, 1994 - 96
Pykäläaho, Toini	Konekirjoittaja	1972 - 1974
Pönni, Kirsi	Matkailusihteeri	1998 - 2000
Rainila, Vieno	Piirtäjä	1952 - 1992
Raivola, Antero	Seutukaava-arkkitehti	1966 - 1970
Rajajärvi, Tuomas	Toimistoinsinööri	1975 - 1980
Rantanen, Petri	Maanmittausteknikko	1990 - 1996
Rapo, Päivi	Maakuntainsinööri	1991 -
Rautio, Kaarina	Suunnittelupäällikkö	1984 -
Reinikka, Arja	Suunnitteluavustaja	2004 -
Rekola, Lasse	Ympäristösuunnittelija	1980 -

Uudenmaan liiton henkilökunta tutustumassa Isosaareen kesällä 2005.
Nylands förbunds personal bekantar sig med Mjölö sommaren 2005.

Ronkainen, Kyösti	Liikennesuunnittelija	1976 - 1977
Rouhiainen, Hanna	Tp. tutkija	1994 - 1995
Räty, Tuija	Vs. toimistoinsinööri	1985 - 1986
Saarinen, Eira	Tutkija	1972 - 1976
Saarinen, Hilkka	Tp. tiedotussihteeri	1969 - 1971
Salmela, Arto	Tutkimuspäällikkö	1965 - 1968
Salmi, Petra	Toimistovirkailija	2003 -
Salminen, Pirjo	Tutkija	1973 - 1974
Salminen, Ylermi	Arkkitehtiylioppilas	1948 - 1949
Sammalkorpi, Risto	Arkkitehti	1954 - 1961
Sarapää, Eveliina	Arkkitehtiylioppilas	1998 - 2000
Savander, Juhan	Erityisasiantuntija	1981 -
Saviranta, Marja-Leena	Seutukaavainsinööri	1972 - 1974
Selin, Hannele	Suunnittelija	2004 -
Sihvonen, Pekka	Toimistoinsinööri	1975 - 1980
Siitonen, Hannu	Liikenneinsinööri	1975 -
Siivonen, Eija	Toimistosihteeri	2002 - 2003
Sjelvgren, Tiina	Kielenkääntäjä	2000 - 2001
Slotte, Per-Håkan	Seutukaava-arkkitehti	1972 - 1980
Sonkajärvi, Juha	Toimistotyöntekijä	2004 - 2005
Stenvall, Maija	Liikennesuunnittelija	2005 -
Sukselainen, Pirkko	Seutukaava-arkkitehti	1990 - 2002
Svensk, Aune	Arkkitehtiylioppilas	1968 - 1969
Särkelä, Asko	Projektivastaava	1997 - 2000
Taimi, Ali	Piirtäjä	1968 - 1971
Talonen, Risto	Seutukaavatutkija	1965 - 1969
Tarsia, Päivi	Seutukaavasihteeri	1991 - 1992
Teivaala, Tuulikki	Arkkitehti	1954 - 1961
Tiala, Toni	Projektipäällikkö	2002 - 05
Tigerstedt, Pirkko	Tiedotussihteeri	1972 - 1974
Tihlman, Tiina	Projektisihteeri	1993 - 1995
Tiilikainen, Raila	Valt.tiet.ylioppilas	1972 - 1973
Tirkkonen, Anja	Tp. toimistoapulainen	1975 - 1976
Tirkkonen, Asta	Maakunta-arkkitehti	1996 - 2005
Tirkkonen, Kaarina	Apulaiskirjanpitäjä	1976 - 1980
Taivainen, Mikko	Tp. tiedottaja	1999 - 2000
Toivola, Markus	Hallintosihteeri	2005 -
Torkkel, Stiina	Tp. arkistoapulainen	1984 - 1985
Tuhkanen, Päivi	Toimistovirkailija	2002 -
Tukiainen, Matti	Apulaisjohtaja	1991, 1993 - 2001
Tuovinen, Pentti	Johtaja	1997 - 2005
Tynkkynen, Kati	Taloussihteeri	2002 - 2004
Tynys-Saarhelo, Pia	Suunnittelija	1999 - 2003
Törhönen, Marjatta	Tiedotussihteeri	1966 - 1971
Vakkuri, Jorma	Seutukaavainsinööri	1965 - 1970
Valkama, Laine	Erityisasiantuntija	1999 -
Wall, Helena	Puhelunvälittäjä	1975 - 1985
Wallenius, Ulla	Toimistosihteeri	1971 - 1976, 1989 -
Valovirta, Annika	Kielenkääntäjä	1994 - 2000
Vanhanen, Seija	Johtaja	2000 -
Vanjoki, Aarne	Seutukaavajohtaja	1965 - 1990
Waris, Seija	Kirjastonhoitaja	1991 -
Veltheim, Olavi	Kaavoituspäällikkö	1988 - 1990, 1992 -
Venäläinen, Eero	Erityisasiantuntija	2002 -
Vesikkala, Ari	Hallintojohtaja	2004 -
Westerlund, Aimo	Tutkija	1967 - 1968
Vieno, Anja	Piirtäjä	1968 - 1994
Wiik, Anu	Puhelunvälittäjä	1988 - 1992
Viita, Johanna	Pääsihteeri	1999 -
Vilander, Svetlana	Sihteeri	2000 - 2001
Wilska, Eva-Liisa	Tutkija	1969 - 1970
Winter, Helena	Elinkeinopäällikkö	1997 -
Virtanen, Eva	Puhelunvälittäjä	1967 - 1976
Virtanen, Vesa	Tp. tutkija	1985 - 1988
Vuorensyrjä, Esko	Seutukaavatutkija	1965 - 1968
Vuorinen, Jussi	Osastopäällikkö	1967 - 1979
Väänänen, Pentti	Toimistoinsinööri	1969 - 1972
Väätäinen, Eija	Edunvalvontapäällikkö	1995 - 1997, 2000 - 03
Ylöstalo, Kai	Apulaisvahtimestari	1976 - 1980
Zschauer, Harald	Tp. tutkija	1983, 1984 - 86
Öhman, Tiina	Sihteeri	1993 -
Ölander, Carina	Suunnittelija	2004 -
Östenson, Holger	Tie- ja liikenneinsinööri	1954 - 1968

Jälkisanat lukijalle

Käsissänne oleva julkaisu sisältää kuvia ja kertomusta Uudenmaan suunnittelusta ja sen kehityksestä aluesuunnittelun matkan varrelta, tarinaa 1940-luvun puolivälistä lähes tähän päivään. Vaikeinta on ollut rajaus – mitä ottaa mukaan, kun polkuja ja sivupolkuja on riittämiin.

Suuret kiitokset kahdelle Eerolle: Seutusuunnittelun keskusliitossa tiedotuspäällikkönä toimineelle Eero Paanaselle, joka kokosi Helsingin seutukaavaliiton historiikkia 1980-luvun alkupuolelle saakka. Hänen julkaisematon käsikirjoituksensa on ollut käytössämme ja säästänyt aikaa myöhempien ilmiöiden tarkasteluun – silti on aikaa vierähtänyt Kansallisarkistossakin, jonne tekstit ovat houkutelleet uusien löytöjen ääreen. Eero Nurmikko taas on ollut korvaamattomana tukena julkaisun painokuntoon saattamisessa.

Kiitokset vielä ohjausryhmälle ja muille työtovereillemme, entisille ja nykyisille, jotka ovat antaneet korvaamatonta apua työn kuluessa ja joiden kanssa mennyttä on muisteltu – teidän ansiostanne emme ole myöskään aivan uponneet historian syövereihin, vaan pysyneet kohtuullisesti tässä päivässä.

Helsingissä 16. lokakuuta 2006

Marja Alpola-Narinen *Tuula Palaste-Eerola*

Ohjausryhmä Vantaan kaupunginmuseossa 21.2.2006.

Styrgrupp håller möte 21.2.2006 på Vanda stadsmuseum.

Lähteitä

Aalto, Liisa. Muistiinpanoja ja hahmotelmia Helsingin seudun seutusuunnittelun vaiheista.

Harry Schulman, Alueelliset todellisuudet ja visiot. Helsingin kehitys ja kehittäminen 1900-luvulla. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskus, julkaisu A 18. Espoo 1990.

Alustava suunnitelma ja kustannusarvio Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton perustamiseksi. Lohja 1959.

Asutustaajamia syntyy nykyisin ilman järjellisiä perusteita. Artikkeli. Helsingin Sanomat 17.5.1956.

Brunila, Birger. Asemakaavoitus 1918 – 1945. Helsingin kaupungin historia, V osa. Helsinki 1962.

Flodin, Otto. Helsingin ja sen lähivaikutusalueen muodostaman suuryhdyskunnan kehittämisestä. Artikkeli. Yhdyskuntasuunnittelu 2/1963.

Flodin, Otto. Helsingin ja sen ympäristön aluesuunnitelma. Artikkeli. Arkkitehtiuutiset 5, joulukuu 1947.

Flodin, Otto. Helsingin metropolitanalue, pienimpiä maailmassa. Artikkeli. Arkkitehti 7 – 8/1965.

Flodin, Otto. Helsingin virkistysalueista. Esitelmä Suomen kunnallistekniikan yhdistyksen vuosikokouksessa 24.9.1949. Julkaistu artikkelina Kunnallistekniikka 4, 191 – 194.

Helsingin ja sen ympäristön aluesuunnitelmaliiton, Helsingin seutukaavaliiton ja Uudenmaan liiton hallintoarkisto 1946 – 2005.

Helsingin kaupunginhallituksen kirje 22.12.1945 Uudenmaan läänin läänihallitukselle seutuasemakaavaliiton perustamisesta.

Helsingin kaupunkiseudun liikennetutkimus. Wilbur Smith & Associates, Insinööritoimisto Pentti Polvinen. Helsinki 1968.

Helsingin seudun Aluesuunnitelmaliiton ja Helsingin seutukaavaliiton hallinto- ja tutkimusarkisto vuosilta 1946 – 1992.

Helsingin seudun kasvua ja siihen vaikuttavia tekijöitä selvittävän toimikunnan – Kaste-toimikunnan mietintö. Komiteanmietintö 1976:15. Helsinki 1976.

Helsingin seutukaavaliiton perussääntö. Hyväksytty perustavassa kokouksessa 16.5.1963 lähetettäväksi kuntien hyväksyttäväksi.

Helsingin seutukaavaliiton perustamissuunnitelma. Esillä 24.3.1963.

von Herzen, Heikki. Raiskattu Uusimaa. Helsingin seutukaavaliiton ameba-suunnitelma. Artikkeli. Valtakunnansuunnittelu ?/1965.

Hertzenplanen jättespekulation. Artikkeli. Hufvudstadsbladet 23.5.1967.

20 vuotta seutusuunnittelua läntisellä Uudellamaalla – 20 år regionplanering i Västra

Nyland. Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto – Västra Nylands regionplansförbund. Karjaa 1985.

Laakso, Seppo. Helsingin seudun aluetalous eurooppalaisesta näkökulmasta. Helsingin kaupungin tietokeskus. Kvartti 1/04.

Lairala, Lauri. Helsingin seutukaavaliiton suunnittelu- ja tutkimustehtävät 1980-luvulla. Esitelmä Helsingin seutukaavaliiton liittovaltuuston kokouksessa 11.6.1981.

Länsi-Uudenmaan seutukaavaliiton julkaisut vuosilta 1965 – 1992.

Länsi-Uusimaa – rautakaudesta tietokoneaikaan. Toinen, korjattu painos. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto. Teksti Torsti Salonen. Lohja 1987.

Läntisen Uudenmaan seutukaavaliiton julkaisut vuosilta 1965 – 1993.

Maakuntaliittotoiminnan ja seutukaavoituksen järjestäminen Uudellamaalla. Toimikunnan mietintö 21.12.1990.

Neljäkymmentä vuotta seutukaavoitusta. Helsingin seutukaavaliiton 40-vuotisjulkaisu. Toimitus Kari Rissa. Helsingin seutukaavaliitto. Joensuu 1986.

Ote Karkkilan kauppalanhallituksen lokakuun 11 p:nä 1965 pitämän kokouksen pöytäkirjasta; § 851.

Paananen, Eero. Helsingin seutukaavoituksen historiikki 1946 – (1982). Julkaisematon käsikirjoitus. 1982.

Päiväämätön kirje Helsingin seutukaavaliiton johtokunnalle, sisältää Helsingin aluesuunnitelmaliiton menoarvion 1.6. – 31.12.1947 ja vuodeksi 1948. Otto – I. Meurman.

Pöytäkirja edustajainkokouksesta 12.3.1962.

Ruraali urbaani. Vantaan kaupunkisuunnittelun historia. Sari Hirvonen. Vantaan kaupunkisuunnittelu 8/2005, C18:2005.

Rönkä, Kimmo. Aluerakentamissopimukset Espoossa ja Vantaalla. Stadsbygdens utvecklingsdynamik –projektin osaraportti 6. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tiedotteita 1062. Espoo 1989.

Seutukaavoituksen kehittäminen Uudellamaalla. Työryhmän mietintö 16.3.1987.

Ympäristöministeriö, kaavoitus- ja rakennusosasto.

Seutusuunnittelu Kymenlaaksossa 1942 – 1992. Juhani Saarinen. Kymenlaakson seutukaavaliiton julkaisuja A:27. Anjalankoski 1992.

Sisäasiainministeriön kirje n:o 8700/374/65 Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Kymen lääninhallitukselle. Asia: seutukaavaliittojen valtionavustuksen käytön valvonta.

Sisäasiainministeriön päätös seutukaavan laatimisesta Karkkilan ja Lohjan kauppaloita sekä Karjalohjan, Lohjan, Nummen, Pusulan, Pyhäjärven U.l. ja Sammatin kuntia varten.

Annettu Helsingissä julkipanon jälkeen 7. päivänä helmikuuta 1964.

Suomen rakennustaiteen museo. Jälleenrakennuskausi. Artikkeli museon kotisivuilla. Helsinki 2002.

Talvitie, Juha. Seutusuunnittelun ajankohtainen katsaus. Esitelmä Helsingin seutukaavaliiton liittovaltuuston kokouksessa 11.6.1981.

Työkenttänä Helsingin ”Metropolitan Area”. Otto Flodinin haastattelu. Uusi Suomi 20.5.1965.

Törnblom, Torsten. Seutuasemakaavaliiton organisaatio. Alustus seutuasemakaavaliiton perustamista koskevassa alustavassa kokouksessa 10.4.1946.

Uudenmaan liiton kartta- ja kuva-arkisto.

Uudenmaan maakuntaliitto ry:n 50-vuotisjuhlakirja 1934 – 1984. Toim. Riitta Kallio. Helsinki 1984.

Uusimaa 2010. Iharvaara – Tausti. Asuntosäätiö. Helsinki 1966.

Valkama, Laine. Alueiden kehittämislain vaikutukset alueiden kehittämistyöhön. Markkinointi-instituutin MHT-tutkinnon opinnäytetyö. Helsinki 2005.

Haastattelut

Liisa Aalto, Lauri Hakala, Anja Helenius, Raimo Jouhikainen, Sinikka Kosonen, Kaj Lindholm, Riitta Murto-Laitinen, Eero Paananen, Vieno Rainila, Lasse Rekola, Anja Vieno sekä lukuisat muut työtoverit.

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

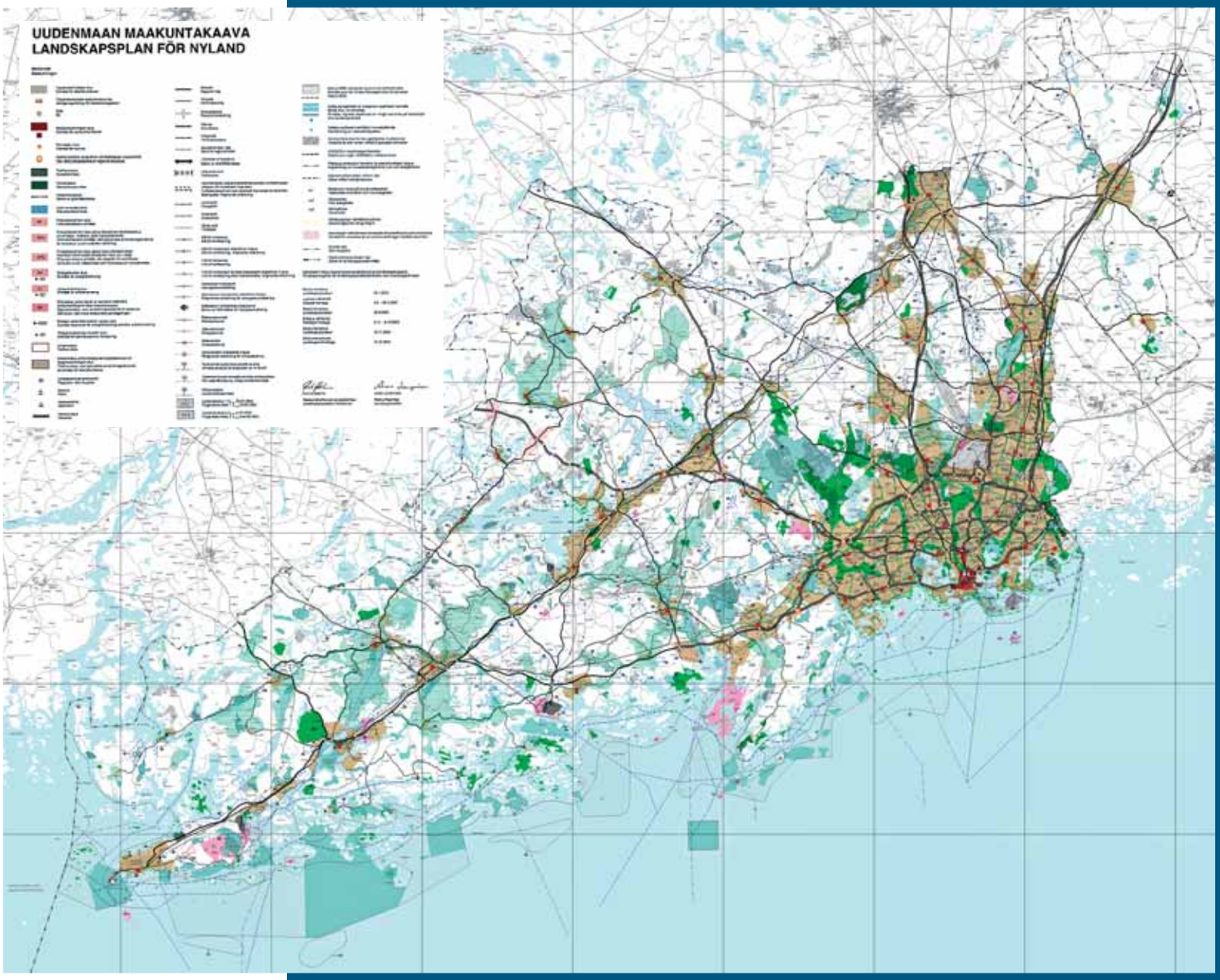

Uudenmaan maakuntakaava,
(maakuntavaltuusto hyv. 14.12.2004).
Landskapsplan för Nyland,
(landskapsfullm. gdk. 14.12.2004).

Epävirallinen Uudenmaan vahvistettujen seutukaavojen yhdistelmä vuodelta 2002.
Inofficiell kartsammanställning av de fastställda regionplanerna för Nyland år 2002.

Etukannen kartta:
V.R. paikallisliikenne, johdinauto- ja linja-autoliikenne.
Hans Sahlberg, 1951.
Pärmkartan:
SJ:s lokal-, trådbuss- och busstrafik.
Hans Sahlberg, 1951.

Uudenmaan liitto | Nylands förbund
Aleksanterinkatu 48 A | 00100 Helsinki
Alexandersgatan 48 A | 00100 Helsingfors
puh. | tfn +358 (0)9 4767 411 | fax +358 (0)9 4767 4300
toimisto@uudenmaanliitto.fi | www.uudenmaanliitto.fi

ISBN 952-448-172-3
9 789524 481724